

Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ: ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΦΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΓΚΙΚΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

ΠΡΕΒΕΖΑ 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	5
1. ΜΟΡΦΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.	5
2. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ—ΣΧΕΣΗ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΜΕ ΚΙΝΔΥΝΟ.	13
3. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	14
4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΧΟΥΣ	18
5. Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	20
6. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΜΕ ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ.....	22
7. Η ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΗ ΠΗΓΗ ΡΙΣΚΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΤΟ ΧΟΡΗΓΗΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.	27
8. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ.....	29
9. ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 1998.....	32
10. ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 1999.....	34
11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ	40
1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.....	41
2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.	42
3. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.....	44
4. ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	48
5. ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.....	52
6. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.....	55
7. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ	59
8. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	72
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΟ FACTORING	80
1. ΟΡΙΣΜΟΣ FACTORING.....	81
2. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ FACTORING	84
3. ΤΟ FACTORING ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.	93
4. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ ΝΕΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ.....	99
5. ΚΑΛΥΨΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	103
6. ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ	105
7. ΕΛΕΓΧΟΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΟΣ.....	108
8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING.....	113
9. ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	113

10. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΝΔΟΣΥΜΒΑΤΙΚΑ	125
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	127
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ.....	128
1. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΣΑΝ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	129
2. ΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	139
3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ-ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	149
4. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΥΤΩΝ	151
5. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ	156
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	166

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με την παρούσα εργασία, επιχειρείται η διερεύνηση των κυριότερων πτυχών εκείνων, οι οποίοι συνιστούν τη διαχείριση του κινδύνου στον τραπεζικό τομέα ιδιαίτερα δε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Η σύσταση Τμήματος Διαχείρισης κινδύνου στην Εθνική Τράπεζα (Risk Management), πρόκειται για μια καινοτομία η οποία αποτελεί αναπόδραστη του αυξημένου ανταγωνισμού που επικράτησε στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετά την ένταξη της χώρας στη ζώνη του Ευρώ. Επειδή οι τομείς στους οποίους εφαρμόζονται οι μέθοδοι υπολογισμού του κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες είναι αρκετοί, το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε σε τέσσερα επιμέρους τραπεζικά προϊόντα από τα οποία προέρχονται οι κυριότεροι κίνδυνοι.

Οι τέσσερις αυτοί τομείς είναι οι ακόλουθοι:

- Χορηγήσεις
- Εγγυητικές Επιστολές
- Factoring
- Καταναλωτική πίστη

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ*

1. ΜΟΡΦΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.

Η Εθνική σήμερα πρωταγωνιστεί στην κυριολεξία στην αγορά των χορηγήσεων με 5 είδη δανείων. Αυτά είναι:

- Χορηγήσεις κεφαλαίων κίνησης.
- Χορηγήσεις για πάγια και εξοπλισμό.
- Στεγαστικά δάνεια.
- Καταναλωτικά δάνεια.
- Προσωπικά δάνεια.

Ειδικότερα τα στεγαστικά δάνεια διακρίνονται στις ακόλουθες υποκατηγορίες:

1. Εθνοστέγη 3 (με σταθερό επιτόκιο για 3 χρόνια).
2. Εθνοστέγη 5 (με σταθερό επιτόκιο για 5 χρόνια).
3. Εθνοστέγη 10 (με σταθερό επιτόκιο για 10 χρόνια).
4. Εθνοστέγη 15 (με σταθερό επιτόκιο για 15 χρόνια).
5. Εθνοστέγη σε ευρώ με κυμαινόμενο επιτόκιο.

Στις επόμενες σελίδες θα ακολουθήσει μια σύντομη αναφορά στις διάφορες μορφές χορηγήσεων στις οποίες προβαίνει η Εθνική. Η σκοπιμότητα της παράθεσης των πληροφοριών αυτών έγκειται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι μια ενδεδειγμένη μελέτη των δανειακών προϊόντων θα μας βοηθήσει να εκτιμήσουμε και να εξετάσουμε την πολιτική διαχείρισης κινδύνου πολυ-πρισματικά.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Η ΕΤΕ χορηγεί στεγαστικά δάνεια με ελεύθερα διαπραγματεύσιμους όρους και επιτόκιο. Το σχετικό προϊόν, το οποίο φέρει τον τίτλο Εθνοστέγη αφορά σε δάνεια που χορηγούνται :

- I. Για αγορά ή ανέγερση κατοικίας γενικά.
- II. Για επισκευή, αποπεράτωση, επέκταση, συντήρηση, βελτίωση κ. λ. π. κατοικίας.
- III. Για αγορά οικοπέδου για ανέγερση κατοικίας.

Οι υπάλληλοι της ΕΤΕ έχουν λάβει σαφείς οδηγίες βάσει των οποίων το ενδιαφέρον της τράπεζας επικεντρώνεται κατά κανόνα στα μέσα και ανώτατα κλιμάκια μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών, εισοδηματιών κλπ. Δεν αποκλείεται βέβαια η εξέταση αιτημάτων άλλων κατηγοριών πελατείας.

Κατά την αξιολόγηση θα εξετάζονται η οικονομική και επαγγελματική θέση του δανειζόμενου, η δυνατότητα να διαθέσει τη δική του συμμετοχή και γενικά αν τα εισοδήματά του είναι επαρκή για την κάλυψη των υποχρεώσεων που δημιουργούνται.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ.

Τα τελευταία χρόνια επιτράπη η χρηματοδότηση φυσικών προσώπων μέχρι του ποσού των 8 εκατ. δρχ. αθροιστικά κατ' άτομο από το ίδιο πιστωτικό ίδρυμα. Με τα καταναλωτικά και τα προσωπικά δάνεια είναι πρόδηλο ότι ο κίνδυνος της τράπεζας αυξάνει. Η τράπεζα δέχεται να χορηγήσει δάνεια σε πληθώρα πελατών. Όσο όμως αυξάνεται ο αριθμός των δανειοληπτών τόσο αυξάνει και το ρίσκο που διατρέχει μία τράπεζα από μία ενδεχόμενη αδυναμία του οφειλέτη να αποπληρώσει το χρέος του και να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει. Επομένως προκύπτει αναπόδραστα το ερώτημα σχετικά με το ποιος είναι ο λόγος ο οποίος ωθεί την τράπεζα να προβαίνει σε πολυάριθμες χορηγήσεις εκθέτοντας τον εαυτό της σε ποικίλους και

ελλοχεύοντες κινδύνους. Η απάντηση βρίσκεται στη βασική αρχή όλων των επιχειρήσεων, δηλαδή τη **μεγιστοποίηση της κερδοφορίας**. Συγκεκριμένα τα προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, λόγω του βραχυπρόθεσμου χρονικού ορίζοντα στον οποίο αναφέρονται, επιβαρύνονται και με μεγαλύτερο επιτόκιο. Επομένως είναι καταφανές ότι όσο περισσότερα δανειακά προϊόντα τέτοιου είδους καταφέρει να προωθή η επιχείρηση (τράπεζα) τόσο μεγαλύτερα είναι τα κέρδη τα οποία αποκομίζει.

Στο σημείο αυτό ίσως αναρωτηθούμε κατά πόσο περιοριστικός είναι ο ρόλος του Τμήματος Διαχείρισης της ΕΤΕ στα μεγάλα πιστωτικά ανοίγματα στα οποία ιδιαίτερα προβαίνει η Εθνική. Όπως θα αποδείξουμε στην συνέχεια της εργασίας αυτής το **τμήμα διαχείρισης κινδύνου της εθνικής ακολουθώντας επιθετική πολιτική επιδιώκει υψηλότερο κίνδυνο με την ελπίδα υψηλότερων κερδών**.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΣΤΑΘΕΡΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ.

Η Εθνική καθιέρωσε τα στεγαστικά σε ευρώ με σταθερό επιτόκιο ενώ ως τώρα προσφέρονταν με κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα στεγαστικά αυτά δάνεια είναι ανταγωνιστικότερα από τα αντίστοιχα σε δραχμές και φυσικά συμφέρουν το δανειολήπτη.

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι με την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ οι ελληνικές τράπεζες κλήθηκαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ανταγωνισμού. Η αγορά λιανικής

στην Ελλάδα είναι πλέον κερδοφόρα, αφού τα περιθώρια επιτοκίων χορηγήσεων – καταθέσεων δε δέχονται ισχυρές πιέσεις. Επίσης, η αγορά λιανικής δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στην Ελλάδα όσο στην υπόλοιπη Ευρώπη. Για παράδειγμα τα στεγαστικά δάνεια ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ανήλθαν σε 1,9% στην Ελλάδα ενώ το αντίστοιχο μέγεθος για την Ισπανία ήταν 7,3%, τη Γαλλία 5,1 % και το Ενωμένο Βασίλειο 11,4 % .

Κατά τη μεταβατική περίοδο η Εθνική τράπεζα είχε αποφασίσει να χορηγεί :

- Δάνεια σε ευρώ με επιτόκιο αντίστοιχο της ευρωπαϊκής χρηματαγοράς ευρώ μετατρέπουν τα καθυστερημένα δάνεια και τις διασφαλίσεις τους σε ευρώ με παράλληλη ενημέρωση των πελατών τους.
- Εγγυητικές επιστολές σε δραχμές και ευρώ.
- Πιστώσεις σε εθνικά νομίσματα χωρών της ευρωζώνης και σε ευρώ.

Κατά την τελική περίοδο η οποία άρχισε την **1/1/2002**, όλες οι τραπεζικές εργασίες που αφορούσαν δανειακές συμβάσεις, εγγυητικές επιστολές και πιστωτικές, μετατράπηκαν σε ευρώ.

Αναφορικά με τα ασφαλιστικά συμβόλαια, αυτά μετατράπηκαν αυτόματα σε ευρώ χωρίς να μεταβληθεί η αξία τους. Το ασφάλιστρο και οι συμφωνηθείσες αποζημιώσεις καταβλήθηκαν επίσης σε ευρώ. Η σταδιακή καθιέρωση χορήγησης δανείων από τις ελληνικές τράπεζες σε ευρώ με πρωτοπόρο την Εθνική τράπεζα και μάλιστα με σταθερό επιτόκιο αποδεικνύει αφενός την εμπιστοσύνη των πιστωτικών ιδρυμάτων προς το ενιαίο νόμισμα και αφετέρου την έγκαιρη προετοιμασία προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα. Παράλληλα εδραιώθηκε η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο ευρώ, ενώ ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι δανειολήπτες επωφελούνται οικονομικά αφού οι μηνιαίες δόσεις που θα καταβάλλουν για τα δάνεια σε ευρώ θα είναι μικρότερες από εκείνες που κατέβαλαν ως τώρα όταν τα δάνεια τα έκλειναν σε δραχμές. Το άνοιγμα αυτό της ΕΤΕ είναι βέβαιο ότι θα ωθήσει και τις υπόλοιπες τράπεζες προς την ίδια κατεύθυνση στα πλαίσια του ανταγωνισμού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικά αναμενόταν να διαφοροποιήσει την αγορά της στεγαστικής πίστης και η πιστωτική πορεία σύγκλισης των δραχμικών επιτοκίων, καθώς έχει και προβλέπεται να δώσει περισσότερη ώθηση στη δημιουργία νέων τραπεζικών προϊόντων τα οποία μπορούν να ευδοκιμήσουν σε περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων.

Τα στελέχη της ΕΤΕ εξειδικευμένα στον τομέα της στεγαστικής πίστης υποστήριζαν ότι η πτώση των επιτοκίων στα στεγαστικά δάνεια μέχρι το τέλος του 2001 θα ήταν εντυπωσιακή. Η προοπτική είναι ότι τα σημερινά κυμαινόμενα επιτόκια θα γίνουν χαμηλότερα από τα σταθερά. Μία τέτοια προοπτική αναμενόταν να στρέψει τους καταναλωτές σε δάνεια δραχμικά κυμαινόμενου επιτοκίου αφενός και αφετέρου να δώσει

τη δυνατότητα στις τράπεζες να δημιουργήσουν ρηξικέλευθα στεγαστικά προϊόντα τα οποία σε πρώτο στάδιο θα είναι άμεσα συνδεδεμένα με ασφάλειες.

ΔΑΝΕΙΑ ΓΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΙΝΗΣΗΣ – ΠΑΓΙΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

1. Δάνεια για κεφάλαια κίνησης.

Τα δάνεια αυτά χορηγούνται στις επιχειρήσεις, με σκοπό την κάλυψη των τρεχουσών αναγκών. Για τον προσδιορισμό των πραγματικών δανειακών αναγκών των επιχειρήσεων, η ΕΤΕ λαμβάνει υπόψη της πρωτίστως το αντικείμενο της μεταποιητικής δραστηριότητας της επιχείρησης και τη διάρκεια του παραγωγικού - συναλλακτικού κυκλώματος του αντίστοιχου κλάδου. Ακόμη λαμβάνεται υπόψη το ύψος του κύκλου εργασιών, όπως προκύπτει από τα επίσημα βιβλία που πραγματοποιείται είτε το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε το τελευταίο 12-μηνο πριν από τη χορήγηση του δανείου.

Ειδικότερα το ύψος του δανείου δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει:

- I. Το 50% του κύκλου των εργασιών του προηγούμενου ημερολογιακού έτους ή του τελευταίου 12-μήνου.
- II. Τα ίδια κεφάλαια αν πρόκειται για νεοϊδρυθείσα ή επαναλειτούργουσα επιχείρηση.
- III. Το 25% του μεταποιητικού κύκλου των εργασιών, αν πρόκειται για μικτή επιχείρηση, με τον όρο ότι ο συνολικός ετήσιος κύκλος των εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 800 εκατομμύρια δραχμές.

2. Δάνεια για πάγιες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό.

Χρηματοδοτείται μέχρι ποσοστού 70% η δαπάνη απόκτησης παγίων εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένης και της αγοράς υφιστάμενων μεταποιητικών μονάδων ή τμημάτων τους) και καινούργιου ή μεταχειρισμένου εξοπλισμού. Επίσης

χρηματοδοτείται μέχρι ποσοστού 50% η αξία του οικοπέδου επί του οποίου ανεγείρονται οι εγκαταστάσεις της επιχείρησης.

Επιτρέπεται η χρηματοδότηση μικτών επιχειρήσεων για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, ανεξάρτητα από το ποσοστό του κύκλου εργασιών τους που προέρχεται από την μεταποιητική τους δραστηριότητα.

Επίσης επιτρέπεται η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων από το **ειδικό κεφάλαιο κίνησης** της βιοτεχνίας. Κατά συνέπεια προωθείται ο δανεισμός για απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού, για την αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών, ανεξάρτητα από το σκοπό χρησιμοποίησης τους για τις ανάγκες της επιχείρησης.

Η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση λαμβάνει εγγράφως τις ακόλουθες υποχρεώσεις:

- 1) Να αποπερατώσει τις κτιριακές εγκαταστάσεις σε εύλογο χρονικό διάστημα.
- 2) Να έχει εγκαταστήσει και να έχει θέσει σε λειτουργία το μηχανολογικό εξοπλισμό το αργότερο μέσα σε 6 μήνες από τη χορήγηση του δανείου.
- 3) Να χρησιμοποιεί τις εγκαταστάσεις σαν εργαστήριο της ή και τα μηχανήματά της αποκλειστικά για τις ανάγκες της, μέχρι την ολοσχερή εξόφληση των αντίστοιχων χρηματοδοτήσεων.

Οι υποχρεώσεις της ΕΤΕ σε αυτή την περίπτωση είναι οι ακόλουθες:

- Έλεγχος για το κατά πόσο οι χρηματοδοτούμενες πάγιες εγκαταστάσεις αποπερατώθηκαν και ο εξοπλισμός έχει εγκατασταθεί και τεθεί σε λειτουργία.
- Έλεγχος μέχρι την εξόφληση του δανείου σχετικά με το αν οι πάγιες εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός χρησιμοποιούνται για τη μεταποιητική δραστηριότητα της δανειοδοτούμενης επιχείρησης.

2. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ—ΣΧΕΣΗ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΜΕ ΚΙΝΔΥΝΟ.

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο τομέας των χορηγήσεων συνιστά τον κλάδο εκείνο των τραπεζικών προϊόντων, τα οποία ενέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο, αποτελούν δηλαδή πεδίο επαυξημένης επισφάλειας. Στο παρόν τμήμα θα εξεταστούν όλες οι παράμετροι κινδύνου που αντιμετωπίζει η τράπεζα στην περίπτωση που προβαίνει σε κάποιο είδος χορήγησης και πως ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος επιδρά στις δραστηριότητες της τράπεζας και ειδικότερα της εθνικής. Ακόμη θα αναφερθούν όλες οι πρακτικές που θα χρησιμοποιούνται από τα στελέχη της τράπεζας με σκοπό την μείωση, αν όχι την εξάλειψη, των πιστωτικών κινδύνων. Με άλλα λόγια θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε ενδελεχώς όλες τις οδηγίες που έχουν αποσταλεί στα υποκαταστήματα της εθνικής από το τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου της εν λόγω τράπεζας. Οι οδηγίες αυτές αποσκοπούν σε δύο στρατηγικούς στόχους: αφενός το συντονισμό των κινήσεων όλου του δικτύου των υποκαταστημάτων (ενιαία πιστωτική πολιτική) και αφετέρου στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Ο πιστωτικός κίνδυνος, όπως αναφέρεται και αναλύεται σε έκταση στο προηγούμενο τμήμα, μπορεί να θεωρηθεί ότι συνίσταται από τέσσερις επιμέρους κινδύνους :

- i. Από τον κίνδυνο πτώχευσης.
- ii. Από τον κίνδυνο ανοίγματος.
- iii. Από τον κίνδυνο ανάκτησης σε περίπτωση πτώχευσης.
- iv. Από τον κίνδυνο περιθωρίων.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο κίνδυνος ανοίγματος συνυφαίνεται άρρηκτα με τον κίνδυνο ρευστότητας, αφού π. χ. αν το συνολικό ποσό που είναι εκτεθειμένο σε πιστωτικό κίνδυνο είναι μεγάλο τότε και ο κίνδυνος ρευστότητας που αντιμετωπίζει η τράπεζα είναι αυξημένος. Με άλλα λόγια, η τράπεζα βρίσκεται εκτεθειμένη στον κίνδυνο να μην μπορεί να επιστρέψει στους καταθέτες της τα χρήματά τους. Ο κίνδυνος ανάκτησης έγκειται στο ποσοστό ικανοποίησης της τράπεζας από το συνολικό ποσό που είναι εκτεθειμένο σε κίνδυνο σε περίπτωση πτώχευσης του πιστούχου. Ο κίνδυνος

ρευστότητας αναφέρεται στην περίπτωση μείωσης της αξίας μίας πιστοδότησης ως αποτέλεσμα αύξησης πιστωτικών περιθωρίων και τιμολόγησης σε αγοραίες τιμές.

Ωστόσο, οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται μέσω ακριβώς των συμβούλων χορηγήσεων. Ειδικότερα, αναφέρουμε ότι οι σύμβουλοι είναι κατά κανόνα άτομα με πολυετή πείρα στον τομέα των χορηγήσεων. Κατά συνέπεια στις εκθέσεις που καταρτίζουν είναι βέβαιο και αναπόδραστο το γεγονός ότι θα περιλαμβάνονται σε αυτές αξιολογικές κρίσεις τους βασισμένες στην πολυετή τους πείρα και στην ενδεδειγμένη γνώση τους στην τραπεζική αγορά. Απόρροια αυτής της αμφίδρομης επικοινωνίας είναι ότι το Τμήμα Διαχείρισης δεν είναι προσκολλημένο σε καθαρά θεωρητικά μοντέλα, τα οποία πολλές φορές αποδεικνύονται ανίκανα να ερμηνεύσουν και να προβλέψουν τον κίνδυνο. Αντιθέτως, έχει καταφέρει να μην είναι αποκομμένο αλλά να βρίσκεται σε δυναμική αλληλεπίδραση με την τρέχουσα πραγματικότητα.

3. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει μία τράπεζα και η ανάπτυξη επαρκών υποδειγμάτων μέτρησης καθίσταται επιτακτική και αναγκαία προϋπόθεση για την αποτελεσματική διαχείρισή του. Τη βασική παραδοχή για την εξειδίκευση του υποδείγματος αποτελεί ο τρόπος ορισμού του πιστωτικού γεγονότος που επιφέρει ζημία στην τράπεζα. Η παρούσα επισκόπηση αναφέρεται στα υποδείγματα που χρησιμοποιούνται από το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου της εθνικής τράπεζας όπου το πιστωτικό γεγονός ορίζεται ως η υπερημερία του οφειλέτη. Παρουσιάζονται οι εναλλακτικοί τρόποι μέτρησης και τη πιθανότητα πτώχευσης καθώς και η μεθοδολογία εκτίμησης της κατανομής της ζημίας βάσει της οποίας είναι εφικτός ο προσδιορισμός των ενδεχόμενων ζημιών στην ΕΤΕ.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι άρρηκτα συνυφασμένος με την φύση των δραστηριοτήτων της ΕΤΕ και ορίζεται εννοιολογικά ως ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των πιστούχων της. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές ζημίες και

επιδείνωση των αποτελεσμάτων της τράπεζας, χωρίς βέβαια να υπάρχει κίνδυνος για μία τόσο εύρωστη επιχείρηση όσο είναι η εθνική να ελλοχεύει ο κίνδυνος διακύβευσης της ύπαρξής της. Το παράδοξο είναι ότι ο πιο θεμελιώδης κίνδυνος της τραπεζικής λειτουργίας είναι πολύ δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί επαρκώς. Τα επιτελεία της εθνικής λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους την τύχη της αμερικανικής τράπεζας **Banker's Trust**, η οποία πρώτη είχε εισάγει και είχε εφαρμόσει υποδείγματα διαχείρισης κινδύνου μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '90. Η τράπεζα αυτή τελικά απέτυχε και εξαγοράστηκε πρόσφατα από τη Citi-Corp, κατά κύριο λόγο διότι προσκολλήθηκε στα μοντελοποιημένα υποδείγματα χωρίς να συνεκτιμά παράλληλα και τα πραγματικά-ρεαλιστικά δεδομένα.

Το τμήμα της ΕΤΕ γνωρίζει ότι μπορεί στη διεθνή βιβλιογραφία να άρχισαν να εμφανίζονται πιο αξιόπιστα υποδείγματα μέτρησης πιστωτικού κινδύνου, αλλά δε στηρίζονται αποκλειστικά σε αυτά. Αντίθετα, λαμβάνουν υπόψη τους την προηγούμενη εμπειρία τους αλλά και την ιδιοσυγκρασία του Έλληνα, την καταναλωτική συμπεριφορά του και γενικότερα τους παράγοντες οι οποίοι ωθούν τον Έλληνα στη λήψη πίστωσης. Η μεθοδολογία και η εξειδίκευση ανάπτυξης των υποδειγμάτων βασίζεται κατά κύριο λόγο στα πορίσματα της έρευνας των Altman, Caouette Narayan.

Η ΕΤΕ παρακολουθεί ενδελεχώς τη δευτερογενή αγορά των τραπεζικών δανείων στις ΗΠΑ και προσπαθούν να συγκεντρώσουν όσο το δυνατόν πλήρεις και εμπειριστατωμένες πληροφορίες αναφορικά με τα νέα πιστωτικά προϊόντα που εμφανίζονται στις διεθνείς αγορές. Καθώς μάλιστα η αγορά λιανικής (retail-banking) καθίσταται για τις Ελληνικές τράπεζες ζωτικής σημασίας και η παρακολούθηση των εξελίξεων επιβάλλεται.

Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να θεωρηθεί ως η συνισταμένη τεσσάρων επιμέρους κινδύνων :

- ❖ Του κινδύνου πτώχευσης (default risk).
- ❖ Του κινδύνου ανοίγματος (exposure risk).
- ❖ Του κινδύνου ανάκτησης σε περί πτώση πτώχευσης (recovery risk).
- ❖ Του κινδύνου περιθωρίων (credit – spread risk).

Ο κίνδυνος πτώχευσης αναφέρεται στην πιθανότητα πτώχευσης των πιστούχων ενός πιστωτικού ιδρύματος. Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να επισημανθεί και να διευκρινιστεί ο ακριβής ορισμός της έννοιας «πτώχευση». Μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη πτωχεύσεων: την τεχνική πτώχευση, σε περίπτωση που ο πιστούχος αθετήσει κάποια από τις αναγραφόμενες στο συμβόλαιο υποχρεώσεις, γεγονός που συνήθως επιφέρει επαναδιαπραγμάτευση των όρων του συμβολαίου, και την οικονομική, όταν η αξία των στοιχείων του ενεργητικού είναι μικρότερη από αυτή του παθητικού, με συνέπεια τα ίδια κεφάλαια να είναι αρνητικά. Επίσης ως κατάσταση πτώχευσης θα μπορούσε να εκληφθεί η μη πληρωμή των τόκων εντός ενός ορισμένου χρονικού ορίου. Ειδικότερα για την Εθνική το χρονικό όριο είναι δύο 2 τρίμηνα ή αλλιώς ένα εξάμηνο (ανάλογα με τους όρους του συμβολαίου). Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία η αφερεγγυότητα του πελάτη αποδεικνύεται μόνο κατά αντικειμενικό τρόπο. Στοιχεία που αποδεικνύουν την επισφάλεια του πελάτη είναι η εξάντληση όλων των ένδικων μέσων για την είσπραξη της απαίτησης.

Ο κίνδυνος ανοίγματος έγκειται στο συνολικό ποσό που είναι εκτεθειμένο στον πιστωτικό κίνδυνο. Στην περίπτωση του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων το συνολικό ποσό των πιστοδοτήσεων ταυτίζεται με την ονομαστική τους αξία.

Ο κίνδυνος ανάκτησης συνίσταται στο ποσοστό ικανοποίησης της τράπεζας από το συνολικό ποσό που είναι εκτεθειμένο σε κίνδυνο σε περίπτωση πτώχευσης του πιστούχου. Μέχρι παλαιότερα η ΕΤΕ δεχόταν χωρίς πολλές επιφυλάξεις όχι μόνο τις υπογεγραμμένες επιταγές (φαινόμενο που παρατηρείται αποκλειστικά στην Ελληνική πραγματικότητα) αλλά και εμπράγματα εξασφαλίσεις στις οποίες ο κίνδυνος εστιάζεται στη διακύμανση της αξίας τους. Στην περίπτωση αντεγγυήσεων ο κίνδυνος μεταφέρεται από τον πιστούχο στον εγγυητή.

Ο κίνδυνος περιθωρίων αναφέρεται στην πιθανότητα μείωσης της αξίας μιας πιστοδότησης ως αποτέλεσμα της αύξησης πιστωτικών περιθωρίων και της τιμολόγησής

της σε τιμές αγοραίες. Ο κίνδυνος αυτός έχει αρχίσει να υποβόσκει την Ελληνική αγορά, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της δευτερογενούς αγοράς τα τελευταία 5 χρόνια. Αυτό συμβαίνει διότι μέσω της δευτερογενούς αγοράς υπάρχει αέναος καθορισμός τιμών.

Εκτός του τρόπου ορισμού του πιστωτικού γεγονότος, η ανάπτυξη και η χρήση του εκάστοτε υποδείγματος διαφέρει – αφού συνίσταται άμεσα με το επιδιωκόμενο πεδίο εφαρμογής του. Δεδομένου ότι στο τμήμα αυτό εξετάζεται η διαχείριση κινδύνου στις χορηγήσεις (καταναλωτικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια, δάνεια για απόκτηση αυτοκινήτου κ.τ.λ.) παραθέτουμε τα υποδείγματα τα οποία χρησιμοποιούνται από την ΕΤΕ και τα οποία αναφέρονται σε κάθε πιστούχο χωριστά ή σε ομάδα ομοειδών πιστούχων (καταναλωτικά δάνεια). Στην περίπτωση αυτή αντικειμενικός στόχος είναι ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου και ο διαχωρισμός των πιστούχων σε αξιόχρεους και μη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούμε σε μία πηγή πληροφόρησης η οποία χρησιμοποιείται κατά κανόνα από την εθνική αλλά και από όλες τις άλλες ελληνικές τράπεζες. Πρόκειται για την **Τειρεσίας ΑΕ**, η οποία ιδρύθηκε από το σύνολο των Ελληνικών τραπεζών. Η εταιρεία αυτή είναι απόρροια της κοινής διαπίστωσης ότι η πρόσβαση σε ακριβείς πληροφορίες οικονομικής συμπεριφοράς συμβάλλει στην προστασία της πίστης και στην μείωση των επισφαλειών προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των συναλλασσομένων. Η λειτουργία της στηρίζεται στις ακόλουθες αρχές :

- Στην απόλυτη διαφάνεια των κανόνων λειτουργίας του Αρχείου και την απαρύγκλιτη εφαρμογή του.
- Στην απόλυτη εξασφάλιση του αδιαβλήτου του Αρχείου, η πρόσβαση στο οποίο ελέγχεται με μηχανισμούς ασφαλείας.
- Στο σεβασμό και στην προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και στην παροχή προς αυτόν κάθε δυνατής συνδρομής σχετικά με τα δεδομένα που τον αφορούν.
- Στην πιστή εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων της Αρχής Προστασίας του Ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ν. 2472/97).
- Στον αυστηρά επικουρικό ρόλο των δεδομένων του Αρχείου, αφού η Τειρεσίας ΑΕ δεν προβαίνει σε εκτίμηση, κρίση ή άλλη αξιολόγηση των δεδομένων αυτών. Η αξιολόγησή τους γίνεται αποκλειστικά από τον αποδέκτη τους.

Για την εξυπηρέτηση των προαναφερθέντων στόχων η εταιρία τηρεί Αρχείο Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς που αφορά αποκλειστικά στην οικονομική συμπεριφορά επιχειρήσεων και ιδιωτών και περιέχει τις εξής κατηγορίες πληροφοριών: **Ακάλυπτες (σφραγισμένες) επιταγές, απλήρωτες συναλλαγματικές, αιτήσεις πτώχευσης, κηρυχθείσες πτωχεύσεις, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις και επιταγές βάσει του Ν. Δ. του 1923, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών καθώς και καταγγελίες συμβάσεων καρτών και προσωπικών και καταναλωτικών δανείων.** Μελλοντικά θα αρχίσει και η λειτουργία του Συστήματος Συγκέντρωσης Κινδύνων που έχουν αναλάβει ιδιώτες από δάνεια (προσωπικά και καταναλωτικά) και κάρτες.

4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΧΟΥΣ

Ο κίνδυνος λανθασμένης εξειδίκευσης του υποδείγματος είναι εμφανής στα υποδείγματα πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιεί το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου της εθνικής τράπεζας, λόγω της κανονικής κατανομής που κατά κανόνα χρησιμοποιείται. Γι' αυτό το λόγο η ΕΤΕ επιδιώκει τον αγαστό συγκερασμό της θεωρίας (υποδείγματα) και της μέχρι τώρα εμπειρίας των στελεχών της. Μάλιστα βάσει των παρατηρήσεων των υπαλλήλων της τράπεζας υπάρχει μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης μικρού ύψους ζημιών παρά μεγάλες ζημιές, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι η **πραγματική κατανομή πρέπει να εμφανίζει θετική συμμετρία.**

Για την εξειδίκευση της συνάρτησης της ζημίας απαιτούνται τα ακόλουθα στοιχεία:

- ◆ Η πιθανότητα πτώχευσης.
- ◆ Η διακύμανση της πιθανότητας πτώχευσης.
- ◆ Το ποσό που είναι εκτεθειμένο στον κίνδυνο (άνοιγμα).
- ◆ Ο βαθμός ικανοποίησης της τράπεζας σε περίπτωση πτώχευσης.

Οι εναλλακτικοί τρόποι μέτρησης της ζημίας μπορούν να ορισθούν ως εξής:

LGD (Loss Given Default) = Πιστωτικό Άνοιγμα – βαθμός ικανοποίησης σε περίπτωση πτώχευσης.

Αναμενόμενη Ζημία = LGD * πιθανότητα πτώχευσης.

Διακύμανση Ζημίας = LGD * Διακύμανση πιθανότητας πτώχευσης.

Οι ζημιές της ΕΤΕ από μικροπιστούχους, οι οποίοι έλαβαν καταναλωτικό δάνεια, είναι συνήθως μικρές αλλά συχνές. Ο μέσος όρος των ζημιών αυτών είναι η αναμενόμενη ζημία χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι η ζημία του κάθε πιστούχου θα πρέπει να συμπίπτει με το μέσο όρο.

Το ενδιαφέρον των υποδειγμάτων που αξιοποιούνται από την ΕΤΕ επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην εκτίμηση πιθανότητας πτώχευσης. Η τράπεζα έχει αναπτύξει αναλυτικές μεθόδους παρακολούθησης και μέτρησης του κινδύνου κάθε πιστούχου χωριστά. Γενικά οι μέθοδοι αυτοί είναι δύο: αυτές που στηρίζονται σε λογιστικά στοιχεία και σε αυτές που βασίζονται σε στοιχεία της αγοράς. Ειδικά για την Εθνική, η εκτίμηση του κινδύνου πτώχευσης του πιστούχου βρίσκει κατά κανόνα έρεισμα στα στοιχεία της αγοράς. Προηγουμένως αναφέρθηκε η Τειρεσίας ΑΕ ως πηγή τροφοδότησης πληροφοριών. Ακόμη, δεδομένου του ευρύτατα εκτεταμένου δικτύου της ΕΤΕ σχεδόν σε κάθε γωνιά της Ελλάδος, και της προσωπικής σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ πελατών και υπαλλήλων της τράπεζας, είναι αρκετά εύκολο το εγχείρημα συγκέντρωσης πληροφοριών αναφορικά με την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου.

5. Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.

Το ενδιαφέρον των υποδειγμάτων που χρησιμοποιούνται επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στον μεμονωμένο πιστούχο και ενδείκνυται σε περιπτώσεις εξέτασης νέων πιστούχων ή σε περιπτώσεις επέκτασης της συνεργασίας με τους υφιστάμενους πιστούχους. Βάσει των πληροφοριών που συγκεντρώνει το τμήμα Διαχείρισης κινδύνου της ΕΤΕ είτε μέσω της Τειρεσίας ΑΕ είτε μέσω των υποκαταστημάτων της οι πιστούχοι μπορούν να διακριθούν σε αξιόχρεους και μη, ώστε να προσδιορισθεί καταρχήν το ενδιαφέρον της τράπεζας αναφορικά με τη χορήγηση ή μη πίστωσης. Οφείλουμε ωστόσο να επισημάνουμε ότι το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου δεν ασχολείται με την περίπτωση κάθε πιστούχου ξεχωριστά αλλά λαμβάνοντας υπόψη της τα συγκεντρωτικά μεγέθη προδιαγράφει μία συγκεκριμένη στρατηγική. Οι κατευθύνσεις αυτές αποστέλλονται με εγκυκλίους στα υποκαταστήματά της, τα οποία οφείλουν από εκεί και πέρα να τις εφαρμόσουν σε κάθε περίπτωση χορήγησης πίστωσης. Εκτός από τις γενικές κατευθύνσεις παράλληλα εκτιμάται η πιθανότητα πτώχευσης, ώστε αφενός να επιτυγχάνεται η κατάλληλη τιμολόγηση τους και αφετέρου να αντικατοπτρίζεται εναργώς ο κίνδυνος που αναλαμβάνεται από την τράπεζα.

Τα υποδείγματα πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιούνται ως μέρος του συνολικού συστήματος διαχείρισης κινδύνου της ΕΤΕ, με άμεση απόρροια να συμβάλλει στον καθορισμό του συνολικού επιπέδου αποδεκτού κινδύνου. Επίσης εκτιμάται το αποτέλεσμα διαφοροποίησης που επιτυγχάνεται με την συγκεκριμένη διάρθρωση του χορηγητικού της χαρτοφυλακίου και με κατάλληλες αναδιαρθρώσεις, προκειμένου να προσεγγίσει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Κατά την εξειδίκευση των υποδειγμάτων που έχει χρησιμοποιήσει η ΕΤΕ έχουν προκύψει ποικίλα προσκόμματα, όπως ο ακριβής προσδιορισμός του χρονικού ορίζοντα, η μέθοδος εκτίμησης της κατανομής, της κατανομής ζημίας, ο τρόπος χειρισμού των παραγώγων προϊόντων, ο υπολογισμός των παραμέτρων, στοιχεία δηλαδή που μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά τα αποτελέσματα. Ωστόσο, στα πλαίσια της στρατηγικής διαχείρισης της ΕΤΕ **γίνεται δεκτό ότι τα υποδείγματα θα**

χρησιμοποιούνται παράλληλα με την υπάρχουσα εμπειρία – τις ήδη δοκιμασμένες εδώ και χρόνια πρακτικές μεθόδους διαχείρισης κινδύνου. Άλλωστε είναι πρόσφατο γεγονός η τύχη της Αμερικάνικης τράπεζας Banker's Trust η οποία βασίστηκε αποκλειστικά στα θεωρητικά υποδείγματα με αποτέλεσμα να πέσει έξω και τελικά να εξαγοραστεί από τη Citi-Corp.

Επομένως δεν πρέπει να παραβλεφθούν τα σφάλματα πρόβλεψης που ενέχουν τα υποδείγματα αυτά. Γι'αυτό το λόγο ο ρόλος τους κρίνεται καθαρά επικουρικός και πρέπει να αξιοποιούνται αν και εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Τα αποτελέσματα πρέπει να είναι επαληθεύσιμα.

Για την ανάλυση της ικανότητας πρόβλεψης, οι ex-ante εκτιμήσεις του υποδείγματος συγκρίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα με τα ex-post αποτελέσματα.

- Τα αποτελέσματα είναι ενσωματωμένα μέσα στο σύστημα λήψης αποφάσεων της τράπεζας.

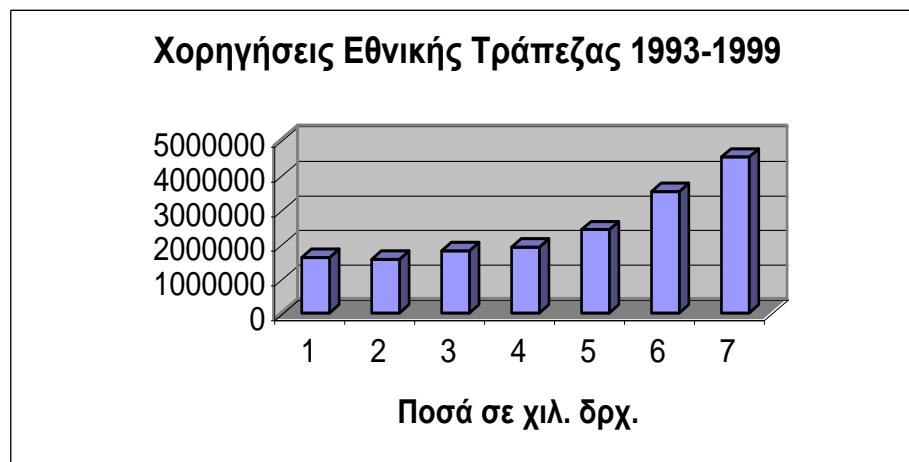
Πράγματι, το τμήμα διαχείρισης κινδύνου της ΕΤΕ είναι σύμφωνο προς την φιλοσοφία της εθνικής, η οποία είναι μία περισσότερο κρατική παρά ιδιωτική εμπορική τράπεζα. Αυτό το χαρακτηριστικό της επηρεάζει αναπόδραστα και το προφίλ που θα υιοθετήσει αναφορικά με τους κινδύνους που θα αναλάβει. Πιο συγκεκριμένα, η Εθνική, ως μία τράπεζα η οποία συγκεντρώνει την πλειονότητα των αποταμιεύσεων των Ελλήνων μικροεπενδυτών και έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, δεν μπορεί να αναλάβει το ρίσκο αναφορικά με τις χορηγήσεις στις οποίες προβαίνει. Σε μια τέτοια περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην διαθέτει τα απαιτούμενα ρευστά διαθέσιμα, ώστε να επιστρέψει στους καταθέτες της τα κεφάλαιά τους. Ένα τέτοιο γεγονός θα αμαυρώσει την φήμη της τράπεζας και θα αποτελέσει ισχυρό τροχοπέδη για τη μελλοντική ανέλιξή της.

- Να είναι πλήρως τεκμηριωμένα από θεωρητικής πλευράς.

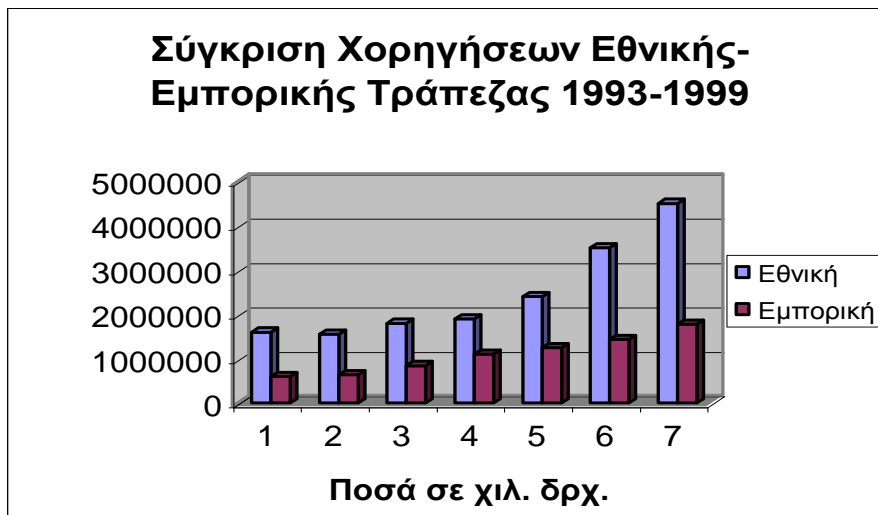
Τα υποδείγματα που χρησιμοποιούνται για τη λήψη αποφάσεων πρέπει να είναι κατασκευασμένα σωστά και να προκύπτουν ύστερα από ενδελεχή έρευνα.

6. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΜΕ ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ίδρυσε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου εφαρμόζοντας στις χορηγήσεις στις οποίες προβαίνει υποδείγματα διαχείρισης κινδύνου. Στη συνέχεια – ύστερα από περίπου 3 χρόνια – μια άλλη μεγάλη σε μέγεθος και σημαντικό μερίδιο στο σύνολο των χορηγήσεων (κατάταξη 3η), η Εμπορική προχώρησε και αυτή στην ίδρυση ενός αντίστοιχου τμήματος διαχείρισης κινδύνου. Στο παρόν τμήμα της εργασίας εξετάζουμε ενδελεχέστερα τη στρατηγική των δύο τραπεζών, να επιχειρήσουμε μία σύγκριση μεταξύ τους, προκειμένου να διαπιστώσουμε ποια από τις δύο τράπεζες προσεγγίζει πιο ικανοποιητικά (με λιγότερα σφάλματα πρόβλεψης) την οικονομική συμπεριφορά του Έλληνα.

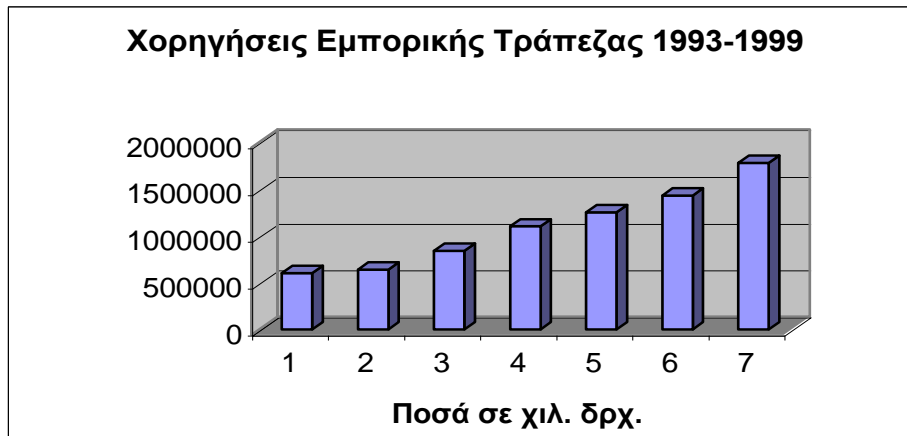
Τα τρία διαγράμματα τα οποία αναφέρονται στη σύγκριση χορηγήσεων σε εθνική με την εμπορική τόσο σε απόλυτα μεγέθη (ποσά σε χιλ.) όσο και σε σχετικά μεγέθη (% του ενεργητικού) καταδεικνύουν εναργώς τη διαφορετική στρατηγική των δύο τραπεζών.

Αν εξετάσουμε το πρώτο διάγραμμα το οποίο αναφέρεται στη σύγκριση των χορηγήσεων ως απόλυτα ποσά, δηλαδή σε χιλ. δρχ. θα παρατηρήσουμε ότι οι χορηγήσεις στην εθνική εκτοξεύονται στα ύψη από το 1996 και μετά, αφού ξεπερνούν και τα 4 δις στο τέλος του 1999. Αντίθετα, τα δάνεια στην εμπορική ακολουθούν ανοδική μεν αλλά σαφώς πιο μετριοπαθή πορεία. Ενώ δηλαδή μέχρι και το 1995 οι δύο τράπεζες ακολουθούσαν παρεμφερή πορεία αναφορικά με τις χορηγήσεις στις οποίες προέβαιναν, μετά το 1996 η ΕΤΕ ακολουθεί μια θεαματική πορεία στις χρηματοδοτήσεις, με αποτέλεσμα η Εμπορική να υπολείπεται κατά τρία (3) δις το 1999. Αν εξετάσουμε το διάγραμμα που αφορά στη σύγκριση των χορηγήσεων των δύο τραπεζών σε σχετικούς πλέον όρους, δηλαδή της % του ενεργητικού, θα καταλήξουμε στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- Οι χορηγήσεις στις οποίες προβαίνει η εμπορική αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού της από αυτές της εθνικής.
- Μετά το 1996, όταν δηλαδή το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου (ΤΔΚ) της ΕΤΕ αποκτά μεγαλύτερο και σοβαρότερο ρόλο στον τομέα χορηγήσεων, η εθνική αυξάνει θεαματικά τις χορηγήσεις της όχι μόνο ως απόλυτο μέγεθος αλλά και ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού της.

➤ Αντίθετα από την πορεία της Εθνικής, η Εμπορική το 1998 προβαίνει σε ραγδαία μείωση των χορηγήσεων της. **Η αναδίπλωση όμως αυτή σε μία σαφώς συντηρητική πολιτική** δεν την εμποδίζει να εξακολουθήσει να έχει το προβάδισμα όσο αφορά το σχετικό μέγεθος των χορηγήσεων (% του ενεργητικού της).

Από την παραπάνω ανάλυση των διαγραμμάτων μπορούμε να συνάγουμε αρκετά συμπεράσματα για τη στρατηγική που ακολουθήθηκε από τα δύο τμήματα διαχείρισης κινδύνου των δύο τραπεζών. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ενώ κανείς θα περίμενε ότι η εμπορική, ως μικρότερη και πιο ευέλικτη τράπεζα, θα ήταν πιο τολμηρή όσο αφορά την πολιτική χορήγησης δανείων, τουναντίον εμφανίζεται πιο συντηρητική, αφού αναδιπλώνεται σε μία πιο επιφυλακτική στάση. Οι χορηγήσεις στις οποίες προβαίνει η εμπορική, παρά το ευνοϊκό περιβάλλον, αποφασίζει να τηρήσει συντηρητική στάση έναντι των πιστούχων. Δεδομένου ότι η κερδοφορία των τραπεζών εξαρτάται βασικά από τις χορηγήσεις στις οποίες προβαίνουν, προκαλεί καταρχάς έκπληξη η επιλογή του ΤΔΚ της εμπορικής για περιστολή της πιστωτικής επέκτασης. Ωστόσο η κίνηση αυτή δεν είναι τυχαία. Απώτερος στόχος του ΤΔΚ της εμπορικής είναι η μείωση του **Ανοίγματος του Δείκτη Σταθμισμένης Διάρκειας (ΑΔΣΔ).**

Οι οικονομολόγοι μετρούν τη διαφορά μεταξύ των στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού των τραπεζών με το δείκτη αυτό, ο οποίος καλύπτει τη διαφορά στη χρονική διάρκεια μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων όπως επίσης και τη διαφοροποίηση μεταξύ κυμαινόμενων και σταθερών επιτοκίων. Όσο μεγαλύτερο είναι το ΑΔΣΔ τόσο μεγαλύτερα είναι τα κέρδη της τράπεζας σε περίπτωση πτώσης των επιτοκίων αλλά όσο

μεγαλύτερες και οι ζημιές ύστερα από μία ενδεχόμενη αύξηση των επιτοκίων. Σε περιόδους που η διακύμανση των επιτοκίων είναι έντονη, καθίσταται επιτακτική η μείωση του ΑΔΣΔ.

Δεδομένου ότι τα τελευταία 2 χρόνια τα επιτόκια γνώρισαν σημαντικές διακυμάνσεις, συμπεραίνουμε ότι πρωταρχικός στόχος του ΤΔΚ της εμπορικής ήταν η μείωση του ΑΔΣΔ της τράπεζας. Κατ' ουσία επιχείρησε να μειώσει το χορηγητικό της κίνδυνο, δηλαδή το ρίσκο το οποίο απορρέει από τη χορήγηση πιστώσεων. Ταυτόχρονα προώθησε τις αγορές προθεσμιακών και δικαιωματικών συμβολαίων όπως επίσης επέτεινε τη συμμετοχή της τράπεζας στην αγορά των παραγωγών προϊόντων. **Αντίθετα η εθνική εμφανίζεται πιο τολμηρή στα πιστωτικά της ανοίγματα. Είναι μάλιστα αξιοπερίεργο το γεγονός ότι σε μία περίοδο υποχρεωτικής περιστολής της κατανάλωσης – με σκοπό την πτώση του πληθωρισμού σε επιθυμητά για την ΟΝΕ όρια- η εθνική αυξάνει τόσο πολύ το ύψος των καταναλωτικών δανείων.** Ας μην ξεχνάμε άλλωστε και τον ιδιαίτερα ρόλο της ΕΤΕ στο τραπεζικό στερέωμα : μια εμπορική – μέχρι το 1928 κεντρική τράπεζα - τράπεζα η οποία όμως ποτέ δεν πέταξε από πάνω της το πέπλο της δημόσιας κρατικής επιχείρησης. Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα βρίσκεται έρεισμα στην πολιτική και τη στρατηγική που προδιαγράφει το ΤΔΚ της ΕΤΕ. Κρίθηκε σκόπιμη η επέκταση της εθνικής στο χορηγητικό τομέα προκειμένου να αποκτήσει μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα.

Αν θελήσουμε να συγκρίνουμε και να προτάξουμε μία στρατηγική ως την καταλληλότερη για τα Ελληνικά δεδομένα θα πρέπει πρώτα να προσδιορίσουμε το χρονικό ορίζοντα για τον οποίο εξετάζουμε τις δύο στρατηγικές, αν δηλαδή το βλέπουμε **μακροχρόνια ή βραχυχρόνια.**

Συγκεκριμένα, αν επιλέξουμε να εξετάσουμε το θέμα υπό βραχυχρόνιο πρίσμα, είναι πρόδηλο ότι το ΤΔ της ΕΤΕ μεριμνεί ιδιαίτερα για την αύξηση της κερδοφορίας της εν λόγω τράπεζας. Υιοθετεί ένα αναμφίβολα ριψοκίνδυνο προφίλ, αναλαμβάνει μεγάλο ρίσκο προβαίνοντας σε πολλές χορηγήσεις επεκτεινόμενη δηλαδή πιστωτικά. Ως ένα βαθμό το μεγάλο μέγεθος του ενεργητικού της εθνικής επιτρέπει και δικαιολογεί μία διευρυνόμενη πιστωτική επέκταση. Κάτι τέτοιο όμως είναι επιθυμητό μέχρι ενός συγκεκριμένου ορίου. Κρίνεται ωστόσο ότι **το ποσό των 4δισ ξεπερνά τις δυνατότητες του ενεργητικού της μεγαλύτερης Ελληνικής τράπεζας.** Κατά συνέπεια καθίσταται καταφανές ότι με μια τέτοια πολιτική μπορεί μεν να αποφέρει μέχρι

στιγμή σημαντικά κέρδη, αυξάνοντας την κερδοφορία της τράπεζας, μελλοντικά ωστόσο αναμένεται να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα. Ως τέτοια θα μπορούσαν να αναφερθούν, η αδυναμία απόσβεσης υψηλού ποσού επισφαλών απαιτήσεων, όπως επίσης η αύξηση της πιθανότητας αδυναμίας του πιστούχου να αποπληρώσει το χρέος του.

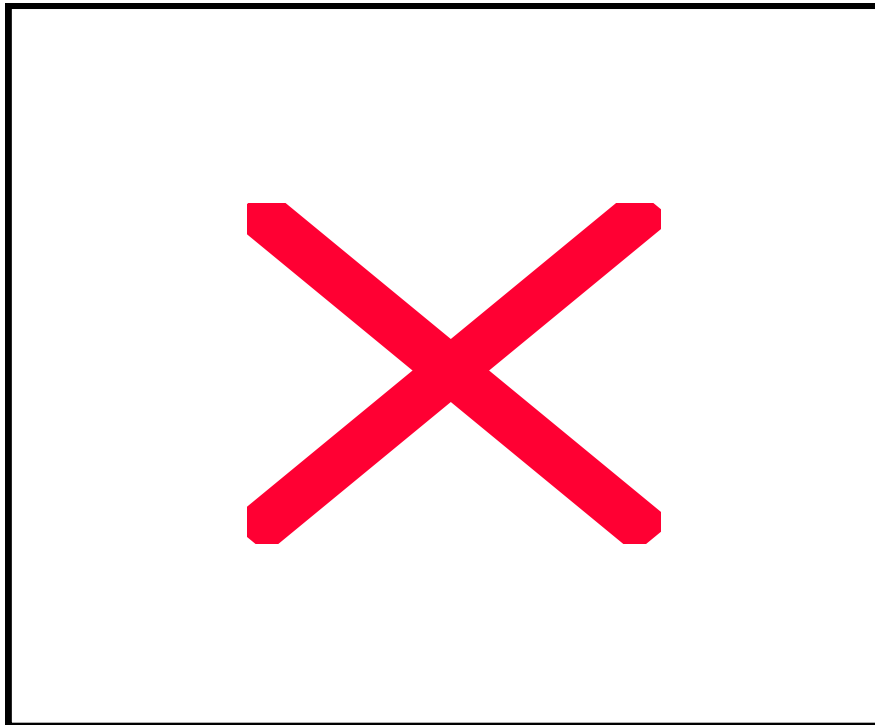
Σε μία εποχή όπου οι Ελληνικές τράπεζες έπρεπε να συζητήσουν δικλείδες ασφαλείας, αφού μετά την ενσωμάτωση της Ελλάδος στην ζώνη του ευρώ δε θα ήταν εφικτό να διατηρηθεί το μεγάλο άνοιγμα μεταξύ επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων που ισχύει σήμερα (κυρίως λόγω αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών της Ευρώπης), ήταν μάλλον εθελουφλία η ανάληψη υψηλού ρίσκου όσο αφορά τις χορηγήσεις. Στόχος πρωταρχικής σημασίας πρέπει να είναι η μείωση του ΑΔΣΔ και όχι η αλόγιστη αύξησή του. Θα ήταν σκόπιμο η ΕΤΕ να αναζητήσει και άλλα προϊόντα αύξηση της κερδοφορίας της, προκειμένου να διαφοροποιήσει το χαρτοφυλάκιό της και να μειώσει το ρίσκο που αναλαμβάνει. Απόρροια μιας τέτοιας στρατηγικής κίνησης θα είναι ότι η κερδοφορία της ΕΤΕ θα καταστεί λιγότερο ευάλωτη στις επιτοκιακές διακυμάνσεις.

Η Εμπορική αντίθετα με το αντίστοιχο ΤΔΚ που διαθέτει αναδιπλώνεται σε συντηρητικά σχήματα όσο αφορά τον τομέα των χορηγήσεων, αυξάνοντας όμως παράλληλα τη δραστηριότητά της στην αγορά. Βραχυχρόνια μια τέτοια πολιτική σημαίνει ανάληψη μικρότερου πιστωτικού κινδύνου αλλά και χαμηλότερη κερδοφορία. Ωστόσο οι στρατηγικές κινήσεις στις οποίες προβαίνει μέχρι τώρα αποδεικνύουν ότι αυτή η πολιτική διατράνωσε τη θέση της Εμπορικής μετά την ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ. Τίθεται βέβαια το θέμα της βιωσιμότητας της εμπορικής από άποψη μεγέθους. Κάτι τέτοιο όμως δεν αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης της εργασίας αυτής.

Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι οι στρατηγικές οι οποίες επιλέχθηκαν από τα αρμόδια τμήματα των δύο τραπεζών ήταν συμμετρικά αντίθετες. Η μεν Εθνική υιοθέτησε ένα επιθετικό προφίλ ενώ η Εμπορική εμφανίστηκε πιο συντηρητική στις επιλογές της. Οι επιλογές των ΤΔΚ των δύο τραπεζών αναμένεται να επηρεάσουν σημαντικά την πορεία της κερδοφορίας τους τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια.

7. Η ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΗ ΠΗΓΗ ΡΙΣΚΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΤΟ ΧΟΡΗΓΗΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.

Σε αυτό το κομμάτι της εργασίας θα αναλύσουμε τα γεγονότα τα οποία συνιστούν πηγή ρίσκου για μία τράπεζα στο χορηγητικό τομέα, δηλαδή την υπερημερία του οφειλέτη και την επισφάλειά του ως πελάτη της τράπεζας. Η ιδιάζουσα νομοθεσία που διέπει το χαρακτηρισμό μίας απαίτησης ως επισφαλούς και το ύψος της απόσβεσης-η οποία πύπτει από τα έσοδα της τράπεζας – επηρεάζει, αν όχι περιορίζει τα μεγάλα πιστωτικά ανοίγματα. Συνεπώς επηρεάζει σε ένα μεγάλο βαθμό την ανάληψη ρίσκου. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται επιτακτική η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου. Συγκεκριμένα οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις θα πρέπει να διαπνέονται από ρηξικέλευθη διάθεση ικανή να αγκαλιάσει ολόκληρο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών και τις νέες – κατά πολλούς αντίξοες- συνθήκες στο τραπεζικό τομέα μετά το έτος (ορόσημο) 2001.

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία, οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα εκτίμησης ενδεχόμενης επισφάλειας των πελατών της. Εντούτοις η ρύθμιση

αυτή δε συνεπάγεται το γεγονός ότι οι χορηγήσεις σε επισφαλείς - κατά την τράπεζα - πελάτες, δηλαδή τα ποσά τα οποία χαρακτηρίζονται ως «επικίνδυνα», αποσβένονται αφ'ής στιγμής καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία της λογιστικής μονάδας (της τράπεζας). Προκειμένου να αναγνωρισθούν φορολογικά αυτές οι εγγραφές και τελικά να εκπέσουν από τα έσοδα της τράπεζας (φορολογική ελάφρυνση, απαλλαγή) θα πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Οι βασικότερες εξ' αυτών είναι οι ακόλουθες :

1. Κατά το άρθρο 340 ΑΚ η αφερεγγυότητα του οφειλέτη πρέπει να αποδειχθεί κατά αντικειμενικό τρόπο. Στοιχεία που καταδεικνύουν την αφερεγγυότητα του οφειλέτη είναι η κήρυξη της πτώχευσης του, η μόνιμη αποδημία του στο εξωτερικό καθώς και η εξάντληση όλων των ένδικων μέσων για την είσπραξη της απαίτησης κτλ.
2. Η απόσβεση της επισφαλούς απαίτησης γίνεται με οριστική εγγραφή, δηλαδή διαγράφεται οριστικά από τα λογιστικά βιβλία της λογιστικής μονάδας ύστερα από χορήγηση σχετικής άδειας από την αρμόδια Δημόσια Αρχή.

Καθίσταται πρόδηλο από τα παραπάνω ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις αποτελούν συχνά πρόσκομμα και συνιστούν τροχοπέδη στη διαδικασία ανάληψης ρίσκου. Αυτό συμβαίνει διότι αν ένας risk-manager γνωρίζει ότι απαιτούνται πολλές γραφειοκρατικές διαδικασίες προκειμένου να αναγνωρισθεί εν τέλει η επισφάλεια του πελάτη, είναι βέβαιο ότι ποτέ δεν θα διαθέτει **έγκυρα στατιστικά στοιχεία αναφορικά με τις κινήσεις που κάνει. Κάτι τέτοιο ωστόσο αποστερεί τον μάνατζερ από τη δυνατότητα ελέγχου των αποφάσεων που λαμβάνει και της ριψοκίνδυνης ή όχι πολιτικής που υιοθετεί.**

Επομένως ως ένα βασικό πρόσκομμα στη θεωρητική θεμελίωση της διαχείρισης κινδύνου στις Ελληνικές τράπεζες συνιστά και η πεπαλαιωμένη νομοθεσία που διέπει την τραπεζική λογιστική. Είναι προφανές ότι εν όψει της ένταξης της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ και του εκσυγχρονισμού ολόκληρου του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος η νομοθεσία έπρεπε να παρακολουθήσει την εξέλιξη και να ανανεωθεί.

8. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ.

Η συσταλτική πολιτική επικεντρώθηκε περισσότερο στη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση που σχετίζεται με την τρέχουσα παραγωγή, και λιγότερο στην μακροπρόθεσμη, που προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, το επίπεδο των επενδύσεων και επομένως την αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας. Μη ευνοϊκή εξέλιξη που αποτελεί η μείωση της χρηματοδοτήσεως της βιομηχανίας, τη στιγμή μάλιστα που η χρηματοδότηση της καταναλωτικής πίστέως παρουσιάζει διόγκωση.

Για την ικανοποίηση των κριτηρίων της Συνθήκης του Μάαστριχ - και ιδιαιτέρως εκείνου που αφορά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού - που θα επιτρέψει την ένταξη και της χώρας μας στην ΟΝΕ στις αρχές του 2001, εφαρμόζεται, όπως είναι γνωστό, από τις οικονομικές αρχές Ένα ορισμένο μείγμα οικονομικών μέτρων. Από τα μέτρα αυτά περισσότερο συζητούνται και προβάλλονται εκείνα που ανήκουν στην εισοδηματική και δημοσιονομική πολιτική, ίσως διότι τα μέτρα αυτά γίνονται περισσότερο αισθητά από το ευρύτερο κοινό και έχουν σχετικώς ταχεία απόδοση. Υπάρχουν, ωστόσο, και τα μέτρα πιστωτικής πολιτικής, τα οποία μπορεί να μην καθίστανται αμέσως αντιληπτά, πλην όμως μπορούν και αυτά να συμβάλουν, ως ένα βαθμό, στην αποκατάσταση της νομισματικής σταθερότητας. Ως μέτρα πιστωτικής πολιτικής νοούνται όσα ενσωματώνονται στο νομισματικό πρόγραμμα της Τραπέζης της Ελλάδος ή λαμβάνονται κατά καιρούς από αυτήν, τα οποία (ουσιαστικά) αποβλέπουν στον επηρεασμό του μεγέθους της τραπεζικής χρηματοδοτήσεως της οικονομίας, μέσω χειρισμών των επιτοκίων παρεμβάσεων στη διατραπεζική αγορά.

Κατά την περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου 1997 και Μαΐου 1998 η συνολική πιστωτική επέκταση του τραπεζικού συστήματος (δηλαδή η διαφορά των υπολοίπων της τραπεζικής χρηματοδοτήσεως) παρουσίασε δύο χαρακτηριστικές κινήσεις : Ένταση μέχρι τον Οκτώβριο του 1997 και αποδυνάμωση κατά τους μήνες που ακολούθησαν. Έτσι, το ποσοστό αυξήσεως του υπολοίπου της συνολικής χρηματοδοτήσεως διαμορφώθηκε τελικά τον Μάιο του 1998 σε επίπεδο ελαφρώς χαμηλότερο εκείνου του

Ιανουαρίου του 1997. Η κύμανση αυτή προήλθε κυρίως από την μεταβολή του υπολοίπου της χρηματοδοτήσεως του δημόσιου τομέα, η οποία μάλιστα μετά τον Φεβρουάριο του 1998 κατέστη αρνητική. Ωστόσο και το ποσοστό αυξήσεως του υπόλοιπου της χρηματοδοτήσεως του ιδιωτικού τομέα (το οποίο είναι περίπου εξαπλάσιο του υπόλοιπου της χρηματοδοτήσεως του δημόσιου τομέα) διατηρήθηκε μεν σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο σε σχετικά υψηλό επίπεδο, αλλά κατά το τρίμηνο του Μαΐου-Ιουλίου 1998 έδειξε σημαντική μείωση από 16,7% σε 12,6% .

Για την περαιτέρω ανάλυση των χαρακτηριστικών της πιστωτικής επεκτάσεως χρησιμοποιούνται τα διαθέσιμα στοιχεία για τους μήνες Φεβρουάριος και Δεκέμβριο του 1997 και Ιούλιο του 1998, που καλύπτουν μόνο τις εμπορικές τράπεζες. Σημειωτέον ότι το ποσοστό αυξήσεως του υπόλοιπου της χρηματοδοτήσεως του ιδιωτικού τομέα από τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς περιορίσθηκε μέσα στο τρίμηνο Μαΐου - Ιουλίου 1998 από 11% σε 8,4 % ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις εμπορικές τράπεζες - των οποίων το υπόλοιπο είναι περίπου διπλάσιο εκείνου των ειδικών πιστωτικών οργανισμών - μειώθηκε από 19,5% σε 14,7% .

Εν πρώτοις, από πλευράς διάρκειας χορηγήσεων προς τον ιδιωτικό τομέα είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι τόσο οι βραχυπρόθεσμες όσο και οι μακροπρόθεσμες χορηγήσεις συγκρατήθηκαν, αλλά πολύ περισσότερο η κατηγορία των βραχυπρόθεσμων, της οποίας το ποσοστό αυξήσεως από 23% τον Φεβρουάριο του 1997 μειώθηκε σε 16,4% τον Δεκέμβριο του 1997 σε 11,2% τον Ιούλιο του 1998 ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά της κατηγορίας των μακροπρόθεσμων ήταν 30,2%, 31,3%, και 27,3%. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει ότι η συσταλτική πολιτική επικεντρώθηκε περισσότερο στη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση, που σχετίζεται με την τρέχουσα παραγωγή, και λιγότερο στη μακροπρόθεσμη, που προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, το επίπεδο των επενδύσεων και επομένως την αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας.

Ως προς το νόμισμα το οποίο έγινε η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα από τις εμπορικές τράπεζες, υπήρξε ουσιώδης διαφοροποίηση μεταξύ των περιόδων Φεβρουαρίου 1997 - Δεκεμβρίου 1997 και Δεκεμβρίου 1997 - Ιουλίου 1998. Συγκεκριμένα, στην πρώτη περίοδο το ποσοστό ανόδου του υπολοίπου της χρηματοδοτήσεως σε δραχμές αυξήθηκε από 8,8% σε 19,8%, της δε

χρηματοδοτήσεως σε συνάλλαγμα μειώθηκε από το υψηλό επίπεδο του 63, 1% σε 18, 8%. Στη δεύτερη περίοδο η ποσοστιαία άνοδος της χρηματοδοτήσεως σε δραχμές συνέχισε να αυξάνεται από 19,8% σε 30,6% αλλά η ποσοστιαία άνοδος (18,8%) της χρηματοδοτήσεως σε συνάλλαγμα μεταβλήθηκε σε κάμψη(-9,9%). Οι κινήσεις αυτές των δύο κατηγοριών χρηματοδοτήσεως οφείλονται, προφανώς, στο πολύ υψηλό επιτόκιο των δανείων σε δραχμές σε σχέση με τα δάνεια σε συνάλλαγμα, σε συνδυασμό με την σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών της δραχμής που ίσχυε μέχρι τον Μάρτιο του 1998, οπότε η υποτίμηση της δραχμής φυσικό ήταν να εντείνει τη ζήτηση δανείων σε δραχμές και να αποδυναμώσει σημαντικά τη ζήτηση δανείων σε συνάλλαγμα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μεταβολές που σημειώθηκαν μεταξύ Φεβρουαρίου 1997 και Ιουλίου 1998 στη χρηματοδότηση των επιμέρους κλάδων δραστηριότητας. Κάμψη παρουσίασε το υπόλοιπο της χρηματοδοτήσεως της βιομηχανίας και των μεταλλείων (από 18,6% σε -3,3%), ενώ μείωση του ποσοστού αυξήσεως το υπόλοιπο της βιοτεχνίας (από 10% σε 6,6%), του εμπορίου (από 23,8% σε 16,8%) και του οικισμού (από 77,2% σε 41,8%). Αντίθετα, ελαφρά διόγκωση είχε το ποσοστό αυξήσεως του υπόλοιπου της καταναλωτικής πίστωσης (από 29,6% σε 30,8%). Βλέπουμε δηλαδή, ότι με το κριτήριο τον αναπτυξιακό προσανατολισμό των χορηγήσεων θα μπορούσε να διατυπωθούν επιφυλάξεις ως προς την σύνθεσή τους, πλην όμως δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η καταναλωτική πίστη μπορεί να είχε ανερχόμενο ποσοστό αυξήσεως, αλλά το υπόλοιπό της τον Ιούλιο του 1998 αποτελούσε μόλις το 9,6% του υπολοίπου της συνολικής χρηματοδοτήσεως του ιδιωτικού τομέα.

Από την σύντομη επισκόπηση προκύπτει ότι η πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα, ενώ κατά το 1997 διατηρήθηκε σε σχετικά υψηλά επίπεδα, ήδη κατά τους τελευταίους μήνες υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις για συγκράτησή της. Η συμβολή της συγκρατήσεως αυτής στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού δεν υπάρχει, βέβαια, τρόπος να συγκριθεί με την αντίστοιχη συμβολή των μέτρων που ανήκουν σε άλλες πολιτικές, μπορεί όμως να χαρακτηριστεί ως πολύ σημαντική. Ιδιαίτερη σημασία έχει η μεγαλύτερη συγκράτηση της βραχυπρόθεσμης χρηματοδοτήσεως σε σχέση με την μακρυπρόθεσμη, καθώς και της χρηματοδοτήσεως σε συνάλλαγμα σε σχέση με τη χρηματοδότηση σε δραχμές. Μη ευνοϊκή εξέλιξη αποτελεί η μείωση της

χρηματοδοτήσεως της βιομηχανίας και των μεταλλείων, και η μικρή αύξηση της χρηματοδοτήσεως της βιοτεχνίας τη στιγμή μάλιστα που η χρηματοδότηση της καταναλωτικής πίστωσης παρουσιάζει διόγκωση.

9. ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 1998.

Ο ρυθμός ανόδου της πιστωτικής επέκτασης το 1999 επιταχύνθηκε. Από 8,4% τον Ιανουάριο 1999 ο ρυθμός τον Οκτώβριο 1999 αυξήθηκε στο 10,4% και τον Νοέμβριο σε 13,6%. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η επιτάχυνση του ρυθμού ως ένα βαθμό οφείλεται στην ανατίμηση του δολαρίου και του γεν το δεύτερο εξάμηνο του προηγούμενου έτους που επηρεάζουν αυξητικά τα υπόλοιπα των δανείων σε συνάλλαγμα. Αν αφαιρεθούν οι επιπτώσεις της ανατίμησης των νομισμάτων αυτών, ο ρυθμός περιορίζεται στο 12,3% υπερβαίνοντας πάντως εύρος πρόβλεψης 7-9% για το 1999. Η επιτάχυνση στον ρυθμό ανόδου της πιστωτικής επέκτασης αντανακλά κυρίως τους υψηλότερους ρυθμούς ανόδου της χρηματοδότησης στον ιδιωτικό τομέα 18,2% (Νοέμβριος 1999 - Νοέμβριος 1998) και 14,2% αν αφαιρεθούν οι επιπτώσεις της ανατίμησης του γεν και του δολαρίου.

Αναλυτικά μέσα στο 1999 (Δεκέμβριος 1998 / Δεκέμβριος 1999) η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκε κατά 15,6% έναντι 15% σε ολόκληρο το 1998.

Σημειώνεται ότι οι υψηλοί ρυθμοί πιστωτικής επέκτασης διατηρούνται σε περιβάλλον υψηλών επιτοκίων, (για τις επιχειρήσεις μειώθηκαν κατά 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες μέσα στο 1999, τα επιτόκια των καταναλωτικών διατηρήθηκαν στο 20, 5% και των μακροπρόθεσμων δανείων των νοικοκυριών μειώθηκαν κατά 1,6 μονάδες στο 12%) και παρά τα μέτρα περιορισμού της πιστωτικής επέκτασης που έλαβε η Τράπεζα της Ελλάδος στις κατηγορίες των καταναλωτικών και των δανείων προς το εμπόριο.

Τα δάνεια σε συνάλλαγμα παρουσίασαν μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τα δάνεια σε δραχμές. Μέσα στο έτος (Δεκέμβριος 1998 / Δεκέμβριος 1999) οι δραχμικές χορηγήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα αυξήθηκαν κατά 10,6%, ενώ οι χορηγήσεις σε

συνάλλαγμα κατά 33%. Θα πρέπει να τονιστεί και εδώ ότι σε σημαντική έκταση η άνοδος των δανείων σε συνάλλαγμα οφείλεται στη μεγάλη άνοδος του δολαρίου και του γεν στο ίδιο διάστημα (135 και 27% αντίστοιχα), νομίσματα στα οποία έχουν συναφθεί περίπου τα ¾ των εξωτερικών δανείων των επιχειρήσεων. Σε δωδεκάμηνη βάση (Νοε. 98/Νοε. 99) ο ρυθμός ανόδου ήταν 13,5% για τα δραχμικά και 33% για τα δάνεια σε συνάλλαγμα. Η αύξηση των δανείων σε συνάλλαγμα οφείλεται και στην υποκατάσταση των δανείων από το εγχώρια τραπεζικό σύστημα με δάνεια από το εξωτερικό λόγω της ευκολότερης πρόσβασης των Ελληνικών επιχειρήσεων στις ξένες κεφαλαιαγορές και χρηματαγορές μετά την απελευθέρωση των εξωτερικών συναλλαγών.

Από την κατανομή κατά πιστωτικό φορέα προκύπτει ότι η δανειοδοτική δραστηριότητα των εμπορικών τραπεζών σαφώς υπερτερεί της δραστηριότητας των ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι χορηγήσεις των εμπορικών τραπεζών αυξήθηκαν στο διάστημα Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1999 κατά 17% σε σχέση με το μόνο 10,6% των ειδικών πιστωτικών οργανισμών.

Από την ανάλυση της δανειοδότησης των εμπορικών τραπεζών κατά κλάδο δραστηριότητας προκύπτει ότι η σημαντική επιβάρυνση παρουσίασε ο ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης του εμπορίου μέσα στο έτος (με επιτάχυνση όμως του ρυθμού ανόδου στο 23% τον Νοέμβριο 1999) και της βιοτεχνίας, ενώ προς τους υπόλοιπους κλάδους – στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια - οι ρυθμοί επιταχύνθηκαν.

Τα δάνεια προς τη βιομηχανία αυξάνονται με πολύ χαμηλό ρυθμό, εξαιτίας και της ευκολότερης και λιγότερο δαπανηρής άντλησης κεφαλαίων από το χρηματιστήριο και της υψηλής κερδοφορίας των Ελληνικών επιχειρήσεων, παράγων που αφορά και τις εμπορικές επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση της βιοτεχνίας αυξήθηκε κατά 6,5% τον Νοέμβριο του '99 (ως προς τον ίδιο μήνα του '98) σε σχέση με το 11,4% τον Δεκέμβριο του '98. Ομοίως η χρηματοδότηση προς το εμπόριο αυξήθηκε κατά 23% τον Νοέμβριο του '99 έναντι 27,7% τον Δεκέμβριο του '98. Στο ενδεκάμηνο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου η αύξηση ήταν μικρότερη από το 1997: 2,1% για την βιοτεχνία 12,2% για το εμπόριο.

Οι τραπεζικές χορηγήσεις προς τη βιομηχανία και τα μεταλλεία μετά από αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής έως και τον Αύγουστο αυξήθηκαν με ρυθμό 1,1% τον Οκτώβριο του '99 και 8,6% τον Νοέμβριο (και εδώ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η

ανατίμηση του γεν και του δολαρίου). Τα στεγαστικά δάνεια αυξήθηκαν με ρυθμό 30% σε δωδεκάμηνη βάση τον Νοέμβριο του '99 σε σχέση με 18,5% τον Δεκέμβριο του '98. Τα χαμηλότερα επιτόκια (12% το τέλος του '99 από 13,6% στην αρχή) και ο αυξημένος τραπεζικός ανταγωνισμός συνέλαβαν στην αύξηση των στεγαστικών δανείων. Η αύξηση των καταναλωτικών δανείων ήταν μεγάλη, παρά τα περιοριστικά μέτρα της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο ρυθμός ανόδου ήταν τον Δεκέμβριο του '99 40% έναντι 37% στα τέλη του '98.

Αναφορικά με την ανάλυση των τραπεζικών δανείων κατά διάρκεια, το μεγαλύτερο ποσοστό των χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών αφορούσε τη βραχυπρόθεσμη δανειοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Όπως έως το '98 έτσι και μετά οι πιστώσεις για κεφάλαια κίνησης καλύπτουν στο τέλος του '99 το 68% στο σύνολο των χορηγήσεων, ενώ τα μακροπρόθεσμα δάνεια αναλογούσαν σε 32% του συνόλου, με την κατανομή κατά διάρκεια να διατηρείται σταθερή τα τελευταία χρόνια.

Η αυξητική πορεία της πιστωτικής επέκτασης και προς τον δημόσιο τομέα συνεχίστηκε με αμείωτη ένταση. Χαρακτηριστικά ο ρυθμός ανόδου του '99 ήταν 11,5% έναντι 7,4% του '98.

10. ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ 1999.

Σε όλη τη διάρκεια του '98, ο ρυθμός ανόδου της συνολικής εγχώριας πιστωτικής επέκτασης στην οικονομία σημείωσε επιτάχυνση. Συγκεκριμένα, σε δωδεκάμηνη βάση ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε τον Οκτ. του '98 σε 10,8%, ποσοστό που υπερέβαινε κατά πολύ το εύρος πρόβλεψης 4-6% συγκρινόμενο με 9,7% τον Δεκ. '97 και μόνο 5,9% τον Δεκ. '96. Η επιτάχυνση της συνολικής επέκτασης αντανάκλα την άνοδο της χρηματοδότησης προς τον δημόσιο τομέα, ενώ συγκρατημένη υπήρξε η αύξηση της χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα.

Αναλυτικότερα, μέσα στο '98 η συνολική πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα παρουσίασε σημαντική επιβάρυνση. Τον Οκτ. του '98 ο δωδεκάμηνος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα ανήλθε σε 14,5% έναντι 15,3% τον Δεκ '97 και 17% τον Δεκ. '96. αφαιρώντας όμως την επίπτωση της υποτίμησης της δραχμής ο ρυθμός αύξησης των δανείων περιορίστηκε σε 12,3%.

Μετά την υποτίμηση του Μαρτίου '99 εντάθηκε η τάση υποκατάστασης των ιδιωτικών δανείων σε συνάλλαγμα με δραχμικά δάνεια. Ωστόσο, ο ρυθμός αύξησης του δανεισμού επιβαρύνθηκε στη διάρκεια του έτους. Τα δάνεια από τις εμπορικές τράπεζες σημείωσαν σημαντική κάμψη, ιδιαίτερα όσον αφορά τα δάνεια σε συνάλλαγμα. Ο ρυθμός αύξησης της συνολικής ιδιωτικής χρηματοδότησης ανήλθε σε 15,7% για τα δραχμικά δάνεια και 14,6% για τα δάνεια σε συνάλλαγμα (το 1998) έναντι 19,8% και 18,8% αντίστοιχα πέρυσι.

Από τον Απρίλιο του '98 παρατηρούνται αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής των δανείων σε συνάλλαγμα, απόρροια της τάσης αντικατάστασής τους με δραχμικά που είχε ήδη ξεκινήσει από το δεύτερο εξάμηνο του '97 ενόψει υποτιμητικών προσδοκιών της αγοράς. Από σχεδόν 60% στις αρχές του '97 ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης μειώθηκε βαθμιαία σε 18,8% τον Δεκ. '97 και 11,8 τον Μαρ. '98 για να γίνει αρνητικός τον Απρίλιο (-7,6%) και να παραμείνει σε αρνητικά επίπεδα μέχρι τον Σεπτ. του '98 (-0,7%), ενώ με την ομαλοποίηση της αγοράς τον Οκτ. μετατρέπεται σε θετικό (13,3%). Δεν έχουν επέλθει σημαντικές μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής των δραχμικών και των δανείων σε συνάλλαγμα από το 1998. Τον Οκτώβριο του '98 σε σύνολο χορηγήσεων από εμπορικές τράπεζες 8,6 τρισ. δρχ., ποσοστό ίσο με 66% αφορούσε δάνεια σε δρχ., ενώ τα δάνεια σε συνάλλαγμα αφορούσαν μόνο το 34% του συνόλου ακριβώς τα ίδια που ίσχυαν και τον Δεκ. του '97.

Από την κατανομή των πιστώσεων κατά πιστωτικό φορέα προκύπτει ότι η δανειοδοτική δραστηριότητα των εμπορικών τραπεζών ήταν αισθητά εντονότερη σε σχέση με τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Οι πιστώσεις των εμπορικών τραπεζών αυξάνονταν με διπλάσιο ρυθμό σε σχέση με εκείνες των ειδικών πιστωτικών οργανισμών.

Πράγματι, αν και επιβραδυνόμενος σε σχέση με το '97, ο ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης των εμπορικών τραπεζών προς τον ιδιωτικό τομέα ανήλθε τον Οκτ '98 σε 17,7% (δωδεκάμηνη βάση) σε σχέση με μόνο 8% που ήταν η χρηματοδότηση από τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς.

Από την ανάλυση της δανειοδότησης των εμπορικών τραπεζών κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας προκύπτει ότι επιβράδυνση σημειώθηκε σε όλους τους τομείς εκτός της καταναλωτικής πίστης ενώ η χρηματοδότηση στην βιομηχανία και στα μεταλλεία μειώθηκε. Συγκεκριμένα, η καταναλωτική πίστη αυξήθηκε κατά 31,4% τον Οκτ. του '98 (σε δωδεκάμηνη βάση) σε σχέση με 27,9% τον Δεκ. του '97. Στο διάστημα Ιανουαρίου-Οκτωβρίου '98 τα καταναλωτικά δάνεια αυξήθηκαν κατά 25,1% έναντι 21,7% την περίοδο του '97. Ο ρυθμός επέκτασης για την βιομηχανία ήταν μόνο 8,2% τον Οκτ. του '98 σε σχέση με 10,5 τον Δεκ. του '97. Οι πιστώσεις προς το εμπόριο και τον οικισμό αυξήθηκαν με μικρότερο ρυθμό : 20,3% και 40,9% αντίστοιχα τον Οκτ. του '98 έναντι 23,6% και 56,9% το '97. Αντίθετα συρρίκνωση επήλθε στα δάνεια προς την βιομηχανία και τα μεταλλεία. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μείωσης των πιστώσεων ανήλθε σε 1,1% το Σεπ. του '98 για να αυξηθεί σε 1,9% τον Οκτ. του '98 έναντι αύξησης κατά 4,4% τον Δεκ. του '97 και 17,6% τον Δεκ. του '96. στο έτος 1998 αυξήθηκαν κατά 4,8% ενώ το 1997 κατά 7,1%.

Και για το 1998 το μεγαλύτερο ποσοστό χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών αφορούσε τη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα. Το 1997 οι πιστώσεις για κεφάλαια κίνησης κάλυπταν το 77% του συνόλου των χορηγήσεων, ενώ τα μακροπρόθεσμα δάνεια αναλογούσαν σε 23%. Η αναλογία αυτή διατηρήθηκε και για τα έτη 1998 & 1999. Ποσοστό ίσο με 76,3% του συνόλου αφορούσε τη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση έναντι 23,6% που αφορούσε την παροχή μακροπρόθεσμων δανείων.

Η ραγδαία αύξηση της πιστωτικής επέκτασης προς τον δημόσιο τομέα συνεχίστηκε και το 98,99. Χαρακτηριστικά, τον Οκτ. του '98 ο ρυθμός χρηματοδότησης προς το δημόσιο τομέα ήταν 8,9% αισθητά υψηλότερος από αυτόν του '97 (7,1%) και του '96 (1%).

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ.

Στο παρόν τμήμα της εργασίας θα συνοψίσουμε τα όσα ανέκυψαν από την μελέτη των στρατηγικών κινήσεων του ΤΔΚ της Εθνικής τράπεζας. Η συγκριτική μελέτη της πολιτικής η οποία ακολουθείται από την Εμπορική μας βοήθησε να καταδείξουμε εναργέστερα την επιθετική πολιτική χορηγήσεων που εφαρμόστηκε τα τελευταία χρόνια από την ΕΤΕ.

Ύστερα από την εξέταση των διαγραμμάτων που παριστάνουν την πορεία των χορηγήσεων στην Εθνική και την Εμπορική για την χρονική περίοδο 1993 - 1999 καταλήξαμε στα ακόλουθα συμπεράσματα :

➤ Η Εθνική μετά το '96 αυξάνει με θεαματικό ρυθμό τις χορηγήσεις αυξάνοντας σε μεγάλο βαθμό το ύψος των χορηγήσεων όχι μόνο ως απόλυτο μέγεθος αλλά ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού της.

Η ΕΤΕ αποδείχθηκε εξαιρετικά τολμηρή στα πιστωτικά ανοίγματά της. Οι επιπτώσεις της ανάληψης μεγάλου ρίσκου ίσως δεν έχουν εμφανιστεί στην ολότητά τους μέχρι σήμερα, αν και έχουν αρχίσει να διαφαίνονται ορισμένα συμπτώματα. Συγκεκριμένα, οι προβλέψεις επισφαλών πελατών για το'99 ανήλθε σε 228. 287. 865. 000 δρχ. σημειώνοντας μία αύξηση ύψους 17% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσό για το'98. Ίσως το ποσοστό να μην είναι εκ πρώτης όψεως δηλωτικό του πραγματικού μεγέθους του ανειλημμένου κινδύνου. Αν όμως ληφθεί υπόψη ότι το ποσοστό αύξησης

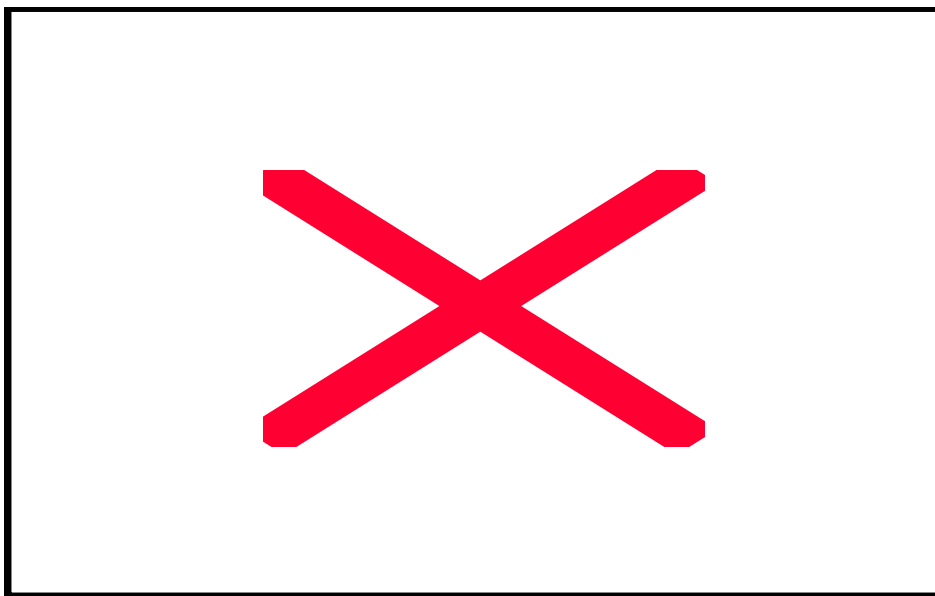
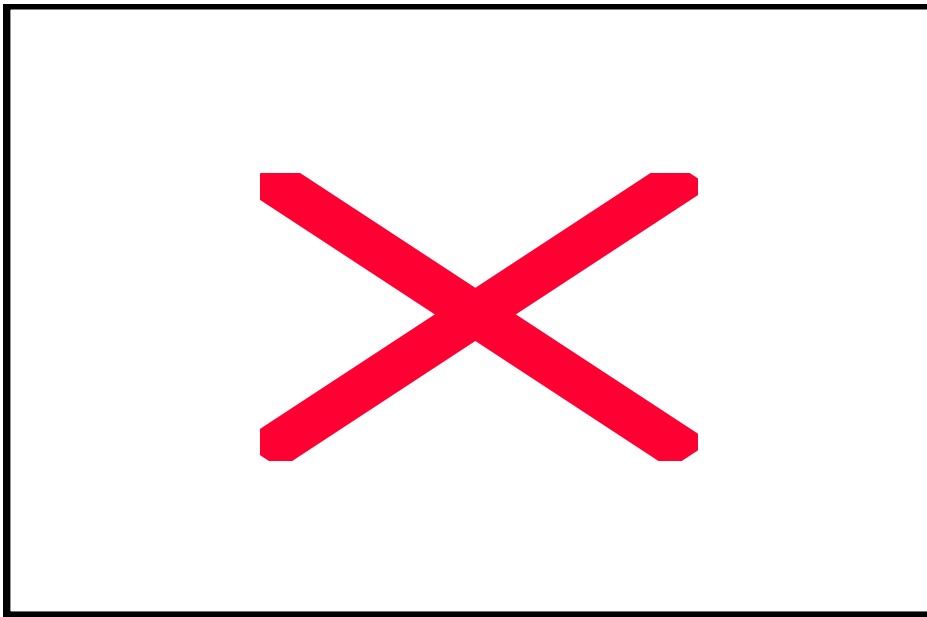
των χορηγήσεων κυμαίνεται σε μικρότερα επίπεδα, καθίσταται πρόδηλο ότι η τόλμη που επέδειξε η Εθνική τα τελευταία χρόνια θα έχει σε ένα βαθμό δυσμενείς επιπτώσεις.

Ωστόσο προκαλεί έκπληξη η επιθετική πολιτική της Εθνικής. Μία τράπεζα που έχει εδραιωθεί στο τραπεζικό στερέωμα ως μία εμπορική μεν - αλλά πάντα υπό το άγρυπνο βλέμμα της εκάστοτε κρατικής μηχανής - επιχείρηση προβαίνει σε αξιοσημείωτα ανοίγματα. Εντούτοις η απάντηση σε αυτό το ερώτημα βρίσκει έρεισμα και δικαιολογητική βάση στα κελεύσματα του ΤΔΚ. Η μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις υπάρχουσες συνθήκες τέθηκε ως προτεραιότητα, με άμεση απόρροια την υιοθέτηση ενός περισσότερο ριψοκίνδунου ομίλου.

➤ Η ανάληψη μεγαλύτερου ρίσκου έχει αδιαμφισβήτητα θετικές επιδράσεις στην κερδοφορία της – στο βαθμό που η αύξηση των χορηγήσεων παρέχει τα εχέγγυα για μεγιστοποίηση του κέρδους - βραχυχρόνια όμως. Ήδη όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο συμπέρασμα τα δυσμενή αποτελέσματα άρχισαν να διαφαίνονται μέσω της κίνησης του λογαριασμού, Απαιτήσεις από Επισφαλείς Πελάτες.

Αναμφίλεκτα το μεγάλο μέγεθος του ενεργητικού της Εθνικής επιτρέπει και δικαιολογεί την υιοθέτηση ενός ριψοκίνδунου προφίλ. Η διευρυμένη όμως πιστωτική επέκταση είναι επιθυμητή μέχρι ενός ύψους. Το ποσό στο οποίο ανήλθαν οι χορηγήσεις για το έτος του '99 (περίπου 4 δις) κρίνεται σχετικά ασύνετο ακόμα και αν ληφθεί υπόψη το μέγεθος του ενεργητικού. Συνεπώς η αύξηση της κερδοφορίας δεν μπορεί να είναι αποκομμένη από άλλα μεγέθη όπως το Άνοιγμα του Δείκτη Σταθμισμένης Διάρκειας αλλά θα πρέπει να εναρμονίζεται με αυτά.

Συμπερασματικά, είναι επιτακτική η αναδίπλωση της ΕΤΕ σε μία συντηρητικότερη χορηγητική πολιτική για τα επόμενα χρόνια. Αν η Εθνική εξακολουθήσει την ταχύτατη διεύρυνση της πιστωτικής της επέκτασης αντιμετώπισει σοβαρότερα προσκόμματα όσο αφορά τους επισφαλείς πελάτες.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ*

1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Η εγγυητική επιστολή, στις μεταπολεμικές οικονομίες, έχει εδραιώσει τη θέση της ανάμεσα στις πιο διαδεδομένες μορφές συναλλαγής. Τόσο στο εξωτερικό, όσο και στην Ελλάδα, η τραπεζική πρακτική έχει αναδείξει την Εγγυητική Επιστολή σε μια κερδοφόρα μορφή χρηματοδότησης, η οποία αποδίδει στον εγγυητή (Τράπεζες ή ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα ή και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου), ενώ συνεπάγεται την ανάληψη κινδύνου, που τις περισσότερες φορές είναι μη ουσιαστικός.

Σχετικά με το νομικό καθεστώς της Εγγυητικής Επιστολής, στην Ελλάδα, σε αντίθεση με το εξωτερικό, δεν υφίσταται ειδική νομοθετική ρύθμιση, αλλά η σύμβαση διέπεται από το νομικό καθεστώς που ισχύει για την απλή εγγύηση. Οι σχετικές διατάξεις βρίσκονται στα άρθρα 847 ως 870 του Αστικού Κώδικα.

Με βάση τα παραπάνω, επιχειρούμε να δώσουμε ένα πρώτο ορισμό της Εγγυητικής Επιστολής :

➤ Η Εγγυητική Επιστολή είναι το έγγραφο με το οποίο ο εγγυητής (τράπεζα, ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα, νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) αναλαμβάνει την ευθύνη απέναντι στον δικαιούχο πιστωτή (σε αυτόν που απευθύνεται δηλαδή η Ε.Ε) μέχρι ορισμένου ποσού, ότι ο υπόχρεος (ο «πρωτοφειλέτης»), εκείνος υπέρ του οποίου εκδίδεται η Εγγυητική Επιστολή θα εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει απέναντι στον δικαιούχο.

Επιτρέπεται, δηλαδή στις τράπεζες, σε ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα και ΝΠΔΔ να εκδίδουν Εγγυητικές Επιστολές με τις οποίες θα αναλαμβάνουν την ευθύνη ότι οι εντολείς -πελάτες τους θα ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει έναντι στους δικαιούχους των ΕΕ, αρκεί οι υποχρεώσεις αυτές να προέρχονται από διάταξη του νόμου ή από νόμιμη συναλλαγή και να μην προσκρούουν, τόσο στις νομοθετικές διατάξεις, όσο και στους περιορισμούς που επιβάλλει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Η Εγγυητική Επιστολή εντάσσεται στην κατηγορία των Ενεργητικών Τραπεζικών Εργασιών. Θεωρείται από την τράπεζα ιδιαίτερα επιθυμητή και επικερδείς για τρεις λόγους:

1. Πρόκειται για έμμεση μορφή χρηματοδότησης στην οποία η τράπεζα δεν χορηγεί χρήματα και δεν κάνει χρήση των κεφαλαίων της. Αυτό συνεπάγεται ότι οι απαιτήσεις από Εγγυητικές Επιστολές θα εμφανίζονται στο ενεργητικό της τράπεζας χωρίς να επιβαρύνονται τα ίδια κεφάλαια (ακόμα και στην περίπτωση αντιμετώπισης πληρωμής κατάπτωσης, η τράπεζα θα έχει ήδη μεριμνήσει για την λήψη των απαραίτητων εξασφαλίσεων), ενώ αργότερα, με την είσπραξη της προμήθειας, που εντάσσεται στα μικτά κέρδη, το κέρδος εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως.
2. Η τράπεζα, ως αμοιβή για την εργασία που προσφέρει και τον κίνδυνο που αναλαμβάνει, εισπράττει από τον εντολέα-πελάτη την προμήθεια, που υπολογίζεται στο ποσό της εγγύησης και σε ποσοστό ανάλογο με την κατηγορία στην οποία ανήκει.
3. Η έκδοση Εγγυητικών Επιστολών, που αποτελεί συνθήκη τραπεζικής εργασίας, εξασφαλίζει την προσέλκυση και άλλων τραπεζικών εργασιών, (εισαγωγές, εξαγωγές και χορηγήσεις) διότι, αποτελώντας σύνθετη τραπεζική εργασία, προσφέρει στην τράπεζα τη δυνατότητα να διαπραγματευτεί την ίδια την έκδοση σε συνάρτηση με άλλες επιθυμητές για αυτήν εργασία.

2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Πριν από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, οι συναλλαγές διέπονταν από πολύ απλές διεργασίες, ενώ ένα μεγάλο μέρος τους συνάπτονταν « δια λόγου», με αποτέλεσμα η προσωπική υπόσχεση να αρκεί ως εξασφάλιση για τους αντισυμβαλλόμενους.

Μετά τον πόλεμο, μια σειρά παραμέτρων, φέρνουν στο προσκήνιο μια απαίτηση, οι συναλλαγές να συνομολογούνται κάτω από ειδικό νομικό καθεστώς. Στα πλαίσια αυτού του επαναπροσδιορισμού των σχέσεων συναλλαγής γεννήθηκε, ως νέα μορφή χρηματοδότησης η εγγυητική επιστολή.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην καθιέρωσή της θα μπορούσαν να αναζητηθούν στα εξής :

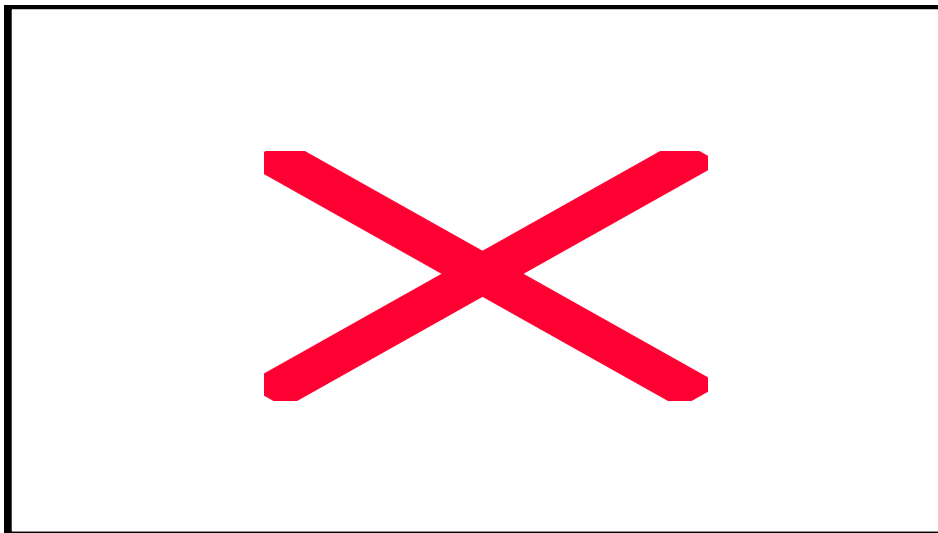
- Η προσωπική πίστη δεν αποτελεί πλέον εξασφάλιση ανάληψης υποχρεώσεων και δεν θεωρείται βάση για οποιαδήποτε συναλλαγή.
- Το κυριότερο χαρακτηριστικό της μεταπολεμικής κοινωνίας είναι η στενότητα κεφαλαίου. Η συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης σε συνδυασμό με τη διόγκωση του κύκλου των οικονομικών συναλλαγών και μεγεθών συντελούν ώστε καμία, σχεδόν, οικονομική μονάδα να μην διαθέτει την απαιτούμενη ρευστότητα κεφαλαίων. Είναι λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη εξεύρεσης ενός τρόπου απόκτησης αγοραστικής δύναμης, χωρίς άμεση απασχόληση κεφαλαίων που προσφέρεται μέσω της Εγγυητικής Επιστολής.
- Τα οικονομικά μεγέθη στις συναλλαγές πήραν τέτοια έκταση, ώστε να απαιτούνται ικανές εξασφαλίσεις. Έτσι παρατηρείται η εμφάνιση και καθιέρωση του ενέχυρου, της υποθήκης της συναλλαγματικής του γραμματίου παροχής εγγυήσεων με την υπογραφή του εγγυητή, ως μορφές πρόσθετων εξασφαλίσεων.

Σήμερα στις οικονομίες του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο θεσμός της Εγγυητικής Επιστολής παρέχει τη δυνατότητα σε οποιαδήποτε, ανεξαρτήτως μεγέθους, οικονομική μονάδα, να ανταγωνιστεί ισότιμα στον επιχειρηματικό στίβο, κάτω από την κάλυψη που της προσφέρει το κύρος της εγγυήτριας τράπεζας. Έτσι η Εγγυητική Επιστολή κατοχυρώνει, διευκολύνει και επεκτείνει τις εμπορικές συναλλαγές, μέσω της νέας μορφής χρηματοδότησης επιχειρήσεων που προσφέρει. Το 1979, το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο στη Ρώμη εκπόνησε μια σειρά «ομοιόμορφων κανόνων συμβατικών εγγυήσεων» σε συνεργασία με φορείς ενδοκυβερνητικούς και με την συμφωνία διεθνών οργανισμών.

Με την πάροδο των ετών διαπιστώθηκε ότι οι κανόνες αυτοί δεν έτυχαν γενικής αποδοχής. Για το λόγο αυτό το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο προχώρησε το 1992 σε επανεξέταση των ομοιόμορφων κανόνων, δίνοντας έμφαση στις διατάξεις, τις σχετικές με τα διαφορετικά συμφέροντα των αντισυμβαλλομένων στην Εγγυητική Επιστολή. Οι νέοι κανόνες δεν καταργούν τους προηγούμενους δίνουν όμως την δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να επιλέξουν ποιους κανόνες θα θέσουν σε ισχύ για την Εγγυητική Επιστολή που κάθε φορά εκδίδεται.

Επικείμενης της πλήρους οικονομικής ένωσης των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δεδομένη πλέον η ανάγκη εναρμόνισης των πιστωτικών κανόνων της χώρας μας με τις οδηγίες της Κοινότητας. Στις διεργασίες για την επίτευξη του σκοπού αυτού εντάσσεται και η σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος μέσω των αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος, οι οποίες και καταδεικνύουν την αναμόρφωση των πιστωτικών κανόνων που ρυθμίζουν την πιστωτική πολιτική της Ελλάδος. Στα πλαίσια των στόχων της Νομισματοπιστωτικής πολιτικής μας, η εγγυητική επιστολή αποκτά σταδιακά τις προϋποθέσεις για δυναμική παρουσία στην οικονομία τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό καθώς διευρύνονται συνεχώς οι μορφές των εμπορικών συναλλαγών που μπορεί να καλύψει.

Το παρακάτω διάγραμμα εμφανίζει τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της εθνικής τράπεζας από εγγυήσεις και υπέγγυα υπέρ τρίτων στοιχείων ενεργητικού.

3. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί δεν υπάρχει συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο που να καθορίζει τη μορφή, περιεχόμενο, φρασεολογία ή την έκταση του κειμένου μιας

εγγυητικής επιστολής. Το γεγονός αυτής της νομοθετικής αδυναμίας αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα για την Ελληνική επιχειρηματική πρακτική, αφού η εγγυητική επιστολή είναι ετεροβαρής σύμβαση, δηλαδή συνεπάγεται σειρά δεσμεύσεων και υποχρεώσεων για τον εγγυοδότη (και απαιτεί έγκυρη κύρια οφειλή).

Η ίδια τραπεζική πρακτική έχει επιβάλλει άτυπα μια μορφή η οποία παρουσιάζει τα εξής απαραίτητα στοιχεία :

1. Ημερομηνία έκδοσης της Ε/Ε. Η ημερομηνία αυτή είναι ευδιάκριτη και ολόγραφη έτσι ώστε να αποφεύγονται οι περιπτώσεις παρερμηνείας στα αγγλικά.
2. Δικαιούχος της Ε/Ε. Πρόκειται για το φυσικό ή νομικό πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται η εγγυητική επιστολή και προς το οποίο η τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη ότι ο εντολέας-πελάτης θα εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει προς τον δικαιούχο. Προς αποφυγή παρερμηνεύσεων, όταν ο δικαιούχος είναι φυσικό πρόσωπο αλλά και στην περίπτωση που είναι επιχειρηματική μονάδα , εμφανίζεται στην εγγυητική επιστολή ακριβής και ολόγραφη η επωνυμία και διενεργείται έρευνα για την αποφυγή παρεμβάσεων Τ. Ε.
3. Ανεπιφύλακτη δήλωση εγγυητή. Ασχέτως με την γνώμη του εντολέα – πελάτη, η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να εγγυηθεί πλήρως στον δικαιούχο για την φερεγγυότητα του οφειλέτη. Συνήθως η φράση που εισάγει μια εγγυητική επιστολή είναι: «Εγγυώμεθα προς υμάς ανεκκλήτως και ανεπιφυλάκτως». Ο εγγυητής που εκδίδει την επιστολή είναι υποχρεωμένος, ως πιστωτικός οργανισμός να παραιτηθεί από το δικαίωμα της «Διζήσεως» του Α. Κ. 855 Σε άλλες περιπτώσεις ο εγγυητής μπορεί να προβάλλει ένσταση δίζησης δηλαδή έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την καταβολή της οφειλής ωστόσο ο δανειστής, εξαντλώντας όλα τα ένδικα μέσα, επιχειρήσει αναγκαστική εκτέλεση και αυτή αποβεί άκαρπη. Μέχρι πρόσφατα, στην περίπτωση που υπήρχαν πολλοί εγγυητές για την ίδια ακριβώς αιτία, ο εγγυητής θα μπορούσε να ζητήσει επιμερισμό του ποσού μεταξύ των διαφόρων εγγυητών και να δεχθεί να καταβάλει μόνο το μέρος που αντιστοιχεί σε αυτόν. Σήμερα οι τράπεζες εγγυώνται πλέον για το ποσό της οφειλής εις ολόκληρο. Σε περίπτωση κατάπτωσης η υποχρέωση της εγγυήτριας τράπεζας είναι χρηματική.
4. Ο εντολέας της Ε/Ε (υπόχρεος). Ο εντολέας είναι εκείνο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, τις υποχρεώσεις του οποίου απέναντι στο δικαιούχο καλύπτει η εγγύηση. Ο εντολέας τις περισσότερες φορές ταυτίζεται με τον οφειλέτη, εκτός από τις παρακάτω περιπτώσεις: α) Αν η Ε/Ε εκδίδεται με εντολή της τράπεζας εξωτερικού και όχι απευθείας

με τον ξένο πρωτοφειλέτη, και β) αν η E/E εκδίδεται με εντολή εταιρίας τρίτου. Επίσης είναι δυνατόν δυο ή περισσότερα πρόσωπα να είναι εντολείς για την ίδια εγγυητική επιστολή, αρκεί να «ευθύνονται από κοινού και εις ολόκληρο έκαστος» (ρήτρα συνεντολέων).

5. Το ποσό της E/E. Για την διαμόρφωση του ποσού της εγγυητικής επιστολής λαμβάνεται υπόψη το ύψος της υποχρέωσης και η σοβαρότητα του κινδύνου που αναλαμβάνει η εγγυήτρια τράπεζα. Το ποσό είναι ολόγραφο «Μέχρι του ποσού των ..... (ολόγραφα εις 'ο και μόνον περιορίζεται η εγγύησης υμών». Αναγράφεται ο τόκος είτε στο ποσό της εγγυητικής επιστολής είτε σε περίπτωση κατάπτωσης μόνο. Τέλος, σε περίπτωση που η επιστολή εκδίδεται με εντολή τράπεζας εξωτερικού το ποσό καθορίζεται «μέχρι του και ουχί πέραν του εις δραχμάς αντιπίμου των ξένων νομισμάτων». Στην περίπτωση της κατάπτωσης η πληρωμή γίνεται σύμφωνα με την ισοτιμία της ημέρας πληρωμής.

6. Αντικείμενο της E/E. Το αντικείμενο της εγγυητικής επιστολής εκφράζει το σκοπό της έκδοσής της. Οι τράπεζες εκδίδουν εγγυητικές επιστολές οι οποίες αποσκοπούν να καλύψουν υποχρεώσεις που προέρχονται από νόμιμη συναλλαγή ή στηρίζονται σε διάταξη Νόμου. Η εγγυητική επιστολή είναι σύμβαση παρεπόμενη, δηλαδή, προβλέπει ύπαρξη έγκυρης κύριας οφειλής. Τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ο εγγυητής (τράπεζα) και ο δικαιούχος. Η σύμβαση είναι ετεροβαρής, συνεπάγεται επομένως μόνο υποχρεώσεις για τον εγγυητή και μόνο δικαιώματα για τον δικαιούχο. Ο εγγυητής, εν προκειμένω η εγγυήτρια τράπεζα, δεν επιτρέπεται να παρέμβει στη σχέση μεταξύ εντολέα και δικαιούχου. Το αντικείμενο της επιστολής διατυπώνεται με σαφήνεια ώστε:

- Να εξετάζει η τράπεζα αν επιτρέπεται η έκδοση εγγυητικής επιστολής ή απαγορεύεται στα πλαίσια των αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος και της Διοίκησης.
- Να αποφεύγονται τυχών παρερμηνεύσεις στην περίπτωση που ζητηθεί κατάπτωση.

Η έκδοση εγγυητικής επιστολής κατά παράβαση των αποφάσεων της Τράπεζας Ελλάδος είναι έγκυρη, έχει όμως δυσμενείς επιπτώσεις για την εγγυήτρια τράπεζα σύμφωνα με το Νόμο περί ελέγχου τραπεζών και ελέγχου της πίστωσης. Όταν αίτημα του εντολέα είναι η κάλυψη συνδυασμού υποχρεώσεων, δεν εκδίδεται εγγυητική. Τέλος, ανάλογα με το αντικείμενό τους εγγυητικές επιστολές χωρίζονται σε δυο κατηγορίες :

- Η πρώτη κατηγορία αφορά τις εγγυήσεις που η τράπεζα δίδει σε περιπτώσεις συμμετοχής του εντολέα σε διαγωνισμούς, καλής εκτέλεσης, προκαταβολής. Οι εγγυήσεις είναι από τις τράπεζες ιδιαίτερα επιθυμητές.
- Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει εγγυήσεις που συνεπάγονται για την τράπεζα κίνδυνο Α΄, Β΄ και Γ΄ βαθμού.

7. Λήξη της Ε/Ε. Ως λήξη της εγγυητικής επιστολής θεωρείται η τελευταία μέρα ισχύος της. Έχει μεγάλη σημασία διότι εκφράζει τη λύση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων του εγγυητή προς το δικαιούχο. Σε σχέση με την λήξη τους οι εγγυητικές επιστολές μπορούν να διαιρεθούν σε δυο κατηγορίες :

- *Τακτής λήξης.* Οι εγγυητικές αυτές αναγράφουν: «η παρούσα Ε/Ε ισχύει μέχρι.....(αριθμητικά ολόγραφα) μετά την πάροδο της οποίας προθεσμίας .....η παρούσα εγγυητική επιστολή θεωρείται αυτοδικαίως άκυρος και ανίσχυρος ανεξαρτήτως της επιστροφής ή μη εις χείρας μας του πρωτοτύπου αυτής». Η ρήτρα τακτής λήξεως προστατεύει την εγγυήτρια τράπεζα από τις συνέπειες που επιβάλλει ο Αστικός Κώδικας από παρέλευσης ενός μηνός.
- *Αορίστου χρόνου.* Οι εγγυητικές επιστολές αορίστου χρόνου δεν καθίστανται αυτοδικαίως άκυρες μετά την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου. Αντίθετα το έγγραφο ισχύει μέχρι την επιστροφή του στην εγγυήτρια τράπεζα ή μέχρι η τράπεζα να λάβει κάποιο έγγραφο απαλλαγής της από τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η εγγυητική επιστολή. Η ρήτρα αορίστου χρόνου είναι δυσμενής τόσο για τον εντολέα όσο και για την εκδότρια τράπεζα, διότι η ακύρωση της εγγυητικής επιστολής εξαρτάται αποκλειστικά από την καλή διάθεση του δικαιούχου.

7. Ακύρωση της Ε/Ε. Μια εγγυητική επιστολή θεωρείται άκυρη εάν συντρέχουν ένας ή περισσότεροι από τους παρακάτω λόγους :

- Ο εντολέας επιστρέφει στη τράπεζα την εγγυητική επιστολή.
- Ο δικαιούχος επιστρέφει με έγγραφο στην τράπεζα την εγγυητική επιστολή.
- Ο δικαιούχος με έγγραφο του απαλλάσσει την εγγυήτρια τράπεζα από κάθε υποχρέωση.
- Μετά την πληρωμή του ποσού κατάπτωσης από την εγγυήτρια τράπεζα, λήγουν οι υποχρεώσεις της χωρίς όμως να ακυρώνεται το σώμα της Ε/Ε.

- Οι εγγυητικές επιστολές τακτής λήξης μετά την πάροδο ενός μηνός από τη λήξη τους, είναι άκυρες ακόμα κι αν η τράπεζα δεν έχει λάβει απαλλακτική επιστολή από τον δικαιούχο και δεν της έχει επιστραφεί η επιστολή.
- Σε σπάνιες περιπτώσεις η διαβίβαση του πρωτοτύπου της εγγυητικής επιστολής από το δικαιούχο μπορεί να αποτελεί υπόνοια κατάπτωσης με τη στενή ερμηνεία ότι το σώμα της εγγυητικής είναι «πληρωτέο άμα τη εμφανίσει».

9. Κατάπτωση. Ως κατάπτωση ορίζουμε την ενεργοποίηση της εγγυητικής επιστολής που συνεπάγεται την εκπλήρωση των χρηματικών υποχρεώσεων που ο εγγυητής, δηλαδή η τράπεζα, ανέλαβε ως προς το δικαιούχο, όπως αυτές αναφέρονται στο κείμενο της εγγυητικής επιστολής. Ως ετεροβαρής σύμβαση η εγγυητική επιστολή επιβαρύνει τον εγγυητή μόνο με υποχρεώσεις. Στην περίπτωση της κατάπτωσης η τράπεζα την αποδέχεται :

- Χωρίς να μπορεί να προβάλει ενστάσεις.
- Χωρίς να λαμβάνει υπόψη ενδεχόμενες αντιρρήσεις του εντολέα.
- Χωρίς να ερευνά το νόμιμο ή μη της αξίωσης.
- Χωρίς να αναγνωρίζει εξάρτηση ανάμεσα στον εντολέα και τον δικαιούχο.

Είναι εμφανές ότι το στάδιο της κατάπτωσης είναι το σημαντικότερο και το δυσμενέστερο για την εγγυήτρια τράπεζα, διότι η ενεργοποίηση της ρήτρας αυτής μετατρέπει την έμμεση χρηματοδότηση σε άμεση. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι είναι απαραίτητη η σαφής διατύπωση του τρόπου υποβολής από το δικαιούχο του αιτήματος ολικής ή μερικής κατάπτωσης, καθώς και ο καθορισμός της ημερομηνίας πληρωμής (η προθεσμία, μέσα στην οποία η εγγυήτρια τράπεζα θα καταβάλει το ποσό της κατάπτωσης).

4. ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Οι εγγυητικές επιστολές εξωτερικού χωρίζονται σε δυο υποομάδες :

A. Εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται από Ελληνικές τράπεζες σε ξένους οίκους. Η έκδοση εγγυητικής επιστολής δεν αφορά μόνο την κάλυψη μιας οφειλής του εντολέα-

πελάτη προς τον δικαιούχο δανειστή του, όταν και οι δυο βρίσκονται στην Ελλάδα. Μια εγγυήτρια τράπεζα μπορεί να διευκολύνει τους πελάτες της παρέχοντάς τους κάλυψη ακόμα και για εργασίες που απαιτούν συναλλαγές για οίκους του εξωτερικού. Για παράδειγμα μια Ελληνική τράπεζα μπορεί να εγγυηθεί (εκδίδοντας εγγυητική επιστολή) για τον πελάτη της, (ο οποίος έχει αναλάβει την αποστολή εμπορευμάτων για τα οποία έχει λάβει από τον γερμανό προμηθευτή του προκαταβολή), ότι θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Στην περίπτωση αυτή η εγγυητική επιστολή εκδίδεται από την τράπεζα του εσωτερικού στην τράπεζα του εξωτερικού, ή σε κάποια ξένη δημόσια υπηρεσία. Οι λεπτομέρειες που αφορούν τις ακριβείς διαδικασίες που ακολουθεί η Εθνική Τράπεζα αναφέρονται σε ειδικές υπηρεσιακές εγκυκλίους και σε σχετικά εγχειρίδια (Γ 73/28. . 2. 91).

Επειδή οι εγγυητικές αυτές διατυπώνονται σε ξένη γλώσσα, κυρίως στην αγγλική χρειάζεται προσοχή, γνώση και πείρα. Η διατύπωση του κειμένου θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν σαφέστατη και ακριβής ώστε να αποφεύγονται τυχόν λάθη και εννοιολογικά κενά κατά την μετάφραση. Το ποσό πρέπει να αναγράφεται καθαρά και να διευκρινίζεται η νομισματική μονάδα, καθώς και αν περιλαμβάνεται τόκος ή προμήθεια. Η εγγυήτρια τράπεζα θα πρέπει να προσδιορίζει την αιτία που δίνει το δικαίωμα στον δικαιούχο να ζητήσει την κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής.

Στα πλαίσια της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος, η τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η έκδοση εγγυητικών επιστολών σε συνάλλαγμα και υπέρ ελληνικών επιχειρήσεων :

- Εγγυητικές επιστολές κατ' εντολή ελληνικών επιχειρήσεων που διευκολύνουν την εξαγωγή ελληνικών προϊόντων (προεμβάσματα, προκαταβολές, συμμετοχή σε διαγωνισμούς, καλή εκτέλεση συμβάσεων κτλ).
- Εγγυητικές επιστολές που συνδέονται με εισαγωγές .
- Εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται κατ' εντολή τεχνικών εταιρειών που καλύπτουν τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την ανάληψη και εκτέλεση τεχνικών έργων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε διεθνείς διαγωνισμούς, λήψη προκαταβολών, συμβόλαια καλής εκτέλεσης).
- Εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται κατ' εντολή καταθετών ξένου συναλλάγματος με ενεχυρίαση της κατάθεσης τους. Σε περίπτωση κατάπτωσης οι ενεχυριασμένες καταθέσεις δεσμεύονται.

- Εγγυητικές επιστολές κατ' εντολή ναυτιλιακών εταιρειών που καλύπτουν τις υποχρεώσεις τους, με την ρήτρα, ότι σε περίπτωση κατάπτωσης η πληρωμή θα πραγματοποιείται από συνάλλαγμα που εκχωρεί ο εντολέας .
- Εγγυητικές επιστολές που καλύπτουν τις υποχρεώσεις θυγατρικών εταιριών των εντολέων της τράπεζας που έχουν συσταθεί και λειτουργούν στο εξωτερικό.
- Εγγυητικές επιστολές για την κάλυψη των υποχρεώσεων ελληνικών επιχειρήσεων που διενεργούν πράξεις Hedging στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων , μετάλλων και πολύτιμων λίθων στο εξωτερικό.
- Εγγυητική επιστολή που καλύπτει την επανεξαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού που είχε προσωρινά εισαχθεί, εφόσον δεν έχει πληρωθεί η αξία του.

Για όλες τις παραπάνω η τράπεζα (Εθνική) μπορεί να εκδώσει αντεγγυήσεις προς τους ξένους οίκους προκειμένου να προχωρήσουν στην έκδοση εγγυητικών επιστολών. Η Εθνική τράπεζα, στις συναλλαγές με Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία, Ιαπωνία και Ινδία, δεν εκδίδει αντεγγυήσεις. Όταν όμως η επιχειρηματική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στρέφεται προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής, Ασίας και Αφρικής ακολουθείται ειδική διαδικασία. Επειδή το νομικό καθεστώς είναι τέτοιο που δεν επιτρέπει στην Ελληνική τράπεζα να εκδώσει εγγυητική επιστολή απ' ευθείας στον δικαιούχο, η ελληνική τράπεζα είναι υποχρεωμένη να εκδίδει αντεγγυήσεις προς μία τράπεζα της συγκεκριμένης χώρας. Η τράπεζα αυτή θα εκδώσει, στην συνέχεια, εγγυητική επιστολή κατ' επιθυμία του Έλληνα εντολέα και σύμφωνα με τον τύπο που καθορίζουν οι δικαιούχοι των Ε/Ε. Για παράδειγμα, οι εγγυητικές επιστολές κατ' εντολή των πελατών της Εθνικής Τράπεζας, που απευθύνονται στη Συρία και στο Ιράκ εκδίδονται από την ανταποκρίτρια της Εθνικής στο Λονδίνο BARCLAYS BANK PLC.

B. Εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται από τράπεζες του εξωτερικού, οι οποίες είτε κοινοποιούνται στους Έλληνες δικαιούχους, είτε αποτελούν αντεγγυήσεις για την έκδοση από την Εθνική τράπεζα αντιστοίχων εγγυητικών επιστολών. Στην περίπτωση της κοινοποίησης η τράπεζα λαμβάνει κλειδαριθμημένο τέλεξ ή συστημένη επιστολή που συνήθως είναι πρωτότυπο κείμενο εγγυητικής επιστολής που έχει ήδη εκδώσει η ξένη τράπεζα, συνοδευμένο απ' οδηγίες που αφορούν την κοινοποίηση του εγγράφου στο δικαιούχο. Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει τον πελάτη της ελληνικής τράπεζας, που δεν γνωρίζει τις υπογραφές που δεσμεύουν την ξένη τράπεζα, ούτε την αυθεντικότητα του

τέλεξ. Οι οφειλόμενες προμήθειες καταβάλλονται στην ελληνική τράπεζα από τον ξένο οίκο.

Στην περίπτωση των αντεγγυήσεων, η ελληνική τράπεζα εκδίδει εγγυητικές επιστολές κατ' εντολή των ανταποκριτριών της υπέρ επιχειρήσεων του εξωτερικού που επιθυμούν να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα. Οι υποχρεώσεις αυτές ποικίλουν από τη συμμετοχή σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς ως την καλή εκτέλεση συμβάσεων κατασκευής έργων. Για την έκδοση εγγυητικών επιστολών είναι απαραίτητη η ύπαρξη αντεγγυήσεων από την ανταποκρίτρια τράπεζα, έτσι ώστε, σε περίπτωση κατάπτωσης, η εκδότρια τράπεζα να καλύπτεται από την ανταποκρίτρια της σε συνάλλαγμα.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις ισχύουσες στην Ελλάδα διατάξεις δεν επιτρέπεται η ανάληψη υποχρεώσεων σε συνάλλαγμα στο εσωτερικό. Έτσι οι εγγυητικές επιστολές πρέπει να αναγράφουν ότι ισχύουν μέχρι του, σε δρχ αντιτίμου του ποσού του ξένου νομίσματος (χωρίς να καθορίζουν το ποσό αυτό σε δραχμές). Δηλαδή «Εγγυώμεθα υπέρ..... μέχρι του εις δραχμάς αντιτίμου και ουχί πέραν του αντιτίμου των δολαρίων ΗΠΑ .... ή λιρών ΑΓΓΛΙΑΣ.....»

Ένα παράδειγμα που θα μπορούσε να διαλευκάνει τη λειτουργία των συναλλαγών με το εξωτερικό, με τη μεσολάβηση των εγγυητικών επιστολών ως μορφή κάλυψης, θα μπορούσε να είναι το εξής : Μια ασφαλιστική εταιρία του εξωτερικού ζητά κάλυψη για την ανάληψη της υποχρέωσης ασφάλισης ενός ελληνικού πλοίου. Ο εντολέας αυτός απευθύνεται σε τράπεζα του εξωτερικού που αναλαμβάνει να καλύψει με την έκδοση της εγγυητικής επιστολής τις οφειλές του πελάτη της. Η ξένη τράπεζα ζητά στην συνέχεια από την ελληνική τράπεζα, εν προκειμένω την εθνική, την έκδοση εγγυητικής επιστολής υπέρ του πλοιάρχου π.χ. κάποιου πλοίου και θα ζητήσει να μην αναφερθεί καθόλου το όνομα του δικού της εντολέα. Είναι η περίπτωση που οι συμβαλλόμενοι είναι πέντε : Ο εντολέας της ξένης τράπεζας, η ανταποκρίτριά μας τράπεζα του εξωτερικού, η τράπεζά μας (εθνική), το πρόσωπο υπέρ του οποίου η εθνική εγγυάται, ο δικαιούχος της Ε/Ε.

Στην περίπτωση των αντεγγυήσεων μπορούν να προκύψουν πολλά προβλήματα η πηγή των προβλημάτων είναι ότι η Εθνική τράπεζα για την έκδοση των εγγυητικών

επιστολών, στηρίζεται αποκλειστικά στις αντεγγυήσεις που της αποστέλλει η τράπεζα του εξωτερικού. Αυτό διότι θα ήταν αδύνατο να έρθει σε επαφή με τον ξένο εντολέα και να αξιολογήσει την φερεγγυότητά του πριν την έκδοση της εγγυητικής επιστολής. Πρέπει λοιπόν να αρκестεί στο κείμενο της αντεγγύησης. Επειδή είναι η βάση πάνω στην οποία στηρίζεται ολόκληρος ο χειρισμός της εγγυητικής επιστολής της εθνικής τράπεζας αλλά και ο πυρήνας που ρυθμίζει τις σχέσεις όλων των μερών, η αντεγγύηση πρέπει να είναι άψογα διατυπωμένη και να αναφέρεται με λεπτομέρεια τις υποχρεώσεις και αξιώσεις που αυτή επιφέρει σε όλους τους συμβαλλόμενους. Επιπλέον η ξένη τράπεζα είναι υποχρεωμένη να αποδεχθεί ρητά και αμετάκλητα, την ευθύνη της - αν η ελληνική τράπεζα το ζητήσει να καλύψει την υποχρέωση του εντολέα πελάτη της σε συνάλλαγμα.

Αν ο δικαιούχος της εγγυητικής επιστολής ζητήσει κατάπτωση, τότε η εθνική ζητά από το, αρμόδιο για τις διεθνείς συναλλαγές, Δικαστικό τη γνωμάτευσή του αποστέλλοντάς του τόσο την αίτηση του δικαιούχου για κατάπτωση όσο και το κείμενο της εγγυητικής επιστολής και το τηλετυπικό μήνυμα της ξένης τράπεζας. Παράλληλα η εθνική τράπεζα ειδοποιεί την ξένη για το αίτημα του δικαιούχου για κατάπτωση και ζητά να την πιστώσουν. Η πληρωμή στον δικαιούχο μπορεί να γίνει αμέσως μετά την πίστωση και την έκδοση επιταγής της Εθνικής στο όνομα του δικαιούχου.

5. ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Για κάθε εγγυητική επιστολή που η Εθνική τράπεζα εκδίδει, δικαιούται να εισπράττει προμήθεια η οποία αποτελεί την αμοιβή και αποζημίωση της τράπεζας για την εργασία που κατέβαλλε καθώς και το κόστος που υπέστη για να προσφέρει αυτή την υπηρεσία στους πελάτες της. Εξάλλου, επειδή η έκδοση εγγυητικών επιστολών συνεπάγεται ανάληψη κινδύνου, η προμήθεια ως ποσοστό του συνόλου της εγγύησης εμπεριέχει και την αμοιβή της τράπεζας για τον κίνδυνο που αναλαμβάνει.

Το ποσοστό της προμήθειας ποικίλει ανάλογα με το ύψος της εγγύησης. Όσο αυξάνεται το ποσό που ο εντολέας ζητά από την εθνική να καλύψει (δια εκδόσεως Ε/Ε)

τόσο αυξάνεται και η προμήθεια που η τράπεζα εισπράττει. Η τελευταία υπηρεσιακή εγκύκλιος Β 106/6. 8. 92, καθόριζε τα εξής :

Ε/Ε ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΟΡΙΟ
Α (συμμετοχή σε διαγ)	0, 5%	10000-
Β(καλής εκτέλεσης)	0, 75%	10000-
Γ(πληρωμές)	1, 00%	12000-

Εκτός από τις εγγυητικές που εκδίδονται για να διευκολύνουν εξαγωγική δραστηριότητα οι υπόλοιπες επιβαρύνονται με Ειδικό Φόρο τραπεζικών Εργασιών (ΕΦΤΕ) 3%.

Στον όρο 1 κάθε συμβάσεως εγγυητικής επιστολής αναφέρεται ότι η προμήθεια λογίζεται κατ'αδιαίρετο τρίμηνο και προεισπράττεται από τη τράπεζα. Η ρήτρα αυτή δίνει στην τράπεζα το δικαίωμα να εισπράξει προμήθεια τριμήνου ακόμα και στην περίπτωση που η επιστολή επιστραφεί αμέσως μετά την έκδοσή της. Μέχρι πρόσφατα η Εθνική τράπεζα επιβάρυνε τις προμήθειες που εισέπραττε με τους τόκους του τριμήνου. Θέλοντας να ενδυναμώσει την ανταγωνιστικότητά της, η διοίκηση αποφάσισε με σχετική εγκύκλιο να λογίζει το έντοκο της προμήθειας μετά την παρέλευση του τριμήνου. Έδωσε μάλιστα την ευχέρεια στους διευθυντές των υποκαταστημάτων να παρατείνουν τον τοκισμό για ένα ακόμη τρίμηνο ανάλογα με την περίπτωση.

Το δικαίωμα της τράπεζας να εισπράττει προμήθειες επί των εγγυητικών επιστολών διαρκεί όσο και η υποχρέωση της τράπεζας απέναντι στο δικαιούχο και σταματά όταν με οποιοδήποτε τρόπο παύσει αυτή η υποχρέωση. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 2 της σχετικής εγκυκλίου αναφέρεται ότι :

- Ο εντολέας απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής της συμφωνημένης προμήθειας, μετά την πάροδο του τριμήνου εντός του οποίου επήλθε η λήξη της εγγυητικής επιστολής.

Πολύ συχνά η Εθνική τράπεζα παρέχει στους εντολείς – πελάτες της ορισμένες διευκολύνσεις, υπό μορφή εκπτώσεων επί των προμηθειών. Η χορήγηση των εκπτώσεων πολλές φορές εξαρτάται από την ευχέρεια των καταστημάτων με τα οποία οι

πελάτες συναλλάσσονται και ζητούν τις εκπτώσεις φορτικά επικαλούμενου υψηλότερες εκπτώσεις από τον ανταγωνισμό.

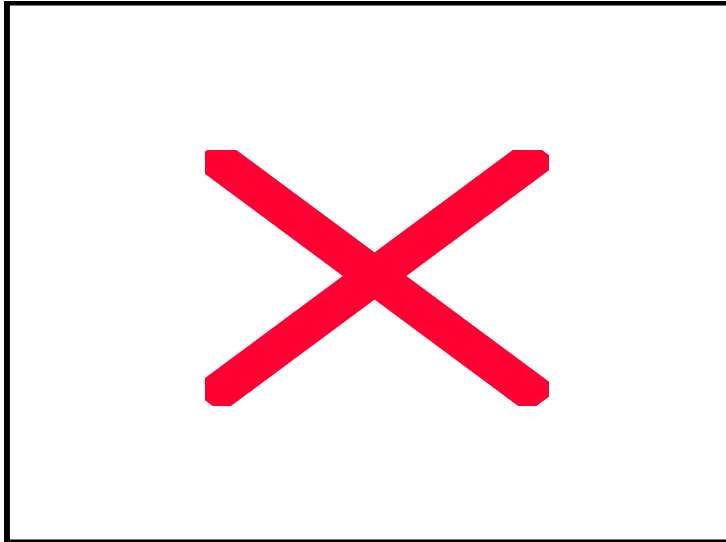
Κάθε μήνα η τράπεζα έχει στα χέρια της τα δελτία της E/E που έχουν σταλεί και καλείται να ελέγξει ποιες από τις επιστολές θα λογίσει. Οι αιτίες που καθιστούν το λογισμό κάποιων εγγυητικών αδύνατο είναι οι εξής :

1. Επιστροφή του σώματος της E/E στην τράπεζα πριν ξεκινήσει το νέο τρίμηνο που θα επέφερε τις νέες προμήθειες.
2. Επισφαλείς πελάτες. Στην περίπτωση αυτή οι εγγυητικές επιστολές δεν χάνουν την ισχύ τους δεν υπολογίζει, όμως, η τράπεζα προμήθειες διότι η είσπραξή τους είναι αβέβαιη, εφόσον οι εντολείς-πελάτες έχουν μεταφερθεί στην καθυστέρηση, ώστε να αποσβεσθούν.
3. Η περίπτωση που δεν έχει ληφθεί έγκριση για το σταμάτημα παραπέρα λογισμού προμηθειών
4. Λοιπές περιπτώσεις. Κυρίως εγγυητικές επιστολές που περιλαμβάνουν σαφή ρήτρα λήψης.

Για τις εγγυητικές επιστολές που έχουν εκδοθεί σε συνάλλαγμα, η προμήθεια εκφράζεται σε ξένο νόμισμα και δραχμοποιείται με την τιμή πώλησης συναλλάγματος, την ημερομηνία που γίνεται ο λογισμός.

Οι εγγυητικές επιστολές που έχουν εκδοθεί κατ' εντολή και αντεγγύηση ξένων τραπεζών περιλαμβάνουν προμήθεια που η Εθνική θα απαιτήσει από την ανταποκρίτρια τράπεζα του εξωτερικού (ανέρχεται σε 0,25% του ποσού με ελάχιστο όριο τα \$100 ή ισότιμο του νομίσματος που δόθηκε η αντεγγύηση). Επειδή η τράπεζα δεν γνωρίζει για την ακριβή ημερομηνία που η ξένη τράπεζα θα την πιστώσει, δεν μπορεί να υπολογίσει εκ των προτέρων την ισοτιμία δραχμής και ξένου νομίσματος κατά την είσπραξη της προμήθειας. Σημειώνεται εδώ ότι οι προμήθειες αυτές δραχμοποιούνται με την τιμή

αγοράς συναλλάγματος κατά την ημερομηνία πιστώσεως του λογαριασμού και με τον αντίστοιχο ΕΦΤΕ.

6. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

Για κάθε οργανισμό του εξωτερικού που έχει διαμορφώσει σύστημα διαχείρισης κινδύνων, το πρώτο στάδιο της διαδικασίας ελέγχου είναι η αναγνώριση. Η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας, αποσκοπώντας στον περιορισμό της έκθεσης του πιστωτικού ιδρύματος, μπαίνει στη διαδικασία του, διεθνώς αποκαλούμενου, Risk Assessment. Η πρώτη καινοτομία της Εθνικής σε σχέση με τις ανταγωνίστριες ελληνικές τράπεζες ήταν η διαίρεση του χαρτοφυλακίου της σε επιμέρους ειδικά χαρτοφυλάκια, ήτοι **τραπεζικό και εμπορικό**.

- Το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο δεν παρουσιάζει, μη αναμενόμενες μεταβολές. Περιλαμβάνει τις τοποθετήσεις όπου οι μεταβολές του επιτοκίου, αν δεν μπορούν να προβλεφθούν, μπορούν σίγουρα να αποσβεσθούν. Επομένως, αν και το τραπεζικό

χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνει κινδύνους, οι κίνδυνοι αυτοί είναι ελεγχόμενοι, προβλέψιμοι και δεν αυξάνουν την έκθεση της τράπεζας σημαντικά.

- Το εμπορικό χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνει στοιχεία τα οποία η τράπεζα μπορεί , ανά πάσα στιγμή, να αγοράσει και να πωλήσει. Για το χαρτοφυλάκιο της Εθνικής, ένα τέτοιο στοιχείο, αποτελούν οι μετοχές, που έχει στην κυριότητά της, από εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες.

Είναι φανερό ότι οι εγγυητικές επιστολές αποτελούν μέρος του τραπεζικού χαρτοφυλακίου, εφόσον οι μη προβλέψιμες μεταβολές στα επιτόκια και στις τιμές συναλλάγματος μπορούν διαχρονικά να αποσβεσθούν.

Η Εθνική Τράπεζα εντοπίζει γενικά τους κινδύνους που δέχεται στους εξής τέσσερις τομείς :

I. **Κίνδυνος Αγοράς (Market Risk).** Περιλαμβάνει τους κινδύνους μεταβλητικότητας των παραγόντων της αγοράς, όπως το χρηματιστήριο, οι τιμές των εμπορευμάτων, των μετάλλων, του επιτοκίου. Η Εθνική Τράπεζα, επειδή δεν είναι δυνατό να προβλέψει τέτοια γεγονότα έχει μεριμνήσει για την ύπαρξη ειδικών καλυμμάτων για καθένα από τα στοιχεία που μεταβάλλονται. Με τον τρόπο αυτό η τράπεζα είναι σε θέση να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή αν έχει κεφαλαιακή επάρκεια (Capital Adequacy). Για τη διαχείριση κινδύνου αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου της η διαχείριση του κινδύνου αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου της η εθνική τράπεζα εφαρμόζει δυο κοινοτικές οδηγίες, γνωστές με τα αρχικά **CAD I και CAD II**. Η πρώτη οδηγία επιβάλλει στις τράπεζες τον υπολογισμό ενός ειδικά διαμορφωμένου συντελεστή, το κατώτατο όριο του οποίου είναι 8%. Ο συντελεστής αυτός είναι ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων προς το σταθμισμένο ενεργητικό της τράπεζας συν ένα ποσό επί το συντελεστή κινδύνου για κάθε επιμέρους κίνδυνο. Η στάθμιση επιτυγχάνεται με τον πολλαπλασιασμό κάθε στοιχείου ενεργητικού με τον συντελεστή επικινδυνότητάς του και με πρόθεση των γινομένων.

II. **Πιστωτικός κίνδυνος (Credit Risk).** Ο πιστωτικός είναι και ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει κάθε τράπεζα και κατ'επέκταση η Εθνική. Ήδη από το 1980, όταν παρατηρήθηκε ραγδαία αύξηση των επιτοκίων παγκοσμίως οι τράπεζες του εξωτερικού άρχισαν να προσανατολίζονται στην αναζήτηση μεθοδολογιών για την μέτρηση και τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου. Το σκοπό αυτό εξυπηρετεί ο **Συντελεστής Φερεγγυότητας** ιδίων κεφαλαίων προς σταθμισμένου ενεργητικού, που στην Εθνική τράπεζα φθάνει το 17% με κατώτερο όριο 8%. Η τράπεζα πρέπει σε κάθε

στιγμή να μπορεί να υπολογίζει τα επενδεδυμένα κεφάλαιά της, τους κινδύνους της επένδυσης, και την έκθεση που αντιμετωπίζει, να μην είναι σε θέση να καλύψει τις υποχρεώσεις της. Για τον πιο εξειδικευμένο υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου δημιουργήθηκε και βρίσκεται ακόμα υπό συζήτηση η κοινοτική οδηγία **CAD III**. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι κάθε τράπεζα διαμορφώνει τα δικά της μοντέλα ανάλογα με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει. Είναι φανερό ότι σε ένα υποθετικό μοντέλο που εκτιμά η εθνική, ο συντελεστής επικινδυνότητας των εγγυητικών επιστολών θα είναι μικρότερος από αυτόν των χορηγήσεων.

III. **Λειτουργικός κίνδυνος (Operational Risk)**. Ως λειτουργικό, χαρακτηρίζουν οι τράπεζες τον κίνδυνο που προκύπτει από τα σφάλματα και τις μη προβλέψιμες μεταβολές στη λειτουργία του τραπεζικού οργανισμού. Ένα μεγάλο μέρος του καταλαμβάνει ο κίνδυνος της λειτουργίας του Dealing Room της τράπεζας, δηλαδή το σύστημα της διαβίβασης εντολών. Η διαδικασία της έκδοσης εγγυητικών επιστολών αποφέρει στην εθνική λειτουργικό κίνδυνο. Η σαφήνεια του αιτήματος και η κατανόησή του από τον αρμόδιο υπάλληλο, η προσοχή στην κίνηση των διαδικασιών λήψης εμπράγματων και ενοχικών εξασφαλίσεων, η εξέταση του νομικού πλαισίου, είναι στοιχεία που ενέχουν τέτοιο κίνδυνο. Μέσα από συστήματα ασφαλείας, εγκυκλίους, εγχειρίδια, προγράμματα αντικατάστασης υπαλλήλων και με την εκτεταμένη χρήση **flow chats**, ο λειτουργικός κίνδυνος της εθνικής εντοπίζεται και ελέγχεται.

IV. **Κίνδυνος ρευστότητας (Liquidity Risk)**. Για τον κίνδυνο ρευστότητας δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί μέθοδοι. Αφορά την συμπεριφορά του κοινού του πιστωτικού ιδρύματος σε ακραίες περιπτώσεις που δεν προβλέφθηκαν. Ένα γνωστό υπόδειγμα είναι η πολύ εξαιρετική περίπτωση κατά την οποία λαμβάνει χώρα μια εντελώς απρόβλεπτη μαζική πώληση των ομολογιών, η οποία θα φέρει την τράπεζα στην δυσάρεστη θέση να μην μπορέσει να εκπληρώσει τις υποσχέσεις της.

Μετά από αυτή την θεωρητική προσέγγιση και τον διαχωρισμό του συνολικού κινδύνου που αντιμετωπίζει η Εθνική Τράπεζα στους τέσσερις βασικότερους τομείς, θεωρείται σκόπιμο να εντοπιστεί σε κάθε τομέα το μέρος της ευθύνης που αντιστοιχεί στην έκδοση εγγυητικών επιστολών.

Όπως είναι ήδη εμφανές, **κίνδυνος αγοράς** δεν εντοπίζεται. Το γεγονός αυτό είναι αναμενόμενο αφού η αξία της εγγυητικής επιστολής δεν είναι μεταβλητή αλλά αναγράφεται πάνω στο σώμα της. Ακόμα και στην ακραία περίπτωση που τα επιτόκια

διαμορφώνονται με μεγάλες διακυμάνσεις σε σχέση με τις προμήθειες των εγγυητικών, η εθνική λαμβάνει τα μέτρα της, αποσβένοντας τις ζημιές της, με μελλοντικές επιστολές. Επομένως ο κίνδυνος αγοράς είναι, στην περίπτωση των εγγυητικών επιστολών, ανύπαρκτος.

Όσον αφορά τον **πιστωτικό κίνδυνο**, η εγγυητική επιστολή μπορεί να συνεπάγεται έκθεση της τράπεζας, με την έννοια, ότι η ασύστολη χορήγηση εγγυητικών επιστολών στους πελάτες της μπορεί να δημιουργήσει τη δυσάρεστη κατάσταση, η τράπεζα να μην μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της. Με δεδομένο ότι η Εθνική τράπεζα έχει συντελεστή φερεγγυότητας 17% μπορεί κανείς, με ασφάλεια να υποθέσει ότι η διοίκηση έχει προβλέψει για την ύπαρξη κατώτερου ορίου προς κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου.

Η διαδικασία αξιολόγησης αιτήματος χορήγησης εγγυητικής επιστολής και η έκδοσή της συνεπάγονται, για την Εθνική, **λειτουργικό κίνδυνο**. από τη σαφήνεια, με την οποία εκφράζεται το αίτημα, από την τήρηση των κανόνων των εγκυκλίων, την μη κατάχρηση της ευχέρειας των υποκαταστημάτων, την κατάρτιση του αρμόδιου υπαλλήλου, ως την ύπαρξη συστήματος ασφαλείας για την επίτευξη διαφάνειας, μπορεί κανείς να διακρίνει τον λειτουργικό κίνδυνο των εγγυητικών επιστολών.

Για τον **κίνδυνο ρευστότητας**, η ύπαρξη εγγυητικών επιστολών μπορεί να λειτουργήσει αυξητικά μόνο στην ακραία περίπτωση της κατάρπτωσης στην πλειοψηφία των εγγυητικών επιστολών, που η τράπεζα έχει εκδώσει. Στην περίπτωση αυτή, δηλαδή, που η Εθνική θα έχει εκτιμήσει εσφαλμένα την φερεγγυότητα των πελατών της και, χωρίς να ζητήσει καλύμματα, είχε προχωρήσει στην έκδοση επιστολών κατ' εντολή τους. Αν και υπαρκτό, το ενδεχόμενο αυτό δεν συναντάται στα τραπεζικά χρονικά. Επομένως ο κίνδυνος ρευστότητας από τις εγγυητικές επιστολές είναι μη ουσιαστικός.

Στο σημείο αυτό, θεωρείται σκόπιμο να παρατηρήσουμε ότι η εμμεσότητα της χρηματοδότησης που συνεπάγεται, τις περισσότερες φορές μη ουσιαστικό κίνδυνο, καθιστά την εγγυητική επιστολή μια προσοδοφόρα και σχετικά ασφαλή τραπεζική εργασία. Με τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του κοινού, όμως και με υπαρκτό πάντα, το ενδεχόμενο της κατάρπτωσης, η εγγυητική επιστολή είναι επικερδής για την τράπεζα μόνον όταν οι κίνδυνοι που επιφέρει ελέγχονται και αντιμετωπίζονται.

Στο επόμενο μέρος παρουσιάζονται αναλυτικά οι **ΤΕΧΝΙΚΕΣ** με τις οποίες η Εθνική τράπεζα διαχειρίζεται τους κινδύνους των εγγυητικών επιστολών.

7. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Η Εθνική τράπεζα, κατά την έκδοση εγγυητικών επιστολών για τους πελάτες της, αναλαμβάνει κινδύνους τους οποίους πρέπει να ελέγχει και να καλύπτει, ώστε να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα απώλειας. Επειδή οι εγγυητικές επιστολές εντάσσονται στις συνήθεις εργασίες της Εθνικής, η αποτελεσματική διαχείρισή τους επιβάλλει τη διαίρεσή τους σε τρεις κατηγορίες –με κριτήριο τον κίνδυνο. Με τον όρο αυτό η τράπεζα προσδιορίζει την πιθανότητα ζημίας :

1) Μη Ουσιαστικού κινδύνου. Η πρώτη αυτή κατηγορία περιλαμβάνει τις εγγυητικές επιστολές οι οποίες δεν συνεπάγονται άμεσο κίνδυνο για την τράπεζα. Συνήθως η Εθνική εκδίδει Ε/Ε αυτής της κατηγορίας στους πελάτες της προκειμένου να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς. Πολύ συχνές είναι οι περιπτώσεις κατασκευαστικών εταιριών οι οποίες ζητούν εγγυητικές που υπόσχονται καλή εκτέλεση των έργων που θα αναλάβουν. Δηλαδή ο εντολέας χρησιμοποιεί το καλό όνομα της τράπεζας. Σε αυτήν την κατηγορία η υποχρέωση της τράπεζας περιορίζεται στην έκδοση του εγγράφου. Η εγγυητική, που είναι έμμεση μορφή χρηματοδότησης, δεν δεσμεύει τα κεφάλαια της τράπεζας εφόσον σε αυτήν την κατηγορία ο κίνδυνος κατάπτωσης είναι ανύπαρκτος.

2) Ουσιαστικού Κινδύνου. Η δεύτερη αυτή κατηγορία περιλαμβάνει τις εγγυητικές επιστολές που συνεπάγονται κίνδυνο για την τράπεζα, αφού είναι πιθανή η περίπτωση κατά την οποία ο εντολέας-πελάτης ίσως να μην μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει απέναντι στον δικαιούχο. Οι επιστολές αυτές εγγυώνται την καλή εκτέλεση συμβάσεων γενικότερα. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η περίπτωση της μεταφορικής εταιρίας, η οποία αναλαμβάνει την μεταφορά εμπορευμάτων για λογαριασμό μίας βιοτεχνίας. Ο εντολέας, που εν προκειμένω είναι η

μεταφορική εταιρία, ζητά από την Εθνική την έκδοση εγγυητικής επιστολής με την οποία η τράπεζα υπόσχεται στην βιοτεχνία ότι ο πελάτης της θα διενεργήσει επιτυχώς τη μεταφορά, ενώ στην αντίθετη περίπτωση υπόσχεται να καλύψει την οφειλή του. Είναι φανερό ότι σε αυτή την κατηγορία η Εθνική αντιμετωπίζει μεγαλύτερη πιθανότητα κατάπτωσης από το ενδεχόμενο ο πελάτης της να μην ικανοποιήσει τις αξιώσεις του δικαιούχου της Ε/Ε. Οι εγγυητικές καλής εκτέλεσης των συμβάσεων εκθέτουν πολύ περισσότερο την τράπεζα από την άποψη ότι από έμμεση μπορεί να καταλήξουν σε άμεση μορφή χρηματοδότησης.

3) Ουσιαστικότητας κινδύνου. Περιλαμβάνουν τις εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται ως εξασφάλιση του δικαιούχου ότι ο εντολέας θα πραγματοποιήσει την πληρωμή που έχει αναλάβει. Έτσι, οι εγγυητικές επιστολές ουσιαστικότητας κινδύνου μπορεί να εκδίδονται για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων είναι και οι εξής :

- Πληρωμή αξίας εισαγόμενων ειδών τοις μετρητοίς
- Πληρωμή αξίας εγχώριων προϊόντων
- Πληρωμές ενοικίων γραφείων
- Πληρωμή δασμών και φόρων στα τελωνεία
- Προθεσμιακή αγορά εμπορευμάτων
- Για συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου επιχειρήσεων, περίπτωση, η οποία σταδιακά ατόνησε για λόγους δεοντολογίας
- Αγορά κρατικών λαχείων

Η διαφοροποίηση και ένταξη των εγγυητικών επιστολών σε αυτές τις κατηγορίες, επιτρέπει την αποτελεσματικότερη διαχείριση του κινδύνου που κάθε κατηγορία συνεπάγεται. Τόσο η διοίκηση της Εθνικής τράπεζας, όσο και το προσωπικό της μπορούν να παρακολουθούν στενότερα τις διαδικασίες αξιολόγησης αιτήματος για εγγυητική επιστολή, έκδοσης, υπολογισμού και είσπραξης της προμήθειας, καθώς και την εγκυρότητα του αιτήματος κατάπτωσης από το δικαιούχο της Ε/Ε και την πληρωμή της.

A . Κίνδυνος Αφερεγγυότητας Πελάτη

Ένας σημαντικός παράγοντας της τράπεζας στην πιθανότητα απώλειας, είναι η χορήγηση εγγυητικών επιστολών κατ'εντολή πελατών οι οποίοι αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο να μην μπορέσουν τελικά να ικανοποιήσουν την υποχρέωση που έχουν αναλάβει προς το δικαιούχο της Ε/Ε. Οι πελάτες αυτοί μεταθέτουν την υποχρέωσή τους στην εγγυήτρια τράπεζα η οποία δεσμευόμενη από την σύμβαση της εγγυητικής, που συνεπάγεται μόνο υποχρεώσεις της εγγυήτριας προς το αντισυμβαλλόμενο μέρος, είναι υποχρεωμένη να καταβάλει το ποσό της κατάπτωσης.

Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού, η Εθνική έχει διαμορφώσει μια συγκεκριμένη διαδικασία, στην οποία υποβάλλεται κάθε αίτηση πελατών της για χορήγηση εγγυητικής επιστολής, προκειμένου να εντοπίσει και να ελέγξει τους κινδύνους που μια τέτοια κίνηση από μέρους της συνεπάγεται. Η διαδικασία που ακολουθείται περιλαμβάνει στην απλή της μορφή τα εξής δυο στάδια :

- Εξακρίβωση Πραγματικής Αιτίας. Η τράπεζα εξετάζει σχολαστικά το αίτημα του πελάτη και εντοπίζει την πραγματική αιτία για την οποία θα εγγυηθεί. Ο πελάτης θα πρέπει να έχει διατυπώσει την αίτηση με σαφήνεια και να παρουσιάζει πλήρως αριθμητικά και ποιοτικά στοιχεία που αφορούν τη δραστηριότητά του. Σε ορισμένες περιπτώσεις η Εθνική τράπεζα απαιτεί από τον πελάτη της την προσκόμιση ειδικών δικαιολογητικών εγγράφων που αποδεικνύουν ότι η αιτία έκδοση εγγυητικής επιστολής (αν τελικά η τράπεζα προχωρήσει σε αυτήν) είναι νόμιμη, σύμφωνη με τις αποφάσεις της

Τράπεζας της Ελλάδος και δεν αντίκειται στις υποδείξεις της Διοίκησης της Εθνικής Τράπεζας περί εκδόσεων εγγυητικών επιστολών.

- Διασφάλιση της Τράπεζας έναντι του Κινδύνου. Η Εθνική τράπεζα εντοπίζει τον κίνδυνο με την εφαρμογή των απλών κριτηρίων :

1) **Εκτίμηση σχετική με την αξιοπιστία του πελάτη.** Συνήθως τα πρόσωπα, φυσικά και νομικά, που καταφεύγουν στην Εθνική τράπεζα αιτούμενα εγγυητικές επιστολές, έχουν κάποιο ιστορικό στις συναλλαγές τους από το οποίο συνεπάγεται η φερεγγυότητα ή αφερεγγυότητα τους. Η σύγχρονη τραπεζική πρακτική έχει διαμορφώσει ένα διατραπεζικό, συνεχώς τροφοδοτούμενο με νέες πληροφορίες, δίκτυο το οποίο προσφέρει στις τράπεζες το ιστορικό οποιουδήποτε πελάτη. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν : ανάλυση οφειλών και ασφαλειών, υποθήκες και άλλα εμπράγματα βάρη στα περιουσιακά τους στοιχεία, συμβάσεις ανατιθέμενων εργασιών, συναλλαγές με τράπεζες. Με την χρήση των πληροφοριών αυτών και με την προσωπική επαφή με τον πελάτη η τράπεζα μπορεί να κάνει μια πρώτη εκτίμηση της έκθεσης της, στην περίπτωση που θα αναλάβει να εγγυηθεί για τον πελάτη της.

2) **Περιορισμοί που θέτει η Νομοθεσία.** Πολλές φορές ο νόμος προφυλάσσει την τράπεζα από τον κίνδυνο απώλειας εκδίδοντας μια σειρά απαγορεύσεων στην έκδοση εγγυητικών επιστολών. Για παράδειγμα, απαγορεύεται η έκδοση υπέρ του ίδιου προσώπου Ε/Ε για ποσά που ξεπερνούν το 1/5 των κεφαλαίων (μετοχικού και αποθεματικών) της εγγυήτριας τράπεζας. Είναι φανερό ότι μια τέτοια απόφαση από την πλευρά της τράπεζας θα εξέθετε την ίδια σε μεγάλο κίνδυνο. Αν το μη αναμενόμενο συνέβαινε, η τράπεζα θα βρισκονταν ακάλυπτη στο ενδεχόμενο της κατάρτησης και θα ήταν υποχρεωμένη να εξοφλήσει κάνοντας χρήση των κεφαλαιακών της πόρων (από τα οποία θα έπρεπε να αποδεσμεύσει από προσοδοφόρες τοποθετήσεις). Επιπλέον, για να εξασφαλιστεί η διαφάνεια των τραπεζικών εργασιών απαγορεύεται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Εθνικής (και άλλων τραπεζών) να εκδίδουν εγγυητικές επιστολές υπέρ μέλους του ΔΣ εάν δεν παρέχονται ειδικές εμπράγματα εξασφαλίσεις, ή μια συναινετική απόφαση της συνέλευσης των μετόχων. Στη δεύτερη περίπτωση, το νομικό πρόσωπο της τράπεζας προστατεύει τα περιουσιακά του στοιχεία από την αυθαιρεσία των οργάνων που το διοικούν.

3) **Περιορισμοί που θέτει η Τράπεζα Ελλάδος.** Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος είναι καθοριστικός στην διαφύλαξη των συμφερόντων των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας μας. Με μια σειρά περιορισμών και απαγορεύσεων, όχι μόνο θέτει τα όρια της έκθεσης κάθε τράπεζας στους διάφορους κινδύνους αλλά προστατεύει το

τραπεζικό σύστημα από γενικότερους κινδύνους. Για παράδειγμα η Τράπεζα Ελλάδος απαγορεύει την έκδοση εγγυητικών επιστολών που αποσκοπούν στην, έστω και έμμεση κάλυψη, εξωτραπεζικών χρηματοδοτήσεων. Απαγορεύεται επιπλέον, η έκδοση εγγυητικών που θα υπόσχονται πληρωμή στο δικαιούχο της αξίας της μεταβολής των τιμών συναλλάγματος, χρυσού. Οι παραπάνω ενδεικτικές περιπτώσεις περιορισμών, προστατεύουν την τράπεζα από την πιθανότητα κατάρπτωσης, η πρόβλεψη της οποίας βρίσκεται εντελώς εκτός των ορίων της προβλεπτικής ικανότητας του ιδρύματος και εξαρτάται από μη μετρίσιμους κινδύνους. Τέλος, απαγορεύεται η έκδοση Ε/Ε υπέρ πελατών για τους οποίους έχει διακοπεί η χρηματοδότηση έπειτα από απόφαση της Τράπεζας Της Ελλάδος, όπως και για επιχειρήσεις που με την εγγυητική θα χρηματοδοτήσουν τις ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης και οφείλουν τόκους 12 μηνών.

4) **Περιορισμοί από τη Διοίκηση.** Η εκδότρια τράπεζα, λόγω της ιδιομορφίας των εγγυητικών επιστολών και των κινδύνων τους εφαρμόζει κατά περίπτωση ένα ειδικό καθεστώς που τις διέπει. Η Εθνική τράπεζα ελέγχει τον κίνδυνο που συνεπάγεται κάθε εγγυητική επιστολή που της ζητάται να εκδώσει, έχοντας με εγκυκλίους προαποφασίσει, ποιες περιπτώσεις έμμεσης χρηματοδότησης αποφέρουν κέρδη και συνεπάγονται μικρούς κινδύνους, έτσι ώστε να προχωρά στην έκδοση εγγυητικών κατά περίπτωση και πάντα με βάση τις αποφάσεις της Διοίκησης, οι υπηρεσιακές εγκύκλιοι θέτουν τα όρια χρηματοδοτήσεων και τις προϋποθέσεις που χρειάζονται. Η διαδικασία που η Εθνική τράπεζα τηρεί πριν την λήψη της απόφασης είναι: λήψη αίτησης, προσδιορισμός των απαραίτητων στοιχείων, έλεγχος των πληροφοριών, καθορισμός ορίων, λήψη αντεγγυήσεων (αν χρειάζεται), λήψη απόφασης. Η Εθνική τράπεζα απαγορεύει την έκδοση εγγυητικών επιστολών που συνεπάγονται πολύ μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα. Ως προς την χρηματοδότηση του Δημοσίου και των Ν. Π. Δ. Δ. η εθνική μπορεί να εκδώσει εγγυητική μέχρι του ποσού των 690 δις Δρχ. Το ποσό αυτό μπορεί σύμφωνα με νέα εγκύκλιο να αυξηθεί μέχρι και 827 δις. Επιπλέον στη περίπτωση που η Εθνική Τράπεζα αντιμετωπίζει για ένα διάστημα αυξημένες οφειλές από καταπτώσεις, θεωρεί σκόπιμο να περιορίσει τον κίνδυνο οι υποχρεώσεις της να αυξηθούν από την έκδοση νέων εγγυητικών επιστολών. Έτσι επιβραδύνει σχετικά τους ρυθμούς έκδοσής τους.

5) **Περιορισμοί από την Κυβέρνηση.** Το υπουργείο των οικονομικών έχει αποφασίσει ότι το σύνολο των σε ισχύ εγγυητικών επιστολών δεν θα πρέπει να ξεπερνά για κάθε τράπεζα το 1/2 του ποσού των χορηγήσεων στην Ελληνική οικονομία. Το ποσό κάθε εκδιδόμενης εγγυητικής επιστολής δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 30% του

προκαθορισμένου ανώτατου ορίου της τράπεζας. Είναι φανερό, ότι η κυβέρνηση ενδιαφέρεται περισσότερο για τον αντίκτυπο της τραπεζικής δραστηριότητας στα μεγέθη της οικονομίας (ΑΕΠ, πληθωρισμός, εξαγωγική οικονομία, κτλ), παρά για την διασφάλιση του τραπεζικού κλάδου. Εν τούτοις, η παρέμβαση του κράτους για οποιονδήποτε λόγο, «στενεύει» ακόμα περισσότερο το περιθώριο της έκθεσης μίας τράπεζας σε κινδύνους.

B. Εξασφαλίσεις

Ο κίνδυνος αφερεγγυότητας του πελάτη, όταν η τράπεζα έχει εξαντλήσει όλα τα δυνατά σημεία ελέγχου, είναι πλέον ξεκάθαρος. Έχει ληφθεί υπόψη το ιστορικό του πελάτη, όπως αυτό καταφαίνεται μέσα από την συναλλακτική δραστηριότητα (δίκτυο Τειρεσίας), το καλό του όνομα, το κύρος της επιχείρησής του και η Εθνική βρίσκεται στο σημείο της έκδοσης της εγγυητικής επιστολής. Παρά την φερεγγυότητα που πιθανότητα χαρακτηρίζει τον πελάτη, η τράπεζα, στις περιπτώσεις που η εγγυητική ανήκει στην κατηγορία του ουσιαστικού και ουσιαστικότερου κινδύνου και (όταν) το ποσό της εγγύησης είναι μεγάλο, πιθανότατα να ζητήσει από τον πελάτη της πιο ουσιαστικές εξασφαλίσεις.

Για την Εθνική τράπεζα, η συνηθέστερη μορφή εξασφάλισης είναι η καταβολή από τις εντολές μετρητού καλύμματος στο όνομα της τράπεζας και στο λογαριασμό «Καταθέσεις λόγω Εγγυήσεων». Οι καταθέσεις αυτές τοκίζονται, αλλά με επιτόκιο μικρότερο από το ισχύον στις καταθέσεις ταμειευτηρίου. Σε περίπτωση κατάπτωσης το μετρητό κάλυμμα θα χρησιμοποιηθεί από την εγγυήτρια τράπεζα για να εξοφληθεί η υποχρέωσή της προς τον δικαιούχο της εγγυητικής επιστολής. Σε αντίθετη περίπτωση, η τράπεζα εισπράττει την προμήθεια και δεν έχει καμία υποχρέωση ως προς τον δικαιούχο.

Ένας άλλος τρόπος εξασφάλισης της τράπεζας είναι και οι λεγόμενες **ενοχικές ασφάλειες** :

- Προσωπική εγγύηση, όταν ο εγγυητής παραιτούμενος των ευεργημάτων και ενστάσεων που προβλέπονται από τον Αστικό Κώδικα, ευθύνεται εξ ολοκλήρου. Η τράπεζα μπορεί να δεχτεί την έκδοση εγγυητικής επιστολής υπέρ μιας εταιρίας, όταν

κάποια από τα πρόσωπα που την απαρτίζουν εγγυηθούν προσωπικά. Στην περίπτωση της ανώνυμης εταιρίας εγγυητής μπορεί να είναι ο φορέας, στην ομόρρυθμη εγγυώνται τα ομόρρυθμα μέλη που ευθύνονται απεριόριστα και αλληλέγγυα με ολόκληρη την περιουσία τους, ενώ στην ετερόρρυθμη εγγυώνται συνήθως οι ετερόρρυθμοι εταίροι. Ο καθορισμός των προσώπων που εγγυώνται προσωπικά για τις εγγυητικές που εκδίδονται για λογαριασμό ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταιριών είναι επιτακτικός, αφού οι υποχρεώσεις τους ως μελών παραγράφονται 5 χρόνια μετά την λύση της εταιρίας. Χωρίς αυτή τη διαδικασία η τράπεζα θα μπορούσε να μείνει ακάλυπτη στην περίπτωση της κατάρτησης που ενεργοποιήθηκε 5 χρόνια μετά την λύση της εταιρίας.

- Εγγύηση εταιρίας. όταν το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, μετά από σύσκεψη αποφασίζει να εγγυηθεί για την έκδοση από την τράπεζα επιστολής κατ'εντολή της εταιρίας. Επειδή η διαδικασία αυτή απαιτητική τα στοιχεία της εγγυητικής παρατίθενται με ακρίβεια. Η τράπεζα στην περίπτωση αυτή για να περιορίσει την πιθανότητα κατάρτησης, κατά το ενδεχόμενο που το αίτημα έκδοσης εγγυητικής αντίκειται στη νομοθεσία, ζητά την προσκόμιση των πρακτικών στη σύσκεψη του ΔΣ, το οποίο υποβάλλει στο Δικαστικό προς εξέταση.
- Συμεντολέα. Η ύπαρξη συμεντολέα σε μια εγγυητική επιστολή διευκολύνει κατά πολύ την διαχείριση του κινδύνου μιας τράπεζας. αποτελεί επομένως μια από τις πιο επιθυμητές μορφές εξασφάλισης. Κατά κάποιον τρόπο η ρήτρα του συμεντολέα επιμερίζει τον κίνδυνο που αναλαμβάνει η τράπεζα. Έτσι η περίπτωση κατάρτησης είναι τότε μόνο πιθανή, στην περίπτωση που κανένας από τους συμεντολείς δεν μπορεί να ικανοποιήσει την υποχρέωση όπου έχει αναλάβει. Όσο περισσότεροι είναι οι συμεντολείς, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα κάποιος από αυτούς να ανταποκριθεί στην υποχρέωση, περιορίζοντας έτσι το ενδεχόμενο απώλειας της τράπεζας. Η Εθνική Τράπεζα, για να διασφαλίσει την εγκυρότητα της ρήτρας του συμεντολέα φροντίζει ώστε η επωνυμία του να είναι ολόγραφη και ξεκάθαρη και να συμπληρώνεται στην σύμβαση έκδοσης εγγυητικής επιστολής.
- Ενεχυρίαση Καταθέσεων. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν πολλά στοιχεία φερεγγυότητας του πελάτη, η τράπεζα για την έκδοση εγγυητικής επιστολής, ζητά από τον εντολέα να ενεχυριάσει τις καταθέσεις του, καλύπτοντας έτσι την τράπεζα στην περίπτωση της κατάρτησης. Οι καταθέσεις μπορεί να είναι σε εγχώριο νόμισμα ή σε συνάλλαγμα, ενώ για την έκδοση της εγγυητικής απαιτείται ως δικαιολογητικό έγγραφο η σύμβαση ενεχυρίασεων καταθέσεων.

Οι ενοχικές ασφάλειες χρησιμοποιούνται σε πολλές περιπτώσεις και λειτουργούν πολύ καλά παρέχοντας κάλυψη στην τράπεζα, ενώ διευκολύνουν και την καλή επικοινωνία με τους πελάτες της. Ο λόγος είναι ότι οι συμβάσεις καταρτίζονται με ταχύτητα και δεν απαιτούν τη δέσμευση κεφαλαίων του πελάτη, που στην αντίθετη περίπτωση ίσως να αποθαρρύνονταν από την γραφειοκρατία και τα βάρη. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί, ότι η Εθνική στην μεγάλη πλειοψηφία των εγγυητικών επιστολών που εκδίδει, λαμβάνει ως εξασφάλιση ενοχικές συμβάσεις. Πάντως στις περιπτώσεις που η έκθεση της τράπεζας είναι πολύ μεγάλη, σε εξαιρετικές δηλαδή περιπτώσεις εγγυητικών επιστολών ουσιαστικότερου κινδύνου, μπορεί να ζητηθούν από τον πελάτη εμπράγματα εξασφαλίσεις :

- Προσημείωση. Αποτελεί μια ακραία μορφή εξασφάλισης για έκδοση εγγυητικών επιστολών διότι εκτός από το χρόνο που απαιτείται η εγγραφή της, είναι και πολυέξοδη. Επιπλέον ο εντολέας, μόνο βρισκόμενος σε εξαιρετική ανάγκη θα παραχωρήσει τη δυνατότητα υποθήκευσης του ακινήτου του στην τράπεζα, μόνο για την έκδοση εγγυητικής επιστολής. Επομένως η προσημείωση είναι πλέον για την Εθνική μια δύσχρηστη μορφή εξασφάλισης. Εν τούτοις, αν τελικά χρησιμοποιηθεί το ύψος της προσημείωσης, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα $\frac{3}{4}$ της συνολικής αξίας του ακινήτου.
- Ενέχυρο επί κινητών αξιών. Η εξασφάλιση της τράπεζας επιτυγχάνεται και στην περίπτωση που ο εντολέας ενεχυριάζει σε αυτήν κινητές αξίες, ήτοι τίτλους που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο. Αν το ενέχυρο είναι Ομολογίες Κρατικών Δανείων, η ονομαστική αξία τους θα πρέπει να ισούται με το ποσό της εγγύησης. Το ίδιο ισχύει και για τις ομολογίες ΝΠΔΔ, Δημοσίων επιχειρήσεων και Δημοσίων οργανισμών. Αν οι τίτλοι προς ενεχυρίαση είναι μετοχές, ομολογίες και ομόλογα ελληνικών τραπεζών, το ποσό της ενεχυρίασης πρέπει να ισούται με την χρηματιστηριακή τους αξία προσαυξημένο με ένα ποσοστό 25% που αντιπροσωπεύει το ασφάλιστρο κινδύνου για την τράπεζα. Επιπλέον μπορούν, προς έκδοση εγγυητικής επιστολής να ενεχυριάζονται δικαιόγραφα, εμπορεύματα ή επιταγές.
- Κάλυμμα από σύμβαση πιστώσεως δι' ανοικτού λογαριασμού.

Γ. Ο Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Συναλλαγματικό κίνδυνο για την Εθνική, αλλά και για τις υπόλοιπες τράπεζες συνεπάγονται οι εγγυητικές επιστολές από και προς το εξωτερικό. Ο κίνδυνος αυτός περιλαμβάνει το ενδεχόμενο ζημιών της τράπεζας από τη διαμόρφωση, δυσμενών για αυτή νομισματικών ισοτιμιών. Για την λεπτομερέστερη και αποτελεσματικότερη παρουσίαση του θέματος θεωρείται σκόπιμο να χωριστεί σε δύο κύριες ενότητες :

1) Ο συναλλαγματικός κίνδυνος των προς το εξωτερικό εκδιδόμενων Ε/Ε

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η Εθνική Τράπεζα εκδίδει για λογαριασμό των πελατών της εγγυητικές επιστολές που τους καλύπτουν για τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει σε χώρες του εξωτερικού. Αντίστοιχα η εγγυητική επιστολή που εκδίδει η Εθνική μπορεί να αποτελέσει αντεγγύηση σε κάποια ανταποκρίτρια τράπεζα, στην οποία αναθέτει την έκδοση της εγγυητικής επιστολής. Η τράπεζα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο που δέχεται από αυτές τις εγγυητικές, ρυθμίζοντας το ύψος του καλύμματος. Κατά την ημέρα εκδόσεως της Ε/Ε, ο κίνδυνος που αναλαμβάνει η τράπεζα εκφράζεται στο ποσό που προκύπτει μετά τη μετατροπή του ξένου νομίσματος σε δραχμές με την τιμή πώλησης. Μέχρι τη λήξη της εγγυητικής επιστολής ή της πιθανής κατάπτωσης ο κίνδυνος θα διαφοροποιηθεί ανάλογα με την διακύμανση που παρουσιάζουν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η τραπεζική πρακτική έχει δείξει ότι ο κίνδυνος αυτός ακολουθεί αυξητική πορεία. Για το λόγο αυτό, η Εθνική τράπεζα υπολογίζει από την αρχή ένα πρόσθετο ποσοστό μέχρι 20% για την κάλυψη αυτών των συναλλαγματικών διαφορών. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των εγγυητικών επιστολών μεγάλης διάρκειας η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να παρακολουθεί στενά την πορεία των συναλλαγματικών διακυμάνσεων, έτσι ώστε, με πρόσθετα καλύμματα να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο της κατάπτωσης. Παρατηρεί κανείς ότι η Εθνική Τράπεζα, προκειμένου να διασφαλιστεί από τον συναλλαγματικό κίνδυνο, των προς το εξωτερικό εγγυητικών επιστολών, προβλέπει ένα υψηλό (σε σχέση με την προμήθεια) ασφάλιστρο κινδύνου. Το ύψος του ασφάλιστρου βρίσκεται σε θετική συσχέτιση με το εύρος των συναλλαγματικών διακυμάνσεων. Σε περιόδους αλλά και σε συνθήκες που οι νομισματικές ισοτιμίες παρουσιάζουν έντονες αυξομειώσεις, η τράπεζα ζητά από τον εντολέα και πελάτη της

ισχυρότερες εξασφαλίσεις. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να θεωρηθεί η περίπτωση ενός πελάτη, ο οποίος εισάγει εμπορεύματα και καλύπτει την αξία των εισαγόμενων ειδών με την έκδοση εγγυητικής επιστολής. Αν το εμπόρευμα προέρχεται από μια χώρα, π.χ. της Μέσης Ανατολής, η ισοτιμία του νομίσματος (της οποίας παρουσιάζει διακυμάνσεις ως προς τη δραχμή), η εκδούσα τράπεζα ίσως να ζητήσει από τον πελάτη της ενοχικές εξασφαλίσεις, κατατάσσοντας την εγγυητική επιστολή στην κατηγορία του ουσιαστικότητας κινδύνου. Στην περίπτωση που η Εθνική τράπεζα καλύπτει την πληρωμή αξίας εισαγόμενου εμπορεύματος, ζητά συνήθως από το δικαιούχο της επιστολής να οπισθογράψει τα φορτωτικά έγγραφα «εις διαταγήν» της τράπεζας. Έτσι ως κάλυψη για τον κίνδυνο κατάπτωσης θα έχει την κυριότητα πάνω στα εμπορεύματα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει σαφές, ότι οι εγγυητικές επιστολές προς το εξωτερικό αυξάνουν την έκθεση της τράπεζας, ενώ στην περίπτωση της Εθνικής η Διοίκηση δεν έχει διαμορφώσει ακόμα οργανωμένο σύστημα για την μέτρηση του συναλλαγματικού κινδύνου που συνεπάγονται οι εγγυητικές επιστολές. Για την αδυναμία αυτή θα γίνει λόγος σε επόμενο τμήμα.

2) Ο συναλλαγματικός κίνδυνος των από το εξωτερικό εκδιδομένων Ε/Ε.

Η εθνική τράπεζα εκδίδει εγγυητικές επιστολές και κατ'εντολή των ανταποκριτριών της, υπέρ οίκων για την συμμετοχή τους σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς του εσωτερικού. Για κάθε τέτοια εγγυητική επιστολή η τράπεζα του εξωτερικού παρέχει στην Εθνική τράπεζα αντεγγυήσεις, οι οποίες έχουν ως στόχο να την εξασφαλίσουν έναντι στον κίνδυνο που αναλαμβάνει. Η συνηθέστερη, πιο απλή και πιο επιθυμητή μορφή αντεγγύησης είναι το συνάλλαγμα. Έτσι σε περίπτωση κατάπτωσης η εκδότρια τράπεζα καλύπτεται από την ανταποκρίτρια της σε συνάλλαγμα. Όπως είναι αναμενόμενο, η διατήρηση αυτού του ποσού συναλλάγματος, ως μορφή εξασφάλισης, ενέχει συναλλαγματικό κίνδυνο για την τράπεζα. Κατά την ημερομηνία που η Εθνική Τράπεζα ζητά από την ανταποκρίτρια της να την πιστώσει με το συμφωνηθέν ποσού συναλλάγματος, η ισοτιμία του νομίσματος αυτού προς το ελληνικό είναι συγκεκριμένη. Στην περίπτωση που οι τιμές έχουν διαμορφωθεί αρνητικά για την τράπεζα του εσωτερικού τότε αυτή είναι υποχρεωμένη να καλύψει το περιθώριο των συναλλαγματικών διαφορών. Έτσι, η κατάπτωση με αρνητική για την Εθνική Τράπεζα ισοτιμία συνεπάγεται, ως απώλεια τη συναλλαγματική διαφορά, ακόμα κι αν το ποσό της εγγύησης σε ξένο νόμισμα καλύπτεται εξ'ολοκλήρου από αντεγγύηση. Ένας από τους τρόπους κάλυψης της Εθνικής Τράπεζας στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε να είναι η απαίτηση καλύμματος για τις συναλλαγματικές

διακυμάνσεις από την ανταποκρίτρια τράπεζα, ή η ύπαρξη ειδικής ρήτρας στο σώμα της επιστολής.

Χωρίς την διαδικασία της μέτρησης κινδύνου, την οποία η Εθνική τράπεζα πρόσφατα ξεκίνησε να συστηματοποιεί, μπορεί να βασίζεται μόνο στην ικανότητα των στελεχών της να καταρτίζουν τέτοιες εγγυητικές επιστολές με το εξωτερικό, ώστε να υπάρχουν, στις καταπτώσεις, αρκετά καλύμματα για να ελαχιστοποιήσουν τις απώλειές της.

Δ. Συνολικός Κίνδυνος

Ο όρος αυτός (γενικευμένος εδώ), αποσκοπεί να παρουσιάσει μια ομάδα από παραμέτρους που συνιστούν κινδύνους κατά την έκδοση εγγυητικών επιστολών από την Εθνική Τράπεζα.

Για τις εγγυητικές επιστολές από και προς το εξωτερικό, ένα μεγάλο μέρος της έκθεσης της τράπεζας οφείλεται στον κίνδυνο που παρουσιάζει η χώρα του συναλλασσόμενου μέρους στο σύνολο των οικονομικών και εμπορικών της δραστηριοτήτων. Για την Εθνική Τράπεζα, τέτοιες συνεπάγονται οι εγγυητικές επιστολές από και προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής της Ασίας και Αφρικής.

Όταν για παράδειγμα η εισαγωγική δραστηριότητα μιας Ελληνικής επιχείρησης στρέφεται προς τις χώρες αυτές, η Εθνική τράπεζα αντιμετωπίζει το πρόβλημα ότι η τοπική νομοθεσία απαγορεύει την έκδοση εγγυητικών επιστολών απευθείας στο δικαιούχο, παρά μόνο από τις τοπικές τράπεζες. Έτσι η Εθνική δίνει εντολή στις τράπεζες αυτές και αντεγγύηση για να εκδώσουν με την σειρά τους την επιστολή υπέρ του δικαιούχου. Η ύπαρξη πολλών διαμεσολαβητών αυξάνει τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει η τράπεζά μας. Μαζί με τον αυξημένο, λόγω περιοχής, συναλλαγματικό κίνδυνο, πρέπει να ελεγχθεί και να αντιμετωπιστεί το ενδεχόμενο αφερεγγυότητας κάποιου ή κάποιων από τους μεσολαβητές. Το γεγονός ότι η Εθνική τράπεζα γνωρίζει τον εντολέα και πελάτη της, για τον οποίο θα εγγυηθεί, της επιτρέπει να απαιτήσει εκείνες τις μορφές εξασφαλίσεων και σε τέτοιο ύψος, ώστε να την καλύπτουν σε περίπτωση κατάρτησης. Ένα σημαντικό σημείο είναι ότι η τράπεζα πρέπει να

μεριμνήσει και για την έκδοση αντεγγυήσεων στην ανταποκρίτρια της και να έχει προβλέψει τυχόν επιπρόσθετα καλύμματα που μπορεί να ζητηθούν, λόγω συναλλαγματικών διαφορών, από την τράπεζα του εξωτερικού. Επειδή οι περισσότερες εγγυητικές επιστολές προς το εξωτερικό καλύπτουν πληρωμές, εντάσσονται στην κατηγορία του ουσιαστικότερου κινδύνου από την Εθνική Τράπεζα και, ως εξασφάλιση, απαιτούν ενοχικές συμβάσεις ή και εμπράγματα ασφάλειες. Οι συνηθέστερες μορφές είναι οι εξής :

- Εγγυητική επιστολή για κάλυψη εισαγωγής μετρητοίς έναντι φορτωτικών εγγράφων.
- Εγγυητική επιστολή για κάλυψη εισαγωγής με προθεσμιακό διακανονισμό.

Προς διευκόλυνση της τραπεζικής λειτουργίας και για διεύρυνση της εισαγωγικής δραστηριότητας των πελατών της, η Εθνική τράπεζα αποδέχεται την έκθεση που επιβάλλει η Επιστολή Προθέσεως. Το έγγραφο αυτό δηλώνει στον εξαγωγικό οίκο του εξωτερικού ότι η τράπεζα προτίθεται, κάτω από προϋποθέσεις, να χορηγήσει στον εισαγωγέα-πελάτη της εγγυητική επιστολή, η οποία θα εγγυάται την είσπραξη από τον ξένο οίκο της αξίας του εμπορεύματος που πωλεί προθεσμιακά.

Στην περίπτωση των εγγυητικών επιστολών από το εξωτερικό, ο γενικός κίνδυνος παρουσιάζεται πιο έντονος. Ως βασική εξασφάλιση της Εθνικής τράπεζας θεωρούνται οι αντεγγυήσεις που εκδίδουν οι ανταποκρίτριες τράπεζες σε συνάλλαγμα. Ο έλεγχος της αίτησης για έκδοση Ε/Ε υπέρ ελληνικού οίκου και κατ' εντολή του πελάτη της ξένης τράπεζας, είναι σημαντική διαδικασία. Η Εθνική τράπεζα εξετάζει το αίτημα και ταυτόχρονα δίνει έμφαση στο νομικό πλαίσιο, στην συνήθη τραπεζική διαδικασία, στη συναλλαγματική διαφορά που ενδεχομένως να αυξήσει τον κίνδυνο και την αξιοπιστία της ξένης τράπεζας. Προσοχή λοιπόν απαιτεί η διατύπωση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται από την ανταποκρίτρια τράπεζα, οι ρυθμίσεις οι σχετικές με την κατάπτωση, την οποία η ανταποκρίτρια πρέπει να καταβάλλει άνευ αντιρρήσεως και με μια μόνο ειδοποίηση. Η εγκυρότητα, η γνησιότητα και η νομική συνέπεια των επιστολών, ιδιαίτερα αυτών που προέρχονται από χώρες υψηλού κινδύνου χρειάζονται την προσοχή της Εθνικής τράπεζας. Επειδή της περισσότερες φορές ο οίκος του εξωτερικού, υπέρ του οποίου εγγυάται σε εμάς η ξένη τράπεζα, μας είναι άγνωστος, ενώ η απόκτηση στοιχείων σχετικών με την φερεγγυότητά του είναι ασύμφορη, η Εθνική πρέπει να βασιστεί μόνο στις αντεγγυήσεις της ανταποκρίτριας και στο κείμενο της

αίτησης για την έκδοση εγγυητικής επιστολής υπέρ του έλληνα δικαιούχου. Για το λόγο αυτό, η ανταποκρίτρια τράπεζα θα πρέπει να αναλαμβάνει ρητά την υπόσχεση να καλύψει την Εθνική σε συνάλλαγμα για οποιοδήποτε ποσό της ζητηθεί από το δικαιούχο της επιστολής.

Ε. Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από την έως τώρα ανάλυση, η Εθνική Τράπεζα, μέσα από την πολύχρονη τραπεζική πρακτική, με την εμπιστοσύνη που απολαμβάνει από τους πελάτες της και με ένα συνεχώς ανατροφοδοτούμενο σύστημα εγκυκλίων και κανόνων, κατορθώνει να διαχειρίζεται τον κίνδυνο που συνεπάγεται η έκδοση εγγυητικών επιστολών. Θα μπορούσε κανείς να πει με ασφάλεια, ότι η βασικότερη μεθοδολογία που χρησιμοποιεί η Εθνική είναι η εμπειρική αξιολόγηση της φερεγγυότητας του πελάτη και η λήψη, κατά περίπτωση, των κατάλληλων εξασφαλίσεων. Η μέθοδος του καλύμματος έχει ως τώρα αποδειχθεί αποτελεσματική για την Διοίκηση της τράπεζας. Άλλωστε, σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο της διαχείρισης του κινδύνου, μια πρωταρχική προσέγγιση είναι η χρηματοδότηση των απωλειών. Έτσι η Εθνική χρηματοδοτεί με τις εξασφαλίσεις που λαμβάνει για την έκδοση εγγυητικών επιστολών, την πιθανότητα απώλειας που θα έχει στην δυσμενή (γι' αυτήν) περίπτωση κατάπτωσης. Η Εθνική τράπεζα καταφεύγει σε ένα είδος Loss Management που επιτυγχάνεται με την εφαρμογή δοκιμασμένων τραπεζικών τεχνοτροπιών, με την προοπτική να προσαρμόζεται κάθε φορά στις εξελίξεις, πρωτοπόροι των οποίων είναι οι διεθνείς τράπεζες. Οι διεθνείς ανταγωνιστές της Εθνικής, επενδύοντας στα ραγδαία εξελισσόμενα πακέτα μετρικών συστημάτων εφαρμόζουν, πλέον, στρατηγικά το Risk Management, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα τη βελτίωση της θέσης και τον περιορισμό, σε ελεγχόμενα πλαίσια, της έκθεσής τους. Το πρωτοποριακό, για τα ελληνικά τραπεζικά δεδομένα, τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου που πρόσφατα ίδρυσε η Εθνική τράπεζα έχει

ήδη προχωρήσει διορθωτικές αλλαγές και, στο μέλλον, αποσκοπεί στην εφαρμογή μετρικών μεθόδων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κινδύνων.

Στο αμέσως επόμενο κομμάτι επιχειρείται μια συνοπτική παρουσίαση σύγχρονων μεθόδων μέτρησης κινδύνων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν και εφαρμόζονται από διάφορους πιστωτικούς και τραπεζικούς οργανισμούς του εξωτερικού. Στη συνέχεια επιχειρείται μια θεωρητική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο κάποιες από αυτές θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την μέτρηση των κινδύνων που ανακύπτουν από την έκδοση εγγυητικών επιστολών.

8. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Ένα βασικό στοιχείο της λειτουργίας μιας τράπεζας ήταν, είναι, και θα εξακολουθήσει να είναι η ανάληψη κινδύνων. Και ενώ η δουλειά του τραπεζίτη κατά την δεκαετία του 1950 και 1960 ήταν απλή και εύκολη, σήμερα τα χαρτοφυλάκια είναι διεθνή, ο όγκος των συναλλαγών είναι κατά πολύ μεγαλύτερος, ενώ νέα και σαφώς εξελιγμένα οικονομικά προϊόντα δημιουργούνται με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Οι ελληνικές τράπεζες, μια από τις μεγαλύτερες των οποίων η Εθνική, πιέζονται συνεχώς από τα διεθνή δεδομένα προς τον εκσυγχρονισμό, την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και την αύξηση της εν γένει παραγωγικότητά τους. Στη φάση της πλήρους απελευθέρωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι ελληνικές τράπεζες θα πιεστούν από τον ανταγωνισμό και θα αναγκαστούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με μικρότερα περιθώρια κέρδους από αυτά που ως τώρα θεωρούσαν δεδομένα.

Παράλληλα, οι κίνδυνοι που καλούνται να διαχειριστούν είναι σαφώς αυξημένοι. Η, όσο το δυνατόν, προσοδοφόρα διαχείριση του ισολογισμού, τα διαρκώς κυμαινόμενα επιτόκια, ο υψηλός πιστωτικός και συναλλαγματικός κίνδυνος και οι συνεχώς αυξανόμενες, στα πλαίσια του ανταγωνισμού, ανάγκες των πελατών, θα ωθήσουν τις ελληνικές τράπεζες σε επαναπροσδιορισμό της αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνου. Στον τομέα αυτό η Εθνική τράπεζα εφαρμόζει εμπειρικές μεθόδους κατά περίπτωση,

ενώ υπήρξε πρωτοπόρα στη δημιουργία τμήματος διαχείρισης κινδύνων, για τα ελληνικά δεδομένα. Με την μακρόχρονη συμμετοχή της στην εγχώρια τραπεζική πρακτική, το κύρος που απολαμβάνει και την προσαρμογή της στις εξελίξεις μπορεί να διαχειρίζεται τους κινδύνους που αντιμετωπίζει βασιζόμενη σε δύο στοιχεία :

- Εμπειρία
- Καλή πίστη και ενημέρωση

Η ταχύτητα όμως των τραπεζικών εξελίξεων, οδήγησε, στο πρόσφατο παρελθόν τις μεγάλες, πρωτοπόρες τράπεζες στη δημιουργία τμήματος Διαχείρισης Κινδύνων. Έτσι το ως τότε ευρέως διαδεδομένο Insurance Buying αντικαταστήθηκε από τις αποτελεσματικότερες τεχνικές του Risk Management. Για τα παγκόσμια χρηματοοικονομικά δεδομένα η εμπειρική αντιμετώπιση των κινδύνων αποτελεί παρελθόν. Η πολυπλοκότητα των παραγωγών προϊόντων, ο ανταγωνισμός, οι απαιτήσεις για πιο ευέλικτες μορφές χρηματοδότησης, ο πολύ μεγάλος όγκος των συναλλαγών, η ταχύτητα στην οποία πρέπει να διενεργούνται οι διαδικασίες, η επέκταση των τραπεζικών εργασιών σε πολλές χώρες, οι ιδιόζουσες συνθήκες σε κάθε χώρα, η ρευστότητα στις χρηματαγορές, η συνεχή μεταβλητότητα των επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων, είναι μερικοί μόνον από τους τομείς όπου οι σημερινές διεθνείς τράπεζες εστιάζουν στη διαχείριση των κινδύνων. Φυσικά οι τράπεζες αυτές πραγματοποιούν δαπανηρές επενδύσεις προκειμένου να αποκτήσουν την τεχνολογία που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τον κίνδυνο. Υπολογίζοντας με σύγχρονες μεθόδους τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς μπορούν να προσδιορίσουν το «εκτεθειμένο κεφάλαιο» τους, που αποτελεί και την πιθανότητα ζημίας, στη χειρότερη περίπτωση (worst-case loss). Ο George Littlejohn στο βιβλίο του “Risk management in Financial Institutions in Europe”, αναφέρει ότι η χρήση ειδικών πακέτων λογισμικού είναι ζωτικής σημασίας για την διαχείριση του κινδύνου. Οι πληροφορίες αυτές αξιοποιούνται από κάθε τμήμα του τραπεζικού οργανισμού διαφορετικά. Η διοίκηση χρειάζεται μια συνολική εικόνα και τη διαβεβαίωση ότι τα προβλήματα έχουν ανιχνευτεί και αντιμετωπιστεί. Οι άνθρωποι των «μπροστινών γραφείων» χρειάζονται μια συνεχώς τροφοδοτούμενη τράπεζα πληροφοριών που θα τους επιτρέψει να βλέπουν πόσο είναι εκτεθειμένοι σε συνάρτηση με το όριο της έκθεσης καθώς και ένα μοντέλο με εναλλακτικές, για κάθε απόφαση, προτάσεις. Η βελτιστοποίηση της διαχείρισης των κινδύνων επιτυγχάνεται με την εφαρμογή μετρικών μεθόδων(Risk Metrics) η αποτελεσματικότητα πολλών από τις

οποίες αμφισβητείται. Για την μέτρηση του κινδύνου αγοράς χρησιμοποιείται ευρύτατα, ειδικά στο εξωτερικό η μέθοδος Value At Risk η οποία μπορεί να υπολογιστεί με δυο διαφορετικές μεθόδους :

- **Μέθοδος Συνδιακύμανσης.** αποτελεί μια γρήγορη και εύκολη μέθοδο υπολογισμού του κινδύνου. Χρησιμοποιεί τη διαχρονική μεταβλητότητα στην αξία προκειμένου να περιγράψει το εύρος της μελλοντικής απόκλισης(εύρος αβεβαιότητας). Για την Αμερικανική τράπεζα, ο κίνδυνος που αναλαμβάνει από τις επενδύσεις της στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης μπορεί να υπολογιστεί με ένα απλό υπόδειγμα αγοράς, χρησιμοποιώντας ένα σταθμισμένο μέσο των συντελεστών βήτα, παρακολουθώντας έτσι την πορεία των μετοχών σε σχέση με την πορεία του δείκτη (FT-SE 100 ή S&P 500). Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί δυο πολύ δεσμευτικές υποθέσεις : Την υπόθεση ότι οι τιμές ακολουθούν την κανονική κατανομή και έχουν μεταξύ τους σταθερή σχέση και την υπόθεση ότι τα χαρτοφυλάκια δεν έχουν υψηλή μετατρεψιμότητα και ευελιξία. Είναι πάραυτα, η πιο ευρέως διαδεδομένη μέθοδος μέτρησης των κινδύνων αγοράς.

- **Μέθοδος Ιστορικών Παρατηρήσεων (Historical Simulation).** Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί τις μεταβολές που έχουν παρατηρηθεί διαχρονικά στις τιμές για να εκτιμήσει τον μελλοντικό κίνδυνο από τις αποκλίσεις των τιμών. Η τεχνική αυτή υποθέτει ότι οι μελλοντικές μεταβολές των τιμών ακολουθούν την ίδια εμπειρική κατανομή που ακολούθησαν οι μεταβολές των τιμών στο παρελθόν, εφόσον οι ιστορικές εξελίξεις του παρελθόντος ώθησαν στις μεταβολές αυτές. Έτσι το Value at Risk υπολογίζεται με τον προσδιορισμό του εύρους κέρδους και ζημίας, κάνοντας προβολή των ιστορικών τιμών στο μέλλον. Στη συνέχεια οι πιθανότητες κέρδους και ζημίας κατατάσσονται και επιλέγονται οι δυο τυπικές αποκλίσεις (+/- 95%) που αντιπροσωπεύουν τη μετρική πρόβλεψη για maximum Risk. Το βασικό μειονέκτημα της μεθόδου είναι ότι τα ιστορικά στοιχεία αντικατοπτρίζουν και διαρθρωτικές μεταβολές, ενώ περιέχουν πληροφορίες που δεν είναι χρήσιμες σε όλους τους τομείς του μανάτζμεντ. Επιπλέον η διατήρηση του όγκου των πληροφοριών στα συστήματα Η/Υ της τράπεζας απαιτεί υψηλή τεχνολογία και συνεπάγεται κόστος.

Οι θεωρητικοί και οι πρακτικοί διαχειριστές κινδύνων έχουν διαμορφώσει και τις ακόλουθες μορφές μέτρησης κινδύνων :

- **Έλεγχος Νευρικότητας (stress testing).** αποτελεί μια πιο γενικευμένη μέτρηση κινδύνων. Αφορά την αναγνώριση και τον προσδιορισμό των επιδράσεων που έχουν οι μη αναμενόμενες κινήσεις στην αγορά και στον εντοπισμό των κινδύνων που δεν είναι αρχικά εμφανείς σε ένα χαρτοφυλάκιο. Σκοπός του είναι να διαβεβαιώσει τον τραπεζικό οργανισμό, ότι τα αποθέματά του αρκούν για να καλύψουν ακόμα και σε περιπτώσεις ακραίων κινήσεων της αγοράς. Η αμερικανική τράπεζα του παραδείγματος μπορεί, στα πλαίσια αυτής της μεθόδου, να εκτιμήσει οποιοδήποτε σενάριο. Θα μπορούσε να υπολογίσει την ακραία περίπτωση της επίδρασης που θα είχε στο χαρτοφυλάκιο της μια απότομη μείωση του γενικού δείκτη κατά 10% ή και 20 %. Εδώ δεν είναι απαραίτητα τα ιστορικά στοιχεία, ούτε χρειάζονται πολύπλοκες μετρικές μέθοδοι. Όμως, και τα αποτελέσματα αυτής της μεθόδου είναι πολύ υποκειμενικά.
- **JP MORGAN'S RISKMETRICS METHODOLOGY.** Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί ένα σύνολο από συνεχώς προσδιοριζόμενες μεταβολές και προβλέψεις συσχέτισης, το οποίο αποτελεί το δεδομένο για την μέτρηση κινδύνου. Η μεθοδολογία προσδιορίζει τη θέση της τράπεζας, ομαδοποιώντας τις πληροφορίες σε ένα κινούμενο πακέτο πληροφοριών που ενημερώνεται μέσω μιας τυποποιημένης διαδικασίας από όλα τα όργανα και τα στοιχεία του ενεργητικού. Τότε υπολογίζει τον αναμενόμενο κίνδυνο, χρησιμοποιώντας την παραπάνω μεθοδολογία. Για παράδειγμα, οι καθημερινές εισπράξεις σε κίνδυνο αντιπροσωπεύουν την μεγαλύτερη δυνατή ημερήσια ζημιά που μπορεί να προκύψει ως τον επαναπροσδιορισμό της θέσης. Τα στοιχεία αυτά τα διοχετεύει η εταιρία στο διαδίκτυο αλλά και σε έτοιμες βάσεις δεδομένων τις οποίες μπορούν οι πιστωτικοί οργανισμοί να προμηθευτούν. Για τις εκτιμήσεις της, η εταιρία υπολογίζει τυπική απόκλιση περίπου 1,65 .
- **SVARM (Shareholder Value at Risk Methodology).** Η μέθοδος αυτή διαμορφώθηκε προκειμένου να συνδέσει τη στρατηγική μιας τράπεζας με τη διαχείριση κινδύνου, η οποία ελεγχόταν από προσωπικό που επεξεργαζόταν μετρικές μεθόδους, άγνωστες προς το Διοικητικό συμβούλιο. Το αποτέλεσμα αυτής της ασυμμετρίας ήταν η εσφαλμένη τοποθέτηση χρημάτων σε επενδύσεις που υπόσχονταν υψηλές αποδόσεις, συνεπάγονταν όμως και μεγάλο κίνδυνο. Με την εφαρμογή της μεθόδου το Συμβούλιο αποκτά πρόσβαση στη διαχείριση κινδύνου και με βάση αυτή μπορεί να σχεδιάσει καλύτερα τον προϋπολογισμό, εντοπίζοντας με άνεση τις επισφάλειες. Η καλύτερη γνώση για τον κίνδυνο επιτρέπει στην τράπεζα να αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια στους πελάτες της, βελτιώνοντας τη φήμη της και όντας ανταγωνιστικότερη.

- **Κίνδυνος του αντιθέτου μέρους (Counterparty Risk).** Η μέθοδος αυτή στηρίζεται σε δύο συστατικά μέρη :

1. Η πιθανότητα να πραγματοποιηθεί το μη αναμενόμενο, αν και τυπικά μικρή, είναι σίγουρα υπαρκτή.

2. Ο πιστωτικός κίνδυνος, στην περίπτωση που το μη αναμενόμενο συμβεί, ενδέχεται να μην μπορεί να καλυφθεί από την τράπεζα. Είναι άλλωστε γνωστή η περίπτωση Barings, όπου η ανάληψη κινδύνων, πριν τη συμφωνία με τον πελάτη, κυρίως στα swaps, οδήγησε τον οργανισμό σε πολύ μεγάλη έκθεση, με αποτέλεσμα την κατάρρευσή του.

Ο αντικειμενικός στόχος αυτής της μεθόδου είναι ο έλεγχος στην αύξηση της έκθεσης μιας τράπεζας. Οι μετρήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα προϊόντα, τις τοποθεσίες και να εστιάζουν τόσο στην υπάρχουσα, όσο και στην ενδεχόμενη έκθεση. Για κάθε προϊόν ή υπηρεσία υπολογίζεται το κόστος αντικατάστασής του από κάποια, ίσως πιο προσοδοφόρα δραστηριότητα. Όσο για την ενδεχόμενη έκθεση, χρησιμοποιούνται διάφορα μοντέλα υπολογισμού της αναμενόμενης απώλειας στην χειρότερη περίπτωση. Η μέθοδος αυτή λειτουργεί αντισταθμιστικά ως προς τον κίνδυνο. Αν ο οργανισμός διαπραγματεύεται δυο πανομοιότυπα συμβόλαια swaps που διαφέρουν μεταξύ τους στο γεγονός ότι το ένα πληρώνει και από το άλλο εισπράττει, τότε η έκθεση για τον οργανισμό δημιουργεί μόνο το ένα συμβόλαιο. Όμως η έκθεση του άλλου συμβολαίου, στο σύνολο των κινδύνων που ο οργανισμός αντιμετωπίζει, λειτουργεί, ως προς την έκθεση μειωτικά.

9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Οι μεθοδολογίες που έχουν αναπτυχθεί από τις διεθνείς τράπεζες και πρόσφατες μελέτες, προς το παρόν δεν εφαρμόζονται (επίσημα τουλάχιστον) από την εθνική τράπεζα για την μέτρηση των κινδύνων της.

Από την ανάλυση που γίνεται σε αυτό το τμήμα θα πρέπει να εξαιρέσουμε την ανάλυση των πακέτων λογισμικού διαχείρισης κινδύνου για της τράπεζες της JP Morgan καθώς επίσης και τη μεθοδολογία Shareholder's Value at Risk Approach που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο μέρος. Ο λόγος για αυτήν την εξαίρεση είναι ότι οι μετρικές αυτές μέθοδοι απαιτούν υπερσύγχρονα εξοπλισμένο υπολογιστικό σύστημα, γεγονός που δεν αποτελεί ακόμη πραγματικότητα για το νεοσύστατο τμήμα Risk Management της Εθνικής. Επιπλέον, τα λεπτομερή αριθμητικά δεδομένα και οι δείκτες της JP MORGANS, ως απαραίτητα, στοιχεία δεν είναι προσβάσιμα.

Αντίθετα, η μεθοδολογία του υπολογισμού της αξίας σε κίνδυνο είναι μάλλον απλή και εφαρμόσιμη. Τα αποτελέσματά της παρόλο που δεν είναι ιδιαίτερα ακριβή, δίνουν μια εικόνα της έκθεσης της τράπεζας σε κίνδυνο από τις εγγυητικές επιστολές .

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της συνδιακύμανσης η Εθνική θα μπορούσε να εξακριβώσει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην εξέλιξη του ποσού των καταπτώσεων που αντιμετωπίζει, και του ποσού των προμηθειών που εισπράττει. Θα μπορούσε, διαχρονικά, να παρακολουθεί τα εξής δυο μεγέθη :

- Έσοδα από προμήθειες από εγγυητικές επιστολές
- Ποσά καταπτώσεων

Καταγράφοντας τις τιμές αυτών των δυο μεταβλητών, σε ενιαίο νόμισμα και σε τακτά χρονικά διαστήματα, και εφαρμόζοντας της συνδιακύμανσης θα μπορούσε να εξάγει χρήσιμα συμπεράσματα για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής της στην χορήγηση εγγυητικών επιστολών. Στην περίπτωση της θετικής συνδιακύμανσης , που είναι και η πιο πιθανή, τα έσοδα από προμήθειες εγγυητικών επιστολών και τα ποσά των καταπτώσεων κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Με τον τρόπο αυτό η Εθνική θα μπορούσε να καλύψει μέρος του κινδύνου του αντισυμβαλλομένου, αντισταθμίζοντας την αύξηση του ποσού των καταπτώσεων με χρηματοδότηση που αντλεί από τα, επίσης αυξανόμενα, έσοδα από αντίστοιχες προμήθειες. Η αντιστάθμιση αυτή εφαρμόζεται ήδη στην τράπεζα. Η καινοτομία που προσφέρει όμως η μέθοδος είναι η, σε κάποιο βαθμό, μέτρηση του βαθμού συνδιακύμανσης. Αν η συνδιακύμανση είναι έντονη τότε η διοίκηση μπορεί να κάνει προβλέψεις. Αν για παράδειγμα ένα σύνολο εβδομαδιαίων παρατηρήσεων της τελευταίας πενταετίας δίνει συνδιακύμανση των δυο μεγεθών το ακραίο μέγεθος 0,985 και αναμένεται να αυξηθούν οι καταπτώσεις λόγω π.χ. κινδύνου

χώρας, η τράπεζα θα αναμένει αύξηση των εσόδων της από προμήθειες. Και είναι επόμενο, εφόσον, σε συνθήκες αβεβαιότητας η τράπεζα αυξάνει τις προμήθειες και τα καλύμματα που δέχεται.

Επιπλέον, ένας άλλος τρόπος αντιστάθμισης του κινδύνου από εγγυητικές επιστολές, είναι και η χρονική αντιστάθμιση. Έστω ότι εκκρεμούν στην Εθνική τράπεζα δυο εγγυητικές επιστολές, ίδιου ονομαστικού ποσού, ποσού προμήθειας, νομίσματος και λήγουσες την ίδια ημερομηνία. Η ουσιαστική διαφοροποίηση είναι ότι από τη μία αναμένονται έσοδα ύψους Χ ενώ από την άλλη αναμένεται κατάπτωση ύψους Χ. Είναι φανερό ότι η μία επιστολή συνεπάγεται κίνδυνο για τα κεφάλαια της Εθνικής τράπεζας. Όμως η άλλη επιστολή που λήγει την ίδια ημερομηνία λειτουργεί αντισταθμιστικά ως προς τον κίνδυνο της πρώτης. Η εφαρμογή αυτής της τεχνοτροπίας έχει τα έξης δυο αποτελέσματα :

- Δεν δεσμεύονται κεφάλαια της τράπεζας σε περίπτωση κατάπτωσης. Η τράπεζα δεν είναι υποχρεωμένη να κρατά ρευστά διαθέσιμα και για την κάλυψη καταπτώσεων με κόστος σε απώλεια ευκαιρίας επένδυσης. Επιπλέον έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί κατά βούληση τα ρευστά καλύμματα. Το μόνο που θα χάσει σε περίπτωση κατάπτωσης είναι η προμήθεια που θα εισέπραττε από την λήξη της άλλης εγγυητικής.
- Καλύτερη σχέση με τους πελάτες και ανταγωνιστικότερη θέση στην αγορά. Η εσωτερική χρηματοδότηση του ενδεχομένου απώλειας από μέρους της τράπεζας έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη της για λιγότερες εξασφαλίσεις. Αν η τράπεζα γνωρίζει το ποσοστό έκθεσης που αντιμετωπίζει προσδιορίζει ανάλογα και το ύψος των εξασφαλίσεων. Έτσι, με υπαρκτή τη δυνατότητα κάλυψης της ενδεχόμενης απώλειας με αντιστάθμιση, η τράπεζα με ασφάλεια μπορεί να απαιτήσει από τους πελάτες της λιγότερες εξασφαλίσεις. Η διευκόλυνση αυτή προσελκύει περισσότερους πελάτες στη χορήγηση εγγυητικών επιστολών και τα έσοδα από προμήθειες αυξάνονται. Η αύξηση λειτουργεί αντισταθμιστικά και σε ενδεχόμενα νέων καταπτώσεων κ. τ. λ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το νέο τμήμα διαχείρισης κινδύνου της Εθνικής τράπεζας αποτέλεσε μια επένδυση αναγκαιότητας για αυτήν. Ένας, από τους πρωτοπόρους στα τραπεζικά δρώμενα οργανισμός, έκανε ένα σημαντικό βήμα που εξασφαλίζει την επιβίωση στη διεθνή αγορά, καθώς και την διατήρηση της πρωτοπορίας στον ελληνικό χώρο.

Η πολύχρονη εμπειρία της διοίκησης, που διαχειρίζεται με επιτυχία τους κινδύνους σε μια διαρκώς διευρυνόμενη αγορά, εξασφάλιζε ως τώρα ικανοποιητικά κέρδη. Η πάγια πολιτική της τράπεζας ήταν να εξακολουθεί να είναι, τουλάχιστον όσο αφορά την έκδοση εγγυητικών επιστολών, η απαίτηση καλυμμάτων, η ύπαρξη διαθέσιμων σε περίπτωση κατάρπτωσης. Καθώς όμως ο κύκλος εργασιών της τράπεζας αυξάνει, ενώ νέα προϊόντα παρουσιάζονται, η τράπεζα χρειάζεται νέους πόρους, νέες πηγές χρηματοδότησης. Στην προσπάθεια εξεύρεσης αυτών των πόρων και της αποδοτικότερης τοποθέτησης των επενδύσεων, η Εθνική χρειάζεται να γνωρίζει επακριβώς και ανά πάσα στιγμή την έκθεσή της. Το νέο τμήμα έχει αναλάβει αυτό ακριβώς το έργο. Να αξιοποιήσει την υπάρχουσα αποδοτική πολιτική (και το καθεστώς των εγγυήσεων), να προσαρμόσει μετρικά συστήματα ξένων τραπεζών στις πληροφοριακές ανάγκες της διοίκησής της και να τα εφαρμόσει.

Η μέτρηση του κινδύνου αναμένεται να δώσει μεγαλύτερη ευχέρεια στις τραπεζικές συναλλαγές, με την έννοια ότι θα επιτρέπει την καλύτερη πρόβλεψη, θα αλλάξει την έννοια των εξασφαλίσεων, θα απελευθερώσει τα ρευστά καλύμματα που η τράπεζα θα μπορεί να αξιοποιεί και θα προσφέρει στους πελάτες καλύτερες υπηρεσίες. Παράλληλα θα επεκτείνει τα επενδυτικά προγράμματα της Εθνικής εστιάζοντας σε τοποθετήσεις, που με μικρό κίνδυνο δίνουν ικανοποιητικές αποδόσεις. Τέλος η θέση της τράπεζας στην ελληνική αγορά θα βελτιωθεί, πιέζοντας και τις άλλες τράπεζες σε αντίστοιχες στρατηγικές κινήσεις. Η είσοδος του Risk Management στον ελληνικό τραπεζικό τομέα εγγυάται την έναρξη μιας νέας εποχής στα τραπεζικά δρώμενα : μιας εποχής όπου η εμπειρική τραπεζική πρακτική θα αναδομηθεί προκειμένου να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό του εξωτερικού.

Με κέρδη που ξεπερνούν τα 166 δις το 1999, η Εθνική συμπλήρωσε άλλη μια κερδοφόρα χρονιά, επιβεβαιώνοντας τα προγνωστικά των ειδικών και τις προσδοκίες των μετόχων της.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΟ FACTORING*

1. ΟΡΙΣΜΟΣ FACTORING

Τα τελευταία χρόνια, άρχισε να εκδηλώνεται και στη χώρα μας ένα έντονο επιχειρηματικό ενδιαφέρον για έναν αμερικανικής κυρίως προελεύσεως θεσμό, που δημιούργησαν οι ίδιες οι συναλλαγές υπό την πίεση οικονομικών και επιχειρηματικών αναγκαιοτήτων, το factoring, του οποίου η εισαγωγή του στην Ελλάδα φαίνεται να υπαγορεύτηκε από τα πράγματα. Το factoring, που ουσιαστικά άρχισε να εφαρμόζεται στη χώρα μας από το 1995, γνώρισε εντυπωσιακή άνθιση κατά τη διάρκεια των ετών 1996-1997 και έπειτα, ενώ προβλέπεται ότι τα επόμενα έτη θα παρουσιάσει ιδιαίτερα έντονους ρυθμούς ανάπτυξης. Ο συγκεκριμένος θεσμός είναι ήδη γνωστός στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οποίες και λειτουργεί αποδοτικά από 30 και πλέον έτη. Μάλιστα, από την εισαγωγή του factoring στην Ευρώπη, στα τέλη της δεκαετίας του 1950, ο όγκος των ετήσιων πωλήσεων που διαχειρίστηκαν οι εταιρίες του κλάδου αυτού ανέρχεται περίπου στα 168 δις USD.

Το 1994 ο συνολικός κύκλος εργασιών των υφισταμένων ανά τον κόσμο εταιριών factoring ήταν περίπου 295 δις USD, από τα οποία 275 δις αφορούσαν στο εγχώριο factoring και 20 δις στο διεθνές. Από μόνα τους τα στοιχεία αυτά μπορούν να δώσουν

μια ιδέα του τεράστιου δυναμικού της αγοράς factoring σε χώρες που η δραστηριότητα δεν έχει ξεκινήσει ακόμα.

Ο αγγλικής προελεύσεως όρος «factoring», φαίνεται ότι δημιουργήθηκε για να αποδώσει εννοιολογικά την εργασία των «Factors», των πρακτόρων δηλαδή. Το «Factoring», λοιπόν, που θα μπορούσε να αποδοθεί σύμφωνα με τα παραπάνω στα ελληνικά με τον όρο «Πρακτορεία», ορίζεται από Έλληνες συγγραφείς ως σύμβαση πρακτορείας (μίσθωση έργου), με την οποία αναλαμβάνει ο πράκτορας την είσπραξη τιμολογιακών απαιτήσεων για λογαριασμό του πελάτη του καθώς και τη λογιστική τους παρακολούθηση.

Σε αντίθεση με τον παραπάνω ορισμό, ένα σημαντικό μέρος της ξένης βιβλιογραφίας προκρίνει τον εννοιολογικό προσδιορισμό του factoring, όχι από νομικής, αλλά από καθαρά οικονομικής άποψης, υπερτονίζοντας τις λειτουργίες του ή καλύτερα τα οικονομικά πλεονεκτήματα που μπορεί να παράσχει το factoring στους χρήστες του.

Χαρακτηριστικοί είναι και οι ορισμοί που διατυπώνονται σε διάφορα λεξικά, οι οποίοι διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους. Έτσι το factoring περιγράφεται ως:

- «Μορφή χρηματοδότησης πωλήσεων που δεν προσφέρεται όμως για πωλήσεις με πληρωμές τοις μετρητής ή για μακροπρόθεσμες προοπτικές πληρωμών.»
- «Τρόπος απαλλαγής μίας επιχείρησης από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της παρακολούθησης και της είσπραξης απαιτήσεων.»
- «Εμπόριο με χρηματικές απαιτήσεις όπου ο Factor, ως ενδιάμεση θέση μεταξύ προμηθευτών και αγοραστών, 'αγοράζει' χρηματικές απαιτήσεις από βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις και αναχρηματοδοτείται κατά διάφορους τρόπους.»

Στην ουσία το factoring αποτελεί μία επιχείρηση δύο ταχυτήτων, εντός της οποίας η παροχή λογιστικών υπηρεσιών, στην οποία περιλαμβάνεται πιστωτικός έλεγχος και απόλυτη προστασία έναντι επισφαλών απαιτήσεων, συνυπάρχουν με μία ευέλικτη πηγή κεφαλαίου κίνησης, που ακολουθεί το ύψος των πιστώσεων προς εμπόρους-πελάτες.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ FACTORING

Οι βασικά παρεχόμενες υπηρεσίες του Factoring περιλαμβάνουν:

- Πλήρη τήρηση καθολικού πωλήσεων, βασισμένη στην πιο προηγμένη τεχνολογία υπολογιστών.
- Εξειδικευμένο πιστοληπτικό έλεγχο, που περιλαμβάνει πιστοληπτική αξιολόγηση των νέων και των υφιστάμενων πελατών, εποπτεία και παρακολούθηση των ληξιπρόθεσμων λογαριασμών
- 100% παροχή προστασίας έναντι των επισφαλών απαιτήσεων σε πωλήσεις των οποίων οι παραγγελίες έχουν ήδη εγκριθεί από τον Factor.
- Πληρωμή των αναληφθεισών απαιτήσεων του πελάτη με βάση το μέσο όρο της χρονικής ωρίμανσης τους.
- Παροχή ανάλυσης πωλήσεων, όπως η αξία των πωλήσεων ανά προϊόν, ανά πωλητή και ανά γεωγραφική περιοχή.

Τα κύρια πλεονεκτήματα της παροχής υπηρεσιών Factoring, είναι ότι ο χρήστης τον οποίο ο Factor αποκαλεί client, δεν επιβαρύνεται με τα έξοδα και τα διοικητικά προβλήματα της τήρησης του δικού του καθολικού πωλήσεων και μπορεί να επιτύχει οικονομίες κλίμακος, καθώς και μεγαλύτερη αποδοτικότητα λόγω της αυτοματοποιημένης εργασίας του Factor.

Επειδή είναι απαραίτητο να παραδοθεί στον factor πλήρης κύκλος εργασιών, ο μόνος λογαριασμός που απαιτείται να τηρεί είναι εκείνος στον οποίο καταγράφεται η σχέση μεταξύ factor και πελάτη. Εφόσον ακολουθούνται οι αποφάσεις που έχει πάρει ο factor για την παροχή πιστώσεων, με δεδομένο ότι υπάρχει συχνή επικοινωνία για την πιστοληπτική αξιολόγηση, ο πελάτης δεν επιβαρύνεται με επισφάλειες και το επαχθές καθήκον της επιδίωξης είσπραξης ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων ανήκει πλέον στην αποκλειστική ευθύνη του factor. Οι εγγυημένες πληρωμές καθιστούν σχετικά απλό τον προγραμματισμό του cash-flow και ο τρόπος με τον οποίο ρευστοποιούνται οι απαιτήσεις κατά των χρεωστών γίνεται εύκολα αντιληπτός.

Ο πελάτης επίσης επιτυγχάνει εξοικονόμηση εξόδων στα οποία περιλαμβάνονται μισθοί προσωπικού, γραφική ύλη, ταχυδρομικά τέλη, εκθέσεις αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, τραπεζικές αναφορές, έξοδα εξοπλισμού, νομικά έξοδα και έξοδα είσπραξης. Επίσης παρέχεται πρόσβαση στην καλύτερη δυνατή τήρηση

καθολικού πωλήσεων και στις υπηρεσίες πιστωτικού ελέγχου που είναι ασφαλώς πολύ πιο εξελιγμένες από αυτές που ο πελάτης θα μπορούσε να πραγματοποιήσει ενεργώντας ο ίδιος. Σημαντικό παρεχόμενο προϊόν από τα προηγμένα συστήματα που χρησιμοποιούνται από τους factors, αποτελεί και η διαθεσιμότητα σημαντικής στατιστικής πληροφόρησης που προέρχεται από τα στοιχεία του καθολικού πωλήσεων. Ορισμένα από τα παρεχόμενα στοιχεία είναι:

- Ανάλυση του συνολικού όγκου των πωλήσεων κατά μονάδες προς τον οφειλέτη.
- Ανάλυση αξίας πωλήσεων κατά οφειλέτη
- Συνολικά ύψη πωλήσεων και τάσεις, με ιδιαίτερη αναφορά στις πιστώσεις που έχουν αναληφθεί, είτε από μεμονωμένους οφειλέτες είτε συνολικά.

Αυτές οι πληροφορίες διαχείρισης, μπορούν να παρασχεθούν στους πελάτες των οποίων οι απαιτήσεις έχουν αναληφθεί από τον Factor, όταν αυτό του ζητηθεί, και αποτελούν ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο διοίκησης για τις επιχειρήσεις τους.

2. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ FACTORING

Η εκτιθέμενη έως τώρα τεχνική του Factoring, ανταποκρίνεται μεν στην πλέον συνήθη πρακτική που ακολουθούν οι πράκτορες κατά την εφαρμογή του θεσμού, αλλά δεν καλύπτει στην ουσία τους όλες τις περιπτώσεις. Επειδή όμως ο θεσμός αυτός διακρίνεται για την ευελιξία του, δίνει την ευχέρεια σε ένα πελάτη να επιλέξει από την «γκάμα» των υπηρεσιών που του προσφέρει, εκείνες που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες του. Από το συνδυασμό υπηρεσιών που επιλέγεται κάθε φορά, προκύπτουν διάφορα είδη Factoring, τα βασικότερα εκ των οποίων είναι τα ακόλουθα:

1. Γνήσιο Factoring ή Factoring χωρίς δικαίωμα αναγωγής.

Θεωρείται το Factoring που επιτελεί και τις τρεις βασικές λειτουργίες, δηλαδή τη χρηματοδοτική, τη διαχειριστική και την ασφαλιστική. Χαρακτηριστική στην περίπτωση αυτή είναι η αδυναμία του πράκτορα να στραφεί κατά του πελάτη, όταν η τιμολογιακή απαίτηση δεν εισπραχθεί για οποιονδήποτε λόγο.

2. Νόθο Factoring ή Factoring με δικαίωμα αναγωγής. (Resource Factoring)

Η παντελής έλλειψη ασφαλιστικής λειτουργίας, είναι το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα του είδους αυτού. Ο προμηθευτής δηλαδή, εξακολουθεί να φέρει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας κάθε οφειλέτη, ώστε σε περίπτωση μη πληρωμής να ευθύνεται

απέναντι στον factor για την επιστροφή εξ' ολοκλήρου των ποσών που έλαβε απ' αυτόν προκαταβολικά ως χρηματοδότηση.

Βέβαια και στο είδος αυτό Factoring, υπάρχει ο κίνδυνος να μην ικανοποιηθεί ποτέ ο πράκτορας, όταν ασκήσει το αναγωγικό του δικαίωμα, στην περίπτωση που και ο προμηθευτής έχει περιέλθει σε οικονομική αδυναμία πληρωμής, όπως και ο οφειλέτης. Ειδικά όμως έναντι του κινδύνου αυτού ο πράκτορας εξασφαλίζεται πολλαπλά με τρόπους οι οποίοι θα αναλυθούν στη συνέχεια. Επιλεκτικά όμως αξίζει να αναφερθεί πως οι έλεγχοι και η συνεχής επιτήρηση της αξιοπιστίας του προμηθευτή και του οφειλέτη, η αρχική συμφωνία της καθολικής μεταβίβασης όλων γενικά των απαιτήσεων του προμηθευτή, η μεταβίβαση στον πράκτορα του δικαιώματος από την επιφύλαξη κυριότητας στα εμπορεύματα και στα ποσά του δεσμευμένου λογαριασμού, ελαχιστοποιούν δραστικά τον κίνδυνο αυτό.

3. Εμφανές Factoring

Για εμφανές Factoring γίνεται λόγος, όταν γίνεται γνωστό στον οφειλέτη ότι η απαίτηση μεταβιβάστηκε από τον προμηθευτή στον πράκτορα. Η γνωστοποίηση, αναγγελία, γίνεται συνήθως με ειδική έγγραφη μνεία πάνω στο τιμολόγιο ή με την αποστολή χωριστής γραπτής ανακοίνωσης από τον ίδιο τον προμηθευτή ή τον πράκτορα.

4. Αφανές Factoring ή Εμπιστευτικό (Confidential-Undisclosed Factoring)

Πρόκειται για μία αφανή διαδικασία, κατά την οποία δεν γίνεται γνωστοποίηση της μεταβίβασης της απαίτησης, ώστε ο πράκτορας να παραμένει στην αφάνεια, ο δε οφειλέτης να μπορεί να καταβάλλει προς απόσβεση της ενοχής του μόνο στον προμηθευτή. Ο προμηθευτής υποχρεούται να διαβιβάσει στον πράκτορα όλες τις πληρωμές που διενεργεί ο οφειλέτης και να επιστρέφει επίσης οποιοδήποτε ποσό έχει λάβει από τον πράκτορα, αν δεν καταβάλλει τελικά ο οφειλέτης.

Απαραίτητο είναι να σημειωθεί, πως στην Ελλάδα το νομοθετικό πλέγμα που έχει διαμορφωθεί αναφορικά με τη λειτουργία του Factoring, απαγορεύει ρητά τη λειτουργία αφανούς Factoring.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι η πρακτική στις χώρες του εξωτερικού έχει επινοήσει ένα ενδιάμεσο σχήμα που ονομάζεται « Ημιανοικτό Factoring» το οποίο αποτελεί μία μέση λύση, μεταξύ του «Εμφανούς» και του «Αφανούς» Factoring, με την έννοια ότι μειώνει τον κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένος ο πράκτορας με παράλληλη συμμόρφωση του πωλητή στην παραπάνω ρήτρα περί ανεκχωρήτου.

5. Καταληκτικό Factoring. (Maturity Factoring)

Σε αυτή τη μορφή του Factoring, δεν προβλέπεται χρηματοδοτική λειτουργία. Υφίστανται όμως η ασφαλιστική καθώς και η διαχειριστική λειτουργία. Ο factor, στην περίπτωση αυτή αναλαμβάνει τις απαιτήσεις υποσχόμενος μόνο την καταβολή της αξίας τους όταν αυτές θα καταστούν ληξιπρόθεσμες. Η μορφή αυτή συνδυάζεται, κατά κανόνα, με χρηματοδότηση από τράπεζες. Ο πελάτης δηλαδή, εκχωρεί στην τράπεζά του τα δικαιώματά του από τη Σύμβαση του Maturity Factoring και δίνει στην εταιρία Factoring την ανέκκλητη εντολή να μεταφέρει το προϊόν είσπραξης των εκχωρημένων σε αυτήν απαιτήσεων σε πίστωση της τράπεζας. Έτσι η χρηματοδότηση της τράπεζας ασφαλίζεται με εκχώρηση δικαιωμάτων κατά μίας πλειάδας ιδιωτικών επιχειρήσεων, η εξακρίβωση της οικονομικής κατάστασης των οποίων είναι δυσχερής και κοστογόνος.

6. Factoring Προπληρωμών (Bulk-Inhouse Factoring)

Το Factoring προπληρωμών, χαρακτηρίζει όλες εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες η χρηματοδότηση του προμηθευτή συντελείται ήδη πολύ πριν καταστούν ληξιπρόθεσμες οι μεταβιβαζόμενες στον πράκτορα απαιτήσεις, συνήθως δε μετά την αποστολή των εμπορευμάτων με προκαταβολές ή προεξοφλήσεις. Πρόκειται για το αμιγώς χρηματοδοτικό Factoring, ενώ η μόνη υπηρεσία για την οποία ενδιαφέρεται ο πελάτης είναι η χρηματοδοτική. Μια παραλλαγή της μορφής αυτής είναι το Agency Factoring. Εδώ ο factor αγοράζει τις απαιτήσεις του πελάτη του χωρίς δικαίωμα αναγωγής, αλλά αναθέτει τη λογιστική παρακολούθηση και γενικά τη διαχείρισή τους στον εκχωρητή των απαιτήσεων αυτών, δηλαδή στον πωλητή των εμπορευμάτων.

7. Εγχώριο Factoring (Domestic Factoring)

Χαρακτηρίζεται το Factoring όταν οι απαιτήσεις των προμηθευτών προέρχονται από πωλήσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών στο εσωτερικό μίας χώρας, στην οποία αναπτύσσει τη δραστηριότητά του ο πράκτορας.

8. Διεθνές Factoring (International Factoring)

Διεθνές ή εξαγωγικό Factoring χαρακτηρίζεται το Factoring όταν οι απαιτήσεις προέρχονται από εξαγωγές αγαθών ή παροχές υπηρεσιών σε χώρα διαφορετική από εκείνη που έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί η επιχείρηση του προμηθευτή. Πιο συγκεκριμένα το διεθνές Factoring ασκείται με 4 μορφές:

- Το σύστημα των δύο πρακτόρων
- Το «άμεσο εξαγωγικό Factoring»
- Το «άμεσο εισαγωγικό Factoring»
- Το «Factoring αντιστήριξης» (Back to back Factoring)

Στο διεθνή χώρο το Factoring έχει σημειώσει γρήγορη ανάπτυξη και είναι σε θέση τώρα να παρασχεθεί σε εξαγωγείς αναλώσιμων και ελαφριάς βιομηχανίας αγαθών οι οποίοι πραγματοποιούν πωλήσεις στο εξωτερικό με βραχυπρόθεσμη πίστωση (30-90 ή το πολύ 120 μέρες) σε ανοιχτό αλληλόχρεο λογαριασμό. Η πλειοψηφία των διεθνών ομίλων των εταιριών Factoring ενεργεί μεταφέροντας εργασίες Factoring μεταξύ τους σε αμοιβαία βάση.

Θεμελιώδης αρχή αυτών των ομίλων είναι ότι όλες οι πιστωτικές αποφάσεις, η είσπραξη και η παρακολούθηση των λογαριασμών ανήκουν στην ευθύνη της εταιρίας Factoring με ένα εγχώριο factor, αλλά όλη η λεπτομερής διαχείριση των λογαριασμών επί πωλήσεων εξαγωγών θα μεταφερθεί από τον εγχώριο factor σε ένα συνεργαζόμενο factor εγκατεστημένο στη χώρα εισαγωγής.

Ιδιαίτερα πλεονεκτήματα του εξαγωγικού Factoring είναι ότι ο εξαγωγέας απαλλάσσεται από οποιαδήποτε τήρηση βιβλίων εξαγωγών, υποχρέωση η οποία συχνά περιπλέκεται λόγω της απόστασης και λόγω της ύπαρξης πολλών διαφορετικών νομισμάτων. Αποκτά 100% προστασία έναντι των αμφίβολων χρεών και οι οφειλότες του συμβουλεύονται κάποιον στη χώρα τους πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται μετά από στάθμιση όλων των τοπικών χρηματιστηριακών και οικονομικών συνθηκών.

Τα λογιστικά τηρούνται στη χώρα των οφειλετών, όπως αυτοί έχουν συνηθίσει ενώ όλες οι έρευνες αλλά και η αλληλογραφία γίνονται στην τοπική γλώσσα. Οι οφειλότες έχουν το μεγάλο πλεονέκτημα ότι μπορούν να πληρώνουν το λογαριασμό τους σε τοπικό γραφείο σε δικό τους νόμισμα, το οποίο είναι πράγμα πολύ πιο εύκολο από το να εμβάζουν ποσά σε ένα εξαγωγέα στη δική του χώρα. Αυτό οπωσδήποτε βοηθά στη διασφάλιση έγκαιρης πληρωμής, με τον τρόπο που ακολουθούν οι αρχές των τοπικών συστημάτων εποπτείας εισπράξεων.

Το εξαγωγικό Factoring παρέχει στον εξαγωγέα προστασία έναντι του πιστωτικού κινδύνου του πελάτη αλλά κάτι που είναι πολύ σημαντικό, προστασία έναντι των διακυμάνσεων του ξένου συναλλάγματος. Απλοποιεί επίσης τη διοίκηση της

επιχείρησής του. Οι πληρωμές γίνονται κατόπιν αιτήσεως, πριν από τη λήξη των προς είσπραξη υπερπόντιων απαιτήσεων όπως ακριβώς συμβαίνει και στο εγχώριο Factoring.

Το σημείο αυτό έχει εξαιρετική σημασία διότι η παροχή πίστωσης στις εξαγωγικές πωλήσεις αποτελεί συχνά ανταγωνιστικό όπλο. Εν ολίγοις η γενικότερη απλοποίηση και ο μεγαλύτερος βαθμός ασφάλειας που επιτυγχάνεται με τη χρήση υπηρεσιών Factoring αποτελούν βοήθεια για το μάρκετινγκ και ενισχύουν την απόκτηση κέρδους στις εξαγωγικές πωλήσεις.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ FACTORING

- 1) Αποτελεί μία εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης, διευρύνοντας την πιστοληπτική ικανότητα του εκχωρητή-προμηθευτή
- 2) Ενισχύει τις μικρομεσαίες και εξαγωγικές επιχειρήσεις και συμβάλλει στην αύξηση των πωλήσεων τους, διευκολύνοντας τη ρευστότητα των επιχειρήσεων αυτών.
- 3) Συμβάλλει στη σωστότερη χρηματοοικονομική διαχείριση των επιχειρήσεων που διαθέτουν οργανωμένα λογιστήρια και νομικά τμήματα.
- 4) Μειώνει το κόστος διαχείρισης του χαρτοφυλακίου επιχειρήσεων με το ρόλο των εκχωρητών.
- 5) Ωφελεί τον προμηθευτή με την πώληση των τιμολογίων του στη διεθνή διαπραπειακή αγορά όπου επικρατούν χαμηλότερα επιτόκια.
- 6) Παρέχει ασφαλιστική κάλυψη των εξαγωγών και των αντίστοιχων απαιτήσεων, προωθώντας τις εξαγωγές.
- 7) Παρέχεται η δυνατότητα στην επιχείρησης ελευθερίας για την πρωτογενή δραστηριότητα παραγωγής και διάθεσης προϊόντων, απαλλάσσοντας τον από την χρηματοδοτική μέριμνα.
- 8) Καθίσταται περιττή η διατήρηση ενός τμήματος πίστωσης στην επιχείρηση.
- 9) Παρέχεται πλήρης ασφάλεια απέναντι σε αφερέγγυους οφειλέτες αφού ο factor αναλαμβάνει κάθε σχετικό κίνδυνο.
- 10) Καθίσταται περιττή η τήρηση βιβλίων οφειλετών στην επιχείρηση ή ένα τμήμα του λογιστηρίου, εξοικονομώντας έτσι δαπάνες από το εξειδικευμένο προσωπικό του.

- 11) Ενισχύει εταιρίες με χρηματοδοτικά προβλήματα αλλά καλής ποιότητας προϊόντα μία και χρηματοδοτεί με βάση την ποιότητα των προϊόντων και όχι την οικονομική επιφάνεια της επιχείρησης.
- 12) Περιορίζει το συναλλαγματικό κίνδυνο, αφού η χρηματοδότηση γίνεται σε δραχμές και συνήθως έχει ύψος του 80% της απαίτησης. Κατά συνέπεια στο υπόλοιπο 20 % περιορίζεται ο συναλλαγματικό κίνδυνος του εξαγωγέα.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ FACTORING

- 1) Η εξάρτηση της επιχείρησης από τον factor.
- 2) Οι οικονομικοί κίνδυνοι σε περιπτώσεις επιχειρηματικών απωλειών και μείωσης του τζίρου.
- 3) Προβλήματα που μπορεί να προκληθούν στη σχέση προμηθευτή και πελάτη, ως συνέπεια πιθανής επιθετικής πολιτικής εισπράξεων από την πλευρά του factor.
- 4) Υποχρέωση εκχώρησης του συνόλου των απαιτήσεων του προμηθευτή στον factor. Αυτό συνεπάγεται, πως ο προμηθευτής δεν έχει την ευχέρεια να επιλέξει αυθαίρετα τις απαιτήσεις που θα εκχωρήσει στην εταιρία factoring. Επίσης, είναι υποχρεωμένος να εκχωρήσει στον πράκτορα όχι μόνο τις υφιστάμενες, κατά τη στιγμή που υπογράφεται η σχετική σύμβαση αλλά και αυτές που θα προκύψουν μεταγενέστερα.
- 5) Πιθανόν υψηλό κόστος διαχείρισης και παρακολούθησης των απαιτήσεων.
- 6) Παρέμβαση τρίτου, του factor, στις σχέσεις μεταξύ δύο εμπορικών εταίρων. Η παρέμβαση αυτή, ενδέχεται να δυσαρεστήσει τον πελάτη, ο οποίος πιθανώς να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικών του σχέσεων.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Η παροχή χρηματοδότησης, είναι αντίθετη με την έννοια των ως άνω περιγραφεισών υπηρεσιών που προσφέρει ο factor. Σε μία σύμβαση factoring, ο factor αναλαμβάνει την υποχρέωση να χορηγεί προκαταβολές πριν από την ωρίμανση των αναληφθεισών απαιτήσεων, μέχρις ενός προσυμφωνημένου ποσοστού της αξίας εκχωρήσεων, το οποίο κυμαίνεται συνήθως στο 80%.

Μέχρι πρότινος η τραπεζική χρηματοδότηση ήταν η μόνη σχεδόν μορφή χρηματοδότησης που προσφέρετο στις επιχειρήσεις για το κεφάλαιο κίνησης. Το factoring από τη πλευρά του δεν αποσκοπεί στην αντικατάσταση της τραπεζικής χρηματοδότησης, αλλά στη συμπλήρωσή της και στην κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης πέρα από αυτές που μπορεί να καλύψει η τραπεζική χρηματοδότηση. Ενώ οι τράπεζες λοιπόν χρηματοδοτούν τις επιχειρήσεις βάσει της οικονομικής τους κατάστασης, το factoring στηρίζεται κύρια στη φερεγγυότητα των πελατών του προμηθευτή. Κατ' αυτό τον τρόπο, προσφέρεται χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις που δεν χρηματοδοτούνταν από τράπεζες ή που έχουν εξαντλήσει τα περιθώρια των παραδοσιακών χρηματοδοτήσεων.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης αυτού του θεσμού, είναι ότι :

- 1) Παρέχεται σε καθημερινή βάση.
- 2) Η χρηματοδότηση αυξάνεται αναλογικά με τον όγκο των πωλήσεων και την πίστωση που αναλαμβάνεται για οφειλότες οι οποίοι έχουν προηγουμένως εγκριθεί από τον factor.
- 3) Ο πελάτης δεν εμπλέκεται σε οποιονδήποτε δανεισμό, ο οποίος θα πρέπει να εμφανίζεται στον ισολογισμό του.

Η χρηματοδότηση στα πλαίσια του factoring, θα αναλυθεί σε βάθος στη συνέχεια, σε συνδυασμό με τους κινδύνους οι οποίοι απορρέουν απ' αυτήν.

ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ FACTORING

Υπάρχει μόνο ένα πάγιο κόστος αναφορικά με τις υπηρεσίες factoring και αυτό είναι η προμήθεια που καλύπτει την ανάληψη των απαιτήσεων και την παροχή

πιστωτικών υπηρεσιών. Η προμήθεια αυτή καθορίζεται από μία λεπτομερή εξέταση του υποψήφιου πελάτη, τόσο από διοικητική όσο και από οικονομική άποψη. Εκφράζεται ως ένα ποσοστό επί του ακαθάριστου κύκλου εργασιών που διαχειρίζεται ο factor και συνήθως κυμαίνεται από 1,5% έως 2%. Πάντως για εταιρίες που πραγματοποιούν ετήσιες πωλήσεις οι οποίες υπερβαίνουν ένα ποσό, το ποσοστό της προμήθειας αυτής θα μπορούσε να βρίσκεται και κάτω του 1,5%. Η προμήθεια χρεώνεται όταν ο factor λάβει τα αντίγραφα των τιμολογίων για καταχώρηση.

Σε περίπτωση που ο πελάτης επιθυμεί να κάνει χρήση των υπηρεσιών χρηματοδότησης του factor, τότε, όταν γίνονται οι πληρωμές, υπόκεινται σε έκπτωση.

Η έκπτωση αυτή, η οποία υπολογίζεται σε καθημερινή βάση, εκφράζεται σαν διαφορά πάνω στο διατραπεζικό επιτόκιο και σαν ποσοστό δεν είναι δυσμενέστερο από τα τρέχοντα τραπεζικά επιτόκια υπεραναλήψεων. Εάν δεν γίνεται χρήση της ευχέρειας χρηματοδότησης και ο οφειλέτης πληρώνει κατά τη λήξη των απαιτήσεων, τότε δεν γίνεται έκπτωση.

Το συνολικό κόστους του Full Service Factoring για τον πελάτη διακρίνεται λοιπόν σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- 1) Το χρηματοδοτικό κόστος. (Τόκοι+Προμήθεια χορήγησης)
- 2) Την προμήθεια. (Service charge-Commission-Administration charge)
- 3) Τα εφάπαξ δικαιώματα και έξοδα.

1. Το χρηματοδοτικό κόστος, δηλαδή οι τόκοι, υπολογίζονται με βάση το κυμαινόμενο επιτόκιο οι βασικές συνιστώσες του οποίου είναι οι εξής:

- Το κόστος άντλησης κεφαλαίων που διατίθενται στον πελάτη.
- Το λεγόμενο περιθώριο (spread) που αντιπροσωπεύει το ακαθάριστο όφελος των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

2. Η προμήθεια που υπολογίζεται ως ποσοστό στο μικτό ποσό κάθε τιμολογίου, αναλύεται:

- Στη διαχειριστική προμήθεια που καλύπτει το λειτουργικό κόστος συνεργασίας με το συγκεκριμένο πελάτη.
- Στο συνολικό κύκλο εργασιών του πελάτη.
- Στο μέσο ύψος των εκχωρούμενων στον πράκτορα τιμολογιακών απαιτήσεων.

- Στον αριθμό των πελατών, τόσο των υφισταμένων όσο και αυτών που θα προκύπτουν με τα χρόνια.
  - Στο μέσο ποσοστό τιμολογίων, σε σύγκριση με το σύνολο, τα οποία δεν είχαν απόλυτα ομαλή εξέλιξη.
3. Τα εφάπαξ δικαιώματα, καταβάλλονται κυρίως κατά τον καθορισμό του ορίου ανάληψης πιστωτικού κινδύνου για κάποιο πελάτη του πωλητή μετά απαίτηση του τελευταίου. Το ύψος των δικαιωμάτων αυτών, εξαρτάται από τον τόπο εγκατάστασης του οφειλέτη (εσωτερικό ή εξωτερικό) καθώς και από το επείγον ή όχι του αιτήματος.

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ FACTORING

Οι αναλύσεις που εκτέθηκαν ανωτέρω, οριοθετούν το πεδίο εφαρμογής του factoring και ιδιαίτερα την περιγραφή των βασικών στοιχείων που συνθέτουν τη φυσιογνωμία του «χαρακτηριστικού» πελάτη μίας εταιρίας factoring.

Κατά συνέπεια το factoring εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Ο υποψήφιος προμηθευτής είναι επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους, ταχέως αναπτυσσόμενες με ικανοποιητική αποδοτικότητα και δυναμικό management, με ταμιακά προβλήματα που δεν οφείλονται όμως σε μόνιμη οικονομική αδυναμία. Όταν για παράδειγμα υφίσταται χαμηλό λειτουργικό κόστος ή χαμηλή παραγωγικότητα.
- Όταν το προϊόν που παράγεται ή εμπορεύεται είναι ανταγωνιστικό με σημαντικά περιθώρια αύξησης των πωλήσεων του με δεδομένη τη χρηματοδοτική στήριξη. Επίσης, σημαντικό είναι το προϊόν να είναι τυποποιημένο, καταναλωτικό ή ελαφρά επενδυτικό ώστε να μην υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για προβολή ενστάσεων εκ μέρους των αγοραστών.
- Όταν υπάρχει ευρύς κύκλος εμπορικής πελατείας, που παρουσιάζει σταθερότητα και χαρτοφυλάκιο απαιτήσεων ικανοποιητικής ποιότητας και ευρείας κατανομής κινδύνων, δηλαδή μη συγκέντρωση μεγάλου μέρους των συνολικών απαιτήσεων σ' ένα μόνο οφειλέτη.
- Όταν παρέχεται, εκ μέρους των προμηθευτών τους, στον πωλητή υψηλού ποσοστού εκπτώσεων, που αναγόμενο σε ετήσια βάση αντιπροσωπεύει ποσοστό αισθητά ανώτερο από το τραπεζικό επιτόκιο.

3 ΤΟ FACTORING ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.

Οι περισσότερες από τις υφιστάμενες εταιρίες factoring ανά τον κόσμο, ανήκουν σε τοπικές Τράπεζες. Η εμπειρία έχει δείξει ότι μακροπρόθεσμα, αυτή η δομή μπορεί να δημιουργήσει ορισμένα προβλήματα, τα οποία οφείλονται κυρίως σε ένα γενικό συντηρητισμό αναφορικά με τις νέες ιδέες, υπερπροστατευτικές στάσεις, γραφειοκρατική νοοτροπία και ιδέες που επικρατούν ακόμη σε ένα μεγάλο μέρος των παραδοσιακών Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Η ιδανική δομή θα μπορούσε να είναι ή σύσταση κοινοπραξίας (.joint venture) με τη συμμετοχή μιας τοπικής Τράπεζας και ιδιωτικών κεφαλαίων (π.χ. τοπικοί κατασκευαστές). Η παρουσία ιδιωτικού κεφαλαίου πιο προοδευτικής νοοτροπίας σε συνδυασμό με αυτή των τραπεζών, θα εξασφάλιζε τη σύγχρονη διοίκηση της Εταιρίας. Παρά ταύτα, η δομή αυτή δεν είναι ακόμη πολύ συνηθισμένη και στις περισσότερες περιπτώσεις οι Τράπεζες ιδρύουν τις δικές τους μονάδες factoring, είτε σαν τμήματα, είτε σαν χωριστές χρηματοδοτικές εταιρίες, με συνηθέστερη την δεύτερη επιλογή.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος παρείχε, μέχρι πρότινος, τις υπηρεσίες factoring μέσω μιας θυγατρικής της εταιρείας, της ΕΘΝΟFACT Α. Ε. Από τις αρχές του 2000, όμως, η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας αποφάσισε να ενσωματώσει το προϊόν στο δίκτυο της τράπεζας, παρέχοντας το πλέον ακριβώς όπως και όλες τις υπόλοιπες υπηρεσίες.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΘΝΟFACT Α. Ε.

Η ΕΘΝΟFACT Α. Ε. ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 1995 και ανήκει στον Όμιλο επιχειρήσεων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Το μετοχικό της κεφάλαιο ανέρχεται σε 2 δις δρχ. Μέτοχος είναι η Εθνική Τράπεζα με 100%.

Συνεργάζεται με τις μεγαλύτερες εταιρίες factoring σε όλο τον κόσμο μέσω του Διεθνούς Οργανισμού FCI (Factors Chain International) προσφέροντας στις ελληνικές εξαγωγικές και εισαγωγικές εταιρίες ένα αξιόπιστο και υψηλής ποιότητας «πακέτο» υπηρεσιών ιδιαίτερα ανταγωνιστικό σε σχέση με τις άλλες εταιρείες του χώρου. Διαθέτει σημαντικό πλεονέκτημα και προβάδισμα στην εξυπηρέτηση της πελατείας της μέσω της δυνατότητας που έχει να ενεργοποιεί και να αξιοποιεί το ευρύτατο δίκτυο των καταστημάτων της Εθνικής Τράπεζας σε συνδυασμό με το υπερσύγχρονο μηχανογραφικό της σύστημα, που είναι το μοναδικό που σχεδιάστηκε, «κτίσθηκε» in house και σε συνεχή βάση παρακολουθεί και προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες και μεταβαλλόμενες συνθήκες της Ελληνικής αγοράς.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ FACTORING

Τελειώνοντας το πρώτο μέρος της αναφοράς μας στο θεσμό του factoring και πριν ακόμη αναφερθούμε στους κινδύνους που απορρέουν από τις εργασίες του, απαραίτητο είναι να συνοψίσουμε τις διαδικασίες λειτουργίας του θεσμού. Έτσι για να λειτουργήσει το factoring, απαραίτητο είναι να τηρηθούν τα ακόλουθα.

1. Σύμβαση. Κατ' αρχήν υπογράφεται η σύμβαση μεταξύ του factor και του πελάτη (προμηθευτή), οι οποίοι δηλώνουν την έναρξη μιας νέας συνεργασίας.
2. Συμμετέχοντες. Οι κύριοι παράγοντες που συμμετέχουν στο factoring, είναι ο factor, ο προμηθευτής και ο πελάτης. Ειδικά στην περίπτωση που συντελείται εξαγωγικό factoring, σημαντικός είναι και ο factor του εξωτερικού, η δραστηριότητα του οποίου αναλύεται παρακάτω.
3. Εκχώρηση τιμολογίων. Ο προμηθευτής υποχρεούται να εκχωρεί τα τιμολόγια στην εταιρεία factoring εντός μιας εβδομάδας. Σε περίπτωση λάθους ή ακύρωσης των τιμολογίων, πρέπει να εκχωρούνται εντός μιας εβδομάδας από την ημέρα που ανακαλύπτεται το λάθος.
4. Πιστωτικοί όροι. Πάνω σε κάθε εκχωρηθέν τιμολόγιο, επιβάλλεται να αναφέρεται ευκρινώς ο factor (π. χ. ΕΘΝΟFACT Α. Ε.) καθώς επίσης και οι όροι βάσει των οποίων θα πληρώσει ο πελάτης.

5. Προκαταβολή. Ο factor δεν προεξοφλεί συνήθως το σύνολο της αξίας του τιμολογίου, αλλά δίνει συνήθως μια προκαταβολή ίση με το 80% της αξίας του. Η δε επιβάρυνση προεξόφλησης χρεώνεται στο λογαριασμό του πελάτη στο τέλος κάθε μήνα. Με κάθε προκαταβολή, κανονίζεται και ένας τόκος με τον οποίο επιβαρύνεται ο προμηθευτής αν καθυστερήσει να πληρώσει τον factor από την προσυμφωνημένη ημερομηνία.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Από τη στιγμή που το factoring ενσωματώθηκε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, ως αυτόνομο τμήμα, ιδιαίτερη προσπάθεια έχει καταβληθεί από την διοίκηση για πρόβλεψη και ουσιαστική κάλυψη των κινδύνων που απορρέουν από τις εργασίες του factoring. Η Εθνική Τράπεζα, όπως και στις περισσότερες μορφές χρηματοδότησης, έτσι και στο factoring προσπαθεί να καλύπτει οποιονδήποτε κίνδυνο ενδοσυμβατικά. Χαρακτηριστική είναι η σύμβαση που συντάσσεται μεταξύ factor και πελάτη, η οποία παρουσιάζεται παρακάτω, στα πλαίσια της οποίας τίθενται με σαφήνεια τα ακριβή πλαίσια της συνεργασίας των δύο μερών, οι όροι και οι προϋποθέσεις της συνεργασίας τους, οι όροι για την έγκριση πιστώσεων και οι λοιπές εγγυήσεις, κυρίως από την πλευρά του πελάτη.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ FACTOR - ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ

Αξιοπιστία Προμηθευτή.

Τον πιο σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή του factoring, αποτελεί η αξιοπιστία του προμηθευτή μιας και οι περισσότερες δυσκολίες προέρχονται όχι από αδυναμίες

αποπληρωμής, αλλά από αναξιόπιστους προμηθευτές. Η εμπειρία των τραπεζικών εργασιών, έχει δείξει πως είναι πολύ πιθανό ο factor να εξαπατηθεί από τον πελάτη του (τον προμηθευτή) με τους εξής τρόπους.

- Αν του εκχωρήσει πλαστά τιμολόγια, τα οποία δεν έχουν αντίκρισμα σε προϊόντα ή υπηρεσίες που πραγματικά έχουν πωληθεί.
- Αν αποκρύπτει πιστωτικά σημειώματα.
- Αν αποκρύπτει την είσπραξη τιμολογίων που ο πελάτης έστειλε απευθείας.
- Αν εκδίδει τιμολόγια πριν από την παράδοση των εμπορευμάτων.

Κατά συνέπεια, σημαντικό είναι ο factor να ελέγχει την οργάνωση, την ομαλή λειτουργία αλλά και την οικονομική απόδοση της εταιρείας του προμηθευτή του, αποφεύγοντας έτσι ενδεχόμενους κινδύνους.

Ρευστότητα Προμηθευτή.

Ο factor έχει ανά πάσα στιγμή το δικαίωμα να επιλέγει τα τιμολόγια που θα προεξοφλεί. Κατά συνέπεια, τον συμφέρει να επιλέγει τα πιο ασφαλή τιμολόγια και να απορρίπτει άλλα τα οποία αφορούν πωλήσεις επί παρακαταθήκη, τιμολόγια με προσωρινή τιμή, τιμολόγια που έχουν εξαιρετικά μικρή τιμή και οπωσδήποτε τιμολόγια με κίνδυνο διασποράς.

Γενικά ο factor ενδιαφέρεται για την οικονομική επιφάνεια της επιχείρησης, τη διαχείριση και την οργάνωση της. Σ'αυτό, βοηθούν ιδιαίτερα:

- Ο φορολογικός έλεγχος. Η Εθνική Τράπεζα, διενεργεί ελέγχους αυτού του είδους κυρίως μέσω του δικτύου της ICAP, όπου μπορεί ανά πάσα στιγμή να μελετά τα οικονομικά στοιχεία των εταιρειών καθώς και τη διαχρονική πορεία τους.
- Η λογιστική ενημέρωση και παρακολούθηση των βιβλίων, για παράδειγμα μέσω ισολογισμών. Οι δημοσιευμένοι ισολογισμοί είναι ανά πάσα στιγμή προσιτοί στη διεύθυνση πίστωσης της Εθνικής Τράπεζας, είτε μέσω του διαδικτύου είτε μέσω εταιρειών (ICAP, INTERLEASE-INFOBANK) οι οποίες παρέχουν τέτοιου είδους ενημέρωση.

- Ο συστηματικός έλεγχος για πιθανή ύπαρξη δυσμενών στοιχείων στη λειτουργία της εταιρείας του προμηθευτή. Ειδικά στην Εθνική Τράπεζα, ο έλεγχος αυτός συντελείται αποτελεσματικά μέσω του δικτύου «Τειρεσίας», το οποίο παρέχει πλήρη και ουσιαστική πληροφόρηση για ακάλυπτες επιταγές, διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές κλπ.

ΚΑΛΥΨΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Μετά τις τελευταίες διαρθρωτικές αλλαγές που συντελέστηκαν στον όμιλο της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος, κατά τις αρχές του 2000, το Factoring παύει να υφίσταται ως θυγατρική εταιρεία του ομίλου με αυτόνομη νομική μορφή, αλλά το προϊόν ενσωματώνεται στο δίκτυο της Εθνικής Τράπεζας. Με αυτόν τον τρόπο, όλες οι εργασίες που μέχρι πρότινος γίνονταν από τη διεύθυνση πίστης αλλά και του Marketing της ΕΘΝΟFACT Α. Ε. , τώρα περνούν στα χέρια των χρηματοδοτικών κέντρων της Εθνικής Τράπεζας, τα οποία έχουν πια την αποκλειστική ευθύνη αναφορικά με νέους και υφιστάμενους πελάτες.

Παρόλ' αυτά και παρά το νέο καθεστώς που δημιουργείται στην Εθνική Τράπεζα, το factoring διαφοροποιείται από άλλες τραπεζικές εργασίες με τις οποίες παρουσιάζει κοινά σημεία (π.χ. προεξόφληση συναλλαγματικών, προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων κλπ). Η βασική ιδιαιτερότητα που οδηγεί σε αυτή τη διαφοροποίηση είναι η υπηρεσία κάλυψης του πιστωτικού κινδύνου.

Η Εθνική Τράπεζα, στα πλαίσια του νέου αυτού χρηματοοικονομικού προϊόντος, επωμίζεται τον κίνδυνο αφερεγγυότητας των πελατών του προμηθευτή, με τον οποίο έχει υπογράψει σύμβαση factoring. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που ο οφειλέτης βρεθεί σε οικονομική αδυναμία να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, τότε την τιμολογιακή αξία την καλύπτει η Εθνική Τράπεζα από δικά της διαθέσιμα.

Η ανάληψη αυτή του πιστωτικού κινδύνου από την Τράπεζα, γίνεται οπωσδήποτε μέσα σε προκαθορισμένα πλαίσια. Η τράπεζα λοιπόν, αφού αξιολογήσει προσεκτικά την οικονομική κατάσταση κάθε πελάτη του προμηθευτή, καθορίζει ένα ανώτατο ποσό (όριο) το οποίο αποτελεί και το πιστωτικό όριο κάθε πελάτη. Τα όρια αυτά ισχύουν για κάποιο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα (συνήθως 3-12 μήνες) και

ανανεώνονται αφού γίνει επανέλεγχος των στοιχείων που συνθέτουν την φερεγγυότητα του αγοραστή. Φυσικά τα όρια αυτά μπορούν ανά πάσα στιγμή να αναπροσαρμοστούν προς τα πάνω ή προς τα κάτω, μετά από έγγραφη αίτηση του προμηθευτή ή εφόσον το κρίνει σκόπιμο η τράπεζα.

Ο factor, στην περίπτωση μας η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, διατηρεί το δικαίωμα να περιορίσει ή και να καταργήσει εντελώς ένα όριο, με την προϋπόθεση ότι εγκαίρως και χωρίς καθυστέρηση θα έχει ειδοποιήσει τον προμηθευτή. Οπωσδήποτε, η χρήση της ευχέρειας αυτής του factor για περιορισμό ή κατάργηση ενός ορίου γίνεται μόνο όταν έχει πληροφορηθεί δυσμενή ή αρνητικά στοιχεία για κάποιον πελάτη, π. χ. έκδοση ακάλυπτων επιταγών, διαμαρτύρηση συναλλαγματικών παύση ή σοβαρή καθυστέρηση πληρωμών κλπ.

Για να κατανοηθεί πλήρως η έννοια του πιστωτικού κινδύνου και κατά συνέπεια η έκταση της ευθύνης από την πλευρά της Εθνική Τράπεζας, απαραίτητο είναι να διευκρινιστούν τα παρακάτω.

Η τράπεζα δεν καλύπτει σε καμία περίπτωση νομικό κίνδυνο, αλλά μόνο τον κίνδυνο που απορρέει από την ενδεχόμενη αφερεγγυότητα των πελατών. Κατά συνέπεια, προϋπόθεση για την ανάληψη κινδύνου από την πλευρά της τράπεζας είναι ότι η ασφαλιζόμενη απαίτηση πρέπει να είναι νομικά άψογη. Αν για παράδειγμα ο παραλήπτης του εμπορεύματος εγείρει ένσταση επικαλούμενος κακή εκτέλεση της παραγγελίας (π.χ. ελαττωματικότητα ή ποιότητα των εμπορευμάτων που παρέλαβε σοβαρά αποκλίνουσα από τις συμβατικές προδιαγραφές) ή καθυστέρηση στην αποστολή των εμπορευμάτων ή έχει ένσταση συμψηφισμού κλπ., τότε κατ' αρχήν αίρεται η υποχρέωση της τράπεζας να καταβάλει από ίδια διαθέσιμα το ισόποσο της αντίστοιχης απαίτησης. Υπάρχει βεβαίως και η περίπτωση, ένας πελάτης από στρεψοδικία ή κακή πίστη και μόνο, να προβάλλει ενστάσεις που στη συνέχεια αποδεικνύονται τελείως αβάσιμες Σ'αυτήν την περίπτωση, οι «Ομοιόμορφοι Κανόνες Διεξαγωγής του Διεθνούς ΡαίοΓίιξ» που έχουν υιοθετηθεί από τα μέλη της μεγαλύτερης Διεθνούς Ενώσεως Εταιρειών factoring F. C. I. δίνουν μια ισορροπημένη λύση στο πρόβλημα αυτό, η οποία αποτελεί και τη χρυσή τομή μεταξύ των συμφερόντων της τράπεζας και του πελάτη της. Σε περίπτωση δηλαδή που ένας πελάτης προβάλλει ένσταση, δεν αίρεται οριστικά, αλλά απλώς αναστέλλεται για ένα εύλογο χρονικό διάστημα η υποχρέωση της τράπεζας να αναλάβει τον πιστωτικό κίνδυνο. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στον προμηθευτή να αποδείξει το αβάσιμο της

ένστασης ή να προχωρήσει σε εξώδικο συμβιβασμό με τον πελάτη, οπότε η κάλυψη που παρέχει η τράπεζα ισχύει για το ποσό του συμβιβασμού.

Υπάρχουν όμως και εταιρείες factoring εκτός του παραπάνω δικτύου, οι οποίες ακολουθούν αυστηρότερη πολιτική για τον πελάτη τους, δηλαδή γι' αυτές η έγερση ένστασης οδηγεί αυτόματα στην άρση της προστασίας του πελάτη τους απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο.

Η τράπεζα δεν προστατεύει τον πελάτη της από το λεγόμενο «κίνδυνο χώρας» (Country Risk) ή αλλιώς «πολιτικό κίνδυνο». Αν για παράδειγμα κάποιος πελάτης ενός εξαγωγέα με έδρα χώρα πολιτικού κινδύνου (π. χ Ιράκ) εξοφλήσει την αξία ενός τιμολογίου καταβάλλοντος το αντίτιμο του στο εγχώριο νόμισμα, αλλά η κεντρική τράπεζα της χώρας αυτής, λόγω ανεπάρκειας των συναλλαγματικών διαθεσίμων ή για άλλες αιτίες, δεν είναι σε θέση ή του έχει απαγορεύσει να μεταφέρει το ισόποσο του τιμολογίου σε ελεύθερο συνάλλαγμα στο εξωτερικό, τότε τη σχετική ζημία δε θα επωμιστεί ο πράκτορας αλλά ο πελάτης του εξαγωγέας. Εκτός βέβαια αν αυτός έχει ασφαλιστεί απέναντι στον «κίνδυνο χώρας» με άλλον τρόπο, π. χ. μέσω του ΟΑΕΠ (Οργανισμός Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων). Για τους παραπάνω λόγους το factoring, βασικά, δεν εφαρμόζεται για εξαγωγικές πωλήσεις στις λεγόμενες χώρες του Τρίτου Κόσμου.

4. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ ΝΕΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

Ας υποθέσουμε ότι κάποιος πωλητής δέχεται μια πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση συνεργασίας από κάποιο υποψήφιο πελάτη του με συμφέρουσες προϋποθέσεις, αλλά με όρο πληρωμής: «Ανοικτός λογαριασμός - Τρίμηνος διακανονισμός», χωρίς δηλαδή κανένος είδους εξασφάλιση για τον πωλητή. Επειδή οι πληροφορίες που συγκεντρώνει ο πωλητής από διάφορες πηγές (από την αγορά ή από τράπεζες) δεν είναι συνήθως τέτοιες ώστε να του παρέχουν τη βεβαιότητα ότι ο αγοραστής θα εξοφλεί έγκαιρα τις οφειλές του, αντιμετωπίζει ο πωλητής το εξής δίλημμα: να προχωρήσει στο κλείσιμο της συμφωνίας με τους όρους του αγοραστή, αναλαμβάνοντας ο ίδιος τον κίνδυνο της ενδεχόμενης αφερεγγυότητας αυτού, ή να χάσει τον υποψήφιο πελάτη.

Η τράπεζα, εκτός από την παροχή πληροφοριών φερεγγυότητας προχωρεί ένα βήμα παραπέρα. Δηλαδή αν κρίνει επαρκή τη φερεγγυότητα του αγοραστή, προβαίνει στον καθορισμό κάποιου ορίου, μέσα στα πλαίσια του οποίου ο πωλητής μπορεί να διαθέσει εμπορεύματα «ανοικτά» στο νέο πελάτη του. Παράλληλα, έχει τη βεβαιότητα ότι θα εισπράξει οπωσδήποτε τις απαιτήσεις του είτε κανονικά από τον αγοραστή, είτε στην περίπτωση που ο τελευταίος βρεθεί σε οικονομική αδυναμία, από τον πράκτορα. Έτσι, προσφέρεται διέξοδος στο δίλημμα του αγοραστή.

Στο σημείο αυτό, αναδεικνύεται η υπεροχή του factoring απέναντι στις συνηθισμένες τραπεζικές υπηρεσίες, αφού η τράπεζα δεν αρκείται στην παροχή γενικής φύσης, και χωρίς ευθύνη, πληροφοριών, αλλά ποσοτικοποιεί την εκτίμηση της για τη φερεγγυότητα του αγοραστή και αναλαμβάνει μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια τον πιστωτικό κίνδυνο. Είναι ευνόητο ότι εφόσον η φερεγγυότητα του υποψήφιου αγοραστή δεν κριθεί επαρκής από την τράπεζα, δε θα καθοριστεί κανένα όριο, οπότε εναπόκειται στην ελεύθερη επιλογή του πωλητή αν θα συνεργαστεί με δικό του κίνδυνο με τον αγοραστή αυτόν, ή αν θα αποφύγει οποιαδήποτε συνεργασία μαζί του, όπως η αρχή της εμπορικής σύνεσης επιβάλλει.

Η ιδιότητα του factoring να παρέχει προστασία στον πωλητή από τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας των πελατών του (μέσα σε συγκεκριμένα βέβαια όρια, όπως αναλύθηκε ανωτέρω), είναι ιδιαίτερα σημαντική για εκείνες τις επιχειρήσεις που, σύμφωνα με τις υφιστάμενες εμπορικές συνήθειες, διαθέτουν τα προϊόντα τους με πίστωση σ' ένα συγκεκριμένο κλάδο ευαίσθητο στις διακυμάνσεις της οικονομικής

συγκυρίας (όπως π. χ. είναι ο νευραλγικός για τις ελληνικές εξαγωγές κλάδος των ετοίμων ενδυμάτων).

Ζωηρή ζήτηση για την υπηρεσία αυτή, παρατηρείται σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, αφού ραγδαία υποτίμηση της αξίας ενός τόσο σημαντικού στοιχείου του ενεργητικού μιας επιχείρησης, όπως εκείνου που αντιπροσωπεύουν οι απαιτήσεις της έναντι πελατών της, μπορεί να κλονίσει ακόμη και μια υγιή επιχείρηση ή και να απειλήσει την ύπαρξη της.

Άλλωστε, γεγονός είναι ότι το factoring πυροδοτήθηκε σε φάσεις οικονομικής ύφεσης, όπως π. χ. στις δύο πετρελαϊκές κρίσεις, ενώ την πρώτη φάση άνθησης, το μοντέρνο factoring γνώρισε στις Η. Π. Α. της περίοδο της μεγάλης ύφεσης της δεκαετίας του 1930.

Το γενικό συμπέρασμα μας που προέκυψε από την ερευνά μας των μεθόδων διακανονισμού συναλλαγματικών, μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- Για πολλές μικρές επιχειρήσεις, η αδυναμία αποτελεσματικής αξιολόγησης της φερεγγυότητας υποψηφίων πελατών, Αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη των εργασιών τους. Οι περισσότερες μικρές επιχειρήσεις, δεν είναι σε θέση να προσλάβουν έμπειρους και ειδικούς αναλυτές πιστώσεων (credit controllers). Σε πολλές περιπτώσεις, το έργο αυτό το αναλαμβάνει ο διευθυντής πωλήσεων λόγω των γνώσεων που έχει σχετικά με τις συνθήκες της αγοράς. Αυτό όμως, εγκυμονεί πολλούς κινδύνους για την επιχείρηση δεδομένου ότι οι δύο αυτές λειτουργίες είναι ασυμβίβαστες μεταξύ τους. Το κύριο έργο του διευθυντή πωλήσεων είναι η προώθηση των πωλήσεων, γεγονός που ενδεχόμενα να τον παρασύρει σε άστοχες αποφάσεις ως προς τη φερεγγυότητα κάποιου υποψήφιου πελάτη.

- Οι διαδικασίες παρακολούθησης των εισπράξεων, είναι για τις μικρές εταιρείες χρονοβόρες και συχνά όχι ιδιαίτερα αποτελεσματικές. Επίσης, συχνά δεν χρησιμοποιούνται αποτελεσματικές λογιστικές τεχνικές για την παρακολούθηση των πελατών και τον έγκαιρο εντοπισμό πιθανών προβλημάτων (ageing analysis, συσχετισμός εισπράξεων με τιμολόγια, παρακολούθηση συχνότητας τεχνητών «αμφισβητήσεων», συντονισμός εισροών — εκροών, κλπ). Αποτέλεσμα είναι ότι σε πολλές επιχειρήσεις, η πραγματική περίοδος για την οποία παρέχεται πίστωση είναι

σημαντικά μεγαλύτερη από το επιθυμητό ή και από το συμφωνημένο. Γενικά παρατηρείται μια ανοχή στην «επιμήκυνση» των όρων πίστωσης από τους πελάτες, χωρίς να υπολογίζεται το κόστος αυτής της πρόσθετης πίστωσης για την προμηθεύτρια εταιρεία. Έτσι, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις επιχειρήσεων όπου η πληρωμή 30-45 ημέρες μετά την αποστολή του εμπορεύματος συχνά θεωρείται πώληση τοις μετρητοίς. Αυτή η «επιμήκυνση» του χρόνου παρεχόμενης πίστωσης, αυξάνει ανάλογα και τις ανάγκες των προμηθευτών για κεφάλαια κίνησης.

Μικρές επιχειρήσεις με αυξανόμενο κύκλο εργασιών, προσκρούουν σε σημαντικά προβλήματα λογιστικής οργάνωσης όπως:

- Μη έγκαιρη ενημέρωση του καθολικού πελατών.
- Συσσώρευση λαθών ή μικροδιαφορών στον υπολογισμό των οφειλόμενων υπολοίπων με αποτέλεσμα τη δημιουργία δυσχερειών στην είσπραξη.
- Ανεπαρκή παρακολούθηση των τραπεζικών λογαριασμών, ιδιαίτερα των λογαριασμών γραμματίων, με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται γραμμάτια σε καθυστέρηση χωρίς να προωθούνται για πληρωμή.
- Ανεπαρκή παρακολούθηση των «δύσκολων» εισπράξεων, ακόμα και αυτών που έχουν δοθεί σε δικηγόρο για είσπραξη. Συχνά άλλωστε, δεν ασκείται επαρκής έλεγχος για την επίσπευση των απαιτούμενων διαδικασιών.
- Οι δυσκολίες παρακολούθησης των εισπράξεων, συχνά δημιουργούν ανυπέβλητα προβλήματα στον ταμειακό προγραμματισμό. Η έλλειψη αυστηρών κανόνων πίστωσης και αποτελεσματικών διαδικασιών είσπραξης σημαίνει ότι είναι σχεδόν αδύνατο να προβλεφθεί με ακρίβεια η ροή των εισπράξεων, γεγονός που οδηγεί σε αύξηση των χρηματοοικονομικών εξόδων.

Είναι λοιπόν προφανές, ότι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και το σωστά οργανωμένο της τμήμα του factoring, μπορεί αποτελεσματικά να αντιμετωπίσει όλα τα παραπάνω προβλήματα και να παράσχει πολύτιμες υπηρεσίες στους προμηθευτές. Ακόμα και στις περιπτώσεις που το factoring είναι με δικαίωμα αναγωγής, όπου δηλαδή τον πιστωτικό κίνδυνο συνεχίζει να τον έχει ο προμηθευτής, η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη, που είναι σε θέση να κάνει η τράπεζα, είναι εξαιρετικά χρήσιμη για τον προμηθευτή, στην απόφαση του για ανάληψη ή όχι του πιστωτικού κινδύνου.

5. ΚΑΛΥΨΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Μόλις επιλεγεί μια επιχείρηση από τον κατάλογο επιχειρήσεων που έχει καταρτισθεί, ένας υπεύθυνος από το τμήμα Μάρκετινγκ της Τράπεζας θα έλθει σε επαφή με την εταιρεία και θα συμπληρώσει μία σύντομη αναφορά με τις βασικές πληροφορίες για το ενδεχόμενο συνεργασίας. Εάν ο μελλοντικός πελάτης ανταποκριθεί θετικά σε πιθανότητα χρήσης υπηρεσιών factoring τότε η τράπεζα προχωρεί σε βαθύτερη έρευνα. Εάν απαιτείται και δεύτερη συνάντηση πριν γίνουν οι ενέργειες για την έρευνα, ο διαπραγματευτής θα αποκτήσει συμπληρωματικές πληροφορίες από τον υποψήφιο πελάτη και θα βελτιώσει την πρώτη αναφορά. Τέτοιου είδους αναφορές πάντοτε υποβάλλονται στη Διεύθυνση (Γενικό Διευθυντή ή Διευθυντή Μάρκετινγκ), ο οποίος θα αποφασίσει εάν θα εγκρίνει ή όχι το δεύτερο στάδιο προσέγγισης, την έρευνα.

Διαπραγμάτευση

Οι διαπραγματεύσεις με μία εταιρία για την πιθανότητα χρήσης υπηρεσιών factoring συνήθως διαρκούν δύο ή τρεις εβδομάδες, αλλά μπορεί να διαρκέσουν και περισσότερο αν η κατάσταση είναι πιο πολύπλοκη.

Κατά τη διάρκεια τέτοιων διαπραγματεύσεων, οι οποίες είναι πάντοτε εμπιστευτικές και πραγματοποιούνται ή καθοδηγούνται από ανώτερους υπαλλήλους, ο factor εξετάζει λεπτομερώς όχι μόνο τη διαχείριση της εταιρείας, το οικονομικό υπόβαθρο και την αποδοτικότητά της, αλλά και τη διοίκηση της. Για να πετύχει το τελευταίο, ειδικευμένα στελέχη του factor επισκέπτονται τον υποψήφιο πελάτη για να πραγματοποιήσουν μία λεπτομερή έρευνα στα λογιστικά στοιχεία του καθολικού πωλήσεων και τη διαχείριση ελέγχου πιστώσεων. Κατά την έρευνα αυτή συγκεντρώνουν τα βασικά στατιστικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για την ακριβή κοστολόγηση της επιχείρησης.

Οι περισσότεροι factors συμφωνούν στο ότι, αν είναι δυνατό, θα ήταν σημαντικό να αναμειχθεί στις διαπραγματεύσεις στο αρχικό στάδιο ο Διευθυντής του Καταστήματος

(της μητρικής Τράπεζας) και/ή οι χρηματοδοτικοί σύμβουλοι (εάν υπάρχουν), έτσι ώστε να διαβεβαιώσουν τον υποψήφιο πελάτη ότι κατανοούν πλήρως το σκοπό και το αντικείμενο των υπηρεσιών factoring καθώς και για να αποφευχθεί το να διατυπώσουν άποψη για τη συγκεκριμένη περίπτωση χωρίς να γνωρίζουν ικανοποιητικά τις υπηρεσίες factoring, πράγμα το οποίο επιδρά αρνητικά στον υποψήφιο πελάτη. Εάν γίνει αυτό, η εμπειρία έχει δείξει ότι δημιουργείται εμπιστοσύνη, προς όφελος όλων των ενδιαφερομένων.

Όταν μία εταιρεία έχει δώσει ως ασφάλεια σε Τράπεζα ή άλλο οργανισμό ομόλογα ή αξίες που περιλαμβάνουν εμπορικές απαιτήσεις, το factoring δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς παραιτήσεις από τα σχετικά δικαιώματα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό και η θέση του υποψήφιου πελάτη πάντοτε ερευνάται εξονυχιστικά κατά τις διαπραγματεύσεις.

Έρευνα

Μετά από προηγούμενη έγκριση της διεύθυνσης, κανονίζεται η έρευνα και πραγματοποιείται από τους ειδικούς της τράπεζας. Τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί αναλύονται προσεκτικά και αποτελούν την Έκθεση Έρευνας που περιλαμβάνει και την κοστολογική ανάλυση. Εάν η έκθεση είναι ικανοποιητική, η διεύθυνση ετοιμάζει μία επιχειρηματική πρόταση και την υποβάλλει για έγκριση στην Εκτελεστική Επιτροπή ή την εγκρίνει αμέσως, εφ' όσον αυτό ανήκει στο πεδίο αρμοδιότητας του διευθυντή.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΕΛΑΤΩΝ

Υπάρχει ένας αριθμός βασικών κριτηρίων που θα πρέπει να πληρούνται ώστε μια επιχείρηση να κριθεί κατάλληλη για χρήση υπηρεσιών factoring. Τα κυριότερα είναι:

- Τριετής επικερδής άσκηση εμπορίας. Το factoring δεν είναι κατάλληλο για εταιρίες που παρουσιάζουν πτωτική τάση ή το χρησιμοποιούν ως μέσο "διάσωσης" τους.
- Αύξηση πωλήσεων και του εντεύθεν τζίρου.

- Σαφείς και χωρίς όρους ή προϋποθέσεις εμπορικές απαιτήσεις. Το κριτήριο αυτό μπορεί να αποκλείσει από το factoring ορισμένες επιχειρήσεις όπως παροχής υπηρεσιών και άλλες που αναλαμβάνουν συμβατικές υποχρεώσεις, με παρακρατήσεις, τμηματικές καταβολές κ. λ. π. .
- Υγιής και ακέραια διαχείριση.
- Ελάχιστος κύκλος εργασιών για υπαγωγή στο factoring 100 εκ δρχ. ετησίως. Κάθε αναλαμβανόμενη απαίτηση ή ομάδα απαιτήσεων έχει συγκεκριμένο βασικό κόστος για τον factor, γι' αυτό και οι πελάτες με πολύ χαμηλό κύκλο απαιτήσεων που μπορούν να υπαχθούν στο factoring δεν είναι επικερδείς ή παρουσιάζουν πολύ μικρό περιθώριο κέρδους.
- Παρεχόμενη πίστωση κατά μέσο όρο στους εγχώριους πελάτες 90 ημερών ή λιγότερο ή 60 ημερών στις εξαγωγές. Οι πωλήσεις συνήθως θα πρέπει να γίνονται σε ανοιχτό λογαριασμό. Στις εγχώριες επιχειρήσεις πάντως συνηθίζονται και άλλα μέσα πληρωμών (γραμμάτια, επιταγές κ. λ. π.), κάτι που εξαρτάται από τις τοπικές συνθήκες αγοράς και τις εμπορικές συνήθειες.
- Μέση ονομαστική αξία ανά τιμολόγιο που υπερβαίνει τις 200.000 δρχ. ή σε περίπτωση εξαγωγικών πωλήσεων τις 300.000 δρχ. Οι εξαιρέσεις υπόκεινται στην έγκριση του πράκτορα.
- Εύλογη διασπορά πιστωτικού κινδύνου.

6. ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Οι αποφάσεις επί των πιστώσεων πρέπει να βασίζονται στις πιο πρόσφατες και πλήρεις πληροφορίες που έχει η τράπεζα στη διάθεση της και πρέπει να λαμβάνονται σύμφωνα με τα επίπεδα εξουσίας που παρέχει το Δ. Σ. της εταιρίας στα ανώτατα στελέχη με μία ή με κοινές υπογραφές.

Σε κάθε περίπτωση, το πέρασμα σε ανώτερη βαθμίδα εξουσίας θα απαιτεί την έγκριση της προηγούμενης χαμηλότερης βαθμίδας στην κλίμακα, από το στέλεχος που είναι υπεύθυνο καθώς και τη γνωμοδότηση του για έγκριση από την επόμενη βαθμίδα της κλίμακας.

Η έγκριση που υπερβαίνει το ελάχιστο όριο που παρέχεται σε οποιοδήποτε στέλεχος της εταιρείας πρέπει να υποβάλλεται στην Εκτελεστική Επιτροπή ή στο Δ.Σ σύμφωνα με τις προβλέψεις του Καταστατικού.

Συνήθως το Δ. Σ. απονέμει τις εξουσίες του σχετικά με θέματα πιστώσεων σε Εκτελεστική Επιτροπή που αποτελείται από Διευθυντές και μέλη της Διοίκησης. Ο πρακτικός λόγος για τον οποίο επιλέγεται κάτι τέτοιο είναι ότι συνήθως, η σύγκληση του Δ. Σ. απαιτεί προηγούμενη ειδοποίηση και κάποιες διατυπώσεις, ενώ μία Εκτελεστική Επιτροπή μπορεί να συγκληθεί είτε ανά πάσα στιγμή, είτε σε καθορισμένη ημέρα της εβδομάδας.

Οι βαθμίδες που αναφέρθηκαν ανωτέρω εφαρμόζονται μόνο όσον αφορά τα όρια αναλαμβανόμενων για το εγχώριο ή το εισαγωγικό factoring μόνο. Στη πραγματικότητα δεν θα πρέπει να αναλαμβάνεται κανένας κίνδυνος στο εγχώριο factoring και στην προεξόφληση με έκπτωση με (δικαίωμα αναγωγής), ενώ στο εξαγωγικό factoring (χωρίς δικαίωμα αναγωγής) οι ξένοι ανταποκριτές παρέχουν κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου.

Ορισμένοι factor αποφασίζουν να εφαρμόζουν πιστωτικά όρια και στο εγχώριο με δικαίωμα αναγωγής factoring έτσι ώστε να κρατήσουν κάποιο έλεγχο στο χαρτοφυλάκιο των απαιτήσεων του πελάτη τους (απόρριψη ορισμένων ονομάτων, περιορισμός ανοιγμάτων, συντονισμός των συγκεντρώσεων κ. λ. π.).

Όσον αφορά το εγχώριο και εισαγωγικό factoring (χωρίς δικαίωμα αναγωγής) τα πιστωτικά όρια θα πρέπει να συγκροτούνται ακολουθώντας μια πολιτική εξασφάλισης που καλύπτει το 70- 80% των κινδύνων των πελατών. Δυστυχώς, η εγχώρια ασφάλιση του πιστωτικού κινδύνου ή επασφάλιση δεν είναι εφικτή σε όλες τις χώρες και σε τέτοια περίπτωση ο πράκτορας θα πρέπει να αυτοασφαλιζεται. Η αυτοασφάλιση πάντως, είναι μια πρακτική την οποία θα πρέπει να εξετάσει ο factor μετά από κάποια χρόνια επικερδούς επιχειρηματικής δράσης (αφού έχει ήδη διαμορφώσει ένα συγκεκριμένο αριθμό αρχείων πιστώσεων και πληρωμών, με σωστά στατιστικά στοιχεία για αμφίβολα χρέη, ποσοστά αποσβέσεων επισφαλών απαιτήσεων κ.λ.π.) και αφού έχει φτάσει σε πολύ υψηλό όγκο κύκλου εργασιών, ώστε και οι πιθανές απώλειες να μπορούν να απορροφηθούν.

Είσπραξη Ληξιπρόθεσμων Χρεών

Η είσπραξη είναι μια από τις λειτουργίες της Διεύθυνσης Σχέσεων με τους πελάτες (client relations). Πάντως, οι υπάλληλοι των πιστώσεων θα πρέπει να συνεργάζονται για την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων χρεών μέχρι το νομικό στάδιο. Στο πλαίσιο της ευθύνης τους ανήκουν η τηλεφωνική όχληση, η αποστολή ειδικών επιστολών και η συνεργασία και παρακολούθηση των νομικών ενεργειών με τους Δικηγόρους της Εταιρίας.

Εκχώρηση χρεών

Μόλις συναφθεί η σύμβαση factoring, τα τιμολόγια υποβάλλονται για έγκριση και καθορίζεται ημερομηνία έναρξης, από τη οποία ο πελάτης θα εκχωρεί όλα τα νέα τιμολόγια που εκδίδει στον factor.

Σημείωμα εκχώρησης

Τόσο για νομικούς, όσο και για πρακτικούς λόγους, σε κάθε τιμολόγιο (πρωτότυπο και όλα τα αντίγραφα) πρέπει να σημειώνεται η εκχώρηση για δύο λόγους :

1. Για να καθίσταται γνωστή την εκχώρηση στους οφειλέτες (αυτό γίνεται γραπτά, όπως προβλέπεται από την υπάρχουσα νομοθεσία).
2. Για να δίδονται οδηγίες για τις καταβολές προς τον factor (λεπτομέρειες για έκδοση επιταγών/συναλλαγματικών και πληροφορίες για τραπεζικούς λογαριασμούς για μεταφορές κεφαλαίων. Όσο απλούστερος είναι ο όρος της εκχώρησης, τόσο το καλύτερο. Ένα παράδειγμα:

Η απαίτηση που ενσωματώνονται στο τιμολόγιο αυτό έχει εκχωρηθεί και πρέπει να εξοφληθεί μόνο στην ΕΘΝΟFACT Α. Ε. , Πανεπιστημίου 10 106 71 Αθήνα, Τηλ. 3638040 / FAX 3343015, η οποία πρέπει να ειδοποιηθεί για οποιαδήποτε επιστροφή εμπορεύματος ή απαίτηση. Παρακαλούμε οι επιταγές να είναι πληρωτέες στην ΕΘΝΟΡΑΟΓ Α. Ε. και τα εμβάσματα στο λογαριασμό που τηρείται στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Κεντρικό Κατάστημα Β, Αθήνα με αριθμό _____.

Πίνακας εκχώρησης

Η εκχώρηση των χρεών μπορεί να γίνεται ημερησίως, εβδομαδιαίως ή οποτεδήποτε. Οι πελάτες προβαίνουν τυπικά στην εκχώρηση συμπληρώνοντας ένα ειδικό έντυπο (Σημείωμα Εκχώρησης ή Σημείωμα Μεταφοράς Εισπρακτέων), με το οποίο καλύπτονται τιμολόγια ή ομάδες τιμολογίων.

Εκχώρηση Πιστωτικών Σημειωμάτων

Τα πιστωτικά σημειώματα σχετικά με επιστραφέντα είδη ή ελαττωματικά εμπορεύματα, αν υπάρχουν, πρέπει επίσης να εκχωρούνται στον factor, έτσι ώστε να είναι δυνατή η σωστή τήρηση των λογιστικών του πελάτη. Η εκχώρηση των πιστωτικών σημειωμάτων γίνεται τυπικά με τη συμπλήρωση ενός εντύπου που ονομάζεται κατάσταση Πιστωτικών Σημειωμάτων.

7. ΕΛΕΓΧΟΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΟΣ

Με βάση τα στοιχεία που του διαβιβάζονται, ο πράκτορας προβαίνει σε έναν επισταμένο έλεγχο της φερεγγυότητας των οφειλετών, προκειμένου να αποφασίσει, αν θα αναλάβει με χρηματοδότηση τις τιμολογιακές απαιτήσεις, που του προσφέρει με τη διαβίβαση των υπαρχόντων τιμολογίων ή προτίθεται να του προσφέρει ο προμηθευτής, και επίσης, αν θα αναδεχθεί το σχετικό κίνδυνο. Μια λάθος εκτίμηση μπορεί να έχει ως συνέπεια την οριστική απώλεια της αξίας της απαίτησης με ζημία του πράκτορα, όταν ο τελευταίος έχει αναλάβει την ευθύνη για τη φερεγγυότητα του συγκεκριμένου οφειλέτη. Αλλά και στην αντίθετη περίπτωση, η τυχόν λανθασμένη εκτίμηση του πράκτορα μπορεί να ωθήσει τον προμηθευτή σε μεγάλα πιστωτικά ανοίγματα προς αφερέγγυα πρόσωπα, με τις εντεύθεν επαχθείς συνέπειες τόσο για την επιχείρηση του προμηθευτή, όσο και για τον πράκτορα, που θα αντιμετωπίσει, έτσι, έμμεσα, δυσχέρειες στην ικανοποίηση των δικών του απαιτήσεων κατά του προμηθευτή.

Στα πλαίσια αυτού του ελέγχου, ο πράκτορας δεν έρχεται σε άμεση επαφή με τον οφειλέτη. Κάτι τέτοιο αποκλείεται άλλωστε από τα πράγματα, κυρίως δε από τη στενότητα του χρόνου, τις υψηλές δαπάνες και τις αποστάσεις. Εκείνο που αξιολογείται πρωτίστως, είναι τα στοιχεία των ετήσιων ισολογισμών της επιχείρησης του οφειλέτη, όταν δημοσιεύονται κανονικά, όπως συμβαίνει με τις ανώνυμες εταιρείες και τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης.

Παράλληλα συλλέγονται πληροφορίες από τράπεζες, που είχαν ή και έχουν συναλλαγές με οφειλέτες. Τέτοιου είδους πληροφορίες παρέχονται όμως από τράπεζα μόνο σε τράπεζα, μέσα στα αυστηρά προσδιορισμένα όρια της διατραπεζικής συνεργασίας. Το γεγονός αυτό, αποτελεί ίσως έναν σημαντικότερο λόγο να έχει ο πράκτορας τραπεζικό χαρακτήρα. (Όπως άλλωστε συμβαίνει και στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος).)

Πληροφορίες συλλέγονται ακόμη και από άλλες εταιρείες factoring στα πλαίσια της αμοιβαιότητας. Σε σημαντική, όμως, πηγή πληροφοριών μπορεί να αναδειχθεί με την πάροδο του χρόνου ένα ιδιαίτερο τμήμα της επιχείρησης του πράκτορα, οργανωμένο και προορισμένο για τη συλλογή και επεξεργασία όλων εκείνων των στοιχείων, που είναι ενδεικτικά της φερεγγυότητας των οφειλετών σε δεδομένη στιγμή. Μάλιστα από μόνη τη γενική εξέλιξη των λογαριασμών συγκεκριμένου οφειλέτη, μπορεί ο πράκτορας να διαγνώσει τη φερεγγυότητα του. Έπειτα στοιχεία όπως οι ακριβόχρονες πληρωμές, οι διαμαρτυρήσεις συναλλαγματικών ή επιταγών, οι διαταγές πληρωμής, οι εξώδικες οχλήσεις και άλλα, έστω και αν προέρχονται από τρίτους, συνεισφέρουν στο σχηματισμό κρίσης και στη λήψη αποφάσεων. Εξάλλου, είναι φανερό πως η επέκταση των εργασιών του πράκτορα δημιουργεί αντίστοιχη αύξηση των δυνατοτήτων του να αντλεί πληροφορίες για τους οφειλέτες από τη δική του πλέον οργανωμένη επιχείρηση. Ένας σημερινός οφειλέτης κάποιου προμηθευτή μπορεί, για παράδειγμα, να είναι ο αυριανός οφειλέτης άλλου προμηθευτή, που έχει συμβληθεί επίσης με τον πράκτορα. Ο πράκτορας, θα αξιολογήσει τότε τις πληροφορίες, που ο ίδιος έχει συλλέξει, κερδίζοντας χρόνο και μεγαλύτερη βεβαιότητα, αλλά και εξοικονομώντας σχετικές δαπάνες. Σε πολλές χώρες, προκειμένου να ενισχυθεί αυτή η δυνατότητα, δημιουργούνται με τη συμφωνία των εταιρειών factoring συγκεκριμένα «κέντρα», στα οποία συγκεντρώνονται όλα τα στοιχεία, που συλλέγουν οι εταιρείες από τους ελέγχους

ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΟΣ οφειλετών, και αξιοποιούνται, όταν χρειασθεί, από τον ενδιαφερόμενο πράκτορα, μέλος του κέντρου.

Καθορισμός πιστωτικών ορίων

Οι κρίσεις του πράκτορα για τη φερεγγυότητα των οφειλετών με βάση τον αρχικό κατάλογο και τις τυχόν νέες απαιτήσεις πελατών του προμηθευτή είναι, όπως ήδη αναφέρθηκε, προσδιοριστικές των αποφάσεών του για τη χρηματοδότηση του προμηθευτή και την ανάληψη της σχετικής ευθύνης.

Είναι φανερό πως το αντίστοιχο ενδιαφέρον του πράκτορα διακυμαίνεται ανάλογα με την έκταση της ελεγχόμενης φερεγγυότητας του οφειλέτη. Για αφερέγγυους, βεβαίως, οφειλέτες αρνείται αμέσως την ανάληψη οποιασδήποτε ευθύνης, τις δε εκχωρούμενες απαιτήσεις κρατά συνήθως μόνο προς είσπραξη. Για τους περισσότερο ή λιγότερο φερέγγυους καθορίζει, αντίστοιχα, μεγαλύτερα ή μικρότερα ποσά, ως όρια (πιστωτικά όρια), μέχρι του ύψους των οποίων και μόνον αποδέχεται τη σχετική ευθύνη και χρηματοδοτεί τον προμηθευτή, πιστώνοντας με τα συμφωνημένα ποσοστά επί της αξίας των εκχωρημένων απαιτήσεων τον τηρούμενο λογαριασμό του.

Είναι δυνατόν, όμως, να συμφωνηθεί ότι η χρηματοδότηση θα παρέχεται κατ'εξαίρεση και για τις απαιτήσεις, που υπερβαίνουν το καθορισμένο πιστωτικό όριο. Στην περίπτωση αυτή, την ευθύνη για τη φερεγγυότητα των αντίστοιχων οφειλετών θα φέρει ο προμηθευτής. Όταν εξαιτίας των καταβολών συγκεκριμένου οφειλέτη, το πιστωτικό του όριο μείνει ακάλυπτο, θα συμπληρώσουν το κενό οι απαιτήσεις, που προηγουμένως υπερέβαιναν το όριο και ο κίνδυνος της αφερεγγυότητας του οφειλέτη θα μεταβεί πλέον στον πράκτορα κατά την έκταση της καλύψεως του ορίου.

Μετά την κατάρτιση μιας συμβατικής σχέσεως με πελάτες του (οφειλέτες), ο προμηθευτής αποστέλλει στον πράκτορα αντίγραφα όλων των σχετικών τιμολογίων, που αφορούν την παράδοση εμπορευμάτων ή την παροχή υπηρεσιών. Από αυτά θα διαπιστώσει ο πράκτορας το πρόσωπο του οφειλέτη, το είδος των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών, την αξία τους και το χρόνο εισπράξεως της αντίστοιχης απαίτησης. Αφού

δε προβεί αμέσως στον έλεγχο της φερεγγυότητας του τιμολογιακού οφειλέτη και καθορίσει γι'αυτόν συγκεκριμένο πιστωτικό όριο -αν βέβαια δεν το έχει ήδη κάνει με βάση τον κατάλογο ή τις νέες αιτήσεις που του είχε εγχειρίσει ο προμηθευτής-, διαπιστώσει δε ότι η αξία της απαιτήσεως βρίσκεται μέσα στο όριο που έχει θέσει, πιστώνει με το ποσό του τιμολογίου -μειωμένο κατά τις περιστάσεις κατά το ύψος των προμηθειών, των δεσμεύσεων και του προεξοφλητικού τόκου- τον συμψηφιστικό ή τον τρέχοντα λογαριασμό του προμηθευτή, σύμφωνα με τις διακρίσεις, που έχουν συμφωνηθεί στη σύμβαση factoring, ενώ χρεώνει παράλληλα με ολόκληρο το ποσό το λογαριασμό του οφειλέτη. Αν διαπιστώσει, αντίθετα, υπέρβαση του πιστωτικού ορίου, είτε κρατά την απαίτηση μόνο προς είσπραξη, είτε την επιστρέφει στον προμηθευτή, αδιαφορώντας περαιτέρω για την τύχη της.

Τα αντίγραφα των τιμολογίων, παραδίδονται στον πράκτορα την ίδια ημέρα, κατά την οποία αποστέλλονται και τα πρωτότυπα στον αγοραστή. Ο προμηθευτής θέτει επί των τιμολογίων σημείωση, με την οποία γνωστοποιεί στον οφειλέτη την ύπαρξη της σχέσεως factoring και την εκχώρηση των απαιτήσεων στον πράκτορα. Συνήθως είναι η διατύπωση: «Η απαίτηση αυτού του τιμολογίου πωλήθηκε και εκχωρήθηκε στον πράκτορα Χ. Πληρωμές με αποσβεστική ενέργεια μπορούν να γίνουν μόνο στον πράκτορα. ».

Συμφωνία για τη διάρκεια και τη λήξη της συμβάσεως

Για τον περιορισμό προβλημάτων και γενικότερων κινδύνων από την πλευρά της τράπεζας, απαραίτητο είναι να καθορίζονται ακριβώς τα χρονικά πλαίσια της συμβάσεως. Έτσι λοιπόν, η διάρκεια της συμβάσεως καθορίζεται αρχικά βραχεία. Συνήθως συμφωνείται διάρκεια 24 μηνών. Παρέχεται, όμως, κατά κανόνα η δυνατότητα σιωπηρής παράτασης της και διαμόρφωσης της ως αορίστου χρόνου, στην περίπτωση που η σύμβαση δεν καταγγελθεί από κανένα μέρος. Στις συμβάσεις προβλέπεται η δυνατότητα καταγγελίας τους μετά το 18ο μήνα για το τέλος της συμβατικής διάρκειας. Στη συνέχεια, αρκεί συνήθως για την καταγγελία η τήρηση προθεσμίας 6 μηνών, με ισχύ όμως για το τέλος ενός ημερολογιακού τριμήνου. Η καταγγελία, κατά τα λοιπά, επιβάλλεται να γίνεται κατά τρόπο, που να εξασφαλίζει και να αποδεικνύει την περιέλευσή της σε γνώση του αποδέκτη. Ως τέτοιος τρόπος μπορεί να ορίζεται ρητά η συστημένη απλώς επιστολή του καταγγέλλοντος.

Ο πράκτορας διαφυλάσσει για τον εαυτό του το δικαίωμα να χρεώνει αμέσως, με τη λήξη της συμβάσεως, το λογαριασμό του προμηθευτή με την αξία, όσων απαιτήσεων έχει ήδη αναλάβει με χρηματοδότηση, χωρίς όμως αυτές να έχουν καταστεί ακόμα ληξιπρόθεσμες ή να έχουν έστω εισπραχθεί. Αν υπάρξει χρεωστικό υπόλοιπο, συμφωνείται ότι καθίσταται αμέσως ληξιπρόθεσμο και απαιτητό. Επειδή δε λήγει επίσης και η ευθύνη του πράκτορα για τη φερεγγυότητα των οφειλετών, είναι δυνατόν να συμφωνείται η επιστροφή στον προμηθευτή ενός αναλόγου μεριδίου από την προμήθεια, η οποία είχε παρακρατηθεί από τον πράκτορα για το λόγο αυτό.

Η τήρηση του εισπρακτικού λογαριασμού

Όταν η τράπεζα δεν αναλαμβάνει μια τιμολογιακή απαίτηση με χρηματοδότηση, επειδή ο έλεγχος της φερεγγυότητας του οφειλέτη δεν οδήγησε σε θετικά αποτελέσματα, την καταχωρεί σε ειδικό λογαριασμό, που χαρακτηρίζεται συνήθως ως «εισπρακτικός». Έτσι, ο λογαριασμός αυτός εμφανίζει κυρίως την ύπαρξη και την κίνηση απαιτήσεων, για τις οποίες δεν χρηματοδοτήθηκε ο προμηθευτής. Στον ίδιο λογαριασμό καταχωρούνται επίσης και οι απαιτήσεις, των οποίων η μη πληρωμή οφείλεται σε λόγους, που ανήκουν στο ίδιο πεδίο ευθύνης του προμηθευτή, ενώ έχει παρασχεθεί γι'αυτές χρηματοδότηση εκ μέρους της τράπεζας. Η καταχώριση όμως των απαιτήσεων αυτών, συνοδεύεται απαραίτητα από προηγούμενη αντίστοιχη χρέωση του συμψηφιστικού ή του τρέχοντος και του δεσμευμένου λογαριασμού, των οποίων αποτέλεσαν αρχικά πιστωτικά κονδύλια. Η είσπραξη και των απαιτήσεων αυτών είναι πλέον δουλειά του πράκτορα, οποίος θα κινήσει τις νόμιμες διαδικασίες (οχλήσεις - αγωγές), με δαπάνη βέβαια και για λογαριασμό του προμηθευτή.

Το σχετικό θέμα αντιμετωπίζεται πάντως ποικιλοτρόπως από τους πράκτορες. Πολλοί απ' αυτούς, όταν έχουν τη δυνατότητα επαναχρέωσης του συμψηφιστικού ή του τρέχοντος λογαριασμού, αφήνουν την ενάσκηση των αγωγών στον προμηθευτή. Άλλοι προσφέρουν ρητά, ως ιδιαίτερη παροχή και την επιδίωξη της είσπραξης τόσο των απαιτήσεων, που δεν ανέλαβαν με χρηματοδότηση, όσο και των απαιτήσεων, που δικαιούνται να επαναχρεώσουν στο λογαριασμό του προμηθευτή, λόγω ευθύνης του τελευταίου.

Σε κάθε περίπτωση, κατά την οποία ο οφειλέτης απαιτήσεων καταχωρημένων στον εισπρακτικό λογαριασμό πληρώσει, διενεργείται αμέσως πιστωτική εγγραφή του καταβαλλόμενου ποσού στο συμφηφιστικό ή στον τρέχοντα λογαριασμό με αντίστοιχη χρέωση του εισπρακτικού.

8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ FACTORING

Όπως ανωτέρω περιγράφηκε, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος προσπαθεί ενδοσυμβατικά να περιορίζει σε ένα μεγάλο ποσοστό, όλους εκείνους τους κινδύνους οι οποίοι θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκεια της συνεργασίας των δύο μερών (Τράπεζας - Προμηθευτή). Στη συνέχεια, παρατίθεται ένα υπόδειγμα σύμβασης (εξαγωγικού factoring) απόλυτα ενδεικτικό των τρόπων με τους οποίους προφυλάσσεται η τράπεζα από πιθανούς μελλοντικούς κινδύνους όλων των προαναφερθέντων μορφών.

9. ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Όροι και προϋποθέσεις για το Factoring Εξαγωγών

Σύμφωνα με τη διευθέτηση αυτή η ΕΘΝΟFACT Α. Ε, Πανεπιστήμιου 10, Αθήνα (καλούμενη εφεξής factor) συμφωνεί να αγοράσει από . . . . . (καλούμενη εφεξής ο πελάτης) το δικαίωμα να γίνει εκδοχέας των ανεξόφλητων λογαριασμών που προέκυψαν από πωλήσεις αγαθών ή παροχή υπηρεσιών (καλούμενων εφεξής "πιστώσεων") του πελάτη προς τους αγοραστές του, και αυτό με αντάλλαγμα χρέωση υπηρεσιών με βάση τα ετήσια έργα διοίκησης και τους κινδύνους που αναλαμβάνει ο Factor. Η διευθέτηση Factoring, ρυθμίζεται από τους όρους και προϋποθέσεις που κατωτέρω ακολουθούν.

Άρθρο 1 - Εκχώρηση των Πιστώσεων.

α) Κατά τη διάρκεια αυτής της διευθέτησης ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να προσφέρει στον πράκτορα - (factor) την εκχώρηση των πιστώσεων που προκύπτουν από πωλήσεις αγαθών ή παράδοση υπηρεσιών σε ξένους αγοραστές.

β) Ο πράκτορας (factor) θα δέχεται ή θα αρνείται τέτοιες προσφορές γραπτά, εξειδικεύοντας το εγκριθέν και μη εγκριθέν τμήμα κάθε πίστωσης. Η παροχή πιστώσεων που προκύπτουν από εγκριθείσες πωλήσεις θα γίνεται χωρίς δικαίωμα αναγωγής και για το λόγο αυτό ο πελάτης δεν θα ευθύνεται για την αφερεγγυότητα των αγοραστών του, ενώ ο πράκτορας (factor-) αναλαμβάνει τον κίνδυνο πληρωμής σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας των αγοραστών. Η πληρωμή υπόκειται στις προϋποθέσεις του άρθρου 3 κατωτέρω. Αντιθέτως, η εκχώρηση πιστώσεων που προκύπτουν από μη εγκριθείσες πωλήσεις θα γίνεται με δικαίωμα αναγωγής και ως εκ τούτου ο πελάτης θα ευθύνεται για την αφερεγγυότητα των πελατών του και ο πιστωτικός κίνδυνος θα αναλαμβάνεται από τον πελάτη με όλες τις εντεύθεν νομικές συνέπειες.

γ) Η συμφωνία όλων των συμβάσεων πώλησης με το Ελληνικό Δίκαιο, η παράλειψη ρητρών που ενδεχομένως βλάψουν τα συμφέροντα του πράκτορα και η εκτέλεση τους σε πλήρη συμφωνία με τον υφιστάμενο έλεγχο συναλλάγματος και τους τελωνειακούς κανονισμούς, Αποτελεί ευθύνη του πελάτη.

δ) Ο πελάτης θα προσφέρει όλες τις πιστώσεις του ή το συμφωνηθέν τμήμα αυτών, στον πράκτορα μέσα σε διάστημα που δεν θα υπερβαίνει τις 30 ημέρες από την ημερομηνία της αποστολής των εμπορευμάτων ή της παροχής των υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας το έντυπο εκχώρησης που ορίζεται ειδικά για το σκοπό αυτό. Ο FACTOR θεωρεί την υπογραφή επί των εντύπων εκχώρησης ή επί των τιμολογίων του πελάτη ως ισοδύναμη με την υπογραφή ενός από τους εξουσιοδοτημένους υπαλλήλους του πελάτη. Εννοείται ότι ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να συμπληρώσει την εκχώρηση των πιστώσεων στον πράκτορα σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος Ελληνικού Νόμου και ότι θα προβεί σε όλες τις ενέργειες που απαιτούνται από τον πράκτορα έτσι ώστε η εκχώρηση να αποκτήσει νομική ισχύ και να είναι εκτελεστή.

ε) Ο πελάτης θα επισυνάψει στο ως άνω υπό δ) έντυπο εκχώρησης το πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο κάθε τιμολογίου καθώς και όλα τα απαιτούμενα έγγραφα για την είσπραξη της πιστώσεως, συμπεριλαμβανομένων συναλλαγματικών και άλλων μέσων πληρωμής εάν υπάρχουν. Είναι υποχρεωτικό για τον πελάτη να επισυνάψει και να

υπογράψει ένα ευανάγνωστο σημείωμα εκχώρησης σε όλα τα αντίγραφα των τιμολογίων είτε αυτά απευθύνονται στους πελάτες, είτε στον πράκτορα με περιεχόμενο . . . . . κατανοητό, ώστε να γνωστοποιήσει στον αγοραστή την εκχώρηση της απαίτησης στον πράκτορα και να διευκρινίσει ειδικά ότι η μόνη έγκυρη απαλλαγή από τα χρέη θα γίνεται μέσω πληρωμής στον πράκτορα.

ζ) Ο πελάτης δεν θα προβεί στη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών Factoring με άλλες εταιρίες, ούτε θα δώσει άλλη εντολή σε τρίτους για την είσπραξη απαιτήσεων που έχουν εκχωρηθεί στον πράκτορα, ούτε θα τις διαθέσει με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.

η) Ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενημερώνει τον πράκτορα για τη ύπαρξη συνδεόμενων ή θυγατρικών εταιριών, υποκαταστημάτων ή ελεγχόμενων μετόχων σε εγχώριες και / ή ξένες εταιρίες. Από την πλευρά του, όπου είναι πρακτικό και εφικτό, ο πράκτορας θα εξετάσει το ενδεχόμενο παροχής των υπηρεσιών του σε τέτοιες εταιρίες με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που παρέχει στον πελάτη.

Άρθρο 2 - Έγκριση Πιστώσεων (Credit Approval)

α) Ο πελάτης θα υποβάλει στον πράκτορα για έγκριση που λαμβάνει από τους αγοραστές του χρησιμοποιώντας το ειδικό έντυπο αίτησης πιστώσεως που καθορίζεται ειδικά για το σκοπό αυτό και εξειδικεύοντας όλες τις λεπτομέρειες που είναι κατάλληλες για την εξακρίβωση της μελλοντικής πιστώσεως, δηλαδή το όνομα και τη διεύθυνση του αγοραστή, τον αριθμό των εντολών και τους όρους πώλησης, τους όρους παράδοσης και κάθε άλλο χρήσιμο στοιχείο.

β) Ο πράκτορας θα αποδέχεται ή θα απορρίπτει αιτήσεις για έγκριση πίστωσης εγγράφως, επιστρέφοντας αντίγραφο του ως άνω εντύπου α) στον πελάτη, κατάλληλα συμπληρωμένο και υπογεγραμμένο αναφέροντας ειδικά το εγκριθέν και μη εγκριθέν τμήμα κάθε πίστωσης.

γ) Ο πράκτορας επιφυλάσσεται του δικαιώματος να περιορίσει ή να ανακαλέσει την έγκριση του, ειδοποιώντας τον πελάτη με το ταχύτερο μέσο επικοινωνίας. Οι προφορικές επικοινωνίες θα έχουν άμεσο αποτέλεσμα αλλά θα πρέπει πάντοτε σε όλες τις περιπτώσεις να επιβεβαιώνονται εγγράφως. Ο περιορισμός ή και η ανάκληση της έγκρισης δεν θα ασκεί επιρροή σε εγκριθείσες πιστώσεις που έχουν ήδη εκχωρηθεί στον

πράκτορα, όταν αυτές οι πιστώσεις αφορούσαν παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών στον αγοραστή και έχουν ήδη πραγματοποιηθεί

δ) Σε περίπτωση αμφισβήτησης της ποιότητας ή ποσότητας των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών η απαίτηση θα επιλυθεί μεταξύ του πελάτη και του αγοραστή του. Εν τω μεταξύ η εγγύηση και η ευθύνη του πράκτορα θα αναστέλλεται.

ε) Όταν παρέχει έγκριση σε μια πίστωση, ο πράκτορας δεν αποδέχεται σε καμία περίπτωση ευθύνη για προεξοφλήσεις μειώσεις στην τιμή ή ποσά bonus που ενδεχομένως συμφωνούνται μεταξύ του πελάτη και του οφειλέτη του, ούτε αναλαμβάνει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του οφειλέτη για μειώσεις, ελλείμματα και στρογγυλοποίησης για ποσά μικρότερα από 20. 000.

Άρθρο 3 - Εγγυήσεις

Η εκχώρηση των πιστώσεων και η εγγύηση του πράκτορα υπόκεινται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Οι όροι και οι προϋποθέσεις που συμφωνούνται με το παρόν για πωλήσεις σχετικά με τα υπό άρθρο 2 α) δεν μπορούν να τροποποιηθούν μονομερώς από τον πελάτη χωρίς προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του πράκτορα.

β) Οι εκχωρηθείσες απαιτήσεις αντιστοιχούν σε αληθείς και καλής πίστέως πωλήσεις εμπορευμάτων ή παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν προς εκτέλεση των συμβάσεων από τις οποίες προέκυψαν οι πιστώσεις αυτές.

γ) Ο πελάτης δεν προβάλλει καμία αντίρρηση ή ένσταση, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του συμψηφισμού ως προς την ύπαρξη και εγκυρότητα της πίστωσης καθώς και την υποχρέωση του να το διευθετήσει.

δ) Ο πελάτης δεν έχει καμία άμεση ανάμιξη στην δραστηριότητα του αγοραστή του, ούτε ο αγοραστής έχει μετόχους στην εταιρία του πελάτη.

ε) Τα εμπορεύματα και τα σχετικά έγγραφα δεν βαρύνονται και ούτε πρόκειται να επιβαρύνουν οποιοδήποτε βάρος ή ασφάλεια υπέρ τρίτων .

ζ) Τη χρονική στιγμή της εκτέλεσης της σύμβασης πώλησης, ο πωλητής δεν βρίσκεται υπό ελεύθερη ή αναγκαστική εκκαθάριση, πτώχευση, ούτε διαχείριση αναγκαστική ή δικαστική και δεν εκκρεμούν τέτοιες διαδικασίες εις βάρος του.

η) Η μη πληρωμή των χρεών (ή μέρους αυτών) δεν οφείλεται για λόγους εκτός του πιστωτικού κινδύνου δηλαδή πόλεμο, ανωτέρα βία, απεργία, αναστολή πληρωμών προβλεπόμενη από ειδικό νόμο κ. λ. π.

θ) Η εκχώρηση της πίστωσης παράγει τα έννομα αποτελέσματα της υπέρ του πράκτορα. Σε περίπτωση που οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις δεν υπάρχουν ή δεν πληρούνται, η εκχώρηση των απαιτήσεων θεωρείται άκυρη δηλαδή έχει μόνο αντίστροφο αποτέλεσμα και ο πράκτορας δικαιούται να αναζητήσει όλα τα ποσά που προκατέβαλε ή πλήρωσε στον πελάτη για τέτοιες απαιτήσεις πλέον του τόκου χρέωσης με το επιτόκιο που εφαρμόζεται για τις προκαταβολές.

Άρθρο 4 - Πληρωμή των Εκχωρηθεισών απαιτήσεων

α) Η αξία των εκχωρηθεισών απαιτήσεων θα ισούται με την ονομαστική τους αξία, μετά την αφαίρεση της αμοιβής του πράκτορα για παρασχεθείσες υπηρεσίες και για κάθε άλλο πιστωτικό λόγο που προκύπτει από τη σύμβαση Factoring.

β) Η αμοιβή του πράκτορα θα υπολογίζεται σε ποσοστό επί της ονομαστικής αξίας των εκχωρηθεισών απαιτήσεων το οποίο και θα συμφωνηθεί σε χωριστό έγγραφο μεταξύ του πελάτη και του πράκτορα.

γ) Ο πράκτορας θα καταβάλλει το αντίτιμο των εγκριθεισών απαιτήσεων με την είσπραξη από τους αγοραστές, ή σε περίπτωση μη πληρωμής πιστώσεων που παραμένουν ανεξόφλητες αποκλειστικά λόγω της οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη, εντός 90 ημερών από την κανονική ημερομηνία λήξης τους.

δ) Ο πράκτορας θα καταβάλλει την αξία των μη εγκριθεισών πιστώσεων μόνο με την είσπραξη από τους αγοραστές.

ε) Σε περίπτωση που ο πράκτορας ενέκρινε μέρος μόνο των εκχωρηθεισών απαιτήσεων σε Ένα και μοναδικό πελάτη, αυτές θα χρησιμοποιούνται για το εγκριθέν τμήμα των πιστώσεων αυτών και μονό αφού αυτό καλυφθεί πλήρως θα χρησιμοποιούνται στο μη εγκριθέν τμήμα.

Άρθρο 5 - Προκαταβολές

α) Ο πράκτορας μπορεί, κατά την απόλυτη κρίση του, να αποφασίζει την πραγματοποίηση προκαταβολών επί εγκριθεισών και / ή μη εγκριθεισών απαιτήσεων που έχουν εκχωρηθεί, μέχρι ενός ποσοστού το οποίο συμφωνείται χωριστά μεταξύ πελάτη και πράκτορα.

β) Στην άνω περίπτωση υπό α) ο πράκτορας δικαιούται να προβαίνει σε χρέωση τόκου επί προκαταβολών, το οποίο συμφωνείται σε χωριστό έγγραφο μεταξύ του πελάτη και του πράκτορα. Τέτοιο επιτόκιο μπορεί να κυμαίνεται (αύξηση / μείωση) ανάλογα με την τάση αγοράς χρήματος. Οι τόκοι υπολογίζονται για το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας της προκαταβολής και της ημερομηνίας αποπληρωμής των χρημάτων που προκαταβλήθηκαν.

γ) Σε περίπτωση μη πληρωμής του αγοραστή όσον αφορά τις μη εγκριθείσες πιστώσεις, ο πελάτης θα πρέπει να καταβάλλει τα ποσά που έχουν ληφθεί ως προκαταβολή για τέτοιες πιστώσεις, αμέσως μόλις πληροφορηθεί από τον πράκτορα ότι ο οφειλέτης δεν έχει πληρώσει και έχει λόγους να πιστεύει ότι ο τελευταίος δεν σκοπεύει να τακτοποιήσει το χρέος του ή είναι αδύναμος οικονομικά για να το κάνει.

Άρθρο 6 - Απευθείας πληρωμή στον πελάτη

α) Ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενεργεί έτσι, ώστε όλες οι πληρωμές που αφορούν τις εκχωρηθείσες απαιτήσεις να γίνονται από τους οφειλέτες του πράκτορα, καθώς και να απέχει από οποιαδήποτε πρωτοβουλία να εισπράξει ο ίδιος απευθείας από τους οφειλέτες. Πάντως εάν οι πληρωμές γίνουν εκ παραδρομής από κάποιον οφειλέτη στον πελάτη, ο τελευταίος θα πρέπει να αποστείλει αμέσως στον πράκτορα τα ποσά που έλαβε μέσω τραπεζικού εμβάσματος είτε με επιταγές, συναλλαγματικές ή άλλα μέσα πληρωμής προς τον πράκτορα, σωστά οπισθογραφημένα, καθώς και να απέχει από τις σχετικές με αυτές διαπραγματεύσεις.

β) Η κατ' επανάληψη παράβαση του ανωτέρω όρου υπό α) εκ μέρους του πελάτη αποτελεί λόγο άμεσης καταγγελίας της σύμβασης από τον πράκτορα, εάν και όταν αποφασίσει ο πράκτορας κατά την απόλυτη κρίση του να ασκήσει το δικαίωμα της καταγγελίας και με την επιφύλαξη του δικαιώματος του πράκτορα να στραφεί αναγωγικά κατά του πελάτη ως προς όλους τους πιστωτικούς λόγους.

γ) Σε περίπτωση που γίνει διακανονισμός από τους οφειλότες προς τον πράκτορα με επιταγές, συναλλαγματικές ή άλλα μέσα πληρωμών που εκδίδονται εις διαταγή του πελάτη, αυτός αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράσχει με χωριστό έγγραφο, πληρεξουσιότητα στον πράκτορα έτσι ώστε να είναι δυνατή η οπισθογράφηση και η είσπραξη αυτών των μέσων πληρωμών.

Άρθρο 7. Είσπραξη των εκχωρηθεισών απαιτήσεων με νομικές ενέργειες

α) Ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση παροχής πληρεξουσιότητας με σύνταξη χωριστού εγγράφου στον factor, έτσι ώστε να είναι δυνατές οι νομικές διαδικασίες εάν και όταν αυτό απαιτηθεί, για την απόκτηση των ανεξόφλητων ποσών.

β) Εάν ο πράκτορας υποχρεωθεί να ακολουθήσει νομικές διαδικασίες για να εισπράξει τις εκχωρηθείσες απαιτήσεις, ο πελάτης υποχρεούται να συνεργαστεί παρέχοντας όλα τα σχετικά έγγραφα και προβαίνοντας σε όλες τις σχετικές τυπικές διαδικαστικές ενέργειες με σκοπό να συνδράμει τον πράκτορα σε όσες δικαστικές ή εξωδικαστικές ενέργειες κριθούν απαραίτητες για την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών.

γ) Ο πελάτης θα ενημερώνει τον πράκτορα για κάθε γεγονός το οποίο πληροφορείται και ενδεχομένως επηρεάζει τη φερεγγυότητα του οφειλέτη.

δ) Εννοείται ότι όλα τα σχετικά έξοδα για την είσπραξη των εκχωρηθεισών απαιτήσεων θα καταχωρούνται στο λογαριασμό του πράκτορα ενώ εκείνα τα οποία προκύπτουν σε σχέση με ανέγκριτες πιστώσεις βαρύνουν το λογαριασμό του πελάτη.

Άρθρο 8 - Λογιστικά

α) Οι πιστώσεις και χρεώσεις που προκύπτουν από τη σύμβαση του Factoring θα καταχωρούνται σε ειδικό λογαριασμό αποτελούμενο από δύο τμήματα. Ο πράκτορας θα αποστέλλει μηνιαίες αναλυτικές καταστάσεις στον πελάτη. Οι καταστάσεις αυτές θεωρείται ότι είναι σωστές και ότι έχουν εγκριθεί, εκτός εάν ο πελάτης γνωστοποιήσει το αντίθετο στον πράκτορα, εντός 30ημερών από την ημερομηνία ταχυδρομείου.

β) Τα ανωτέρω υπό α) αναφερθέντα δύο τμήματα του λογαριασμού είναι:

1. Ο λογαριασμός του πελάτη, στον οποίο αναγράφονται οι χρεώσεις και πιστώσεις μεταξύ των μερών κατά την αναφερόμενη στο έγγραφο ημερομηνία.

2. Ο λογαριασμός καθολικού του πελάτη στον οποίο αναγράφονται τα υπόλοιπα κάθε οφειλέτη κατά την αναφερόμενη στο έγγραφο ημερομηνία.

γ) Η ανωτέρω υπό α) αναφερόμενη σιωπηρή συναίνεση του πελάτη εφαρμόζεται και για όλα τα λογιστικά έγγραφα τα οποία, ο factor αποστέλλει σ' αυτόν, πλέον των ως άνω αναφερομένων υπό α) και τα οποία είτε με πρωτοβουλία δική του (του πράκτορα) είτε κατόπιν αιτήσεως του πελάτη.

Άρθρο 9. Γενικές Διατάξεις

α) Με την παρούσα ο πελάτης εξουσιοδοτεί τον πράκτορα να πραγματοποιεί διοικητικούς και λογιστικούς ελέγχους βιβλίων και να παίρνει αντίγραφα των λογιστικών εγγράφων . Είναι προφανές ότι αυτό αφορά μόνο τα σχετικά με τις εκχωρηθείσες πιστώσεις έγγραφα καθώς και τα σχετικά με το Factoring.

β) Οι όροι της συμβάσεως αυτής δύναται να τροποποιηθούν μετά από συμφωνία των μερών, υποχρεωτικά μέσω επιστολών, οι οποίες θα αποτελούν μέρος της υφιστάμενης συμβάσεως.

γ) Η προφανής ή η περιστασιακή αποδοχή από τον πράκτορα ακύρωσης οποιουδήποτε όρου της συμβάσεως αυτής και των επακόλουθων τροποποιήσεων που αφορούν τον factor, δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως ρητή η σιωπηρή συναίνεση του για κάθε άλλη όμοια ακύρωση.

δ) Τα αναφερόμενα έγγραφα υπό 4β) 5α) και β. βγ) και 1α) αποτελούν τμήμα της σύμβασης.

ε) Σε περίπτωση που ο πράκτορας γίνει πιστωτής του πελάτη ως συνέπεια πιστώσεων οιασδήποτε φύσεως, ακόμη και αν δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες ή ρευστοποιήσιμες και εκτελεστές, έχουν εκχωρηθεί αποδεκτά ή ενεχορασθεί σε τρίτους, τότε ο factor μπορεί να παρακρατεί ποσά που είναι διαθέσιμα από άλλες εκχωρήσεις, ώστε να ρυθμιστούν οι πιστώσεις αυτές, ως αποτέλεσμα εκούσιου συμψηφισμού.

Άρθρο 10 - Διάρκεια και Δήξη

α) Η παρούσα σύμβαση Factoring είναι αορίστου χρόνου. Κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση, γνωστοποιώντας την

καταγγελία στο άλλο μέρος, οποτεδήποτε με συστημένη επιστολή, χωρίς να απαιτείται σπουδαίος λόγος.

β) Ο πράκτορας δικαιούται να γνωστοποιεί στον πελάτη: την καταγγελία με συστημένη επιστολή, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του ή όταν δεν υπάρχουν ή εκλείπουν οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτώνται οι υποχρεώσεις του πράκτορα ή σε περίπτωση που ο πελάτης θα κηρυχθεί σε πτώχευση, σε περίπτωση που ταχθεί σε αναγκαστική διαχείριση, τεθεί σε εκκαθάριση ή καταστεί αφερεγγυός. Στις περιπτώσεις αυτές η λήξη θα λάβει χώρα με την απόδειξη παραλαβής της συστημένης επιστολής με τη οποία ο πράκτορας τη γνωστοποιεί στον πελάτη.

γ) Η λήξη δεν συνεπάγεται την ακύρωση των ανεξόφλητων εκχωρηθεισών απαιτήσεων . μέχρι του σημείου κατά το οποίο ο πελάτης θα έχει διευθετήσει πλήρως το κεφάλαιο, τον τόκο και κάθε άλλη πιστωτική αιτία έναντί του πράκτορα, με ειδική αναφορά στις προκαταβολές που έγιναν από τον πράκτορα εν όψει των μη εγκριθεισών που έχουν εκχωρηθεί.

Άρθρο 11 - Δραστηριότητα

α) Οι εκχωρήσεις των πιστώσεων θα πρέπει να γίνονται στην Αθήνα με όλες τις συνέπειες, συμπεριλαμβανομένων των νομικών και φορολογικών.

β) Σε περίπτωση που προκύψουν διαφορές από τη σύμβαση αυτή αρμόδια θα είναι τα Δικαστήρια Αθηνών.

γ) Τα έξοδα καταχώρισης της σύμβασης αυτής, εάν υπάρχουν, θα βαρύνουν τον πελάτη.

ΕΘΝΟFACT Α. Ε

(Υπογραφή πελάτη)

Τόπος και Ημερομηνία

Συμπληρωματικά Έγγραφα: % και Αμοιβή για τις Προκαταβολές σύμφωνα με τα άρθρα 5α) και 5β)

(επικεφαλίδα με την επωνυμία της ΕΘΝΟFACT)

Προς : . . . . . (επωνυμία προμηθευτή και διεύθυνση)

Προμήθεια Factoring

Με αναφορά στο άρθρο 4. β) της συμφωνίας Factoring που συνομολογήθηκε μεταξύ μας την . . . . . (ημερομηνία). . . . . , με το παρόν έγγραφο σας γνωρίζουμε ότι η αμοιβή που προκύπτει για τις λογιστικές και διαχειριστικές μας υπηρεσίες θα αντιπροσωπεύει το . . . % της συνολικής ονομαστικής αξίας των πιστώσεων που θα μας εκχωρείτε και θα αποδεχόμαστε.

Αυτή η προμήθεια υπηρεσιών θα υπόκειται σε αναπροσαρμογή, κάτι που θα σας αναγγέλλεται εγγράφως με συστημένη επιστολή, με έναρξη εφαρμογής από την ημερομηνία που θα υποδεικνύεται σ' αυτήν .

Παρακαλούμε να μας επιβεβαιώσετε την συμφωνία σας στα παραπάνω με την επιστροφή αντί γράφου της επιστολής αυτής δεόντως υπογεγραμμένου.

Με εκτίμηση

ΕΘΝΟFACT Α. Ε

Αποδεκτόν

. . . . (υπογραφή Προμηθευτή).

. . . . . (ημερομηνία). . . . .

Συμπληρωματικά Έγγραφα: % και Αμοιβή για τις προκαταβολές σύμφωνα με τα άρθρα 5α) και 5β)

(επικεφαλίδα με την επωνυμία της ΕΘΝΟFACT) Προς: . . . . . (επωνυμία προμηθευτή και διεύθυνση)

Αμοιβή χορήγησης προκαταβολών

Με αναφορά στα άρθρα 5α) και β) της συμφωνίας Factoring που συνομολογήθηκε μεταξύ μας την . . . . . (ημερομηνία) . . . . . , με το παρόν έγγραφο επιβεβαιώνουμε ότι θα προβαίνουμε σε χορήγηση προκαταβολών επί εγκριμένων /μη εγκριμένων πωλήσεων που θα εκχωρείτε σε μας με μέγιστο ποσοστό το . . . %. Επί των ποσών που θα προκαταβάλλουμε θα χρεώνουμε τόκους με εφαρμογή επιτοκίου της τάξεως του . . . . %.

Το ποσοστό των προκαταβολών και το επιτόκιο μπορεί να μεταβάλλονται, κάτι που θα σας αναγγέλλεται εγγράφως με συστημένη επιστολή, με έναρξη εφαρμογής από την ημερομηνία που θα υποδεικνύεται στην ανακοίνωση αυτή.

Παρακαλούμε να μας επιβεβαιώσετε την συμφωνία σας στα παραπάνω με την επιστροφή αντιγράφου της επιστολής αυτής δεόντως υπογεγραμμένου.

Με εκτίμηση

ΕΘΝΟFACT Α. Ε

Αποδεκτόν

. . . . . (υπογραφή Προμηθευτή).

. . . . . (ημερομηνία). . . . .

Συμπληρωματικά έγγραφα: Πληρεξούσιο σύμφωνα με τα Άρθρα 6γ) & 7α) (επικεφαλίδα με την επωνυμία του Προμηθευτή)

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ

Εμείς, ... (καταγεγραμμένη εμπορική επωνυμία και διεύθυνση Προμηθευτή) . . . . . , μέσω του . . . . . (όνομα και θέση) . . . . . , ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να μας εκπροσωπεί, με το παρόν αναθέτουμε στην ΕΘΝΟFACT Α. Ε, Πανεπιστημίου 10, Αθήνα, την εκτέλεση εξ ονόματος μας και για λογαριασμό μας των παρακάτω:

1. Να λαμβάνει νόμιμα μέτρα κάθε επιπέδου και ενώπιον κάθε Δικαστηρίου εσωτερικού ή εξωτερικού κατά κάθε πρόσωπο, εταιριών , ιδιωτικών ή δημοσίων οργανισμών σε σχέση με τις πιστώσεις που προέρχονται από πώληση αγαθών/υπηρεσιών από εμάς σ' αυτά τα πρόσωπα, εταιρίες, ιδιωτικούς ή δημόσιους οργανισμούς. Για τον σκοπό αυτό η ΕΘΝΟFACT Α. Ε έχει το δικαίωμα, εξ ονόματος και για λογαριασμό μας, να προσλαμβάνει νομικούς συμβούλους ή δικηγόρους, με επιλογή έδρας οπουδήποτε, καινά προχωρεί σε όποια άλλα, μέτρα μπορεί να είναι αναγκαία για την εκτέλεση αυτής της εντολής, ως επίσης θα έχει την εξουσία να προβαίνει σε διακανονισμούς, συμβιβασμούς και συναλλαγές στις περιπτώσεις που προκύπτουν από τις παραπάνω αναφερθείσες πράξεις.

2. Να εισπράττει τις οφειλές από κάθε πρόσωπο, εταιρίες, ιδιωτικούς ή δημόσιους οργανισμούς που προέρχονται από τις πωλήσεις μας προς κάθε τέτοιο πρόσωπο, εταιρίες, δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης και της ειδικής εξουσίας να οπισθογραφεί επιταγές, συναλλαγματικές, πιστωτικούς ή εξοφλητικούς τίτλους, και κάθε άλλο τραπεζικό έγγραφο που εκδίδεται για λογαριασμό μας, και να καθοδηγεί τις τράπεζες για τον τελικό διακανονισμό αυτών των εγγράφων και εξοφλητικών τίτλων.

3. Η ΕΘΝΟFACT Α. Ε, σε ισχύ αυτής εδώ της πληρεξουσιότητας και στην ευχέρεια της, μπορεί από καιρό σε καιρό να μεταβιβάζει τις παραπάνω εξουσίες σε πρόσωπα ή εταιρίες της επιλογής της, έτσι ώστε οι τελευταίοι να έχουν τις ίδιες εξουσίες που με το παρόν ανατέθηκαν στην ΕΘΝΟFACT Α. Ε

Τόπος και Ημερομηνία

(Υπογραφή Προμηθευτή)

.....

.....

10. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΝΔΟΣΥΜΒΑΤΙΚΑ

Όπως προκύπτει από την μελέτη της παραπάνω σύμβασης, η Εθνική Τράπεζα στα πλαίσια της σύμβασης, θέτει με ακρίβεια τα όρια λειτουργίας του θεσμού του Ραείοπηξ και καθορίζει με σαφήνεια τις ευθύνες όλων των μερών που λαμβάνουν μέρος στη σύμβαση.

Πιο συγκεκριμένα:

- Στο άρθρο 1, ορίζεται η υποχρέωση του προμηθευτή να εκχωρεί όλες τις απαιτήσεις του, έναντι των πελατών του, στην τράπεζα. Επίσης, καθορίζεται το είδος του Factoring που θα χρησιμοποιηθεί (με, χωρίς αναγωγή κλπ). Η τράπεζα, τέλος, στο άρθρο αυτό εξασφαλίζει πως ο προμηθευτής δεν θα προβεί στη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών factoring με άλλες εταιρείες, ούτε θα δώσει άλλη εντολή σε τρίτους για την είσπραξη απαιτήσεων που έχουν εκχωρηθεί στον πράκτορα, ούτε θα τις διαθέσει με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, στοιχεία που αποτελούν σημαντικές εξασφαλίσεις γι'αυτήν.
- Στο άρθρο 2, εξασφαλίζεται η ευχέρεια της τράπεζας να εγκρίνει αυθαίρετα τις πιστώσεις τις οποίες θα παράσχει στους πελάτες του προμηθευτή της, ενώ καθορίζεται το όλο πλαίσιο εγκρίσεων των πιστώσεων, στοιχεία που διαφυλάσσουν την τράπεζα από μελλοντικές αμφισβητήσεις από την πλευρά του προμηθευτή της.

- Στο άρθρο 3, αναφέρονται αναλυτικά οι προϋποθέσεις στις οποίες υπόκεινται η εκχώρηση των πιστώσεων και η εγγύηση της τράπεζας, και εξασφαλίζεται η τράπεζα νομικά στις περιπτώσεις όπου οι προϋποθέσεις δεν πληρούνται.
- Στο άρθρο 4, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο θα πληρώνονται οι εκχωρηθείσες απαιτήσεις, στοιχείο που διαφυλάσσει την τράπεζα από μελλοντικές παραλλαγές απαιτήσεις του προμηθευτή.
- Στο άρθρο 5, παρουσιάζεται ο τρόπος παροχής των προκαταβολών στον προμηθευτή και καθιερώνεται η ευχέρεια της τράπεζας να αποφασίζει ελεύθερα για την πραγματοποίηση ή μη των προκαταβολών αυτών.
- Στο άρθρο 6, καθορίζεται η υποχρέωση του προμηθευτή να απέχει από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ πελάτη και τράπεζας. Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται η τράπεζα απέναντι στον κίνδυνο πιθανής μη εκχώρησης επιταγών σε αυτήν.
- Στο άρθρο 7, εξασφαλίζονται οι νομικές ενέργειες της τράπεζας έναντι ανεξόφλητων ποσών.
- Στο άρθρο 8, ορίζεται η υποχρέωση του προμηθευτή να αποστέλλει μηνιαίως στην τράπεζα την κίνηση των λογαριασμών όλων των πελατών του. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί η τράπεζα να επαληθεύει τις χρεώσεις και τις πιστώσεις των λογαριασμών με τις επιταγές που έχει στα χέρια της.
- Στο άρθρο 9, εξουσιοδοτείται η τράπεζα ελεύθερα να προβαίνει σε διοικητικούς και λογιστικούς ελέγχους των πελατών του προμηθευτή της. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί η τράπεζα ανά πάσα στιγμή να γνωρίζει την οικονομική κατάσταση των πελατών και να παίρνει τα αντίστοιχα μέτρα απέναντι τους όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο.
- Στο άρθρο 10, καθορίζεται η διάρκεια και η λήξη της σύμβασης και διευθετούνται λεπτομέρειες αναφορικά με την είσπραξη απαιτήσεων που συμπίπτουν με την λήξη της σύμβασης. Τούτο, Αποτελεί εξασφάλιση σημαντική για την τράπεζα, μια και είναι πιθανόν να χάσει σημαντικές προμήθειες από ανεκχώρητες απαιτήσεις αυτού του είδους.

- Τέλος στο άρθρο 11, αναφέρονται κάποιες τελευταίες λεπτομέρειες, οι οποίες αποτελούν τυπικό μέρος της σύμβασης

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από την ένταξη του στην Ευρώπη, το Factoring έχει εξαπλωθεί γρήγορα και υπάρχουν αρκετές μεγάλες εταιρίες στον τομέα αυτό. Οι περισσότερες από αυτές έχουν την υποστήριξη των Τραπεζών με κοινά κεφάλαια, ενώ εμπορικές τράπεζες μερικές φορές εμπλέκονται με ιδιωτικά κεφάλαια όπως π.χ. μεγάλων κατασκευαστών. Το Factoring θεωρείται ως η φυσική προέκταση των υπηρεσιών που προσφέρονται από τις Τράπεζες και τις χρηματοδοτικές εταιρίες.

Ειδικά για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, το Factoring κλείνοντας πια 5 χρόνια λειτουργίας αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι του δικτύου με πολύ σημαντικές προμήθειες, αλλά και πολύ μεγάλους κινδύνους. Τους κινδύνους αυτούς, η Εθνική Τράπεζα τους διαχειρίζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, με την αποτελεσματική συνεργασία των τμημάτων Marketing, της Διεύθυνσης Πίστης αλλά και των Χρηματοδοτικών Κέντρων. Επίσης, η Τράπεζα έχει προσπαθήσει νομικά να καλύπτεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και έτσι ενδοσυμβατικά εξασφαλίζεται έναντι οποιουδήποτε μελλοντικού προβλήματος

Σήμερα το Factoring χρησιμοποιείται σε πολλές διαφορετικές βιομηχανίες μερικές από τις οποίες για παράδειγμα είναι: υποδηματοποιία, υφαντουργία, παιχνίδια, πορσελάνες, τρόφιμα, ηλεκτρονικά, ελαφρά μηχανήματα, χαρτί, δερμάτινα είδη, οικιακές συσκευές κλπ. Χρησιμοποιείται επίσης περισσότερο από κάποιες εταιρίες παροχής υπηρεσιών, παρά πώλησης προϊόντων. Πάντως, υπάρχουν πολλοί τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου όπου το factoring μπορεί να είναι χρήσιμο, αλλά στους οποίους αυτή η σχετικά πρόσφατη χρηματοδοτική υπηρεσία δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη. Το γεγονός αυτό, μαζί με την αυξανόμενη εξέλιξη της εσωτερικής οργάνωσης του ίδιου του factor σηματοδοτεί την μελλοντική ανάπτυξη του Factoring, τόσο στον εσωτερικό, όσο και στον διεθνή χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

1. 0 ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΣΑΝ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΟΥ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Τα τραπεζικά ιδρύματα, ως επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα, για να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν τους δείκτες αποδοτικότητάς τους, να επιβιώσουν μέσα στον εθνικό και διεθνή τραπεζικό ανταγωνισμό αλλά και για να συμβάλλουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας τους, βασίζονται κατά κύριο λόγο στο ανθρώπινο δυναμικό τους. Το ποσοστό μάλιστα της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού στην προστιθέμενη αξία των υπηρεσιών που παράγει η τραπεζική επιχείρηση είναι πολύ υψηλό. Ας αναφερθεί χαρακτηριστικά πως για ορισμένους μελετητές, το ποσοστό αυτό προσεγγίζει τα όρια ασφαλούς λειτουργίας, αν όχι επιβίωσης, μιας επιχείρησης.

Οι ελληνικές τράπεζες, παρά την εντατική χρήση των νέων τεχνολογιών από την αρχή ήδη της δεκαετίας του 60, εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να βασίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό την λειτουργία τους στον ανθρώπινο παράγοντα. Πάντως, τον τελευταίο καιρό πολλαπλασιάζονται οι ενδείξεις μιας ουσιαστικής προσπάθειας των ελληνικών τραπεζών προς την κατεύθυνση της κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού τους και μιας εντατικότερης χρήσης των νέων τεχνολογιών.

Πρέπει να γίνει σαφές όμως, πως με τον όρο εκσυγχρονισμός και νέες τεχνολογίες δεν εννοούμε μόνο ένα σύνολο εναλλακτικών τεχνολογικών συστημάτων που η πρόοδος της ηλεκτρονικής επιστήμης έχει κάνει αξιοποιήσιμα από τις τράπεζες, αλλά και όλες εκείνες τις νέες μορφές οργάνωσης και διεκπεραίωσης των εργασιών, που σε συνδυασμό με τα συστήματα αυτά συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων.

Οι τράπεζες του σήμερα λοιπόν καλούνται παγκοσμίως, σε διαφορετικό βαθμό βέβαια ανάλογα με τη χώρα και το περιβάλλον που λειτουργούν, να αντιμετωπίσουν μια πρόκληση-στόχο. Ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον, ο ταχύς ρυθμός τεχνολογικής ανάπτυξης, ένα μεταβαλλόμενο κανονιστικό περιβάλλον, κάποιες ανησυχητικές τάσεις στον τραπεζικό τομέα, καθώς και ένα ολοένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον συμβάλλουν στο να δοθεί έμφαση στην ορθολογικότερη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την αλλαγή του τρόπου διοίκησης των τραπεζικών οργανισμών.

Οι νέες συνθήκες λειτουργίας των αγορών, κατέστησαν αναγκαία την προώθηση σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών στην οργάνωση και διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο καταστήματος όσο και σε επίπεδο διοικητικών μηχανισμών, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση της πελατείας, την προώθηση μέσω των τραπεζικών δικτύων και άλλων, πέραν των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, την αποτελεσματικότερη διαχείριση των ισολογισμών τους και την αμεσότερη εποπτεία όλης της χρηματοοικονομικής λειτουργίας τους.

Φυσικά, άμεση απόρροια του εκσυγχρονισμού ενός τραπεζικού οργανισμού είναι, μεταξύ άλλων, και η δυνατότητα του να αντιμετωπίσει επιτυχώς τον ανταγωνισμό στον τομέα της προσφοράς νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, ανταγωνισμού που μετά την απελευθέρωση των αγορών και της κίνησης κεφαλαίων τείνει να προσλάβει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις.

Από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω γίνεται φανερό ότι ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος επηρεάζεται από τις συνθήκες και τάσεις που επικρατούν παγκοσμίως, αλλά και από την ανάγκη εναρμόνισής του με τις κοινοτικές οδηγίες αφού η χώρα μας είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από την αρχή της δεκαετίας του '70 ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα άρχισε να εντείνεται. Πολλές κυβερνήσεις εφάρμοσαν πολιτική απελευθέρωσης της λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και διευκόλυνσης των αγορών να ανταγωνίζονται πιο ελεύθερα. Η τεχνολογία άρχισε να έχει μεγαλύτερη συμμετοχή στο στρατηγικό σχεδιασμό των τραπεζών και το σύνθημα για εκσυγχρονισμό επικράτησε πλήρως. Η βελτίωση των μεγεθών της παγκόσμιας οικονομίας σηματοδότησε πολλές αλλαγές που με τη σειρά τους δημιούργησαν ανάγκες για νέες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες: ο δανεισμός από κοινοπραξίες τραπεζών και η κατακόρυφη αύξηση της κυκλοφορίας των Ευρω-ομολόγων είναι δύο μόνο από τα παραδείγματα που ενδεικτικά αναφέρουμε. Το παγκόσμιο εμπόριο αναπτύχθηκε γρήγορα. Διεθνής ή πολυεθνής τραπεζική εξυπηρέτηση ξεπήδησε καθώς οι τράπεζες ακολούθησαν τους μεγάλους πελάτες τους στις διεθνείς δραστηριότητες τους. Οι Ευρω-αγορές αναπτύχθηκαν με αξιοσημείωτο ρυθμό ανταποκρινόμενες στην ανάγκη για λιγότερο κανονιζόμενες χρηματαγορές, που στο μεταξύ έγιναν πιο ολοκληρωμένες διεθνώς.

Ο εκσυγχρονισμός των τραπεζικών ιδρυμάτων που συντελέστηκε τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει στη δημιουργία νέων θεσμών και στην προσφορά περισσότερων χρηματοοικονομικών προϊόντων . Ένας τέτοιος θεσμός είναι και η έκδοση πιστωτικών καρτών.

Η έκδοση πιστωτικών καρτών από τις Τράπεζες είναι ένας θεσμός που ευδοκίμησε κυρίως στις χώρες του εξωτερικού και ο οποίος τα τελευταία χρόνια έχει εισαχθεί με επιτυχία στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδας, με αποτέλεσμα όλες σχεδόν οι ελληνικές Τράπεζες και φυσικά και η Εθνική, να έχουν υιοθετήσει την έκδοση των καρτών αυτών. Ο λόγος που συνέβηκε αυτό, είναι ότι η ελληνική οικονομία έχει σημειώσει τα τελευταία χρόνια μεγάλα βήματα προόδου και ανάπτυξης, γεγονός που ώθησε τις τράπεζες στον εκσυγχρονισμό τόσο του ανθρώπινου δυναμικού, όσο και του τεχνολογικού εξοπλισμού τους αντίστοιχο με αυτόν των τραπεζών του εξωτερικού. Παράλληλα, η διεύρυνση του ρόλου των τραπεζών στην άσκηση της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής συνέβαλε αφενός στην επίτευξη των κριτηρίων σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας με τα αντίστοιχα των ευρωπαϊκών χωρών, αφετέρου στην παροχή νέων και περισσότερων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών όπως τα προσωπικά-καταναλωτικά δάνεια, οι λογαριασμοί επιταγών κ. λ. π.

Η επιτυχής εισαγωγή των πιστωτικών καρτών στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα φαίνεται από το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των οικονομούντων ατόμων, καταναλωτικών και παραγωγικών, χρησιμοποιεί τις πιστωτικές κάρτες για την διεκπεραίωση των συναλλαγών τους και για την χρησιμοποίηση των ειδικών προνομίων που αυτές προσφέρουν.

Από στατιστικές έρευνες που έχουν διενεργηθεί, αποδεικνύεται ότι το 41% των ατόμων χρησιμοποιούν τις πιστωτικές κάρτες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Ειδικά, μέσα στο 1999 στην Εθνική τράπεζα παρατηρήθηκε ένας διπλασιασμός στην έκδοση καρτών και καταναλωτικών δανείων . Στη χώρα μας κυκλοφορούν σήμερα περίπου 1.4 εκατομμύρια πιστωτικές κάρτες και είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει σημαντική αύξηση στο μέλλον αφού οι χρήστες των καρτών είναι λιγότεροι από τον εν δυνάμει πληθυσμό της Ελλάδας που πληροί τις προϋποθέσεις εκείνες για την απόκτηση πιστωτικής κάρτας. Αυτός ο πληθυσμός υπολογίζεται ότι ανέρχεται στα 4. 700. 000

άτομα και αυτό πάντως που θα αυξηθεί πιο γρήγορα είναι ο βαθμός χρήσης της κάρτας σε συνδυασμό με τη διεύρυνση του φάσματος χρήσης της σε νέες κατηγορίες επιχειρήσεων.

Οι δυνατότητες των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών αυξάνονται συνεχώς. Οι παροχές και καλύψεις που προσφέρουν τοποθετούν τα χαρτονομίσματα σε δεύτερη θέση με συνέπεια τη θέση τους να παίρνει σταδιακά και με ταχύτατους ρυθμούς το 'πλαστικό χρήμα'. Το πλαστικό χρήμα βρήκε πρόσφορο έδαφος κυρίως λόγω της διεθνοποίησης των συναλλαγών και των τεχνολογικών εξελίξεων. Διεθνώς οι πιστωτικές κάρτες έχουν κυριαρχήσει στην αγορά και ήδη έχουν προχωρήσει σε νέες εξελιγμένες μορφές, όπως κάρτες co branded, affinity, smart cards, prepaid cards με αποτέλεσμα στις ανεπτυγμένες χώρες να αντιστοιχεί σε κάθε άτομο μία έως τρεις κάρτες.

Η Ελλάδα απέχει ακόμη από τα διεθνή πρότυπα, επειδή είναι γεγονός ότι είναι μια χώρα που δε δέχεται εύκολα τις νέες εξελίξεις και καινοτομίες. Ο θεσμός των πιστωτικών καρτών ξεκίνησε από τη δεκαετία του '60 με την πρωτοεμφανισθείσα κάρτα Diners και αργότερα με την κάρτα της Εθνικής Τράπεζας της ΕΘΝΟΚΑΡΤΑΣ, η οποία εκδόθηκε το 1972. Η μεγάλη όμως εξάπλωση και χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών σημειώθηκε τη δεκαετία του '90. Ο αριθμός όμως των πιστωτικών καρτών παρουσιάζει μια αρκετά σημαντική άνοδο τελευταία, η οποία θα ενταθεί τα επόμενα χρόνια, κυρίως γιατί η είσοδος στην αγορά νέων προϊόντων ανεβάζει το βαθμό ευαισθητοποίησης του κοινού ως προς το ότι υπάρχει ένας εναλλακτικός τρόπος συναλλαγών πέρα από τα μετρητά, που για πολύ κόσμο ήταν η φυσική λύση. Το καταναλωτικό κοινό ανταποκρίνεται με αυξανόμενους ρυθμούς όχι μόνο στην προσφερόμενη δυνατότητα για πίστωση αλλά και στη χρήση του πλαστικού χρήματος σαν μέσο πληρωμών.

Είναι βέβαιο ότι στο μέλλον όλες οι συναλλαγές θα μπορούν να γίνονται με κάποια μορφή πλαστικού χρήματος. Μέχρι το τέλος του 2000 οι πιστωτικές κάρτες και οι ηλεκτρονικές συναλλαγές λέγεται ότι θα έχουν κατακλύσει τη ζωή των Ελλήνων. Αυτό θα συμβεί γιατί και στην Ελλάδα υπάρχουν μεγάλοι τραπεζικοί οργανισμοί που μπορούν να επενδύσουν στην τεχνολογία που είναι απαραίτητη για την καθιέρωση του πλαστικού χρήματος σαν το προσφορότερο μέσο συναλλαγών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ότι η Εθνική Τράπεζα προέβη σε μείωση του προσωπικού της κατά την

περίοδο 1991-92 και σε ταυτόχρονη τοποθέτηση κεφαλαίων για την αγορά μηχανημάτων αυτόματων συναλλαγών (ΑΤΜ). Σήμερα το 1/4 των καθημερινών αναλήψεων της τράπεζας γίνεται από τα ΑΤΜς . ενώ η επένδυση αυτή οδήγησε και στην αύξηση της παραγωγικότητας, αφού υπολογίζεται ότι ένας γκισές εκτελεί καθημερινά 100-300 συναλλαγές έναντι περισσότερων των 100. 000 που εκτελούνται ταυτόχρονα στο δίκτυο ΑΤΜς της Εθνικής τράπεζας.

- Οφέλη των τραπεζών από την έκδοση πιστωτικών καρτών

Οι Τράπεζες, από την πλευρά τους, καρπώνονται πολλά οφέλη από την έκδοση και τη χορήγηση των πιστωτικών καρτών. Τα οφέλη αυτά προέρχονται από το γεγονός ότι εκμεταλλεύονται στο έπακρο την καταναλωτική επιθυμία των οικονομούντων ατόμων καθώς και ότι τα άτομα στις περισσότερες περιπτώσεις δεν κάνουν σωστή χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών .

Οι άνθρωποι σε κάθε χρονική στιγμή έχουν ένα συγκεκριμένο αριθμό αναγκών τις οποίες επιδιώκουν να ικανοποιήσουν. Έτσι, καθημερινώς επιδίδονται σε ένα συνεχή αγώνα απόκτησης καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών για την ικανοποίηση των αναγκών τους. Είναι αυτονόητο, όμως, ότι το πλήθος των αγαθών που θα αποκτήσει-αγοράσει εξαρτάται άμεσα από το διαθέσιμο εισόδημα του το οποίο δεν επαρκεί για την πλήρη ικανοποίηση των αναγκών του. Πόσες φορές επιθυμούσαμε να αγοράσουμε ένα αγαθό αλλά δεν το αγοράσαμε γιατί δεν είχαμε την απαραίτητη ποσότητα ρευστών διαθεσίμων; Αυτήν ακριβώς την επιθυμία έρχονται να καλύψουν οι πιστωτικές κάρτες οι οποίες παρέχουν στο κάτοχο τους τη δυνατότητα πραγματοποίησης αγορών ή και αναλήψεων μετρητών, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, τα ποσά των οποίων χρεώνονται σε ανοικτό λογαριασμό προκαθορισμένου ανώτατου ύψους, το οποίο καθορίζεται από το εκάστοτε πιστωτικό όριο. Ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται με τις καταβολές του κατόχου ο οποίος έχει την ευχέρεια τμηματικής ή ολοσχερής εφάπαξ εξόφλησης του χρεωστικού υπολοίπου.

Η λανθασμένη χρησιμοποίηση των καρτών προέρχεται από πολλούς παράγοντες όπως η έλλειψη κατάλληλης πληροφόρησης από την πλευρά των ατόμων ή η υπερβάλλουσα καταναλωτική επιθυμία η οποία σε πολλές περιπτώσεις έχει οδηγήσει σε αγορές αγαθών και υπηρεσιών που ξεπερνούν το πιστωτικό όριο της κάρτας, αλλά

ακόμα και σε περιπτώσεις που το άτομο να μην είναι σε θέση να καλύψει τις οφειλές του. Τα οφέλη τότε για την τράπεζα είναι πολύ περισσότερα, γιατί με τις επιβαρύνσεις που επιβάλλει στους δικαιούχους των καρτών όπως π. χ. οι τόκοι υπερημερίας, καταφέρνει και πετυχαίνει την είσπραξη μεγαλύτερων ποσών από τα αναμενόμενα. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Εθνική τράπεζα το 10% του συνόλου των πιστωτικών καρτών μεταφέρονται στην οριστική καθυστέρηση .

Πέρα όμως από τα οφέλη που έχει η τράπεζα από την καθυστερημένη εξόφληση των απαιτήσεων της, οι τράπεζες έχουν έσοδα και από τις συνδρομές και προμήθειες που εισπράττουν από τους δικαιούχους των καρτών. Όλοι οι κάτοχοι των καρτών είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν ένα μικρό ποσό για ετήσια συνδρομή, το οποίο όμως αναλογιζόμενοι ότι προέρχεται από ένα μεγάλο αριθμό δικαιούχων, τότε τα έσοδα της τράπεζας είναι αξιοσημείωτα. Έπειτα, η εταιρεία που συμβάλλεται συγκεκριμένα με την Εθνική Τράπεζα είναι υποχρεωμένη να καταβάλλει στην εθνική ένα 1,5%-4,72% του συνόλου των συναλλαγών που εκτελεί.

Η απόκτηση πιστωτικής κάρτας ενέχει το πλεονέκτημα ότι προσφέρει ένα σημαντικό αριθμό διευκολύνσεων και προνομίων με μια μικρή σχετικά επιβάρυνση από τη μεριά των ατόμων. Ωστόσο, η κατοχή και χρησιμοποίηση πιστωτικών καρτών προϋποθέτει και την ύπαρξη μιας σειράς υποχρεώσεων που χρειάζεται να εκπληρωθούν για τη σωστή συνεργασία και φερεγγυότητα με τις τράπεζες.

• Τρόπος Απόκτησης Πιστωτικών Καρτών

Ο πελάτης που ενδιαφέρεται να αποκτήσει μια πιστωτική κάρτα, καλείται να συμπληρώσει μια αίτηση που του δίνεται από την Τράπεζα. Σε αυτήν την αίτηση αναγράφει τα προσωπικά του στοιχεία, όπως το ονοματεπώνυμο του, την οικογενειακή του κατάσταση την ημερομηνία και τόπο γέννησης καθώς και τον αριθμό του φορολογικού του μητρώου (ΑΦΜ). Ακόμη, αναφέρει στοιχεία σχετικά με την επαγγελματική του κατάσταση και την κατοικία στην οποία διαμένει. Έπειτα από τη δήλωση για τη διεύθυνση στην οποία επιθυμεί να αποστέλλεται το εκκαθαριστικό σημείωμα της τράπεζας, ο πελάτης αναφέρει στοιχεία σχετικά με το εισόδημα του και την περιουσιακή του κατάσταση, όπως το ετήσιο εισόδημα του, την ύπαρξη ιδιόκτητου ακινήτου και αυτοκινήτου καθώς και την ασφαλιστική εταιρεία με την οποία έχει

υπογράψει σύμβαση παροχής υπηρεσιών. Αυτές οι πληροφορίες είναι πολύ χρήσιμες για την τράπεζα γιατί της επιτρέπουν, σε συνεργασία με το διατραπεζικό σύστημα Τειρεσίας, να ελέγχουν το άτομο στο οποίο προορίζεται η έκδοση καρτών και να προσδίδουν σε αυτό μια βαθμολογία με βάση την οποία κρίνεται αν το άτομο θα πάρει την κάρτα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το σύστημα Τειρεσίας έχει δημιουργηθεί από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και μέσω αυτού οι Τράπεζες είναι σε θέση να παίρνουν όλες τις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες για την γενικότερη οικονομική συμπεριφορά του πελάτη που ενδιαφέρεται για την απόκτηση μιας πιστωτικής κάρτας καθώς και για την χορήγηση δανείου ή δημιουργίας λογαριασμού επιταγών. Γι' αυτό το λόγο, ο πελάτης είναι υποχρεωμένος να συνάπτει μαζί με την αίτηση αυτή και φωτοτυπία του τελευταίου εκκαθαριστικού της εφορίας ή της τρέχουσας μισθοδοτικής του κατάστασης.

Σε περίπτωση ύπαρξης πρόσθετου μέλους που επιθυμεί να χρησιμοποιεί την πιστωτική κάρτα για την διεκπεραίωση των συναλλαγών του στην αίτηση για την απόκτηση της, ο ενδιαφερόμενος είναι υποχρεωμένος να καταγράψει τα αντίστοιχα στοιχεία για το άτομο αυτό παρόμοια με τα παραπάνω.

Έπειτα από την εξέταση των στοιχείων που αναγράφονται στην αίτηση η Εθνική Τράπεζα με τη συνεργασία της Ε. Α. Ε. Δ. Ο εκδίδει και χορηγεί στον αντισυμβαλλόμενο την πιστωτική κάρτα που επιθυμεί να αποκτήσει. Με την απόκτηση όμως, της κάρτας ο αντισυμβαλλόμενος αναλαμβάνει να εκπληρώσει ένα σύνολο υποχρεώσεων που ισχύουν και στην περίπτωση χορήγησης περισσότερων καρτών, αλλά και να συμφωνήσει με ορισμένους ισχύοντες όρους.

• Υποχρεώσεις - Όροι Χρήσης της Κάρτας

Η κάρτα στην οποία αναγράφεται το όνομα του κατόχου ανήκει και παραμένει στην κυριότητα της Τράπεζας και ως εκ τούτου ο κάτοχος και μόνο αυτός αποκτά το δικαίωμα χρήσης της κάρτας χωρίς να δύναται να τη μεταβιβάσει σε άλλο άτομο. Αμέσως, μόλις ο κάτοχος παραλαμβάνει την κάρτα του είναι υποχρεωμένος να την υπογράψει στον ειδικό χώρο για το σκοπό αυτό και είναι υπεύθυνος για τη γνησιότητα της υπογραφής του.

Με την χορήγηση της κάρτας, η Τράπεζα χορηγεί επίσης στον κάτοχο τον Προσωπικό Αριθμό Αναγνώρισης (PIN), ο οποίος ισοδυναμεί με την υπογραφή του, είναι αυστηρά προσωπικός και ο κάτοχος είναι υποχρεωμένος να τον απομνημονεύει και να μην τον αναγράφει πάνω στην κάρτα. Το PIN χρησιμοποιείται παράγεται ηλεκτρονικά κάτω από απόλυτα ελεγχόμενες συνθήκες ασφαλείας, είναι εντελώς αδύνατη η αναπαραγωγή του και αποτυπώνεται σε ειδικό έντυπο, το οποίο αποστέλλεται στον κάτοχο με απλό ταχυδρομείο. Το PIN χρησιμοποιείται μόνο σε συνδυασμό με την κάρτα στην οποία αντιστοιχεί και παρέχει στο δικαιούχο πρόσθετες δυνατότητες πραγματοποίησης συναλλαγών είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό με τις επιχειρήσεις που έχουν αναρτημένα τα σήματα της κάρτας του καθώς επίσης δυνατότητα να πραγματοποιεί αναλήψεις μετρητών ανάλογα με το εκάστοτε πιστωτικό όριο, από τα Τραπεζικά Καταστήματα και από τα Μηχανήματα Αυτόματης Συναλλαγής (ATM) που φέρουν τα σήματα της κάρτας.

Οι συναλλαγές ολοκληρώνονται είτε με την υπογραφή των χρεωστικών δελτίων ή των αποδείξεων από τον κάτοχο της κάρτας, είτε με την πληκτρολόγηση του PIN στις συσκευές ATM που παρέχουν αυτήν την δυνατότητα. Με την υπογραφή αυτή ο κάτοχος εξουσιοδοτεί ανέκκλητα την Τράπεζα να εξοφλεί το αντίτιμο των παραπάνω συναλλαγών του, που καλύπτεται με την υπογραφή του και να χρεώνει με το αντίτιμο αυτό το λογαριασμό της κάρτας του. Η πραγματοποίηση συναλλαγών με την πιστωτική κάρτα, πρέπει να γίνεται με ευθύνη του κατόχου πάντοτε μέσα στο πιστωτικό όριο, που ανακοινώνεται στον κάτοχο κατά την χορήγηση της κάρτας. Η Τράπεζα υπολογίζει την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε υποψηφίου κατόχου και εγκρίνει την έκδοση της κάρτας με το αντίστοιχο πιστωτικό όριο, το οποίο η τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να μεταβάλει οποτεδήποτε. Η τράπεζα, επιπλέον, παρέχει την δυνατότητα καθορισμού ανώτατου ορίου μηνιαίων συναλλαγών, το οποίο δύναται να είναι μεγαλύτερο του πιστωτικού ορίου, δίνοντας έτσι στον κάτοχο τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει συναλλαγές καθ' υπέρβαση του πιστωτικού ορίου για την κάλυψη εξαιρέτων και ιδιαίτερων αναγκών του.

Αυτό μπορεί να συμβεί με την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος θα εξοφλήσει το ποσό της υπέρβασης μαζί με το ποσό της τρέχουσας οφειλής του εντός της καθορισμένης ημερομηνίας εξόφλησης. Η τράπεζα και η Ε. Α. Ε. Δ. Ο μέσα στο πλαίσιο

των προσφερόμενων υπηρεσιών τους, γνωστοποιούν στον κάτοχο τις τυχόν προσφορές ή ευνοϊκούς όρους χρήσης της κάρτας του με τα διάφορα καταστήματα που φέρουν το σήμα της χωρίς όμως να εμπλέκεται στις σχέσεις μεταξύ κατόχου και επιχείρησης. Ως εκ τούτου ο κάτοχος δεν δικαιούται να προβάλλει έναντι της Τράπεζας οποιονδήποτε ένσταση ή απαίτησης που έχει κατά της επιχείρησης παρά μόνο όταν αυτή εκδώσει υπέρ του κατόχου πιστωτικό σημείωμα στην τράπεζα, οπότε με τη σειρά της η τράπεζα θα πιστώσει με το ισόποσο το λογαριασμό του κατόχου .

Μια φορά το μήνα, η Τράπεζα κάνει εκκαθάριση των δοσοληψιών του κατόχου, όπως προκύπτουν από την κίνηση της κάρτας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό συνυπολογίζοντας τις διάφορες επιβαρύνσεις και τόκους που συνοδεύουν αυτές τις συναλλακτικές πράξεις. Αυτές γνωστοποιούνται στους κατόχους με την αποστολή του εκκαθαριστικού σημειώματος, μέσω απλού ταχυδρομείου, στο οποίο απεικονίζονται όλες οι συναλλαγές της μηνιαίας περιόδου, οι τόκοι, τα έξοδα, το συνολικό ποσό της οφειλής, το ελάχιστο ποσό που πρέπει να καταβληθεί για την περίπτωση χρήσης της παρεχόμενης πίστωσης καθώς και η ημερομηνία μέχρι την οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί η καταβολή. Επιπλέον στο εκκαθαριστικό σημείωμα καταχωρούνται ειδικά μηνύματα αναφορικά με την αλλαγή του επιτοκίου, την καθυστέρηση στην αποπληρωμή του λογαριασμού, την υπέρβαση του πιστωτικού, κινήτρων για νέες αγορές, και εφόσον βέβαια συντρέχει μια από αυτές τις περιπτώσεις.

Ο κάτοχος μπορεί να επιλέξει είτε την καταβολή του συνολικού ποσού της οφειλής του όπως εμφανίζεται στους λογαριασμούς, είτε την καταβολή του ποσού της μηνιαίας δόσης, που αναγράφεται κάτω από την ένδειξη «Ελάχιστη Καταβολή» και Αποτελεί σήμερα το 10% της εκάστοτε οφειλής του κεφαλαίου με ελάχιστο ποσό τις 5.000 δρχ. προσαυξημένων των λοιπών επιβαρύνσεων που προβλέπονται στην σύμβαση. Όταν ο δικαιούχος εξοφλήσει τις οφειλές του εντός των καθορισμένων χρονικών ορίων, εξουσιοδοτεί την τράπεζα να προχωρήσει σε πίστωση του λογαριασμού που διατηρεί κατά το ποσό του συνόλου της οφειλής ή κατά το ποσό της ελάχιστης καταβολής (δόσης).

Ο δικαιούχος εφόσον είναι συνεπής ως προς τις υποχρεώσεις του προς την τράπεζα και την εκπλήρωση των οφειλών του, τότε η τράπεζα ανανεώνει την πιστωτική του κάρτα περιοδικά, συνήθως κάθε ένα χρόνο. Ο κάτοχος από την πλευρά του έχει την

δυνατότητα να επιλέξει ο ίδιος αν επιθυμεί την έκδοση νέας κάρτας ή όχι. Σε κάθε περίπτωση όμως είναι υποχρεωμένος να γνωστοποιεί στην τράπεζα τις προθέσεις του το αργότερο μέχρι το τέλος του μήνα λήξης της παλαιάς του κάρτας. Αν ο πελάτης δεν επιθυμεί την ανανέωση της κάρτας του, οφείλει να το γνωρίσει στην τράπεζα, με συστημένη επιστολή, δύο τουλάχιστον μήνες πριν από την λήξη της, αλλιώς σε αντίθετη περίπτωση επιβαρύνεται με την ετήσια συνδρομή της νέας κάρτας που θα εκδοθεί.

Η τράπεζα, σε περίπτωση παράβασης από τον κάτοχο οποιουδήποτε από τους όρους της σύμβασης διατηρεί το δικαίωμα να καταγγείλει την αντίστοιχη σύμβαση και να ακυρώσει την κάρτα ειδοποιώντας με ειδικό έγγραφο τον κάτοχο καθώς και τις επιχειρήσεις που έχουν αναρτημένα τα σήματα της κάρτας. Στην περίπτωση αυτή ο κάτοχος είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει το σύνολο της ανεξόφλητης οφειλής του μέχρι την ημερομηνία πληρωμής του μηνιαίου λογαριασμού που ακολουθεί αμέσως μετά την καταγγελία, σε διαφορετική περίπτωση καθίσταται υπερέμμερος και τότε η αντιμετώπιση του από την πλευρά της τράπεζας διαφέρει. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χρήση της κάρτας μετά την ημερομηνία λήξης της ισχύος της, που αναγράφεται πάνω στην κάρτα, ή μετά την ακύρωση της είναι μια πράξη που απαγορεύεται ρητώς και τιμωρείται ποινικώς. Ο κάτοχος σε αυτές τις περιπτώσεις είναι υποχρεωμένος να καταστρέψει την κάρτα ή να την παραδώσει στην τράπεζα ή ακόμα σε εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο αυτής.

Τέλος, η τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα τροποποίησης των όρων της σύμβασης εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος. Τροποποίηση της σύμβασης υπάρχει σε πολλές περιπτώσεις εκτός από μεταβολές στο επιτόκιο, στις διάφορες επιβαρύνσεις, στο πιστωτικό όριο και στο όριο των μηνιαίων συναλλαγών όπου δεν υφίσταται τροποποίηση της σύμβασης. Οποιαδήποτε τροποποίηση γνωστοποιείται έγκαιρα στον κάτοχο μέσω του εκκαθαριστικού σημειώματος ή και με απλή επιστολή. Ο δικαιούχος δεν είναι υποχρεωμένος να αποδεχτεί τις μεταβολές ή τις τροποποιήσεις οπότε σε περίπτωση που δεν συμφωνεί οφείλει να διακόψει τις συναλλαγές, να πάψει να χρησιμοποιεί την κάρτα και να την επιστρέψει στην τράπεζα, αλλιώς σε αντίθετη περίπτωση θεωρείται ότι τις αποδέχεται.

2. ΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Εθνική τράπεζα εκδίδει μια μεγάλη γκάμα πιστωτικών καρτών που κάθε μια απευθύνεται σε όλα τα πρόσωπα, φυσικά και νομικά, παρέχοντας τους πολλές διευκολύνσεις και προνόμια. Έτσι οι πιστωτικές κάρτες που εκδίδει η Εθνική τράπεζα είναι οι παρακάτω:

- ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ-MASTERCARD
- VISA
- ΠΡΩΤΗ- MASTERCARD
- EUROCARD
- EXECUTIVE EUROCARD

Ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση κάθε μιας κάρτας όσον αφορά τα λειτουργικά στοιχεία, τις τιμές που ισχύουν, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε προϊόντος, την πελατεία στην οποία απευθύνονται και τις ενέργειες που ακολουθούνται για την προώθηση του προϊόντος.

A) ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ -MASTERCARD

Η ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ- MASTERCARD καθιερώθηκε στις 10. 05. 1993 και απευθύνεται σε φυσικά κυρίως πρόσωπα. Η κάρτα αυτή χρησιμοποιείται για την περιοδική εξόφληση δαπανών που πραγματοποιούνται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Το πιστωτικό της όριο κυμαίνεται από τις 300. 000 δρχ. έως τις 1. 200. 000 δρχ. Το επιτρεπόμενο ποσό συναλλάγματος είναι απεριόριστο για τουριστικές δαπάνες σε ξενοδοχεία και εισιτήρια, καθώς και για κάθε είδους συναλλαγές, εφόσον δεν δημιουργείται υπέρβαση του ανώτατου ορίου των 1. 200. 000 δρχ. Η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ανάληψη μετρητών, ανάλογα με το πιστωτικό όριο, με ανώτατο ποσό ανάληψης στην Ελλάδα 300, 000 δρχ. και στο εξωτερικό το ισόποσο όριο των

300. 000 δρχ. σε συνάλλαγμα.

Η εξόφληση του μηνιαίου λογαριασμού της κάρτας πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το ποσό της Ελάχιστης Καταβολής', το οποίο αντιπροσωπεύει το 7. 5% του υπολοίπου του λογαριασμού, προσαυξημένο με τους τόκους που λογίζονται σύμφωνα με το ισχύον επιτόκιο και τα λοιπά έξοδα.

Το ανώτατο όριο των μηνιαίων συναλλαγών καθορίζεται σε ποσοστό 50% πάνω από το αντίστοιχο πιστωτικό όριο με αιχμή της υπέρβασης το ποσό των 300. 000 δρχ. Σε περίπτωση που το υπόλοιπο του λογαριασμού υπερβαίνει το πιστωτικό όριο , τότε το ποσό της Ελάχιστης Καταβολής ' περιλαμβάνει εκτός από την κανονική δόση (7. 5%) και ολόκληρο το ποσό της υπέρβασης. Καθυστέρηση στην εξόφληση του ποσού της ελάχιστης καταβολής, συνεπάγεται επιβάρυνση με τόκους υπερημερίας.

Η ετήσια συνδρομή για ένα κύριο μέλος ανέρχεται στις 10. 000 δρχ. και η αντίστοιχη ενός πρόσθετου μέλους είναι 5. 000 δρχ. Το ενήμερο επιτόκιο είναι το εκάστοτε ισχύον των πιστωτικών καρτών προσαυξημένο με την εισφορά του Ν. 128/75 και τον ΕΦΤΕ (Εδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών). Στην Εθνική τράπεζα το ενήμερο επιτόκιο ανέρχεται στο 17% οποίο είναι μάλιστα το χαμηλότερο από το αντίστοιχο των άλλων τραπεζών. Το επιτόκιο υπερημερίας ισούται με το ενήμερο επιτόκιο προσαυξημένο κατά 2. 5% μονάδες . Οι υπάλληλοι και συνταξιούχοι της Εθνικής Τράπεζας και του ΕΑΕΔΟ έχουν έκπτωση 50% στην ετήσια συνδρομή και 30% στο ενήμερο επιτόκιο. Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στην Ελλάδα είναι:

- 1. 5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ .
- 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1. 000 δρχ συν τον ΕΦΤΕ, για αναλήψεις μέσω των Καταστημάτων της Εθνικής τράπεζας , των ATM και Καταστημάτων άλλων τραπεζών. Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στο εξωτερικό είναι:
- 1% επί του ποσού της ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για ανάληψης σε χώρες της Ευρώπης.
- USD 3. 5 συν ΕΦΤΕ για αναλήψεις σε λοιπές χώρες .

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του προϊόντος είναι ότι προσφέρει το μεγαλύτερο δίκτυο καταστημάτων και ATM 'ς στην Ελλάδα καθώς και πολύ ανταγωνιστικό επιτόκιο σε σχέση με αντίστοιχα προϊόντα του ανταγωνισμού. Αυτό φαίνεται και από τον

παρακάτω πίνακα όπου εμφανίζονται τα επιτόκια που επικρατούν στον τομέα της καταναλωτικής πίστης σε ανταγωνιστικές της Εθνικής τράπεζες και πιο συγκεκριμένα στο τομέα των πιστωτικών καρτών.

		Καταναλωτική Πίστη							
		ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ							
		ΕΘΝΙΚ	Εμπορι	Ιονική	Πίστewς	Εργασίας	EUROBAN	Πειραιώ	CITYBAN
		Η	κή	effec	Εο	Ευ	Εναςία	Κ	Κ
Εθνοδάνε		15.25%	19.00%	17.25%	17.25%	18.50%	20.00%	17.50%	19.75%
ιο		16.00%							
Προσωπι				17.25%	17.25%	18.50%	20.00%	18.50%	
κό		14.50%	17.00%	17.25	25%	16.25%	50%	17.50%	16.00%
Εθνοδάνε		17,25%	18,5%	19,25%	19,5%	21,75%	21%	19,9%	22,02%
ιο									
Ανοιχτό									
Εθνοδάνε									

Η πελατεία στην οποία απευθύνεται η ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ - MASTERCARD είναι σε άτομα και νοικοκυριά με μέσο εισόδημα και σε εμπορικές επιχειρήσεις που ανήκουν στην περιοχή δράσης της μονάδας προκειμένου να συνεργασθούν ως αποδοχείς ΕΘΝΟΚΑΡΤΑΣ - MASTERCARD.

Η προώθηση του προϊόντος γίνεται μέσω direct mail, με την έκδοση καρτών με δωρεάν συνδρομή για ένα χρόνο στους καταθέτες Εθνοταμιευτηρίου, Λογαριασμού Όψεως, Τρεχούμενων, Προθεσμιακών και λογαριασμού καταθέσεων σε συνάλλαγμα και σε επενδυτές. Επίσης με την ανάπτυξη τοπικών προγραμμάτων προώθησης των πωλήσεων της κάρτας μέσω των εμπορικών επιχειρήσεων της περιοχής δράσης της μονάδας.

B) VISA

Η πιστωτική κάρτα VISA έχει καθιερωθεί από τον Φεβρουάριο του 1997 και απευθύνεται σε φυσικά πρόσωπα. Η κάρτα αυτή χρησιμοποιείται για την πληρωμή δαπανών που πραγματοποιούνται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Τα λειτουργικά της στοιχεία καθώς και οι διευκολύνσεις που παρέχει στους δικαιούχους της είναι παρόμοιες με αυτές της Εθνοκάρτας - Mastercard.

Έτσι, το πιστωτικό της όριο κυμαίνεται από τις 300.000 δρχ. έως τις 1.200.000 δρχ. Το επιτρεπόμενο ποσό συναλλάγματος είναι απεριόριστο για τουριστικές δαπάνες σε ξενοδοχεία και εισιτήρια, καθώς και για κάθε είδους συναλλαγές, εφόσον δεν δημιουργείται υπέρβαση του ανώτατου ορίου των 1.200.000 δρχ. Η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ανάληψη μετρητών, ανάλογα με το πιστωτικό όριο, με ανώτατο ποσό ανάληψης στην Ελλάδα 300.000 δρχ. και στο εξωτερικό το ισόποσο όριο των 300.000 δρχ. σε συνάλλαγμα.

Η εξόφληση του μηνιαίου λογαριασμού της κάρτας πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το ποσό της 'Ελάχιστης Καταβολής' το οποίο αντιπροσωπεύει το 7.5% του υπολοίπου του λογαριασμού, προσαυξημένο με τους τόκους που λογίζονται σύμφωνα με το ισχύον επιτόκιο και τα λοιπά έξοδα.

Το ανώτατο όριο των μηνιαίων συναλλαγών καθορίζεται σε ποσοστό 50% πάνω από το αντίστοιχο πιστωτικό όριο με αιχμή της υπέρβασης το ποσό των 300.000 δρχ. Σε περίπτωση που το υπόλοιπο του λογαριασμού υπερβαίνει το πιστωτικό όριο, τότε το ποσό της Ελάχιστης Καταβολής περιλαμβάνει εκτός από την κανονική δόση (7.5%) και ολόκληρο το ποσό της υπέρβασης. Καθυστέρηση στην εξόφληση του ποσού της ελάχιστης καταβολής, συνεπάγεται επιβάρυνση με τόκους υπερημερίας.

Η ετήσια συνδρομή για Ένα κύριο μέλος ανέρχεται στις 10.000 δρχ. και η αντίστοιχη ενός πρόσθετου μέλους είναι 5.000 δρχ. Το ενήμερο επιτόκιο είναι το εκάστοτε ισχύον των πιστωτικών καρτών προσαυξημένο με την εισφορά του Ν. 128/75 και τον ΕΦΤΕ. (Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών). Στην Εθνική τράπεζα το ενήμερο επιτόκιο ανέρχεται στο 17% το οποίο είναι μάλιστα το χαμηλότερο από το αντίστοιχο των

άλλων τραπεζών. Το επιτόκιο υπερημερίας ισούται με το ενήμερο επιτόκιο προσαυξημένο κατά 2. 5% μονάδες . Οι υπάλληλοι και συνταξιούχοι της Εθνικής Τράπεζας και του ΕΑΕΔΟ έχουν έκπτωση 50% στην ετήσια συνδρομή και 30% στο ενήμερο επιτόκιο.

Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στην Ελλάδα είναι:

- 1. 5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ.
- 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1.000 δρχ συν τον ΕΦΤΕ, για αναλήψεις μέσω των Καταστημάτων της Εθνικής τράπεζας , των ATM και Καταστημάτων άλλων τραπεζών. Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στο εξωτερικό είναι:
- 1% επί του ποσού της ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για ανάληψης σε χώρες της Ευρώπης.
- USD 3. 5 συν ΕΦΤΕ για αναλήψεις σε λοιπές χώρες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η κάρτα αυτή είναι ότι προσφέρει ένα εκτενές δίκτυο καταστημάτων και ATM 'ς στην Ελλάδα καθώς και το ανταγωνιστικότερο επιτόκιο της αγοράς σε σχέση με τα επιτόκια που προσφέρουν οι ανταγωνίστριες τράπεζες.

Η εθνική τράπεζα στοχεύει να διανέμει αυτήν την κάρτα σε άτομα και νοικοκυριά με μέσο εισόδημα καθώς και σε εμπορικές επιχειρήσεις που ανήκουν στην περιοχή δράσης της μονάδας . προκειμένου να συνεργασθούν ως αποδοχείς ΕΘΝΟΚΑΡΤΑΣ-VISA.

Η προώθηση του προϊόντος γίνεται μέσω direct mail, με την έκδοση καρτών με δωρεάν συνδρομή για Ένα χρόνο στους καταθέτες Εθνοταμιευτηρίου, Λογαριασμού Όψέως, Τρεχούμενων , Προθεσμιακών και λογαριασμού καταθέσεων σε συνάλλαγμα και

- 1. 5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ.
- 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1. 000 δρχ συν τον ΕΦΤΕ, για αναλήψεις μέσω των Καταστημάτων της Εθνικής τράπεζας , των ATM και Καταστημάτων άλλων τραπεζών. Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στο εσωτερικό είναι:

- 1% επί του ποσού της ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για ανάληψης σε χώρες της Ευρώπης.
- USD 3. 5 συν ΕΦΤΕ για αναλήψεις σε λοιπές χώρες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η κάρτα αυτή είναι ότι προσφέρει ένα εκτενές δίκτυο καταστημάτων και ΑΤΜ 'ς στην Ελλάδα καθώς και το ανταγωνιστικότερο επιτόκιο της αγοράς σε σχέση με τα επιτόκια που προσφέρουν οι ανταγωνίστριες τράπεζες.

Η εθνική τράπεζα στοχεύει να διανέμει αυτήν την κάρτα σε άτομα και νοικοκυριά με μέσο εισόδημα καθώς και σε εμπορικές επιχειρήσεις που ανήκουν στην περιοχή δράσης της μονάδας . προκειμένου να συνεργασθούν ως αποδοχείς ΕΘΝΟΚΑΡΤΑΣ-VISA.

Η προώθηση του προϊόντος γίνεται μέσω direct mail , με την έκδοση καρτών με δωρεάν συνδρομή για Ένα χρόνο στους καταθέτες Εθνοταμιευτηρίου, Λογαριασμού Ώφέως, Τρεχούμενων Προθεσμιακών και λογαριασμού καταθέσεων σε συνάλλαγμα και σε επενδυτές. Επίσης με την ανάπτυξη τοπικών προγραμμάτων προώθησης των πωλήσεων της κάρτας μέσω των εμπορικών επιχειρήσεων της περιοχής δράσης της μονάδας.

Γ) Η ΠΡΩΤΗ - MASTERCARD

Η ΠΡΩΤΗ- MASTERCARD καθιερώθηκε από τις 29. 9. 1995 και τα άτομα στα οποία απευθύνεται για να γίνουν δικαιούχοι είναι κατεξοχήν φυσικά πρόσωπα . Η κάρτα αυτή χρησιμοποιείται για την πληρωμή δαπανών που πραγματοποιούνται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών.

Το πιστωτικό της όριο κυμαίνεται από τις 300. 000 δρχ. έως τις 1. 200. 000 δρχ. Το επιτρεπόμενο ποσό συναλλάγματος είναι απεριόριστο για τουριστικές δαπάνες σε ξενοδοχεία και εισιτήρια , καθώς και για κάθε είδους συναλλαγές, εφόσον δεν δημιουργείται υπέρβαση του ανώτατου ορίου των 1. 200. 000 δρχ. Η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ανάληψη μετρητών . ανάλογα με το πιστωτικό όριο , με ανώτατο ποσό ανάληψης στην Ελλάδα 300. 000 δρχ. και στο εξωτερικό το ισόποσο όριο των 300. 000 δρχ. σε συνάλλαγμα.

Η εξόφληση του μηνιαίου λογαριασμού της κάρτας πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το ποσό της Ελάχιστης Καταβολής', το οποίο αντιπροσωπεύει το 7. 5% του υπολοίπου, του λογαριασμού . προσαυξημένο με τους τόκους που λογίζονται σύμφωνα με το ισχύον επιτόκιο και τα λοιπά έξοδα. Το ανώτατο όριο των μηνιαίων συναλλαγών καθορίζεται σε ποσοστό 50% πάνω από το αντίστοιχο πιστωτικό όριο με αιχμή της υπέρβασης το ποσό των 300.000 δρχ. Σε περίπτωση που το υπόλοιπο του λογαριασμού υπερβαίνει το πιστωτικό όριο , τότε το ποσό της Ελάχιστης Καταβολής ' περιλαμβάνει εκτός από την κανονική δόση (7. 5%) και ολόκληρο το ποσό της υπέρβασης . Καθυστέρηση στην εξόφληση του ποσού της ελάχιστης καταβολής, συνεπάγεται επιβάρυνση με τόκους υπερημερίας.

Η ετήσια συνδρομή για ένα κύριο μέλος ανέρχεται στις 12. 500δρχ. και η αντίστοιχη ενός πρόσθετου μέλους είναι 7. 500 δρχ.

Το ενήμερο επιτόκιο είναι το εκάστοτε ισχύον των πιστωτικών καρτών προσαυξημένο με την εισφορά του Ν. 128/75 και τον ΕΦΤΕ. (Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών). Στην Εθνική τράπεζα το ενήμερο επιτόκιο ανέρχεται στο 17% το οποίο είναι μάλιστα το χαμηλότερο από το αντίστοιχο των άλλων τραπεζών. Το επιτόκιο υπερημερίας ισούται με το ενήμερο επιτόκιο προσαυξημένο κατά 2. 5% μονάδες . Οι υπάλληλοι και συνταξιούχοι της Εθνικής Τράπεζας και του ΕΑΕΔΟ **ΔΕΝ δικαιούνται** να έχουν έκπτωση στην ετήσια συνδρομή και στο επιτόκιο.

Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στην Ελλάδα είναι:

- 1. 5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ.
- 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1. 000 δρχ συν τον ΕΦΤΕ, για αναλήψεις μέσω των Καταστημάτων της Εθνικής τράπεζας , των ATM και Καταστημάτων άλλων τραπεζών. Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών στο εξωτερικό είναι:
- 1% επί του ποσού της ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για ανάληψης σε χώρες της Ευρώπης.
- USD 3. 5 συν ΕΦΤΕ για αναλήψεις σε λοιπές χώρες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η απόκτηση αυτής της κάρτας είναι το μεγαλύτερο δίκτυο καταστημάτων και ATM 'ς στην Ελλάδα καθώς και το χαμηλότερο επιτόκιο της αγοράς -Βεβαίως ένας, σημαντικός αριθμός από ειδικά προνομία και

διευκολύνσεις που παρέχει, και τα οποία αναφέρονται παρακάτω, είναι ένας πρόσθετος λόγος που καθιστά την κάρτα πολύ προσιτή .

Οι πελάτες στους οποίους απευθύνεται η τράπεζα για την διανομή της κάρτας είναι νοικοκυριά με μέσο εισόδημα καθώς και φυσικά πρόσωπα που ενδιαφέρονται για την ασφαλιστική κάλυψη που προσφέρει η ΕΘΝΙΚΗ ΑΕΕΓΑ σύμφωνα με ένα ειδικό πρόγραμμα.

Η προώθηση του προϊόντος γίνεται με την κατάλληλη ενημέρωση της πελατείας άλλων υπηρεσιών σε σχέση με τα σημαντικά πλεονεκτήματα που προσφέρει η ΠΡΩΤΗ-MASTERCARD , όπως είναι η επιπλέον ασφαλιστική κάλυψη . Επίσης, η προώθηση της κάρτας γίνεται και με την ανάπτυξη τοπικών ειδικών προγραμμάτων προώθησης πωλήσεων, μέσω των εμπορικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιοχή δράσης του καταστήματος.

Δ) Η EUROCARD

Η EUROCARD είναι μια πιστωτική κάρτα με περισσότερο χαρακτήρα διευκόλυνσης και η οποία έχει καθιερωθεί από τις 28. 04. 1983 και απευθύνεται και αυτή σε φυσικά πρόσωπα . Η κάρτα χρησιμοποιείται για την πληρωμή δαπανών που γίνονται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό . Το πιστωτικό της όριο κυμαίνεται από το ελάχιστο που είναι 300. 000 δρχ ενώ το ανώτερο όριο προσδιορίζεται ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα του δικαιούχου - πελάτη. Το επιτρεπόμενο ποσό συναλλάγματος είναι απεριόριστο για τουριστικές δαπάνες σε ξενοδοχεία και εισιτήρια , καθώς και για κάθε είδους συναλλαγές, εφόσον δεν δημιουργείται υπέρβαση του ανώτατου ορίου μηνιαίων συναλλαγών της κάρτας. Η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ανάληψη μετρητών , ανάλογα με το όριο συναλλαγών του κατόχου , με ανώτατο ποσό ανάληψης στην Ελλάδα 300. 000 δρχ. και στο εξωτερικό το ισόποσο όριο των 300. 000 δρχ. σε συνάλλαγμα. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση της κάρτας είναι η ύπαρξη λογαριασμού καταθέσεων στην Εθνική τράπεζα για την αυτόματη εξόφληση του λογαριασμού της EUROCARDH ετήσια συνδρομή για την κάρτα είναι 12. 000 δρχ. Το επιτόκιο είναι το εκάστοτε ισχύον των πιστωτικών καρτών προσαυξημένο με την εισφορά του Ν. 128/75 και τον ΕΦΤΕ. (Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών).

Όσον αφορά τα έξοδα συναλλαγών εξωτερικού είναι το 1% επί του ποσού των συναλλαγών εξωτερικού συν τον ΕΦΤΕ.

Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών μέσω ATM στην Ελλάδα είναι:

- 3% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1. 000 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ.

- 3. 5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1. 000 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω Καταστημάτων ΕΤΕ , ATM και Καταστημάτων άλλων Τραπεζών.

Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών μέσω ATM στο εξωτερικό :

- 1% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM σε χώρες της Ευρώπης.

- USD 3. 5% + 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM σε λοιπές χώρες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η απόκτηση αυτής της κάρτας είναι η χαμηλή ετήσια συνδρομή που την καθιστά ιδιαίτερα προσιτή σε πολλούς πελάτες καθώς και το χαμηλότερο επιτόκιο της αγοράς.

Η πελατεία στην οποία στοχεύει αυτή η κάρτα διευκόλυνσης είναι άτομα υψηλής κοινωνικής και επαγγελματικής θέσης, με πολύ μεγάλα εισοδήματα, τα οποία πραγματοποιούν συναλλαγές μεγάλων ποσών και γενικότερα έχουν ιδιαίτερες ανάγκες οι οποίες δεν μπορούν να καλυφθούν με άλλες κάρτες.

Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει η Εθνική τράπεζα για την προώθηση του προϊόντος είναι η επιδίωξη έκδοσης δεύτερης EUROCARD για σύζυγο ή ενήλικα μέλη εφ' όσον εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις, η άριστη εξυπηρέτηση τόσο των κατόχων όσο και των επιχειρήσεων με τις οποίες θα συνεργάζεται η Τράπεζα και η παράλληλη ανάπτυξη και άλλων προϊόντων, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες των πελατών.

E) EXECUTIVE EUROCARD

Η EXECUTIVE EUROCARD έχει καθιερωθεί από το 1988 και σε αντίθεση με τις προηγούμενες πιστωτικές κάρτες είναι η μοναδική που απευθύνεται σε στελέχη επιχειρήσεων (Α. Ε , Ε. Π. Ε , Ο. Ε). Η εταιρική αυτή κάρτα χρησιμοποιείται για την

πληρωμή δαπανών που πραγματοποιούνται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Το πιστωτικό της όριο καθορίζεται ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη και αυτό είναι ένα στοιχείο που την διαφοροποιεί από τις υπόλοιπες κάρτες. Το επιτρεπόμενο ποσό συναλλάγματος είναι απεριόριστο για τουριστικές δαπάνες σε ξενοδοχεία και εισιτήρια, καθώς και για κάθε είδους συναλλαγές, εφόσον δεν δημιουργείται υπέρβαση του ανώτατου ορίου μηνιαίων συναλλαγών της κάρτας. Η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ανάληψη μετρητών, ανάλογα με το όριο συναλλαγών του κατόχου, με ανώτατο ποσό ανάληψης στην Ελλάδα 300.000 δρχ. και στο εξωτερικό το ισόποσο όριο των 300.000 δρχ. σε συνάλλαγμα. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση της κάρτας είναι η ύπαρξη λογαριασμού καταθέσεων στην Εθνική τράπεζα για την αυτόματη εξόφληση του λογαριασμού της EUROCARD.

Η ετήσια συνδρομή για την κάρτα είναι 15.000 δρχ. Το επιτόκιο είναι το εκάστοτε ισχυόντων πιστωτικών καρτών προσαυξημένο με την εισφορά του Ν. 128/75 και τον ΕΦΤΕ. (Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών).

Όσον αφορά τα έξοδα συναλλαγών εξωτερικού είναι το 1% επί του ποσού των συναλλαγών εξωτερικού συν τον ΕΦΤΕ .

Όσον αφορά τα έσοδα αναλήψεων μετρητών μέσω ATM στην Ελλάδα είναι:

- 3% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1.000 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM του ΕΘΝΟΔΙΚΤΥΟΥ.
- 3.5% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 1.000 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω Καταστημάτων ΕΤΕ , ATM και Καταστημάτων άλλων Τραπεζών.

Όσον αφορά τα έξοδα αναλήψεων μετρητών μέσω ATM στο εσωτερικό:

- 1% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 6 ECU συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM σε χώρες της Ευρώπης.
- USD 3.5% + 2% επί του ποσού ανάληψης με ελάχιστο 500 δρχ. συν τον ΕΦΤΕ για αναλήψεις μέσω ATM σε λοιπές χώρες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει στους κατόχους της αυτή η κάρτα είναι ότι διαθέτει το ανταγωνιστικότερο επιτόκιο σε σχέση με τα αντίστοιχα προϊόντα της αγοράς , παρέχει την' ευχέρεια εξόφλησης των οφειλών μέχρι και 40 ημέρες από την

πραγματοποίηση τους δίχως επιβαρύνσεις και τόκους, καθώς και ασφαλιστική κάλυψη των δικαιούχων χωρίς οικονομική επιβάρυνση.

Η πελατεία στην οποία στοχεύει αυτή η κάρτα είναι φορείς, στελέχη και συνεργάτες επιχειρήσεων κάθε νομικής μορφής και αντικειμένου όπως εμπορικές, βιομηχανικές, ναυτιλιακές και μεταφορικές καθώς επίσης στελέχη Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας και ελεύθεροι επαγγελματίες όπως γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί κ. ά.

Οι ενέργειες που ακολουθούνται για την προώθηση του εν λόγω προϊόντος είναι η προβολή του στα επιχειρηματικά στελέχη και τους λοιπούς δυνητικούς πελάτες που συνεργάζονται με οποιαδήποτε υπηρεσία της Τράπεζας. Επίσης με την διεξαγωγή έρευνας αγοράς στην περιοχή που δραστηριοποιείται το κατάστημα εντοπίζεται και γίνεται προσπάθεια προσέλευσης δυνητικής πελατείας χωρίς να παραγνωρίζεται η πιστοληπτική ικανότητα που διασφαλίζει και το κόρος της Κάρτας και τα συμφέροντα της Εθνικής Τράπεζας. Ακόμη γίνεται με την αποστολή επιστολών στη δυνητική πελατεία που θα εντοπισθεί καθώς και με διαφημιστικές καταχωρήσεις και αποστολή ενημερωτικών εντύπων στις επιχειρήσεις.

Παρατήρηση : Έπειτα από την παραπάνω ανάλυση αξίζει να σημειωθεί ότι από το σύνολο των πιστωτικών καρτών που εκδίδει η Εθνική Τράπεζα, η ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ - MASTERCARD και η VISA είναι οι δύο κάρτες που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς αφού απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα πελατών όπως είναι τα άτομα και τα νοικοκυριά με μέσο εισόδημα . Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι ότι προσφέρουν στους δικαιούχους ένα μεγάλο αριθμό διευκολύνσεων και προνομίων χωρίς να επιβάλλουν μεγάλη οικονομική επιβάρυνση σε αυτούς.

3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ-ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Εκτός από την διευκόλυνση των συναλλαγών οι πιστωτικές κάρτες προσφέρουν και ένα σύνολο από άλλες υπηρεσίες που της κάνουν ακόμα πιο προσίτες προς τους εκάστοτε δικαιούχους.

Έτσι όλες οι πιστωτικές κάρτες που εκδίδει η Εθνική τράπεζα παρέχουν αυτόματη δωρεάν ταξιδιωτική ασφάλιση με την προϋπόθεση ότι οι δαπάνες του ταξιδιού θα καλυφθούν κατά 75% μέσω της κάρτας.

Επίσης όλες οι κάρτες, εκτός από την VISA, αποστέλλουν στους κατόχους τους δωρεάν τον τριμηνιαίο οδηγό αγορών ΕΘΝOSHOPPING, ο οποίος περιλαμβάνει πολλές και ενδιαφέρουσες προτάσεις αγορών προϊόντων καθώς και ενημέρωση για τις διάφορες προσφορές που κάνουν τα καταστήματα για τους κατόχους των πιστωτικών καρτών . Οι δικαιούχοι των καρτών αποκτούν το δικαίωμα συμμετοχής στην κλήρωση του εξαμηνιαίου προγράμματος 'ΕΘΝΟΛΑΧΝΟΙ' που προσφέρει πολλά και πλούσια δώρα καθώς και το δικαίωμα συμμετοχής σε προγράμματα αγορών με άτοκες δόσεις και μεταχρονολογημένες χρεώσεις από επιλεγμένες επιχειρήσεις.

Η ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ - MASTERCARD, η VISA και η ΠΡΩΤΗ -MASTERCARD παρέχουν αυτόματη τηλεφωνική εξυπηρέτηση στο κοινό 24 ώρες το 24ωρο για την επίλυση πολλών τυχόν προβλημάτων που προκύπτουν κατά την διεκπεραίωση των συναλλαγών, καθώς, και την δυνατότητα εξόφλησης του λογαριασμού της με αυτόματη χρέωση του τραπεζικού λογαριασμού ή μέσω ATM με την ΕΘΝΟcash.

Μία σημαντική δυνατότητα που προσφέρουν όλες οι κάρτες , εκτός όμως από την EXECUTIVE -EUROCARD, είναι οι δωρεάν ταξιδιωτικές εξυπηρετήσεις που παρέχονται από τα 1600 γραφεία σε 120 χώρες του ταξιδιωτικού οργανισμού THOMAS COOK που αναλαμβάνουν την αυτόματη επανέκδοση της πιστωτικής κάρτας λόγω απώλειας ή κλοπής της καθώς και αλλαγή των αεροπορικών εισιτηρίων. Οι δυνατότητες και οι διευκολύνσεις αυτές μπορούν να γίνουν περισσότερες, αφού όμως προηγηθούν οι απαραίτητες συνεννοήσεις του οργανισμού αυτού με την Εθνική Τράπεζα.

Ειδικά, οι πιστωτικές κάρτες EUROCARD και EXECUTIVE EUROCARD, οι οποίες απευθύνονται σε ένα ιδιαίτερο μέρος των καταναλωτών προσφέρουν την πρόσθετη δυνατότητα έκπτωσης 30% στην εταιρία ενοικιάσεων αυτοκινήτων HERTZ με την προϋπόθεση όμως ότι η ενοικίαση του αυτοκινήτου γίνει αποκλειστικά με αυτές τις πιστωτικές κάρτες.

Τέλος, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες πιστωτικές κάρτες, η ΠΡΩΤΗ - MASTERCARD είναι η μοναδική που παρέχει στους κατόχους της πρόσθετο ασφαλιστικό πρόγραμμα απόλυτης προστασίας του λογαριασμού από την ΕΘΝΙΚΗ ΑΕΕΓΑ και το οποίο περιλαμβάνει :

- Αυτόματη διαγραφή του υπολοίπου του λογαριασμού, σε περίπτωση θανάτου ή μόνιμης ολικής ανικανότητας του δικαιούχου
- Καταβολή ποσού 4πλάσιου του υπολοίπου του λογαριασμού αν οι παραπάνω κίνδυνοι προέλθουν από ατύχημα
- Σε περίπτωση που λόγω ασθένειας ή ατυχήματος ο κάτοχος της κάρτας υποχρεούται να απέχει από την εργασία του, ο λογαριασμός του θα πιστώνεται κάθε μήνα αυτόματα με το 10% της συνολικής οφειλής που εμφάνιζε πριν από την ημερομηνία επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου. Η πίστωση θα ξεκινά από το δεύτερο μηνιαίο λογαριασμό που θα εκδίδεται μετά την έναρξη της ανικανότητας και θα διαρκεί όσο ο κάτοχος συνεχίζει να απέχει από την εργασία του και μέχρι το πολύ 10 μήνες.

Αυτό είναι ένα στοιχείο που την καθιστά πολύ προσιτή σε ένα μεγάλο μέρος καταναλωτών μιας και απευθύνεται σε νοικοκυριά με μέσο εισόδημα και τα οποία

4. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΥΤΩΝ

Η Τράπεζα από τις πιστωτικές κάρτες, όπως και από τα άλλα προϊόντα της καταναλωτικής πίστης (δάνεια, χορηγήσεις), καρπώνεται πολλά οφέλη τα οποία προέρχονται από τις συνδρομές, τις προμήθειες και τους τόκους που συνοδεύουν την απόκτηση μιας πιστωτικής κάρτας από την πλευρά των καταναλωτών. Όμως, η Τράπεζα έχει να αντιμετωπίσει και ένα πλήθος κινδύνων που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση των καρτών από τους δικαιούχους τους, τις συνέπειες των οποίων επιβαρύνεται πολλές φορές η ίδια η Τράπεζα.

Τους κινδύνους αυτούς, η Τράπεζα οφείλει να τους εντοπίσει και να αντιμετωπίσει τον καθέναν ξεχωριστά χρησιμοποιώντας ορισμένες μεθόδους και τεχνικές που έχουν αναπτυχθεί για το σκοπό αυτό. Βασικός σκοπός της Τράπεζας είναι

η κατά το δυνατόν ελαχιστοποίηση των κινδύνων αυτών ώστε να επιτυγχάνει υψηλότερα που θα τη βοηθήσουν να ενισχύσει την παρουσία της στην αγορά και πολύ περισσότερο στο ανταγωνιστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο, πολλές φορές αναπτύσσεται και δραστηριοποιείται.

Ένας πρώτος κίνδυνος, που έχει να αντιμετωπίσει η Εθνική Τράπεζα είναι η πραγματοποίηση συναλλαγών που ξεπερνούν το πιστωτικό όριο της κάρτας. Το πιστωτικό όριο είναι το ανώτατο όριο μηνιαίων συναλλαγών που ο κάτοχος της πιστωτικής κάρτας δύναται να εκτελεί και είναι ένα ποσό το οποίο καθορίζεται από την Τράπεζα έπειτα από τον υπολογισμό της πιστοληπτικής του ικανότητας. Σε περίπτωση, λοιπόν, που ο κάτοχος εκτελέσει συναλλαγές που ξεπερνούν το πιστωτικό όριο η Τράπεζα προβαίνει σε ορισμένες ενέργειες που έχουν ως σκοπό να αποφευχθεί η έκθεση της τράπεζας στον κίνδυνο αυτό αλλά και στις σχέσεις της με άλλους οργανισμούς (καταστήματα).

Μια πρώτη ενέργεια της Εθνικής Τράπεζας είναι ότι στο επόμενο εκκαθαριστικό σημείωμα καλεί και υποδεικνύει στον κάτοχο της πιστωτικής κάρτας να καταβάλλει το 5% του συνόλου του πιστωτικού ορίου συν όλη την υπέρβαση του ποσού και τους τόκους σε διάστημα εντός ενός μηνός. Εάν, τώρα η ημερομηνία αυτή παρέλθει άπρακτη τότε ο κάτοχος καθίσταται υπερήμερος, και η εκάστοτε ληξιπρόθεσμη οφειλή του κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα, όπως αυτή εμφανίζεται στον αντίστοιχο λογαριασμό, επιβαρύνεται με τον εκάστοτε τόκο υπερημερίας από την επομένη της ως άνω καταληκτικής ημερομηνίας. Ο τόκος υπερημερίας που ισχύει στην Εθνική Τράπεζα είναι 2,5%. Οι τόκοι που προέρχονται από τον εκτοκισμό ληξιπρόθεσμος οφειλομένων τόκων προστίθεται στο εκάστοτε ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο μετά από ένα εξάμηνο.

Η Εθνική Τράπεζα προβαίνει επίσης και σε ορισμένες οχλήσεις. Μετά την παρέλευση της ημερομηνίας καταβολής χωρίς να έχει να εκπληρωθεί η υποχρέωση, η Τράπεζα για 3 μήνες μαζί με το εκκαθαριστικό σημείωμα αποστέλλει και ένα γράμμα που υπενθυμίζει στον κάτοχο ότι δεν έχει καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό. Το ύφος του γράμματος αυτού έχει ολοένα και αυστηρότερο χαρακτήρα από μήνα σε μήνα. Η 4^η επιστολή που θα σταλθεί θα έχει χαρακτήρα υπόδειξης υποχρεωτικής καταβολής του ποσού. Δεν αποκλείεται παράλληλα με αυτές τις γραπτές υπενθυμίσεις να εκτελούνται και τηλεφωνικές οχλήσεις με ηπιότερο όμως ύφος.

Σε περίπτωση που ύστερα και από τις γραπτές και από τις τηλεφωνικές οχλήσεις, ο κάτοχος δεν καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό, τότε η τράπεζα έχει το δικαίωμα μετά την παρέλευση της ημερομηνίας καταβολής να μεταφέρει την απαίτηση στην οριστική καθυστέρηση, να καταγγείλει τη σύμβαση απόκτησης της κάρτας και να κλείσει το λογαριασμό. Επιπλέον, έχει το δικαίωμα να θεωρήσει το σύνολο της οφειλής ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, να ανακαλέσει μονομερώς την ισχύ της συγκεκριμένης κάρτας ή και οποιασδήποτε άλλης κάρτας έχει χορηγηθεί στον κάτοχο.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στην Εθνική Τράπεζα το ποσοστό των καρτών που μεταφέρεται στην οριστική καθυστέρηση χαρακτηρίζεται ως ανεκτό και κυμαίνεται περίπου στο 10% . Επίσης, τις περιπτώσεις μη καταβολής των οφειλομένων ποσών από τους κατόχους των καρτών, η Τράπεζα έχει το δικαίωμα να ανακοινώνει την καταγγελία των συμβάσεων και τη διακοπή της ισχύος της κάρτας σε πληροφοριακό αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς όπως είναι το διατραπεζικό σύστημα Τειρεσίας. Τέλος, ανάλογα με το ύψος του οφειλομένου ποσού η Τράπεζα αποφασίζει αν θα προχωρήσει σε νομικές ενέργειες ή σε ένδικο μέσα. Εντούτοις, στην έκδοση των πιστωτικών καρτών δεν ασκείται υποθήκη, όμως την τράπεζα την ενδιαφέρει η ύπαρξη ακινήτου από τον κάτοχο.

Ένας άλλος κίνδυνος που έχει να αντιμετωπίσει η Εθνική Τράπεζα είναι η περίπτωση της κλοπής ή της απώλειας της πιστωτικής κάρτας. Μια από τις βασικές υποχρεώσεις του δικαιούχου είναι να μεριμνά για την αποτελεσματική φύλαξη της κάρτας του και για τη διαφύλαξη του Προσωπικού Αριθμού Αναγνώρισης από τρίτους, όπως διατυπώνεται ρητώς σε όλες τις συμβάσεις πιστωτικών καρτών. Στην περίπτωση όμως που ο νόμιμος κάτοχος της κάρτας τη χάσει, θα πρέπει να πληροφορήσει αμέσως την τράπεζα που την εξέδωσε, ώστε η κάρτα να ακυρωθεί και η ζημιά να αποφευχθεί. Οι τράπεζες και οι εταιρείες εκδόσεως καρτών έχουν προβλέψει κατάλληλους μηχανισμούς ασφάλειας, ακύρωσης και αποτροπής της παράνομης χρήσης τους . Η γνωστοποίηση της απώλειας ή της κλοπής γίνεται προσωπικά, τηλεφωνικά ή με οποιοδήποτε άλλον τρόπο. Συνήθως πάντως ο κάτοχος καλείται στη συνέχεια να επιβεβαιώσει την απώλεια και εγγράφως.

Πρόβλημα όμως μπορεί να προκύψει για συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν κατά το διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στο χρονικό σημείο που πραγματοποιήθηκε η κλοπή και την ώρα που αυτό γνωστοποιήθηκε στην Τράπεζα. Τέτοιες συναλλαγές, συνήθως, βαρύνουν τον κάτοχο και τούτο διότι όπως ισχυρίζονται οι τράπεζες σε διαφορετική περίπτωση κακόπιστοι κάτοχοι θα είχαν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν συναλλαγές και στη συνέχεια να δηλώνουν απώλεια της κάρτας. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι δυνατόν να ζητηθεί από την Τράπεζα η παραβολή της υπογραφής του κατόχου με εκείνη που εμφανίζεται στο χρεωστικό δελτίο, το οποίο υπογράφεται κατά το διακανονισμό της συναλλαγής. Αυτό βέβαια είναι αδύνατο σε περίπτωση ηλεκτρονικής συναλλαγής (π.χ. ανάληψης χρημάτων από αυτόματη ταμειακή μηχανή) όπου αντί για υπογραφή χρησιμοποιείται ο απόρρητος αριθμός αναγνώρισης του πελάτη, τον οποίο γνωρίζει - και οφείλει να γνωρίζει - μόνον αυτός. Γενικά πάντως στις περισσότερες περιπτώσεις ο εντοπισμός της κλοπής ή της απώλειας της κάρτας γίνεται εύκολα και επιτυχημένα.

Κίνδυνος μπορεί να προκύψει και στην περίπτωση χρήσης παραποιημένων, πλαστογραφημένων πιστωτικών καρτών, δηλαδή καρτών που έχουν κατασκευαστεί από σπείρες κακοποιών και φέρουν στοιχεία που αντιστοιχούν σε υπαρκτές κάρτες. Ο κάτοχος, συνήθως, σε αυτές τις περιπτώσεις είναι εύκολο να αποδείξει ότι δεν έχει πραγματοποιήσει την ή τις απατηλές συναλλαγές (διότι πραγματοποιήθηκαν π.χ. σε χώρα που δεν έχει καν επισκεφθεί) ή ακόμη μπορεί να ζητήσει την παραβολή της υπογραφής κ.λ.π. Μάλιστα αυτό επιβάλλει την προσεκτική ανάγνωση των γραπτών ειδοποιήσεων εξόφλησης.

Από την πλευρά των τραπεζών, πολλές φορές ο εντοπισμός απατηλής χρήσης παραποιημένων και πλαστογραφημένων πιστωτικών καρτών γίνεται από τα συστήματα ασφαλείας των ίδιων των εκδοτών καρτών, προτού ακόμη να αντιληφθεί το θύμα, οπότε και ακυρώνονται οι χρεώσεις ή μπλοκάρονται οι κάρτες και το ίδιο το σύστημα δεν τις δέχεται για συναλλαγή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλαστογραφία πιστωτικών καρτών είναι ένα φαινόμενο το οποίο συναντάται τις περισσότερες φορές και σε ευρεία κλίμακα στις χώρες του εξωτερικού, ενώ στην Ελλάδα δεν έχει πάρει ακόμη διαστάσεις προβλήματος

Επίσης, σε περιπτώσεις πραγματοποίησης συναλλαγών με τράπεζες του εξωτερικού, τότε διενεργείται επικοινωνία της αντίστοιχης ελληνικής τράπεζας που εκδίδει την πιστωτική κάρτα, με την αντίστοιχη τράπεζα του εξωτερικού οπότε κανονίζονται οι ζημιές με διάφορους συμψηφισμούς. Σε κάθε περίπτωση πάντως τα λάθη τα χρεώνονται οι Τράπεζες, προς όφελος των κατόχων των καρτών.

Από πλευράς τεχνολογικής εξέλιξης, το πρόβλημα της πλαστογραφίας θα αντιμετωπιστεί με την έκδοση της επόμενης γενιάς πιστωτικών καρτών που είναι γνωστές ως Smart Cards (έξυπνες κάρτες). Η διαφορά τους από τις συνήθεις κάρτες με την μαγνητική λωρίδα είναι το μικροτσιπ που βρίσκεται ενσωματωμένο στην επιφάνεια τους και το οποίο είναι ικανό να κρατήσει ένα μεγάλο όγκο πληροφοριών στη μνήμη του. Έτσι, σε περίπτωση πλαστογραφίας ή απώλειας της κάρτας το μικροτσιπ αυτό θα είναι σε θέση να δώσει την κατάλληλη εντολή για να μην εκτελεσθεί η συναλλαγή και επομένως να εντοπισθεί εγκαίρως κάθε απατηλή χρήση της πιστωτικής κάρτας.

Τέλος, κίνδυνοι διαφυλάσσονται και από τη χρησιμοποίηση πιστωτικών καρτών ως μέσο πραγματοποίησης συναλλαγών μέσω του τηλεφώνου ή του Internet. Η ευρεία εξάπλωση του Internet που διατελέστηκε ως αποτέλεσμα της προηγμένης τεχνολογίας των υπολογιστών έκανε δυνατή τη μεταφορά ενός τεράστιου όγκου πληροφοριών από χώρα σε χώρα και ο οποίος είναι διαθέσιμος ανά πάσα στιγμή σε κάθε χρήστη του Internet. Παράλληλα με την εξάπλωση του, μεγάλη ήταν και η διακίνηση ιδεών και αντιλήψεων και τώρα τελευταία η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να αποκτηθούν από ένα μεγάλο αριθμό χρηστών μέσα από την ανάπτυξη του λεγόμενου ηλεκτρονικού εμπορίου. Μάλιστα, λέγεται, ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί το μέλλον των συναλλαγών και της απόκτησης αγαθών και υπηρεσιών, όπου κάθε άτομο θα έχει τη δυνατότητα απόκτησης αντικειμένων από το ίδιο του το σπίτι με τη χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών.

Γενικά, οι συμβάσεις που καταρτίζονται από απόσταση ενέχουν κινδύνους. Για το λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των καταναλωτών στις περιπτώσεις συμβάσεων από απόσταση. Τα μέτρα αυτά έχουν ενταχθεί στην εθνική νομοθεσία κάθε χώρας για την προστασία των καταναλωτών. Με συγκεκριμένες διατάξεις αυτού του νόμου καθιερώνονται προϋποθέσεις για την εγκυρότητα αυτών των συμβάσεων. Επίσης, δίδεται σε κάθε

περίπτωση στους καταναλωτές το δικαίωμα υπαναχώρησης, που μπορεί να ασκηθεί εντός δέκα ημερών από την παραλαβή του αγαθού ή της υπηρεσίας. Σημειώνεται ότι οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν κυρίως την αναγκαία πληροφόρηση του καταναλωτή (προφορική και έγγραφη) σχετικά με την ταυτότητα του προμηθευτή, το είδος και τις ιδιότητες του αγοραζόμενου αγαθού, την τιμή του και τον τρόπο πληρωμής του κ.λ.π. Ακόμη ορίζεται ότι απαγορεύεται η είσπραξη του αντιτίμου ή προκαταβολής ή οποιασδήποτε εγγύησης για την καταβολή του πριν από την παραλαβή του παραγγελθέντος προϊόντος.

Είναι γενικά παραδεκτό, ότι το Internet, δε διέπεται ακόμα επαρκώς από νομοθετικές ρυθμίσεις και αυτό έχει συνέπειες και στο ηλεκτρονικό εμπόριο το οποίο βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Όπως είναι φανερό, αυτό κρύβει κινδύνους και για τους πιστωτικούς οργανισμούς, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις είναι δυνατόν να αντιμετωπίσουν σημαντικά προβλήματα με τις κάρτες. Πάντως και εδώ, η ιστορία έχει δείξει ότι στην Ελλάδα δεν υφίσταται τέτοιο πρόβλημα το οποίο τείνει να διευρύνεται και να ευδοκιμεί περισσότερο στις χώρες του εξωτερικού.

Σαν συμπέρασμα θα μπορούσαμε να πούμε, ότι οι κίνδυνοι που ενέχει η χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών είναι υπαρκτοί και μπορούν να εκδηλωθούν σε οποιαδήποτε στιγμή. Η Εθνική Τράπεζα, όπως και οι περισσότερες τράπεζες, θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσει αυτούς τους κινδύνους και να τους αντιμετωπίσει τον καθένα ξεχωριστά. Ο τρόπος διαχείρισης των κινδύνων αυτών βασίζεται σε ορισμένες ειδικές μεθόδους και τεχνικές και διενεργείται από τα ειδικά 'κέντρα' που έχουν δημιουργηθεί στο εσωτερικό σύστημα των πιστωτικών οργανισμών. Η ελαχιστοποίηση των κινδύνων αυτών είναι ένας καθοριστικός παράγοντας για την επιβιωσιμότητα της τράπεζας. Γι ' αυτό το σκοπό η Εθνική Τράπεζα επιδιώκει να υπολογίσει και να προνοήσει κατά κάποιο τρόπο τους κινδύνους που είναι πιθανόν να προκύψουν, ελέγχοντας συγκεκριμένα στοιχεία του ενδιαφερόμενου να αποκτήσει πιστωτική κάρτα, έτσι ώστε να έχει τη δυνατότητα αργότερα να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα του κινδύνους αυτούς.

5. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Όλες οι τράπεζες είναι επιχειρήσεις που έχουν ως κύρια λειτουργία την διαμεσολάβηση τους στην αγορά όπου ζητείται και προσφέρεται ποσότητα χρήματος. Ως επιχειρήσεις ενδιαφέρονται άμεσα για τη μεγιστοποίηση των κερδών τους ή με άλλα λόγια για την υπεροχή των εσόδων έναντι των εξόδων. Είναι γνωστό, ότι οι Τράπεζες αντλούν τα έσοδα τους από τη χορήγηση δανείων, πιστωτικών καρτών και από την προσφορά άλλων χρηματοοικονομικών προϊόντων, έχοντας ωφέλειες από τους τόκους που εισπράττουν. Αυτό όμως για το οποίο ενδιαφέρονται περισσότερο είναι να παρέχουν όλες τις υπηρεσίες, και διευκολύνσεις προς το κοινό και τις επιχειρήσεις ελαχιστοποιώντας κατά το δυνατόν τον κίνδυνο που εμπεριέχουν οι παροχές αυτές. Επομένως, κύριος στόχος των Τραπεζών είναι η παροχή υπηρεσιών με το μικρότερο δυνατό κίνδυνο ώστε να πετυχαίνουν κέρδη και κατά συνέπεια την επιβιωσιμότητα τους μέσα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα

Τα προϊόντα της καταναλωτικής πίστης και επομένως η παροχή πιστωτικών καρτών, είναι από τις βασικές πηγές προέλευσης των κινδύνων, τη διαχείριση των οποίων έχουν αναλάβει ειδικά τμήματα που έχουν δημιουργηθεί εντός των τραπεζών. Τα τμήματα αυτά έχουν αναπτύξει μια ποικιλία από συστήματα και μεθοδολογίες μέσω των οποίων υπολογίζουν και αξιολογούν τον κίνδυνο που εμπεριέχεται πίσω από μια παροχή. Στην Εθνική Τράπεζα, συγκεκριμένα, η διαχείριση του κινδύνου γίνεται από τα Κέντρα τα οποία διακρίνονται σε 'μικρά' και 'μεγάλα' και κυρίως από τη λεγόμενη Κεντρική Υπηρεσία Εθνοκάρτας που είναι και η αρμόδια αρχή για τον έλεγχο του κινδύνου όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες.

Είδαμε σε προηγούμενη ανάλυση, ότι η Τράπεζα πριν από την χορήγηση των πιστωτικών καρτών, καλεί τους ενδιαφερόμενους πελάτες να δώσουν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την εισοδηματική και περιουσιακή τους κατάσταση ώστε να της επιτρέψει να σχηματίσει μια γνώμη όσον αφορά την πιστοληπτική τους ικανότητα, δηλαδή την ικανότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους προς την τράπεζα. Ειδικότερα, η γνώμη αυτή ενισχύεται με τη συνεργασία της τράπεζας με το διατραπεζικό σύστημα Τειρεσίας για το σχηματισμό ολοκληρωμένης γνώμης σχετικά με τη γενικότερη εν γένει οικονομική τους συμπεριφορά που παρουσίασαν κατά το παρελθόν οι πελάτες και προβαίνει σε εκτιμήσεις με την μελλοντική τους αντίστοιχη συμπεριφορά. Για την αποτελεσματικότερη όμως διαχείριση των κινδύνων τα τμήματα των τραπεζών έχουν

αναπτύξει ειδικές μεθόδους που είναι γνωστές ως Συστήματα Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (Credit Scoring).

Τα Συστήματα Αξιολόγησης της Πιστοληπτικής Ικανότητας μας δίνουν τη δυνατότητα να υπολογίσουμε την πιθανότητα ένας οφειλέτης να μην εξοφλήσει εγκαίρως τις υποχρεώσεις του. Η γνώση αυτής της πιθανότητας διευκολύνει πολύ και καθιστά ορθολογική τη διαδικασία χορήγησης πιστώσεων κάθε είδους.

Οι μέθοδοι του Credit Scoring αναπτύχθηκαν αρχικά στις Η. Π. Α. στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και σήμερα εφαρμόζονται ευρύτατα σε πολλές ανεπτυγμένες οικονομίες και τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα. Το Credit Scoring χρησιμοποιείται σε όλες ης δραστηριότητες που σχετίζονται με την παροχή καταναλωτικής πίστης από τράπεζες, χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, εταιρείες πωλήσεων μέσω ταχυδρομείου και επιχειρήσεις λιανικών πωλήσεων. Το Credit Scoring αξιοποιείται από αυτές τις επιχειρήσεις για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου που συνεπάγεται η παροχή ενός ευρέως φάσματος προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τα προσωπικά δάνεια, οι πιστωτικές κάρτες, οι λογαριασμοί επιταγών κ. λ. π.

Το Credit Scoring είναι ένα συνεπές, ακριβές και ισχυρό εργαλείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Ένα καλά σχεδιασμένο σύστημα Credit Scoring υπολογίζει το επίπεδο του κινδύνου, μειώνει την υποκειμενικότητα των πιστοδοτικών αποφάσεων και βοηθά έτσι τους πιστωτές να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων τους.

Η ανάπτυξη ενός συστήματος Credit Scoring αποσκοπεί στη λύση του ακόλουθου προβλήματος: Να αξιολογηθεί η πιστοληπτική ικανότητα κάθε υποψήφιου πελάτη με βάση τις πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν για αυτόν κατά το χρόνο που καταθέτει την αίτηση του. Το πρόβλημα έγκειται ουσιαστικά στην πρόβλεψη της μελλοντικής συμπεριφοράς μιας ομάδας πελατών που έχουν συγκεκριμένα κοινά χαρακτηριστικά, με βάση τη συμπεριφορά που επέδειξαν κατά το παρελθόν αντίστοιχες ομάδες πελατών με παρόμοια χαρακτηριστικά.

Για το σκοπό αυτό, λαμβάνουμε ένα δείγμα δεδομένων σχετικά με την παρελθούσα συμπεριφορά διαφόρων ομάδων πελατών με γνωστά χαρακτηριστικά. Τα δεδομένα αυτά μπορεί να προέρχονταν είτε από τα αρχεία της ενδιαφερόμενης επιχείρησης είτε είναι δυνατόν να αποκτηθούν από τα αρχεία δημόσιων ή ιδιωτικών

υπηρεσιών στατιστικής παρακολούθησης διαφόρων χαρακτηριστικών της αγοράς. Όπως έχουμε αναφέρει στη περίπτωση των τραπεζών οι πληροφορίες αυτές αντλούνται από το σύστημα Τειρεσίας.

Το δείγμα των δεδομένων περιλαμβάνει συνήθως αιτήσεις υποψηφίων πελατών που χρονολογικά καλύπτουν μια περίοδο δώδεκα μηνών, εξαλείφοντας έτσι τις πιθανές συνέπειες των τυχόν εποχικών διακυμάνσεων της δραστηριότητας της αγοράς πάνω στη ζήτηση χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Επιπλέον, σε έρευνες τέτοιου είδους, τα δεδομένα συνήθως συμπληρώνονται και με στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη των λογαριασμών των εξεταζομένων πελατών για άλλους δώδεκα μήνες (περίοδος ωρίμανσης του προϊόντος). Έτσι καθίσταται εφικτή η εμπειριστατωμένη αξιολόγηση της συμπεριφοράς των εξεταζομένων πελατών που επιθυμούν να αποκτήσουν μια πιστωτική κάρτα και συνεπώς είναι δυνατός ο αξιόπιστος χαρακτηρισμός τους ως "καλών" ή "κακών". Το δείγμα πρέπει ακόμη να περιλαμβάνει και αιτήσεις πελατών που δεν έγιναν δεκτές, για να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες που ενδεχομένως χαρακτηρίζουν αυτή την ομάδα υποψηφίων πελατών.

Όλα τα χαρακτηριστικά των διαφόρων ομάδων πελατών συγκρίνονται μεταξύ τους και συνδυάζονται στατιστικά για την εύρεση εκείνων των χαρακτηριστικών που ερμηνεύουν και προβλέπουν καλύτερα τον πιστωτικό κίνδυνο. Η στάθμιση της σπουδαιότητας τους ολοκληρώνει την ανάπτυξη ενός απλού συστήματος Credit Scoring.

Στα περισσότερα συστήματα Credit Scoring η τελική βαθμολογία (score) του υποψηφίου πελάτη διαμορφώνεται έτσι ώστε να προοιωνίζει την "ποιότητα" της στατιστικά αναμενόμενης συμπεριφοράς του: Όσο μεγαλύτερο είναι το $\delta\mu\sigma\Gamma\epsilon$ του, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να είναι "καλός". Δηλαδή, καθώς το score μιας ομάδας πελατών γίνεται όλο και υψηλότερο, τόσο μικραίνει το ποσοστό των πελατών αυτής της ομάδας που έχουν αυτό το υψηλό score και τελικά αποδεικνύονται "κακοί".

Με βάση τα δεδομένα που συγκεντρώνει η Τράπεζα προβαίνει και σε αντίστοιχο χαρακτηρισμό των πιστωτικών καρτών που έχει χορηγήσει κατά περιόδους. Έτσι η Εθνική τράπεζα χαρακτηρίζει ως 'καλή' την κάρτα εκείνη που δεν παρουσιάζει προβλήματα, δηλαδή ο κάτοχος της είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του, 'Ουδέτερη' χαρακτηρίζει την κάρτα που έχει εκδοθεί για πρώτη φορά σε έναν πελάτη και δεν έχει σχηματίσει ακόμα άποψη γι'αυτήν και 'μη επιθυμητή' χαρακτηρίζει εκείνη την κάρτα που

ο κάτοχος της έχει μικρό εισόδημα, λίγα χρόνια εργασίας και προβαίνει σε καθυστέρηση των συναλλαγών-υποχρεώσεων του με την τράπεζα.

Θεωρούμε ως score απόρριψης εκείνη την τιμή του score κάτω από την οποία απορρίπτεται το αίτημα του πελάτη, ενώ για μεγαλύτερα score γίνεται δεκτό το αίτημα του για τη λήψη της πιστωτικής κάρτας που ζητά. Όσο μεγαλύτερο είναι το δεοΓδ απόρριψης, τόσο μεγαλώνει το ποσοστό των υποψηφίων πελατών που απορρίπτονται. Οι στρατηγικές απόρριψης υποψηφίων πελατών με βάση το score τους μπορούν να διευρυνθούν με την από κοινού εξέταση του ποσοστού των "κακών" πελατών και του ποσοστού απόρριψης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι στατιστικές μέθοδοι λήψης αποφάσεων ενέχουν τον κίνδυνο λάθους, προβλέπεται ο καθορισμός ενός score απόρριψης σε τέτοιο επίπεδο ώστε να έχουμε μικρό ποσοστό απόρριψης χωρίς, ωστόσο, να αυξηθεί πολύ το ποσοστό των "κακών" πελατών που θα γίνουν αποδεκτοί.

Κατά τη διαδικασία επαναπροσδιορισμού του score απόρριψης πρέπει να αξιοποιηθεί η αυξανόμενη εμπειρία και να ληφθεί μέριμνα ώστε να γίνονται δεκτοί οι πελάτες που μέχρι πρότινος θα απορρίπτονταν, αλλά που αποδεικνύεται εμπειρικά ότι έχουν υψηλή πιστοληπτική ικανότητα. Ταυτόχρονα πρέπει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να απορρίπτονται οι πελάτες που, ενώ κατά το παρελθόν είχαν μεγάλο δεοΓθ τα νέα δεδομένα δείχνουν ότι έχουν χαρακτηριστικά που προοιωνίζουν μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο.

Η βελτίωση του αναπτυσσόμενου Credit Scoring προϋποθέτει τη συστηματική παρακολούθηση της εξέλιξης των λογαριασμών των πελατών που έχουν γίνει αποδεκτοί, ώστε να ανακαλυφθούν τυχόν προβλεπτικές αδυναμίες του συστήματος με στόχο την αναπροσαρμογή του, με την ενσωμάτωση όλης της συσσωρευμένης πληροφορίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η χρησιμοποίηση των Συστημάτων Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας συνεπάγεται ορισμένα σημαντικά οφέλη για τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό που τα διενεργεί επειδή η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου κάθε υποψηφίου πελάτη καθίσταται αμερόληπτη και δίκαιη χωρίς να παρεισφρύνουν υποκειμενικές απόψεις, ενώ η προκύπτουσα διαδικασία λήψης

πιστοδοτικών αποφάσεων γίνεται συνεπής εξασφαλίζοντας ότι με τις ίδιες πληροφορίες θα παίρνουμε πάντοτε την ίδια απόφαση.

Η αυτοματοποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης της πελατείας είναι ένα επιπλέον πλεονέκτημα που προκύπτει από το γεγονός ότι τα συστήματα Credit Scoring πρέπει, λόγω του όγκου των προς επεξεργασία δεδομένων, να είναι πάντοτε μηχανογραφημένες εφαρμογές.

Σημαντικό όφελος από τη χρήση του Credit Scoring είναι και η αύξηση του διαχειριστικού ελέγχου που οφείλεται στη στατιστική εκτίμηση όχι μόνο του κινδύνου αλλά και του όγκου των παρεχομένων πιστώσεων, γεγονός που εξασφαλίζει ότι η εφαρμογή της διαχειριστικής πολιτικής δεν στηρίζεται σε υποκειμενικές ερμηνείες της. Επιπλέον, η εφαρμογή συστημάτων Credit Scoring έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των επισφαλειών με ταυτόχρονη διατήρηση ή και αύξηση (πιθανώς) του όγκου των παρεχομένων πιστωτικών καρτών.

Εκτός από τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου που ενέχεται στην χορήγηση πιστωτικών καρτών οι χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις όπως και οι τράπεζες αντιμετωπίζουν και το ακόλουθο σημαντικό πρόβλημα: Πώς μπορούν να ελεγχθούν οι υπάρχοντες πελάτες με βάση όλη την πληροφορία που είναι διαθέσιμη. Η λύση αυτού του προβλήματος προκύπτει από τη χρησιμοποίηση ειδικών τεχνικών που αποτελούν τη λεγόμενη Αξιολόγηση Συμπεριφοράς Υπαρχόντων Πελατών (Behavioral Scoring). Σκοπός τους είναι η αξιολόγηση της συμπεριφοράς των ήδη υπαρχόντων πελατών με στόχο την επιπλέον ανάπτυξη των σχέσεων "επιχείρησης - πελατών" έτσι ώστε: (α) να μεγιστοποιηθεί η ικανοποίηση της πελατείας με τη διαφοροποίηση των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται στους καλύτερους πελάτες και (β) να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι της επιχείρησης.

Χρησιμοποιώντας το Behavioral Scoring η ενδιαφερόμενη τράπεζα μπορεί να αξιολογεί τους υπάρχοντες πελάτες της σε τακτά χρονικά διαστήματα (π. χ. , σε ετήσια, μηνιαία ή και εβδομαδιαία βάση) ή και οποτεδήποτε άλλοτε η διοίκηση της κρίνει σκόπιμη μια τέτοια αξιολόγηση. Το δoοκ των πελατών, δηλαδή η αξιολόγηση του κινδύνου που κάθε συγκεκριμένος πελάτης αντιπροσωπεύει, χρησιμοποιείται ως ένδειξη βάσει της οποίας μπορεί να διαφοροποιηθεί η αντιμετώπιση διαφόρων κατηγοριών πελατών, ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιστοιχεί στην καθεμιά

κατηγορία. Το Behavioral Scoring χρησιμοποιείται και για να αξιολογηθούν οι διάφορες δραστηριότητες της τράπεζας έτσι ώστε να καταστεί δυνατός ο διαρκής έλεγχος της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών προγραμμάτων της και η βελτίωση τους.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη ενός καλά δομημένου συστήματος Credit Scoring είναι μια δύσκολη και δαπανηρή διαδικασία, που απαιτεί από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση σημαντική επένδυση χρόνου και εξειδικευμένης εργασίας. Η διαδικασία είναι εκ των προτέρων σύνθετη και αποτελείται από πολλά στάδια, με σημαντικότερο αυτό που σχετίζεται με το σαφή καθορισμό των Επιχειρηματικών Στόχων και τη μελέτη της διάρθρωσης του περιβάλλοντος εντός του οποίου θα λειτουργήσει το σύστημα Credit Scoring. Τα υπόλοιπα στάδια αυτής της διαδικασίας σχετίζονται με την εξέταση της διαθεσιμότητας των απαιτούμενων δεδομένων, τη δραστηριοποίηση για την απόκτηση τους, τη διαδικασία της υλοποίησης του συστήματος Credit Scoring και του ελέγχου της αξιοπιστίας του καθώς και της ποιότητας της υπάρχουσας πελατείας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έκδοση πιστωτικών καρτών από τις Τράπεζες είναι ένας θεσμός που ευδοκίμησε κυρίως στις χώρες του εξωτερικού και ο οποίος τα τελευταία χρόνια έχει εισαχθεί με επιτυχία στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδας, με αποτέλεσμα όλες σχεδόν οι ελληνικές Τράπεζες και φυσικά και η Εθνική, να έχουν υιοθετήσει την έκδοση των καρτών αυτών. Ένας από τους λόγους που συνέβαλε στο να συμβεί αυτό ήταν ότι η τάση εκσυγχρονισμού των τραπεζικών εργασιών στο εξωτερικό, επηρέασε και την Ελλάδα με συνέπεια πολλές ελληνικές τράπεζες να έχουν προχωρήσει σε σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές. Σήμερα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι αρκετά αναπτυγμένο γεγονός που το καθιστά έναν από τους βασικούς παράγοντες σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας και επίτευξης των στόχων που έχει η Ελλάδα όσον αφορά τα κριτήρια σύγκλισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση .

Ένας μεγάλος αριθμός οικονομούντων ατόμων, καταναλωτικών και παραγωγικών, χρησιμοποιεί τις πιστωτικές κάρτες για την πραγματοποίηση των συναλλαγών τους. Παράλληλα, έχουν την ευκαιρία να λάβουν και ένα σύνολο

διευκολύνσεων και προνομίων με τη μορφή υπηρεσιών που προσφέρουν οι πιστωτικές κάρτες. Μέσα από τη μεγάλη γκάμα πιστωτικών καρτών που κυκλοφορούν στην οικονομία, οι πελάτες έχουν τη δυνατότητα να διαλέγουν ποια κάρτα τους ικανοποιεί από πλευράς οικονομικής επιβάρυνσης, επιτοκίου και παρεχόμενων υπηρεσιών. Η απόκτηση τους μπορεί να γίνει με εύκολο τρόπο από οποιοδήποτε άτομο που πληροί ορισμένες προϋποθέσεις, ακολουθώντας μια συγκεκριμένη διαδικασία παροχής προσωπικών πληροφοριών στην Τράπεζα και δέσμευσης από πλευράς του ατόμου ότι θα εκπληρώσει τις επικείμενες υποχρεώσεις του.

Από την έκδοση και τη χορήγηση πιστωτικών καρτών οι Τράπεζες καρπώνονται και πολλά οφέλη. Αυτά προέρχονται από τις ετήσιες συνδρομές που είναι υποχρεωμένοι οι κάτοχοι να καταβάλλουν για την απόκτηση της κάρτας και από τις προμήθειες που λαμβάνει η τράπεζα ως ποσοστό επί των συναλλαγών που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Εθνική. Οφέλη είναι δυνατό να προκύψουν και από τη κακή χρησιμοποίηση των καρτών που οφείλεται στην έλλειψη πληροφόρησης αλλά και στη δυσπιστία που διακατέχει ένα μέρος των καταναλωτών όσον αφορά τη λειτουργία των πιστωτικών καρτών.

Οι τράπεζες είναι επιχειρήσεις που υποχρεούνται να λογοδοτούν για τη διαχείριση και απόδοση των κεφαλαίων τους όχι μόνο στους μετόχους τους αλλά και στους καταθέτες τους. Από τη χρησιμοποίηση των καρτών από τους δικαιούχους τους, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν κάποιους κινδύνους, τις συνέπειες των οποίων επιβαρύνονται πολλές φορές οι ίδιοι οι πιστωτικοί οργανισμοί. Όπως προαναφέρθηκε οι κίνδυνοι αυτοί έχουν να κάνουν με την υπερχρέωση των καρτών και την αδυναμία εξόφλησης των υποχρεώσεων από την πλευρά των κατόχων, με την πιθανότητα κλοπής, απώλειας ή και πλαστογράφησης των πιστωτικών καρτών καθώς και με την απατηλή χρήση της κάρτας για συναλλαγές μέσω τηλεφώνου ή Διαδικτύου. Επίσης οι Τράπεζες προσπαθούν να διευκολύνουν τους πελάτες τους για να βρουν λύσεις στα προβλήματα και τις δυσχέρειες εξόφλησης που αυτοί αντιμετωπίζουν. Στο πλαίσιο αυτό προχωρούν σε ρυθμίσεις χρεών και πολλές φορές αναλαμβάνουν πρόσθετους κινδύνους για να στηρίξουν βιώσιμους πελάτες τους.

Τα επιτόκια των πιστωτικών καρτών είναι διεθνώς υψηλότερα σε σχέση με τα υπόλοιπα τραπεζικά προϊόντα και στην Ελλάδα κυμαίνονται γύρω στο 20%. Ειδικά στην

Εθνική Τράπεζα το επιτόκιο αυτό ανέρχεται στο 17,25%. Αυτό οφείλεται στο υψηλότερο λειτουργικό κόστος της εκδότριας τράπεζας, αλλά και στους κινδύνους που είναι μεγαλύτεροι λόγω μη υπάρξέως εγγυήσεων. Οι αιτίες αυτές ισχύουν και στην Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά η διαφορά των επιτοκίων των πιστωτικών καρτών από τα επιτόκια των λοιπών - χορηγήσεων στη χώρα μας είναι μικρότερη από την αντίστοιχη διαφορά σε αρκετές χώρες, όπως στη Βρετανία και στις ΗΠΑ. Σημειώνεται ότι το επιτόκιο των πιστωτικών καρτών είναι μεγαλύτερο από το επιτόκιο των λοιπών προϊόντων της καταναλωτικής πίστης, ακριβώς επειδή η τράπεζα δεν διαθέτει επαρκείς εξασφαλίσεις. Αξίζει να σημειωθεί, ότι στο άμεσο μέλλον αναμένεται να επέλθει μια μείωση των επιτοκίων η οποία θα οδηγήσει πιθανότατα σε αύξηση της χρήσης των πιστωτικών καρτών και στην εξάπλωση τους σε ακόμα μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτών. Αυτό θα έχει ως συνέπεια την αύξηση της κατανάλωσης που με τη σειρά της οδηγεί σε επιβράδυνση της επιδιωκόμενης μείωσης του πληθωρισμού και σε υπερχρέωση των καταναλωτών. Είναι προφανές ότι για το λόγο αυτό οι αρμόδιες νομισματικές αρχές επιμένουν ώστε η όποια μείωση των επιτοκίων στην καταναλωτική πίστη να γίνεται με μέγιστη σύνεση στην παρούσα φάση της ελληνικής οικονομίας .

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η Εθνική Τράπεζα είναι υπαρκτοί και τους διαχειρίζεται μέσα από την ανάπτυξη ειδικών μεθόδων και τεχνικών στο εσωτερικό σύστημα της τράπεζας. Η διαχείριση των κινδύνων περιλαμβάνει ενέργειες που λαμβάνουν χώρα τόσο κατά τη χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών από του δικαιούχους τους όσο και πριν από τη χορήγηση των. Έτσι, σε περίπτωση υπέρμετρης υπέρβασης των ορίων δανεισμού, η τράπεζα επικοινωνεί με τους κατόχους και τους συστήνουν τη μη περαιτέρω χρησιμοποίηση των καρτών τους ώσπου η οφειλή να πέσει σε ανεκτά όρια . Σε οριακές περιπτώσεις ακυρώνει τις κάρτες ή προχωρεί στις προβλεπόμενες νόμιμες ενέργειες. Αλλά και πριν τη χορήγηση των καρτών, η Εθνική Τράπεζα προβαίνει στη συγκέντρωση συγκεκριμένων πληροφοριών του κατόχου για να υπολογίσει την πιστοληπτική του ικανότητα και τη μελλοντική του φερεγγυότητα με βάση την παρελθούσα οικονομική του συμπεριφορά.

Μάλιστα, για την εγκυρότερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κινδύνων η Εθνική Τράπεζα χρησιμοποιεί τα τελευταία χρόνια τα Συστήματα Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας που προσφέρουν τη δυνατότητα υπολογισμού της πιθανότητας ένας οφειλέτης να μην εξοφλήσει εγκαίρως τις υποχρεώσεις του. Η

γνώση αυτής της πιθανότητας διευκολύνει πολύ και καθιστά ορθολογική τη διαδικασία χορήγησης πιστώσεων κάθε είδους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση.

- **Μαλίσσιος Κώστας**, «*Μάρκετινγκ και Αντιμάρκετινγκ*», Εκδόσεις Gutenberg [1979].
- **Κουρμούσης Γιώργος Α.**, «*Λεξικό Μάρκετινγκ και βασικών οικονομικών όρων*».
- **Αντωνόπουλος Γιάννης**, «*Μάνατζμεντ και Μάρκετινγκ εξαγωγών*», Ο. Π. Ε. [1979].
- **Κωστούλας Γιώργος Ι. , Γκόμπλιας Κώστας**, «*Μάνατζμεντ Α - Ω*».
- «*Ηθική Φιλοσοφία*», Άρθρο στην εκπαιδευτική εγκυκλοπαίδεια Εκδοτικής Αθηνών, "Φιλοσοφία και Κοινωνικές Επιστήμες" τ. 22, Σελ. 194-195.
- «*Μάρκετινγκ υπηρεσιών. Μάρκετινγκ καταναλωτικών προϊόντων: Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος*», **Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων**, Ελληνικό Ινστιτούτο Μάρκετινγκ. Πανελλήνιο Συνέδριο 6ο, [1991].

Ξενόγλωση

Tim Lea, Wendy Trollope, «A Guide to Factoring and Invoice Discounting: The New Bankers», 1996

Robert C. Higgins, «Analysis for Financial Management», 1997

Rodney J. Dawson, «Project and Program Risk Management: A Guide to Managing Project Risks and Opportunities», 1998

Richard C. Grinold, Ronald N. Kath, «Active Portfolio Management: A Quantitative Approach for Producing Superior Returns and Controlling Risks», 1999

K. Thomas Liaw, «The Business of Investment Banking»

Anthony Saunders, «Credit Risk Measurement: New Approaches to Value at Risk and other Paradigms»